O. E. RØLVAAG

I DE DAGE —

FORTÆLLING OM NORSKE NYKOMMERE I AMERIKA 9. TUSEN -------- KRISTIANIA 1924 FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken digitaliserades, anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i september 2008.

I DE DAGE –O. E. RØLVAAG

DE DAGE-

FORTÆLLING

OM NORSKE NYKOMMERE

I AMERIKA

9. TUSEN

li c'o'

KRISTIANIA 1924

FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)Copyright 1924 by H. Aschehoug & Co. Kristiania

Printed in Norway

Trykt i Centraltrykkeriet KristianiaTil dem av mit folk som var med i det store landnåm, dem og deres ætter gir jeg disse optegnelser.

St. Olaf College, Northfield, Minnesota.LANDNÁM

«Kjæmper var paa jorden i de dage, - - - de vældige, de fra fordums tid» ..MOT SOLEGLAD

i.

Tindrende klar himmel over en vidde saa vid, at himmelen skar sig nedi rundt hele synsranden. — Tindrende klar himmel idag, imorgen og alle dage.

— Og sol! — Og saa mer sol! Den satte himmelen i brand hver morgen; steg i dirrende gult fremover dagen; dulmet saa av i alle toner av rødt og purpur henimot kveld. Sopte et vindpust henover flåten, bølget det i gult, blaat og grønt. Av og til jog en svart bølge henover som en skygge der gled, — av og til.

Det var nu sent paa eftermiddag. Gjennem græsset skar et følge sig vei. Sporet efter det saa ut som ien efter en baat, bare at det her løp sammen agterut istedenfor at vide sig ut.

«Tisj-ah,» sa det i græsset. — «Tisj-ah, tisj-ah!> Aldrig hadde det sagt andet, og aldrig kom det til at sige noget

andet heller. — Græsset bøide sig mykt under fot som trampet, og knakk ikke; men det ropte høit hver gang, for noget slikt hadde det ikke erfaret før. — «Tisj-ah, tisj-ah!» ropte det og reiste sig straks for at se efter dette merkelig haarde som hadde tvunget det i bakken saa fort, og saa for sin vei igjen.-------

En tætvokset, bredskuldret mand gik i spidsen for følget. Manden saa kortere ut end han egentlig var; det kom av det høie græs han gik i, og den bred-bremmede hatten av grovt straa han bar paa hodet Nogen steg bakenfor fulgte en gut i 9-aarsalderen. Det lyse haaret til gutten stak av mot den nøttebrune nakken; men hos manden fremmenfor var begge dele av samme brune farve. Av skikkelsenes utseende og4

endda mer paa gangen var det let at gjætte sig til at her gik far og søn.

Bak dem kom der et oksespand luntende foran et kjøretøi som formodentlig engang hadde været en vogn, men som nu, formedelst sine mange og store skrøpeligheter, forlængst burde være havnet paa skraphaugen, hvor manden ogsaa hadde fundet den.

Over vognkarmen stod bøid lange pilevidjer som buer i et kirkekor, — seks av dem ialt. Over dem, og bundet til karmen, laa først to hjemmevirkede tæpper, som nok kunde ha prydet væggene i et herresæte i gammel tid; over teppene laa to sauskindsfelder med haarene ned. — Bak i vognen var der muret helt opunder tumlingen: en stor emigrantkiste paa bunden, — den var saa lang og aat op en stor portion av rummet; omkring og ovenpaa var stablet fuldt med indbo, verktøi, redskaper og klær.

Bak vognen var fæstet et andet kjøretøi, hjemmegjort og noget for sig selv, men saa solid forarbeidet at det for den saks skyld godt kunde fortjent plass i et museum. — Ja det kunde sagtens taale rik-singen mellem mange himmelbryn! — Det var nu ogsaa en slags vogn forresten, eller nærmest tænkt som vogn, — hadde to hjul tømret sammen av planke-stubber og en karm som var betydelig videre end den andre vognen. Her ogsaa var stablet fuldt og forsvarlig surret. I begge vognene knaket og knislet det rent fælt, hver gang de tok en duving over en græstue eller humpet op av en fordypning.

Et stykke bakenfor vognene kom der en rød og hvitflekket ko diltende; toget f6r ikke fortere end at koen nu og da fik tid til at stanse og rive til sig nogen mundfulde; det blev aldrig tid til mange ad gangen; men noget fik den da, og det kunde sagtens trænges; for nu hadde den gaat der og luntet, svinget og svanset med rumpen i hele dag; og nu var det snart kveld, og da blev det hun som skulde skaffe melk til kveldsgrøten til alle som fremmenfor var!5

Over karmen fremme i første vogn laa en uhøvlet plankeende. Til høire paa den sat en kone med et hvitt tørklæ paa hodet; hun drev oksene. Paa hendes venstre Iaar laa der et lyshaaret smaajentehode og sov; av og til for morens haand over det og jagde bort myggen, som nu kom med kvelden. Til venstre for barnet sat der en gut paa omkring syv aar — godt vokset, brun i huden, og med noget tindrende i blikket. Han holdt Ihændene foldet om det ene knæet og saa ende fram for sig.

Følget var han Per Hansa med sine og alt sit, paa vandrmg fra Filmore County, Minnesota, til Dakota Territory; der agtet han at ta land og bygge sig en gaard som det kunde spørges efter; det skulde ikke mankere paa anledning derute, hadde han hørt. — Han Per Hansa gik selv foran og la ut leia; gutten Ole, han Olamand, fulgte like bak ham — og befor den; ho Beret, konen, drev oksene og passet lille Anna Marie, som til dagligdags het And-Ongen og hadde det med at være saa morsom. Han Hans Kristian -— som stadig blev kaldt Store-Hans for al skille ham ut fra gudfaren som ogsaa het Hans —, sat der og passet paa at alle gjorde sit. — Koen Fagerros kom efter, svinget og svanset med rumpen og fulgte toget længere og længere ind i uendeligheten.

— «Tisj-ah, tisj-ah!» skrek græsset. — «Tisj-ah, tisj-ah!».

II.

Toget tok sig bedrøvelig lite og puslingagtig ut der det krøp bortover den endeløse vidden mot himmelbrynet. Spor av vei eller sti fandtes ikke foran; og naar nu græsset fik reist sig igjen, skulde-ingen kunde sige hverken hvorfra følget kom, eller hvor det skulde hen. Han Per Hansa med kjærring og unger, med vogner og ko og alt sit,

kunde gjerne være drattet ned fra luften. Umulig var det6

nu slet ikke at han tænkte sig til himmels; for kursen var altid den samme: de gik bent paa himmelbrynet der vest.

Fattigslig og saa usigelig enslig rikset toget avsted, seg længere og længere ind i den blaagrønne uendeligheten, — længere og længere ind, og saa endda længere.

Og det bar mot soleglad.

Toget hadde nu rikset i over tre uker og langt ind i den fjerde. Det hadde faret gjennem Blue Earth, lagt bak sig Chain Lakes, og var en vakker dag seget ind i Jackson ved Demoines River. Det syntes mange menneskealdre siden hin gang. — Derfra bar det videre og videre vestover, til Worthinaton, saa til Rock River. Men vestenfor Rock River et stykke hadde han Per Hansa mistet sporet aldeles, hadde ikke fundet det siden, og visste ikke nu hvor han for. Men han likesom kjendte det paa sig, at Split Rock Creek laa her vest i solen nogensteds; og kom han saa sandt bare dit, skulde han nok være mand for at lete sig længere fram! — Det var bare saa merkelig, at han ikke var naadd til Split Rock Creek allerede? Han skulde været der for et par-tre dager siden, og endnu saa han ikke lignament til stedet! — Ak ja, ak ja! —

Vognene knislet og knaket. — Øinene hans Per Hansa gik og gik; det skjeggete ansigtet vendte sig fra sydvest mot nordøst, og saa tilbake igjen. Ender-oggang trak han synet nærmere og lette henover den del av vidden som laa mellem ham og himmelbrynet. Og saa snøftet han, omtrent som et dyr der veirer. Ret som det var, saa han paa et gammelt sølvur han bar inde i venstre haand, slap saa atter synet utover og lette halve synsranden rundt.

Klokken gik nu helt til seks; helt siden klokken tre i eftermiddag hadde han været sikker paa kursen: for da hadde han peilet ved hjælp av klokken og solen. — Her fik man ta méd av selve dagen og bare la det staa til!7

— Det hadde gaat længe i taushet; nu snakket han bakover til gutten, men uten at saktne farten:

«Gaa naa du og driv en stund, Ola; og snak saa med ho mor saa det ikke blir saa langsomt for hende. --------Hold saa godt utkik du kan.» —

«Jeg er ikke trøit ennaa!s> sa gutten, skridtene blev nølende.

«Gaa bare du! Det leiter paa for mig 6g, kjender jeg; vi lyt vel snart til at koke grauten. — Du faar styre paa sola en stund naa.»

«Trur du vi naar dem ikveld?* gutten nølte fremdeles.

«Nei, er du gærn! — De fik langt forsprang. — Se dig endelig godt om; opdager du noget mistænkelig, saa skal du kauk!» — Han Per Hansa saa atter paa klokken og gik ufortrødent videre.

Han Ole sa ikke mer, steg ut av sporet, stod der og ventet til toget kom op. Da hev han Store-Hans sig raskt ned, og den andre kløv op.

«Aabendager dere noget?* spurte moren.

«Aanei, — ikke ennaa,» sa gutten likesælt.

«Bare vi nogen gang faar se dem igjen, saa kan det naa væreb sa hun hen for sig. — «Dette bærer visst til verdens ende og bakom!»

Han Store-Hans, som endnu fulgte vognen, hørte dette, saa op; der laa barnets freidighet over det brune

ansigt,--------det var forgalt at ho mor skulde se det

saa ulikt!

«Jamen naar baade de og vi gaar efter sola, maa vi vel lande paa samme plassen? — Sola ho gaar støtt, ho!»

Dette var akkurat ordene gutten hadde hørt faren bruke igaarkveld; nu gjentok han dem. Han Store-Hans syntes dette var saa soleklart, først fordi faren hadde sagt det, dernæst fordi det hørtes saa selvsagt rigtig.

Men nu skyndte han sig op paa siden av faren og stak sin haand borti hans, han følte det tryggest slik.8

De to gik der jevnsides; av og til stjal gutten sig til at kikke bort paa ansigtet, som var saa alvorlig og paalitelig som selve prærien de gik paa. Han vilde gjerne prate et grand, men fandt ikke noget som hørtes karslig nok ut, og saa tidde han.------------Omsider blev dog tausheten ham vel dryg; han forsøkte at slænge det hen likesælt, akkurat som faren:

«Naar jeg blir stor og faar hester, skal jeg lage vei over denne hera sletta, og — og sætte op stolper

saa folk kan se efter.-----------------Trur du ikke det

gaar an?»

Det smaaklukket inde i det skjæggete ansigt som stod bent paa solen:

«Aa jau, Store-Hans, det greier du nok. — Det kunde jo godt hænde jeg fik saapas tid at jeg kunde hjælpe dig en økt eller to!»

Gutten hørte paa maalet, at faren var i godt lag; derover blev han saa glad, at han glemte sig og gjorde det som moren ikke likte: han begyndte at plystre og prøvde ta akkurat like lange skridt som faren. Men for ham sa det nu bare: «Svisj-ih, svisj-ih!»

Det bar videre mot soleglad,-------------længer ind

i selve kveldgløden.

Moren hadde tat Vesle-Anna op i fanget og lagt sig bakover; det gav slik lise over ryggen. Barnets lek og kjærtegn og smaapludren fik hende til at glemme baade sut og frygt og det uendelige som

stod saa sterkt ind paa dem fra alle kanter.---------—

--------Han Ole sat der voksent og drev; hvordan han

nu end bar sig ad, saa fik han bedre fart i oksene end moren hadde faat, — hun saa det selv; øinene i ham gik rappe baade fjernt og nær.

Ute i synsranden begyndte nu Storvidda at hæve sig, mest som der holdt paa at danne sig en svull under huden. Skjønt det bar noget ut av kursen, holdt dog han Per Hansa midt mot det høieste punkt.

Eftermiddagsbrisen dovnet helt av. Solen mistet umerkelig guldglansen, fik rødt lys, som lyste mat og9

rart og endda var saa mægtig, — dovnet saa av i rød-fiolet. Den blev rent vældig stor, sank nærmere og nærmere Vidden derute, sank saa kuldselig fort. — — Styrken av kvelden drog paa og tok dem alle; oksene leet paa ørene, Fagerros gav et langt raut, som døde seigt i den store stilihet. Netop som solen lukket Øiet igjen, hævet Storvidda sig op, det blev med ett saa øde over landskapet; noget koldt og slukket blandet sig med stilheten. — Bak dem laa nu dypgrøn vidde med sortblaa dimme over sig. —

Han Ole sat der fremdeles. Kvelden la sig over ham saa han blev tør i halsen; han maatte sige noget og hostet:

«Har du set saa vakkert!* sa han og slap pusten.

Over forhøiningen i nordvest fløt lette godveirs-skyer lavt nede; de hadde faat pudsede guldkanter paa, som brandt med et mildt lys. Skyene fløt let, mest som der ikke fandtes tyngde i dem.

Moren sat opreist nu; barnet holdt hun fremdeles i fanget. Han Per Hansa og han Store-Hans gik langt fremme i kvelden. — De to sidste dagene hadde han Per hele tiden holdt sig saa langt foran, og hun trodde hun visste hvorfor.

«Per,» ropte hun træt, «skal vi ikke kvelde snart?*

«Aa jau.» Han saktnet ikke skridtene.

Moren byttet barnet over i den andre armen, og begyndte at graate stille. Han Ole saa det, lot som han intet

merket, endda han maatte svælge store klumper som vilde op igjennem halsen; han vedblev at se sig om like gløgg.

«Far!» ropte han om en stund, «jeg ser skog dervest!»

«Haa, gjør du det? Skidt til kar! — Den har jeg og n' Store-Hans set længe!*

«Hvor er den henne?* spurte han Store-Hans ivrig.

«Den begynder nede i draget der tilvenstre, og saa

gaar den rundt paa andre siden.--------Forresten ser

det ikke ut til at være rar skog.*10

«Trur du de er der?»

«Aaneida! — Men vi holder da rette leia.»

«Har de andre været her?»

«Visst har de det, — ialfald i nærheten. — Der skal være en bæk herute, som heter saa meget som Split Rock Creek, eller hvad fanken det naa er paa engelsk.*

«Er her folk, trur du?»

«Folk? — Er du gærn, gut. — Fins ikke folk paa disse traktene!»

Den blaadunkle dimmen sank nu fort og tæt omkring følget; man kunde føle natten komme: for den pustet kjølig foran sig.

Endelig stanste han Per Hansa: «Nei, det gaar vel ikke an at drive længere idag; ellers kreperer baade vi og dyra.» Dermed vendte han sig mot oksene, satte armene ret ut som tværbret paa et kors, sang ut et langt «ho-o!» — og saa stanste riksingen for den dagen.

III.

Forberedelsene til kvelds gik hurtig for sig; hver hadde sit at passe og var nu godt vant med stellet. Han Store-Hans sørget for veden; den laa under bakerste vognen og bestod av strangler og tør kvist fra den sidste skoglund de for forbi.

Han Ole laget til ildstedet; ut av bakerste vognen tok han to jernteiner med kløft i den ene enden, drev dem i jorden, og var i vognen efter en tredje og la over. Han var ansvarlig for at der var vand nok paa kaggen, hvor de end kom til at raste; ellers gik han moren tilhaande.

Faren tok sig av kreaturene, løftet først aaket av oksene og slap dem; derpaa melket han Fagerros og lot hende gaa; siden laget han til sengen for sig og sine under vognene.

Mens moren ventet paa at gryten skulde koke op, dækket hun bordet. Hun spredte et aaklæ paa jorden, la skeer til hver indpaa klædet, satte kummeril

fram for melken og fandt et fat til grøten. Og saa maatte hun holde øie med And-Ongen som stabbet omkring borte i græsset, faldt og lo og smaapratet med sig selv, reiste sig, men satte foten i stakken, røk saa atter overende og lo saa det trillet ut i kvel-den; av og til kom morens stemme advarende, at hun ikke maatte tulle sig bort.

Han Store-Hans blev først færdig med sit stell, stod et øieblik og tok sig en sving vestover. Han lurte paa hvor langt det vel kunde være igjen til bakken derute? — Det skulde nu rigtig være morsomt at se hvordan det saa ut vestenfor! — Kanske var de andre der? — de maatte da være nogensteds? — da vilde han hyle og komme over dem som en indianer, og de vilde bli herlig skræmt allesammen! — Han var kommet et langt stykke avsted før han stanset og saa sig om. Og det grøsset i ham, for vognene var blit til smaa prikker borte paa gulvet i et uendelig, halv-skumt rum. — Jeg maa se at komme mig hjem straks, tænkte han med munden aapen, naa har visst ho mor faat grøten færdig! Og han la straks ivei. Tanken paa moren og grøten gav dog ikke den tryghet han

trængte, og han maatte ta efter nogen strofer av en salme, som han sang med stor, falsk stemme til han ikke hadde mere pust at synge med. Men saa vokste vognene igjen, og saa var det ikke saa farlig.

Moren ropte nu paa dem, at maten var færdig. Paa aaklædet stod to fat med grøt, ett stort for faren og begge guttene, ett lite for moren og And-Ongen. Al kveldsmelken var delt i to kummer og sat fram. — Fagerros, stakkar, gav ikke stort nu om dagene!

--------------------Faren sa han vilde ikke ha melken sin

ikveld heller, skyldte atter paa at han kjendte av-smak, og drak vand til grøten. — Men da han Ole ogsaa klagde over vondsmak og vilde ha vand, blev faren barsk og mente paa at han værsgo skulde ha

melkdraapen i sig----------------Mer end melken og de

to grøtfatene var der ikke paa bordet.

Pludselig røk han Ole og han Store-Hans op i trætte, fordi den ene beskyldte den andre for at æte for langt til siden hvor grøten var koldest. Faren stanset, hørte paa dem, — det smaaklukket i ham. Derpaa mæglet han mellem guttene ved at ta skeen sin og skjære tre linjer gjennem grøtskorpen.

«Se saa! — Der har du, Store-Hans, landet dit; ta det naa og vær nøid med det! — Han Ole som er størst, faar faa sig en førti til. — La saa maten stoppe munden!» Han Per Hansa selv fik det mindste stykket den kvelden.

Ellers var det stille ved bordet. — Noget laa over dem; og de vandt ikke kaste det av.--------Straks faren hadde ætt, slikket han godt av skeen, tørket saa av den paa skjorteærmet og kastet den ind paa aa-klæet. Guttene gjorde likeens saasnart de var færdige; men And-Ongen vilde tulle sin ind i skjørtet og gjemme den der til imorgen.

De sat der og var færdige. Og saa læste hun som mindst var, med spæd stemme:

«Hav tak, o Gud, vor skabermand.» — —

«Nei, naa vil jeg lægge mig hos dig!» sa hun da hun hadde sagt amen, kløv op i morens fang og tok hende om halsen.

Moren tok igjen om barnet. — — «Huf, saa fort som det mørkner her!» kom det fra hende.

«Aaja,» mente han Per Hansa tørt og slængte paa overkroppen, «jo fortere lysner det vel imaara!»

Men nu var der noget igjære der langt, langt ute hvor de var kommet fra. Opover himmelen blev pustet en trollagtig lysning, — gulmat, irrgrøn, med et snev av rødt i. Opover spredte det sig, blev friskere i farven, vældigere;--------mer trollagtig irrgrønt.

Alle sat tause og saa.--------Det var And-Ongen

som først fik maal for sig, der hun hang om morens hals. —

Førti = 1k av et kvart land; en kvart = 640 maal.13

«Nei se sola!----------------Der er sola!»

Maanen heiste sig alvorlig op over Vidden. — De hadde hat den med sig hver kveld i flere dage; allikevel syntes synet like nyt og mægtig; de sat tause, som kvelden før langt øst paa Vidden etsteds, og saa den stige opover himmelbrynet. Sølvstrimene blev sterkere, det første matgrønne irrlys tok til at dirre,

skiftet saa over i grønblaa, gulgrøn dis.------------And-

Ongen var sikker paa at maanen ikveld var endda større, men det var hun igaarkveld ogsaa, saa det var ikke noget at bry sig om. Han Store-Hans prøvde igjen med den forklaring, at den maatte vel vokse akkurat som hun! Det fandt hun rimelig nok og vilde vite av moren, om den ogsaa fik grøt og melk hver kveld?

Han Per Hansa hadde sittet paa vognstangen en stund og røkt pipen. Nu reiste han sig, banket asken godt ut, stak

pipen i lommen og trak op uret. Og saa reiste han sig og kommanderte iseng.

Straks efter laa de under teppene og saa ut i det

grønblaa lys.--------Da moren mente at barna sov, sa

hun alvorlig:

«Trur du vi finder dem att?»

Han Per Hansa svarte underlig langsomt:

«Det trur jeg nok. — Hvis de da ikke er sunket

ratt i jora!»--------Men saa gjæspet. han langt og

tungt, som om han var forfærdelig søvnig og snudde sig fra hende.

Og saa sa ikke hun heller mer.

IV.

Men saa var han Per Hansa slet ikke søvnig den natten. Han laa lysvaaken og saa ut i natten. Skjønt det nu var kjølig, svettet han ved tankene han ikke kunde vinde sig fra.

Og han hadde god grund til at svette der han laa og atter blev tvunget til at mindes det altsammen. — Forresten var det ikke bare ikveld, det hadde været14

likedan i hele dag, og igaarkveld, og før ogsaa, — han vandt jo slet ikke at faa det fra sig. Og nu var de over ham igjen med ny styrke, alle konens ængstelser og indvendinger før de startet paa denne færden,

— baade de uttalte og de som ikke hadde faat ord, — de sidste blev værre for hver dag de for her og fomlet.

Dum var hun heller ikke, den konen,--------naar

sandt skulde siges, hadde hun vel fuldt saa godt vet som andre folk!

-— Nei han hadde det ikke godt, han Per Hansa, det var baade sandt og visst. — Men det hadde han heller ikke hat nogen nat siden uheldet traf ham den andre eftermiddagen paa denne side Jackson; da var den største vognen blit sittende fast i et mørjehul, og var røket saa hjælpeløst istykker da de drog den ut, at han maatte tilbake til Jackson efter noget at reparere med. Dengang forekom det ham urimelig meningsløst, at hele følget skulde vente paa ham i fire dage, og han vilde ikke høre om det; for de hadde hus at bygge og aker at bryte op, skulde de faa noget i jora iaar, — slet ikke skulde de vente paa ham, — han greide sig nok! — Og saa hadde han faat nøie underretning baade om vei og kurs og stoppesteder,

— det hele hadde syntes saa enkelt for ham, den gangen. — Saa var de drat sin vei, baade Tønset'n, som var kjendt, og han Hans Olsa og begge Solum-guttene. De hadde hester og gode kjøregreier, — — de for fort, de karene!

— — Hadde han endda hørt paa han Hans Olsa, som endelig vilde gi sig til at vente! — Men han kunde altsaa ikke høre paa det den dagen.

— — Og nu her forleden dag var han kommet rent paa vildstraa; taake og regnrusk til langt frem paa eftermiddagen; han visste ikke hvor han for og tumlet. Det var da han fik det med at holde sig saa langt fremmenfor; han formaadde simpelthen ikke at gaa der og høre paa alle spørsmaalene hendes, som han ikke kunde svare paa! —15

--------Han visste bare for sikkert at han ikke var

paa sporet efter dem; ellers hadde han vel fundet et eller andet leirsted. — For ham begyndte det nu at

gjælde om livet, at finde sporet snart,------------dét var

visst langt til Stillehavet! Vognen holdt aldrig saa længe.--------Ja, han skjønte da det at det gjaldt livet. — Der

var ikke saa stor forsyning igjen i vognene. Det var hans gamle kamerat og Lofot-mand, han Hans Olsa, som han let paa for altsammen.

--------Han Per Hansa slap et tungt suk før han

sanset sig og kunde stoppe det.------------Aaja, det stod

ikke paa for han Hans Olsa! — Han hadde god raad, kunde begynde stort fra førsten av, — hadde en kone

som der ikke fandtes frygt i!--------— — Vorherre

visste enten de nu var østenfor eller vestenfor!--------

-----------------Og med dem var Tønset'n og ho Kjersti

hans, begge gamle i Amerika, kunde snakke og altingen. —

Der var ogsaa Solum-guttene, som var født her.

---------— Aanei, for dem stod det ikke paa hvor de

laa inat!

------------Men her for han, nykommeren, som intet hadde og intet kunde og tumlet omkring i end-

løisheita med sine!-----------------Ho Beret hadde hat

saa liten lyst paa denne færden ogsaa, endda hun var forstandigere end han i mange ting.

------------Jo — han hadde rigtig stelt sig pent, det

hadde han!

Nu laa han der og kunde ikke fatte hvorfor han ikke hadde ventet en stund i Filmore; han kunde ha tat sig arbeide der, til konen blev færdig med bar-sengen, og saa flyttet vest næste vaar; — det var hvad hun hadde villet, skjønt hun ikke sa det i saa mange ord!

Teppet blev saa tungt og varmt at han maatte ta det av brystet.

--------Merkelig saa længe før hun roet sig ikveld

ogsaa? — Hvorfor la hun sig nu ikke til at sove? —16

Hun maatte da vite at det blev en haard dag imaara og? —

---------------------Bare den forbaskete vognen ikke

røk istykker igjen!

V.

Det led og det skred. — Barna sov trygt og rolig. — Moren ogsaa syntes at ha faat søvn. — Han Per Hansa trodde hun sov nu, begyndte saa smaat at flytte sig fra hende. Han la haanden paa teppet mellem dem, som isøvne. — Nei, hun rørte sig ikke? Han laa stille en stund til, gjorde saa atter et flyt. Dermed kom han borti haanden hans Store-Hans, den var lubben og rund, og saa god og varm, og temmelig fast i huldet, for bare en harnehaand at være. — Han Per Hansa blev liggende en lang stund og holde i haanden paa gutten. -— De tunge tankene seg bort; modet kom igjen; — sagtens skulde det greie sig!

--------Han listet teppet av sig, krøp ut saa stille

som en mus, smat i buksene og trak skoene paa.

Utenfor dirret disen saa sterkt at den blændet; de nærmeste omgivelser laa og svømte i irrgrønt lys; længer henne gik det over i blaat, som igjen svandt i en blaasvart dimme med en tone av grønt i.

Han Per Hansa saa efter Nordstjernen, vendte sig til han hadde den over høire skulder; saa paa uret, tok nogen

skridt, snudde sig og saa efter vognene og stjernen, gjorde saa fort helt om og tok tilbens vestover.

Det gjorde ham godt at komme i bevægelse igjen, og han næsten smaasprang. Der gik oksene og aat, — aaja, stakkars kræk, de trængte vel til at fylde vommen! — Han angret da ikke paa at han hadde handlet dem til sig. -— Fagerros laa nærere vognene, han skimtet hende bare som en mørk plet inde i dimmen. Koen maatte blit opmerksom paa skyggen, som gled saa snøgt bor to ver; hun gav et langt raut. — Da blev17

han Per Hansa sint og storsprang et stykke for at hun

ikke skulde sætte i engang til.-------------Vækket hun

nu bare ikke ho Beret! —

Han la kursen dit hvor han mente det høieste punkt skulde være paalag; av og til maatte han stanse for at se om han endnu kunde øine vognene. Da de var helt borte i natten, gav det et hikst i halsen paa ham; men han bet tændene sammen og gik paa.

Høiden laa længere borte end han tænkte; han hadde gaat én time da han endelig stod oppe paa toppen; han gjættet sig til, at han nu maatte være mindst fire mil fra leiren. — Der gav han sig til at befare terrænet. Men først saa han paa klokken og Nordstjernen, og paa hvor maanen stod, — prøvde faa retning paa leiren.

Paa den andre siden av bakken var landskapet noget forskjellig; her skraanet det sterkere; smaa-skogen stod tyk; maanelyset flimret saa rart mellem buskene.—

Men nu var Per Hansa fuldstændig rolig og fattet. Hver sans hos ham stod spændt. Først lette han nordover bakken ovenfor skogbrynet, gik foroverbøid med øinene i jorden. Og da han slet intet fandt av det han søkte, kom han tilbake til stedet han begyndte fra, søkte omtrent samme distansen i stik motsat retning. Heller ikke paa dette kryss opdaget han noget, .

Men nu begyndte han at gaa ind og ut langs skog-kanten; hver græsbar liten flek, snuste han paa, sparket i den, kryssef saa videre. — Svetten drev nu av ham.--------Han kunde vel ha holdt paa slik et kvarters tid da han like i skoglinjen kom ind paa jevn bund, hvor der var en større aapning; i midten laa der en stor, rund flek i græsset. Han Per Hansa veiret og snøftet, kastet sig paa knæ, som en gjerrig over en kostbar skat. Det dirret gjennem ham; haanden skalv da han tok nedi. — Ganske rigtig! Her hadde det altsaa brændt en varme! Det kunde ikke være mange dage siden heller; for askelugten var endnu18

fersk.--------Han kjendte vaatt i øinene, de blev saa

dimme at han maatte tørke; men han graat ikke, — ikke endnu! —

Saa gav han sig til at krype omkring paa alle fire dernede i bakkeheldet. — Pludselig stanste han, stod paa knærne og holdt noget i haanden.----------—

«Jau saa betterdø, her er fersk hestelort!» — Glæden brandt i røsten paa ham. — Han prøvde det mellem fingrene, han lugtet paa det, og det var ikke til at ta feil av!

----------------«Skal rigtig undre mig paa hvor langt

unna de er inat?»

Han reiste sig nu, gik der rank og stolt som ca der har gjort et godt kast, og gav sig til at undersøke

hele bakken nedover. --------Det skadde vel ikke om

han fandt overgangen inat, saa slap han at heftes

med det imorgen!-------------Krattet stod tykkere jo

længere ned han kom. Ja her var altsaa Split Rock Creek; og her hadde de leiret, — som Tønset'n hadde

sagt de skulde.-------------Da han først hadde uaadd

bækkekanten, tok det ham ikke længe at finde overgangen de andre hadde benyttet, for her stod vognsporene saa ferske og dype at de gjerne kunde være sat der idag. ------------Han blev staaende ved vandkanten en stund og se sig om. — Var nu dette det bedste sted, mon tro? — Bredden paa den andre siden gav et knæk paa sig og syntes steil? — Han vas-

set bent ut i bækken med skoene paa.------------Naa,

stigningen var ikke værre end at oksene godt kunde greie den, bare en liten kneik der i kanten, saa hadde han jevn skraaning opover. — Netop som han satte foten paa den lille forhøiningen, blev han staaende som spikret i bakken.

—•-----------------«Hvad i vide alverden! —»

Han Per Hansa bøide sig og tok noget op, holdt det mot lyset, dreide paa det, lugtet paa det. Og saa bet han i det.19

------------«Pinadø ligg her ikke ett av tørkjøtlaaran

hans Hans 01sa!»

Saa rettet han sig op og saa inderlig taknemmelig op i det dirrende grønblaa lys som brandt over ham.

—-------«Ja saan er det naar folk har mer end de kan

passe paa!» — Han stak spekelaaret under armen, begyndte instinktmæssig at plystre paa en nordlands-vise, og gik over bækken igjen.

Hjemover braaskyndte han sig ikke saa fælt. Intet stod nu paa længere, natten var vakker og hin, og han var slet ikke træt. Kona og barna sov; mat hadde de nok av endnu en par ukers tid, og nu var han

skraasikker paa leia helt til Sioux Falls.------------—

— Bare nu den elendige vogna vilde holde nogen dage til!

Men da han kom vognene saa nær at han fik dem helt ut i disen, saktnet han skridtene, og det skalv gjennem kroppen hans.

--------Sat der ikke et menneske paa vognstangen?

— Javisst var der nogen?

Han nærmet sig tøvende.

«Kan du sige mig, Beret, hvad du holder paa med midt paa natten?» Røsten var ræd og bløt av omsorg for hende.

«Det blev saa rart at ligge her alene naar du gik,

--------jeg syntes ikke jeg kunde puste,--------og saa

stod jeg op.»

Dette sa hun med møie, og han kunde høre at stemmen var saar av graat; han maatte mantit rig op for ikke at graate selv.

«Var du vaaken, — du skulde slet ikke ligge vaa-ken om natten!* sa han bebreidende.

«Hvorledes kan jeg sove, naar du ligger der og

snur dig og bare tier,-------du kunde vel sagt det, —

jeg vet vel hvad som staar paa!»

Hun orket ikke mer, reiste sig, kom mot ham og la sig ind til ham. Dæmningen brast igjen; hun graat nu længe og tungt.20

- «Pas dig naa, — nei pas dig naa, Beret-guldet mit! — Han hadde tat godt om hende, men det faldt

ham vanskelig at si noget.--------«Ser du ikke, at jeg

gaar her og bærer paa en av tørkjøtlaarene hans Hans 01sa!»

— Den natten var han Per Hansa god mot ko-i sin. —

nen sin. —BUFÆSTNING

i.

I et bakkedrag som skraanet let mot sydøst og fulgte i mange bugtninger en bæk der ormet sig av-sted bortover prærien, stod han Hans Olsa og muret paa en torvgamme. Muren var halvveis oppe. Som det nu laa der, halvfærdig, lignet bygverket mer en forskansning mot en fiende end noget der skulde bli bolig for mennesker; de store hauger av opstablet torv ved hvert hjørne kunde gjerne være oplagret ammunition.

For saa svær en skikkelse at være var hans bevægelser usedvanlig raske og smidige; men det gik rykkevis med ham idag. Han syntes ofte at falde i staver; da rettet han ryggen, gjorde et drag med trøie-ærmet over det alvorlige ansigt — ærmet blev vaatere for hver gang — og blev saa staaende og se østover prærien. Øinene hadde nu vandret saa ofte over strækningen de fanget ind, at de kjendte hver græsdotten.

---------------------Nei, der var ingenting at se nu heller!

—------------------Han tok fat paa arbeidet igjen, drev

haardt en stund, glemte sig og blev staaende og stirre.

Bortenfor gammen stod et telt, en vogn var ankret

op like ved. Utenfor teltet stod en ovn, et par stoler,

og en del andet indbo.--------En rund, trivelig kone

med et godt, klokt ansigt gik der og stelte med middagen. Hun sang mens hun arbeidet. Der var en ti-aarsgammel jente som hjalp til. Konen kaldte hende Sofie; av og til faldt jenten ind i sangen og fulgte med et stykke.

Mindre end en kvartmil længer sydøst kikket en færdig torvhytte op av heldingen. Der steg røk fra22

den nu. Denne gammen var bygd sidste høst og tilhørte Syvert Tønset.

Et godt stykke nordenfor han Hans Olsa var ogsaa to hytter under bygning; men der laa en rund bakketop imellem ham og dem, og de kunde ikke sees. Der hadde Solum-guttene slaat ned sine bumerker og

drev nu og bygde------------Tønset'ns færdige gamme

og de andre tre halvfærdige var den første begyndelse til nybygget vest ved Spring Creek.

Konen som gik der og stelte, ropte paa manden, at maten var færdig, nu maatte han komme straks!

— Han svarte hende, rettet sig, tørket med hænderne op og ned over buksen, men blev staaende og se østover.----------------------Nei, ikke liv at se nu heller! —

— Heh heh heh! sukket han og kom langsomt bort-over mot teltet.

Han gik ind i teltet. Det var rummelig og lyst derinde, men varmt, nu da solen stod saa sterkt paa. — --------Her var to opredde senger og en stor emigrantkiste ved hvert sengehode. I paalen som holdt teltet oppe i midten, var slaat spiker hele veien opover og hængt op klær; langt oppe var spikret en tverstang, som ogsaa hang fuld med klær. — Indbo og kjørrel stod langs to av væggene, altsammen ordnet og sat tilrette, saa det saa hyggelig ut derinde.

Paa en stol stod der en stor kumme med vand og ventet; han Hans Olsa vasket sig, kom ut og satte sig paa marken hvor konen hadde dækket. — Det var svalere ute end inde. Mor og datter ventet nu paa ham.

«Du ser vel ikke noget til dem?» spurte konen.

«Nei, — jeg ser dem ikke!»

«Kan du begripe hvor det er blit av dem?»

«Nei, den som bare kunde det!»

Manden saa saa fortænkt ut at hun ikke vilde spørre mer. Ut av hendes gode sind kom det fortrøstningsfuldt: «Du skal se de kommer nok!» — Men ikke23

hun heller kunde faa den glade fortrøstningen frem som hun gjerne vilde ha.

«Aajo,» lo jenten, «han Store-Hans og han Ola har gode øine; de ser os nok!»

Faren saa alvorlig paa jenten; munden bad hende ikke tie, men hun sa ikke mer. — Han aat i taushet; straks han var færdig, kastet han skeen ind paa aa-klæet, sa tak for mat, gik bort til den halvfærdige muren og satte sig til at se østover. — — — De store, krunglete ansigtstræk var fulde av mørk bekymring.

-------— — «Herregud,* sukket han og foldet de store

nævene, «hvor kan det vel være blit av han Per Hansa?»

Konen saa manden sitte der paa muren og bad datteren vaske op koppene; men da han saa hende komme, begyndte han straks at arbeide.

«Du Hans,» sa hun raskt; «jeg synes dere skulde avsted og lete efter dem!»

Han svarte ikke før han hadde faat torven lagt

tilrette.-----------------«Det er vel ikke saa liketil, det

heller,------------naar man ikke vet hvor man skal lete,

-------over slike strækninger.*

«Nei nei; men vi vilde føle os lettere allesammen.*

Han Hans Olsa la en ny torv, rettet sig og tænkte

høit, mens han stod der og stirret. -------«Det vet jeg

naa, at gløggere kar end han Per Hansa skal én faa

lete efter, — saa det er rart!-----------------------Oksene

hans gaar vel ikke saa fort;--------men saa vet jeg

ogsaa, at han har drevet paa. — — Vi for naa slet

ikke fort;---------— og det her er naa femte dagen

siden vi kom fram.---------— — — Har han nyttet

maanelyset om kveldene, og det trur jeg nok, saa mener naa jeg at han snarere er vestenfor os end

østenfor---------— det er ikke saa greit at gi sig til

at lete heller! —»

Han Hans Olsa satte sig bent ned paa muren. — Konen kom og fandt plass ved siden av ham. Den24

irygt hun kjendte han bar paa, og endda mer den formening han netop hadde uttalt, la uro og ængstelse ind i hendes freidige sind.

«Jeg har saa ondt av ho Beret, stakkar, og barna!

— Du vet han kunde vel ikke fare saa fort med hende, — hun er visst med barn igjen!» — Konen

stanset. — —--------«Inat drømte jeg saa ilde om

dem!»

Manden saa paa hende. — «Slikt faar vi ikke bry

os om.---------— Forresten skulde onde drømme bety

bare godt, —• det sa naa ho mor bestandig.------------

Men jeg kommer vel aldrig til at tilgi mig selv, at

jeg ikke ventet paa ham!»--------Han reiste sig og

la en torv igjen.-------------------— — «Det har naa været

slik støt med han Per Hansa, at aldrig skulde han ha hjælp av nogen, — slikt kan naa gaa for vidt 6g!» —

Konen svarte ikke paa dette. — For der kom en kort, før gulskjægget mand op gjennem bakkedraget fra gammen søndenfor. Han var rød i kindene, rap i steget, snar med øinene og hændig i ordlaget naar han begyndte at snakke; hændene gik han nu mea i bukselinningen; begge albuene stak ut til siden, — manden saa bredere ut end han egentlig var.

«Her kommer naa Tønset'n,» sa konen; «du faar snakke med ham om det. — Jeg synes naa bestemt dere skulde avsted og se efter dem!»

«Har du faat dem i kikkerten, Hans 01sa?» spurte

manden som kom, uten at hilse.---------— «Dette blir

vel varmt hus, som bygges med kjærringhjælp!» —

Han Hans Olsa rettet sig op. — «Du har vel ikke set dem, du heller, Syvert?»

«Set dem? — Det er jo det jeg staar her og siger!

— Jeg har obsalvert dem naa i over én time! — Du som er saa lang og staar saa høit, maa da vel se dem,

— de er straks her!»

«Nei hvad siger du! — Hvor er de henne?* ropte begge de andre paa samme tid.25

«Aa, du ser han er kommet litt ut av kurs med oksene sine. — Han har vel ikke beregnet strømmen tilstrækkelig! — Se naa i vestnordvest, saa faar dere

vel øie paa'n!------------Nei den karen lægger sig nok

ikke til at drukne hvor der er saa litet vand som her!

-------------Undres rigtig paa hvor langt vest han har

været ?»

De to andre fulgte retningen. Og det var rigtignok: der kom et følge sneglende vestpaa vidden.

«Jamen trur jeg ikke vi har dem der!» sa han Hans Olsa lavt, og det var mest som han ikke turde slippe glæden til.

«Der er de! — Nei aa nei —!» ropte konen.

«Det er baade sikkert og visst de er!» forsikret Tønset'n. — «Gaa bare du og sæt paa kaffekjelen din, du Sørrina-mor! — Ho Kjersti kommer straks og har formodentlig noget under forklæet. — — Om en halv time har vi de fortapte faar i folden igjen.»

«Visst maa du det, Sørrina!» sa han Hans Olsa.

—- «Find det bedste du har.------------Nei du Per, du

Per!-------------Og han kommer vestenfra!» —

Tønset'n kræmtet, og blinket fordægtig til konen:

«Du Sørrina-mor,» sa han lønsk, «du er kanske saa snild at du ser efter, om der ikke skulde være en skvæt igjen paa storflaska hans Hans Olsa! Ja ikke fordi at jeg skal ha noe — kors bevare mig velf

--------Men stakkars den kjærringa som har skranglet

saa længe? — Og med han Per Hansa sit indvortes staar det vel ikke saa rart til heller!» —

Alle tre lo, Tønset'n mest. Og saa gav han sig til at bære torv, mens ho Sørine gik for at lage til.

II.

Før halvtimen var omme, kom toget sigende opover skraaningen. Han Per Hansa gik fremdeles fore, Store-Hans ved siden, han Ole ved siden av ok-26

sene og drev, ho Beret og And-Ongen sat i Vognen, — Fagerros kom slængende efter, og gav et langt, sterkt raut da hun fik se de andre dyrene ute paa prærien.

Der stod de nu alle for at ta imot: — Han Hans Olsa og ho Sørine, Tønset'n og ho Kjersti hans; men jenten hadde ikke taalmodighet til at vente; hun fløi bortover, fik fat i haanden paa han Store-Hans, gav sig til at gaa ved siden, og vilde vite om han hadde været svært ræd om nættene. —

Oksene maatte rigtig lægge sig i op bakken. —

«Nei staa ikke der og heft dere bort!» ropte han Per Hansa imot dem. — «Det er midt i økta, — har dere ikke noe at gjøre her vest?»

«Kaffetid, ser du Per Hansa!» knegget Tønset'n.

«Det er akkurat kaffetid naa!--------Og saa syntes vi

det var bedst at vente til du kom!»

«Du fandt fram tilslut!» smaalo han Hans Olsa og vilde slet ikke slippe næven hans Per Hansa.

«Fandt fram? -— en maatte vel finde fram her som det er strake veien at gaa efter! — Forresten

hadde dere staket op leia baade godt og vei.--------

Jasaa? — Her har vi altsaa Gosen uti Egypti land?»

«Høh høh!» nikket Tønset'n. — «Akkurat Gosen, ja! — Vi er ment paa at kalde det det, hvis naa ikke du finder paa andre dikkedarier.» —

Ho Beret og barnet var nu kommet sig ned av plankeenden, og de to andre konene vilde ta sig av hende. Men hun kunde ikke bli med dem straks, hun maatte stanse og se sig om.

— —---------Var det her de skulde være?--------

Her! — Hun saa paa de andre, paa den halvfærdige gammen, paa menneskene, og det slog hende at her holdt noget galt paa at lage sig til; — men hun orket ikke si noget, — hun hadde hat samme synet med sig i flere dage nu, og formaadde allikevel ikke slippe det.--------Hun svælget og svælget paa klumper i halsen, som vilde op, maatte lægge baand paa sig, —27

hun kunde da ikke gi sig til at graate midt opi al den store glæden rundt om hende!

Hun blev med de to andre konene ind i teltet, saa en stol staa der og maatte sætte sig.

Sørine stelte godt med hende —• «Ta naa av dig, Beret, du kan trænge at faa løst paa klærne dine;

— her har du en vid kjole at kaste paa dig saalænge!

— Og her er vand, — løs bare op haaret og gi dig

tid at fli om dig,--------bry dig bare ikke om at jeg

og ho Kjersti gaar ind og ut!» —

De to andre gik ut, og hun stod der endnu. Men straks de var gaat, maatte hun borttil døren og se ut.

— Jeg begriper ikke at mennesker kan holde det ut her? tænkte hun. — Her findes jo ikke den ting en

kan skjule sig bak!------------Det store, vakre ansigt

var fuldt av tanker; hun vendte sig fra døren og begyndte at løse av sig, men blev et øieblik staaende og se paa paalen hvor alle klærne hang; den lignet risen hun hadde tænkt sig som barn, — og hun blev længe ikke kvit billedet.

Ute stod han Ole med haanden paa den ene oksen; de voksne syntes at ha glemt, at han var til; han blev lei nu, — de fik jo aldrig snakket fra sig, og han kunde vel hat noget at si, han ogsaa!

«Skal vi spænde fra, far?»

Han Per Hansa vendte sig mot gutten.

«Ja der sa du noe, du Ola! — Kanske vi raster natta over naar vi naa engang har raakt paa kjends-

folk?------------— Hvordan er det, karer*, vendte han

sig til de to andre, «her er vel ikke mer land igjen heromkring ?»

«Land, — hvad snakker du om, Per Hansa! — Du kan ta akkurat hvad du vil herfra og til Stillehavet!* — Tønset'n var saa begeistret at den ene haand kom op av linningen og tegnet en bue i luften.

— «Du faar naa selv se dig om,» sa han Hans Olsa, «og ta hvad du synes bedst om. — Ellers har jeg naa sat ned et merke for dig paa denne kvarten

som ligger nordenfor mig. — Du faar naa se paa'n siden. — Han Sam Solum vilde ta den, men saa sa

jeg det var bedst han lot det være til du kom;--------

saa kunde du ogsaa naa bækken, og jeg og du bli nærmeste naboer, — som vi hadde planlagt det fra føi st av. — Han kunde likesaa godt ta kvarten ved

siden av brorens;*-----------------

Han Per Hansa veiret sterkt. — Han kjendte det som noget uendelig godt; her hadde han Hans Olsa gaat og tænkt og ordnet og lagt alt saa vakkert tilrette for

ham.------------«Naaja, det skal vi snakke om sia, Hans

Olsa, — jeg siger bare: tak saalænge!---------------------

— Spænd fra oksene, Ola!-----------------Har dere naa

noe enten ætandes eller drikkendes, — skal jeg ta mot det med tak!»

— .— «Eller begge dele, Per Hansal» ropte Tøn-set'n.

«Aaja, gjerne det og, Syvert!»

Om en stund stod de alle rundt en hvit duk ho Sørine hadde spredt paa marken; paa den laa et helt spekelaar, en stor haug fiatbrød; der var ost og smør og stomp; midt inde i ringen stod et stort fat søtmelk; fra ovnen bar brisen til dem en behagelig duft av stekt flesk og sterk kaffe. — Ho Sørine gik og stelte og bar fram, nødte paa dem, at de maatte se at finde plads. — Per Hansas korte skikkelse krøllet sig op i paradisisk velbehag som han nu slog

sig ned med benene ikors under sig:

— «Nu lyt du koma straks, Sørine.------------Jah,

det syner sig da at vi er havnet hos storfolk! — Du kunde gjerne være Farao sjøl, du Hans Olsab

«End jeg da?» vilde Tønset'n vite.

«Du, Syvert? — Jeg vet næsten ikke hvad jeg skal gjøre med dig? -— Du vil nok helst være mund-skjænk; men du skal aldrig attraa noget for sterkt;

for du vet hvordan det gik med ham!--------Vi faar

vel gjøre dig til baker? — Eller hvad trur du, Hans 01sa?»29

Og saa lo de alle igjen.

Men der kom ho Sørine med en tallerken hvorpaa ider stod en stor flaske og et skjænkeglas.--------

Ta naa det her av haanden paa mig, Hans Olsa, du som vet hvordan det skal gjøres!*

Nu blev Tønset'n rent opi det: —

«Nei du Sørrina, du Sørrina! — Nei den som hadde en slik kjærring! —»

Saa sat de der alle rundt duken, og saa pratet de, og saa tok de for sig av rettene, og saa gottet de sig. — Han Hans Olsa var blit en anden mand nu siden middag; den store kroppen hans var spændstig av munterhet og godlag; han kunde bare ikke se sig mæt paa det skjeggete skøieransigtet hans Per Hansa!

Han Per Hansa skar av kjøtbogen og saa filosofisk nedi skaaret: —

«Og dere fik alt deres velberget fram?»

«Jøsses ja,» forsikret han Hans Olsa troskyldig.

--------Vi hadde slet ingen ulempe med noen ting, —

ja uten det, at der visst ligger et spekelaar østpaa prærien; men slikt er vel ikke noe at nævne.»

Han Per Hansa stanset med kjøtbiten midtveis, og saa rent bedrøvet paa ho Sørine: —

«Nei Søren, — har du mistet et av laarene dine!»

Ho Sørine lo godt. — «Aanei saa galt er det naa ikke, skjønt det laaret vel kunde blit godt at ta til naar det lir paa; her er ikke saa mange av dem.s>

Han Per Hansa tygget paa kjøtbiten, saa alvorlig ut og sa:

«Saan gaar det med folk som har mer av denne verdens meddel end de vinder at holde styr paa. —

--------Men det skal jeg naa betru dig, Sørrina, at faar

jeg dette børsraidet mit til at gaa, saa skal du nok

faa laaret dit igjen!------------Hvordan er det, karer,

har dere set noe etandes herute?»30

III.

De blev sittende saalænge at det tok til at blaane av kvelden østover Vidden. Samtalen drev over i alvorlige ting, mest om hvordan de skulde stelle sig herute, — om utsigtene, og hvad fremtiden vel kunde ha gjemt for dem, om land og avling, og om riket

de nu skulde til at reise.------------------Ingen sa det

i ord, men de følte det: nu skulde noget til at bli til! —

Ved kveldblaanens komme stilnet samtalen av. En underlig stemning kom sigende med den; den strømmet ut av brisen, av styrken av det utæmte omkring dem, av uendeligheten rundt om; den sivet ut av selve jorden de sat paa.

Stemningen bar med sig vage anelser som ikke

var lette at tyde.---------------------Mangt kunde hænde

herute, — aaja gudbedre: mangt kunde hænde! —

Her var langt fra folk, — sørgelig langt fra folk!

Ansigtene var alvorlige nu munden taug; men fra de fleste lyste slik styrke at alvoret ikke fik synderlig magt.

Han Per Hansa var den første til at bryte sig gjennem stemningen. Han sprat op og skaket sig som en der føler kulde.

«Fryser du?» spurte konen og maatte se paa ham; hun var gladere i ham nu end for en stund siden;

--------hun trodde det bare var hun som hadde følt

dette underlige.

«Du snakker! — Men jeg mener vi holder paa at miste vettet allesammen. — Sitte her og gasterere slik midt paa lyse sommerdagen som om det var midt i julehelgen! — Kom naa, kjærring, saa kjører vi hjem til os sjøl!»

De reiste sig alle.

«Du faar naa gjøre akkurat som du vil, Per Hansa,» mælte han Hans Olsa, «enten du vil ta denne31

kvarten eller ikke. — Ikke rettere end jeg kan se, er det saa god en kvart som du kan finde, — pløien-des hver foten saanær som bakketoppen herborte. —

Vand har du baade til folk og fé-----------------Og saa

vet du det, at faar jeg sitte midt mellem dig og han Syvert, skal jeg ikke klage paa naboene. — — — Men saapas kjender du mig vel, at du ikke behøver

at ta kvarten for den saks skyld.-----------------Men tar

du den, maa vi faa en av Solum-guttene med dig om det saa er imorgen, og reise ned til Sioux Falls, saa du faar fæstet landet straks. — Slik maa vi i ethvert tilfælde stelle os, — enten det blir denne eller noen anden. — Der kan bli mange vestflyttere før sneen fyker, og vi fem bør ikke spre os, — ja det er naa mit raad.»

«Ja ser du,» faldt Tønset'n ind, «og til at komme fra saa stort et hue er raadet slet ikke at foragte. — Her blir forsørje me saa mye folk før sommeren er over at her blir ikke værandes! — Minds bare det, karer, at det har han Syvert sagt! — Og du, Per

Hansa, maa til Sioux Falls imaara den dag;--------

kan ikke en av Solum-guttene være med at snakke for dig, faar jeg ivei.»

Han Per Hansa stod atter med samme følelse som i eftermiddag, at tingene lagdes tilrette for ham, ordnet sig likesom av sig selv, og han blev saa god tilsinds. — — — — Den skulde nu bli hans, denne store strækningen med vakkert land han stod her og saa paa. Og kjendt folk og gode naboer baade i sør og nord, — folk som tænkte for ham og bare vilde hjælpe til.

Han smaalo og spurte:

«Dere har vel ikke aabendaget noe livstegn siden dere kom?

«Nei, ban,» forsikret Tønset'n «hverken av valdris

eller indianer!---------— Her var jeg først, ser du!

--------Men ingen kan vite hvad tid skreia begynder

at gaa, — slik som folk snakket østenfor i vinter. —32

Og naa er landkontoret for disse traktene flyttet til Sioux Falls ogsaa. — Regjeringen hadde nok sin mening med det, kan dere skjønne!» Tønset'n snakket gammelklokt og skraasikkert.

Han Per Hansa saa paa ham og var gladere i latteren: —

«Det ser jeg naa, Syvert: det gaar aldrig an at du skal være bare baker; vi faar nok se at faa dig op

i et høiere embede.--------------------------Naa vil jeg av-

sted og bese keiserdømmet dere to har sat tilside til mig. — Du faar komme efter med lassene, du 01a!»

Han begyndte at gaa bortover, og nu maatte de to andre smaaspringe for at følge med.

«Det ligger høit,» sa han Per Hansa da de hadde set sig om en stund. — «Gild utsigt heroppe!*

De var endelig kommet op paa høidedragets høieste punkt. Der var det vidt, og saa vakkert nu i kveldingen. — Men der begyndte han Per Hansa med ett at gaa varsomt; han veiret sterkt nu, stanset ved en liten forsænkning i jorden, stod der og saa, sa saa alvorlig:

«Her ligger altsaa folk!-------------Her har vi en

grav.»

«Nei hvad siger du, Per Hansa!»

«Det er sikkert det,» sa han stille.

De andre to blev saa undren, vilde først ikke tro det; de kom og stod der og saa.

Han Hans Olsa bøide sig og tok op en liten sten som han vendte i haanden flere ganger. — «Dette var da en merkelig sten? — Det ser ut som folk har arbeidet med den? — — Du faar se paa den, du Syvert.»

Tønset'ns røde ansigt blev langt og betænksomt.

— «Jeg trur forsørje me at her har været indianere!---------------------skulde du ha set værre —!»

«Her har visst det,» nikket han Per Hansa, og til-føide tørt: «Men det trænger vi vel ikke at faa oplyst

fra kirkebakken!-----------------Der skal ikke stort til

at skræmme somme folk.»-----------------Saa gik han33

nedover bakken og ropte til han Ole at han ikke be-høvde kjøre længere, vendte sig til han Hans Olsa og bad ham si fra hvis de ikke var skikkelig indom grænsen. — — — «Jeg ser ingen nytte i at bygge længere fra hinanden end det akkurat trængs. — Det kan bli langsomt nok for kjærringene sommetider.* --------Tønset'n rugget hjemover til gammen sin;

— stegene syntes en god del tyngre end da han kom i eftermiddag og hadde motbakken foran sig.

IV.

Tidlig næste morgen for han Per Hansa og en av Solum-guttene de 52 mil til Sioux Falls, hvor han Per Hansa gjorde ansøkning om at faa ta den landkvarten som laa paa nordsiden av han Hans Olsa. Og saa fik han et foreløbig skjøte til vidne og stadfæstelse. Paa dette stod navnet: Peder Benjamin Hansen, angivelsen paa landet, betingelsene han gik ind paa at opfylde for at landet skulde bli hans, og saa datoen

— 6te juni 1873.

Ho Sørine vilde ha ho Beret og barna hos sig mens manden var borte de to dagene; men ho Beret sa nei tak, at det slet ikke gik an; — skulde de faa til hjem for sommeren, fik hun vel ta fat straks.

— «For sommeren?* sa den andre konen forbauset, — «end til vinteren da?»

Ho Beret sanset at hun nu hadde sagt det hun heller burde tidd med, og veg unna spørsmaalet.

Hun og guttene fik det saa travelt den dagen at de knapt undte sig matro. De læsset av begge vognene, fik ovnen op, bordet fram og sat sammen. Og saa laget hun sengeværelse for dem alle i den største vognen. Det blev rummelig derinde naar alt kom ut, og pent naar hun hadde faat det til som hun vilde. Guttene syntes det var mye til moro, og hun blev selv

lettere tilsinds ved arbeidet.--------Allikevel roet ikke

sindet sig helt; hun maatte stanse og se sig om saa34

ofte, rette sig op og lytte. — Hørte hun noget?--------

— Hele tiden stod indtrykket der vaakent, det hun steg ned av vognen med igaar: her er ikke noget at skjule sig bak! — Da hun hadde faat værelset færdig, og et aaklæ hængt op til dør, følte hun det mindre. Men det sat der fremdeles.

Efter at ha nielket koen tilkvelds, ætt grøten og snakket med oksene, tok hun guttene og And-Ongen med sig og drev bortover fra leiren. Det bar op paa den høieste bakken, hvor hun satte sig og lot synet

vandre.----------------Her var vakkert og paa en maate,

hun tilstod det. Dette som laa her og strakte sig til alle kanter, lignet meget paa havet, — især nu det mørknet. Det mindet saa sterkt, og var dog saa anderledes! — Det her hadde intet hjerte som slog, ingen bølger som smaasang, og intet sind som graat.

Uendeligheten hun sat i, vilde git fred var det ikke for stilheten, som her var mer umedgjørlig end i nogen kirke. Og hvad skulde vei bryte den istykker? Her fér ikke mennesker; her sang ikke fugl; her var ikke en flue som surret; og nu hadde vinden lagt sig; selv græsstraaene strakte hals og lyttet ut i kvel-den. Hun hadde forresten lagt merke til det hele veien: det blev værre med stilheten jo længere mot vest det bar; nu var det visst over to uker hun ikke hadde hørt fugl synge! Kunde da ikke liv greie sig herute i denne grønblaa uendeligheten? — Nei, det er vei saa, tænkte hun; skal liv trives, maa det ha noget at skjule sig bak! —

Barna lekte bortenfor. — Det var fælt hvordan de

støiet; men hun fik kanske la dem holde paa.--------

Hun blev sittende og tænke paa den lange, uendelig lange marsjen tilbake igjen dit der bodde mennesker. --------— For hende stod det ikke paa. Men

stakkars ham og guttene, — og saa oksene!------------

--------Han maatte vel se, han ogsaa, at her aldrig35

kunde bli hjem for mennesker, og at hun ikke her kunde føde liv til verden! —

Tankene begyndte at kredse rundt manden, blev kjære og varme.-----------------

Synet flakket og fér, vandret i den blaasvarte tykken som seg indpaa hende, og der kom en forlatthet som stanset tankene. Hun orket ikke se ditut hvor dette mætte sortblaa holdt paa at sige sammen. Saa la hun sig bakover og saa op.

—- Forlattheten blev sittende. Og nu skjønte hun først hvor enslig hun var. — Hun blev liggende og stirre ret op i en stille luft soin natten umerkelig fyldte, og hun fér nu igjen over

veiene de hadde vandret!------------Hun kom ombord

i Sandnessjøen.------------Baaten bar dem sydover. —

— — I Namsos var der en stor skute med mange hvite seil, som tok hende og hendes, bar dem avsted,

— bar og bar. De seilte i uker; ukene blev til maane-der; de for over hav som aldrig tok ende, — hun maatte le: og kursen stod altid mot soleglad! — De krysset motvind og de seilte for strykende bør — bestandig i samme retning!

------------Endelig, endelig landet de i Quebec; hun

gik der og hørte sig ør paa sproglyd hun ikke kunde opløse i ord. — Var dette det nye Kanaans land? — Nei, saa var de bare saavidt kommet til begyndelsen endnu! Det stred imot inde i hende: nu gaar jeg ikke længere!

-----------------Men det bar videre, over vidder, gjennem ødemarker der ikke syntes at skulle ta ende, ind

i byer og ut av byer.----------------En vakker dag stod

de i Detroit i Michigan. Nei, saa var det ikke her heller! Og atter hadde hun kjendt oprøret i sig: Nu

vil jeg ikke længere!--------Men det var som uende-

lighetens strøm hadde revet dem løs og holdt paa

at føre dem med sig---------------------hvirvle og hvirvle

dem avsted uten maal.36

— Det bar videre og videre. — Nu var der da litt lise i det; her kom hun atter paa vandet og fik høre bølgenes skvulp mot skibssiden. Slikt kunde hun forstaa; og derfor syntes hun ikke den del av veien var saa værst, skjønt det var fælt med hundsing og vildlevnet ombord.

— En vakker idag la de tillands i Millwaukee. Her 6g var det bare at ta ny start og saa længer ind i det fremmede. — — — — Videre og altid videre. — Strømmen gik og gik. Ende var der altsaa ikke! —

— De kom riksende op til et sted som het Prairie du Chien, — det var visst i staten Wisconsin? Derfra karret de sig fram til Lansing i Iowa, omsider til Filmore County, Minnesota. Og saa blev det ikke slut paa det der heller! —

-------------Nu laa hun her paa en liten græsbakke

langt inde i en uendelighet hvorfra der ikke førte vei! — Det forekom hende at hun hadde levd mange liv. I hvert av dem hadde hun ikke gjort andet end vimre og vandre, og bestandig længere bort fra sine.

Hun satte sig op og sukket, lot synet vandre. —

--------Det eiendommelig bløte og dog sterke i hendes

ansigt passet ind i omgivelsene som et pent billede der har faat en heldig ramme. —

Guttene og barnet hadde det svært trøisamt heroppe. Her var saa meget rart mellem græsdottene naar de først blev opmerksomme paa det. Han Store-Hans kom med haanden fuld av smaa, flate røde stenfliser, der saa ut som om de var spikket ut av et fjeld, — spidse i enden, blev jevnt bredere og saa ut som spydodder. Skarp egg hadde de paa begge sider.

Rundt bredenden var der filet ind en skore.--------

Der kom han Ole med flere, og hadde git søsteren to.

------------Moren sat der med stenene i fanget, tok op

én efter én og saa paa dem. — Disse maa mennesker ha laget? tænkte hun.37

Men saa hadde han Ole gjort et merkelig fund til. Han kom med en nævesten som saa ut som en slægge;

i den var skoren dyp og bred.-------------Moren rei-

ste sig.

«Hvor finder dere alt dette ?»

Guttene viste hende stedet, og saa stod hun ogsaa ved det lille søkket i bakketoppen som mændene hadde opdaget igaar kveld; stenene fandt barna omkring,

«Han Ole siger at indianerne har laget dem!» sa han Store-Hans ivrig; «er det sandt, mor? Trur du de kommer igjen?* —

«Det kan vel hænde, hvis vi blir her en stund.>

------------Hun blev staaende ved det lille søkket, fik

samme tanken som manden da han stod her, at her laa visst et menneske. Det gjorde hende ikke ræd, men nu slog det hende sterkere hvor uendelig ensomt her var.

Kvelddimmen laa dypere nu. Det var som om den samlet sin styrke om hende, og det sted hun stod paa, kom op mot hende fra alle kanter. Vognene var bare en ubetydelig prik langt, langt unna; teltet hos han Hans Olsa tok sig ut som en liten græstue som var hvitnet i toppen; torvhytten til Tønset'n fik hun ikke fram av mørket. — Hun vandt ikke rope paa guttene, anen gik rundt fordypningen, kaldte sagte paa dem og sa at nu var det tid at gaa hjem.

----------------Nei, de maatte ikke ta stenene med sig!

Men de kunde komme hitop imorgen og leke med dem.

-----------------Det blev længe før ho Beret sovnet

den natten. Hun blev harm paa sig selv ogsaa; hodet kom op fra puten, nervene stod spændte, og saa var der ingenting at høre — intet uten nattevinden, som nu var begyndt at røre paa sig.---------------------

Men den rørte ved saa meget —!--------38

V.

Han Per Hansa kom hjem sent næste eftermiddag og hadde saa mange lovord om hende og guttene, om hvor flinke de hadde været mens han var borte, at hun blev ør av det. — Og nu var det over ham igjen, dette som fik alt til at vike til siden. — Uten-paa var han bare gjøn og kaat galskap, men indunder stod der et alvor saa sterkt, at hun skalv bare hun rørte ved det.

Og nu var han saa letsnakkendes:

— «Her har du foreløbig skjøte paa kongeriket vort, Beret-mor — ta naa papirene og gjem dem godt!

--------Er det ikke rarere end i eventyret at en mand

kan faa slikt til givendes? — hm, og det baade aar pg dag efterat man har faat prinsessen?* — — Han kastet hodet over paa andre siden —: «Vet du, det er saa merkelig at jeg endda ikke kan tru det. — Hvad siger du saa, Beret-mor ?»

Ho Beret stod ved vognhuset hun hadde laget, smilte med vaate øine, og kom sig ikke til at si stort. Hvad hjalp det vel for hende at snakke nu? Han var helt inde i sit, hun og hendes sanset han ikke. Hvad nytte i at hun kom med sine bekymringer og med sin frygt? — Og han var saa god og glad og saa kjær mot hende, — aa hun kjendte vel han Per Hansa! —

«Hvad siger du saa til al herligheita, du Beretmor?* Han tok om hende og svinget hende rundt.

«Aa, — jeg er bare saa ræd det herute!* Hun hældet sig ind til ham, vilde gjemme sig. «Her er

saa-------saa aapent,-----------huf, huf,-------------------

Og ikke et menneske til verdens endel*

Da lo han Per Hansa, og hun krympet sig under styrken: «Her blir nok folk, skal du se, Beret-mor, --------aaja da, her blir nok folk!*

Men nu f6r han pludselig over i noget andet, førte hende til Storkisten, satte hende ned der, stod selv og skrævet foran og saa paa hende:39

«Naa skal du vel høre hvad jeg fandt paa igaar da jeg hadde faat papirene — jeg kjøpte ti store sækker poteter. — Jeg var saa glad, ser du: — Ja du vet hvordan det er med os nordlændinger og potetene,* lo han. — «Naa skal ikke vi begynde med hus først; — de andre bærer sig dumt aat, skal jeg si dig,»--------han blev lavmælt og ivrig, — «de begynder fra range enden!--------Naa gaar jeg til han

Hans Olsa ikveld og laaner plogen hans og begynder at lægge op nyland i maara tidlig;--------for de potetene skal altsaa i jora straks, ser du; — er ho saa god som de paastaar herute, blir der vel avling til høsten! Saa bygger jeg siden, naar jeg faar tid til at snu mig.-----------------Aa du skal bare se, du Beretmor, — det skal bli saa gildt, ja du skal bare faa

se hvordan jeg skal faa til dette riket vort!»--------

------------Han lo saa øinene blev smaa og småle: —

«Og ingen gammel avdanket kongefar, diger framme og si bak, skal komme og si mig, at saan skal det være, og saan!

Saa la han ut videre for hende om hvordan han skulde stelle det, — hun sat paa kisten, han stod foran, og kvelden sank stor omkring dem, — men vandt dog allikevel ikke at lokke hende helt med, nei, ikke helt. Hun hadde selv hørt at der sang ikke fugl herute, selv sittet der dag efter dag og set paa at det bar længere og længere bort fra mennesker. Og sat hun der ikke nu og saa med sine egne øine ind i den grønblaa stilhet, som der hverken var ende paa eller som hadde hjerte!-------------

«Vet du,» sa hun stille, stod op og lænte sig mot ham, «jeg tror der ligger en grav derborte paa haugen?*

«Nei Beret da! — Har du naa gaat der 6g og

sturet!-------------Hm, — du skal se at han bringer

os bare god lykke, han karen som der ligger!*

«Aa ja,---------------------Men det er saa rart at vite

at her ligger et menneske i uindvidd jord like bortom40

døra vor,-------------her maa sagtens være stille! —

-------------— — Barna fandt saa meget at more sig

med igaarkveld vi sat deroppe, — og saa lot jeg dem

gaa ikveld og.-------------Vi faar vel avsted efter dem

naa.-----------------Det er vakkert deroppe.*-------------

Hun sukket og begyndte at gaa.

De vandret haand i haand opover.

--------Nei, der var noget i den sørgmodige godhe-

ten hendes ikveld som han ikke vandt med. Nu gik han der og holdt i haanden paa hende og kunde godt

baade sunget og graat.-------------Men hun var ham

saa kjær, saa kjær.------------Rart ogsaa at han aldrig

kunde faa hende til fuldt at forstaa det!-----------------

— Aanei, det var vel slik med hende: — hun kunde ikke ta ryggetak med lykken, — var vel for fint bygd til det!

----------------Naaja, — han visste da av én som turde

ta det for hende! —

Han Per Hansa hadde saa meget at ordne med i tankerne at det blev længe før han sovnet om kvel-den. Og nu han kjendte ho Beret laa der og sov trygt ved siden, var der god anledning; han fik nytte tiden; videre træt var han heller ikke.

--------Det var ingen ende paa alt de trængte. .—

Syv og tredive dollars var al hans eiendom i penger, og naar han nu tænlile paa alt han maatte ha i den nærmeste fremtid, blev det en liste saa lang som den vei han hadde faret (hitut. — — — Der var nu hus og fjøs, som der maatte baade vinduer og dører til. — Og mat og tobak; og klær og sko; og redskaper, — ja redskaper! — Hadde han saa sandt bare redskaper og hester, skulde snart hele eiendom-

men ligge der som en hage!--------Hestene fik være

for det første. Men mindst én ko til burde han faa fat paa før høsten kom, — han var klar over det og la det fra sig.------------------Og griser, — naturligvis41

maatte han se at faa sig griser til vinters. — Fik han nu potetene til, skulde det vel bli mat for dem.--------

— Høns skulde han ha tak i saasnart han kom sig

bort til folk.------------Slikt vilde bli bare moro for ho

Beret at stelle med.---------------------Nei, det var ingen

ende paa alt han trængte---------------------Nu kom ogsaa denne strek i regningen for ham, at ho Beret skulde ha smaafolk igjen.-------------Det var nu forresten velsignet, det da, bare at det heftet dem bort.

— — — Aaja, hun fik greie med det selv naar tia

kom.------------En velsignet flink og kjæk kone, det var

hun, et merkelig dyptænkt og godt menneske som det ikke gik an at haandtere akkurat som andre folk. —

--------Og han skulde sagtens stelle det godt for

hende! — Han Per Hansa tok billedet av konen med ind i synene som kom nu, — kom saa gode og villige —: Hele landet laa der opdyrket og gav sin rigdom; der var en stor buskap, hest og naut, ungt og gammelt. — Og herborte hvor han nu tænkte at bygge gammen, skulde der staa et stort vaaningshus.

— Det skulde altsaa være hvitt, det huset; da skinte det saa vakkert i solen; men nøvene, de skulde være grønne! --------

Første gang han Per Hansa saa det huset, var det hvitt med grønne nøver, og hadde altid siden de farvene. — Men baade fjøs og stald og de andre uthusene skulde rødmales og ha hvite nøver, for det tok sig

svært gildt ut!--------Aajo, ho Beret skulde vel faa

kongsgaard til sig og prinsene sine!

VI.

Inde i han Per Hansa sit væsen sprang der op sluser han ikke hadde visst av før; kraften i ham var utømmelig. Han begyndte med fjorten timers dag, forstod snart, at der ikke var stor mening i det for én som hadde saa meget ugjort som han, strakte saa42

dagen til seksten, men la for sikkerhets skyld paa én time til, og undredes paa om det ikke gik an at klare sig bare med fem timers søvn sommersdagen mens veiret var saa godt? —

Synene tok ham blidelig med sig den natten; han aapnet øienlokene da dagen grydde, Øiet fik straks lys, — han saa det var dag, men da skyndte han sig ogsaa!

Her kunde han næsten forsovet sig, — har du naa

set det værre!-------------Han spiste litt kaldgrøt til

aabit, kom sig ut og fik aaket paa oksene, og gik saa med dem til han Hans Olsa efter plogen. — Derborte var der ikke liv som rørte sig endnu. — Hm, — de hadde kanske raad til at sove frempaa morgenen, men han var kommet fem dage forsent, hadde nu atter heftet sig bort to til, saa han trængte at rappe sig! — Han ledet oksene for at gjøre saa liten støi som mulig.

Han kjørte op mot høiden et stykke, stanset og saa sig om. — Jo han fik vel begynde at lægge op her? — Han satte plogen op og snakket til oksene: «Gaa no med dokker, skarvepak!* — Men glæden ved for første gang at sætte plogen i egen jord kvalte barskheten i stemmen, saa han maatte til med mer og kraftigere opmuntring; endda faldt det haardt nok at faa oksene til at lægge sig godt i saa tidlig paa morgenkvisten. De seg dog avgaarde.

Det vilde gaat meget bedre nu, hvis han Ole hadde været der og drevet for ham, og han selv hadde hat bare plogen at passe. Naa, — ikke tænke paa det! — Gutten maatte sove mindst én time til endnu; dagen blev vel lang nok, korsaa. — Unge stuter har møre

sener,------------skjønt for sin alder var naa han Ole

en omframt flink glunt!

Den blev kroket for han Per Hansa — den første faaren. Og lang gjorde han den. Da han mente det kunde være langt nok og stanset oksene, kom faaren bugtende sig efter ham som en slange. Saa kjørte han43

vestover og la op én den andre veien. — Naaja, værre

blev den naa ikke, denne her da!-------------Da han

hadde gjort én runding til, lot han oksene staa, tok spaden og gav sig til at stikke op torven paa den ene siden, — dette var til byggemateriale! Saa la han op alter paa den ene siden og skar byggetorv paa den

andre,------------Aaja, han hadde sagtens regnet det alt

ut paa forhaand, han Per Hansa! —

Ved frokosttid hadde han en mængde torv færdig. Men han hadde ikke svælget sidste biten, før han kommanderte begge guttene ut, satte oksene for den hjemmegjorte vognen, og avsted bar det med dem: han Per Hansa selv, begge guttene og oksene. — >— «Ja idag,» ropte han tilbake, «faar du koke gryten fuld til middag, — vi kommer til at trænge mat, skal jeg sige sig!»

Og nu gik han Per Hansa tilverks for alvor. Han og han Store-Hans og oksene la op nyland; han Ole brukte grævet, men rart gik det ikke for ham, stakkar. Torven som hadde ligget der og sovet i umindelig mange herrens aar, var vrang at snu og seig i huden. — Men hun maatte da snu paa sig stykke for stykke; sortbrun og lækker var hun at se paa; det skinte og glinste i hende, naar morgensolen la sig paa; og han Ole fik da hugget ut ett stykke nu og et andet da. — Naar han Per Hansa hadde gjort et par omganger og lot oksene staa og puste ut, kom han bort til han Ole og viste ham. «Saan skal du gjøre!» sa han, — <zSaan, ser du!» Og saa hakket han saa jordklumpene føk.-------------Da de sluttet til middags, laa der

mange faarer oppe i bakken og kikket paa solen; og da kom de kjørende hjem med et digert lass byggemateriale; det næste tok de ved nonstid; til kvelds atter ett. Men da de kom hjem med det, var ikke maten akkurat færdig endda, og saa kjørte han Per Hansa efter ett til, — det var bedst at nytte tiden, mente han.

4 — Rølvaag.44

VII.

Samme kvelden begyndte han Per Hansa at bygge hus.

«Nei kvil dig naa et grand, Per Hansa!» bad ho Beret, «du maa da bruke forstandl»

«Visst skal jeg kvile, — det er netop det jeg skal! — Kom naa og vær med du og, du kan ikke tru hvor

trøisomt det skal bli,------------hm, nyt hus paa sjøl-

eigan jord! — Ikke saa du behøver at arbeide, ser du; men du maa være med at se kongsgaarden reise sig!»

De blev med ham alle sammen. Og saa var det saa urimelig morsomt at de holdt paa, til de ikke kunde se at lægge torven skikkelig. Men da sa han Per Hansa stop; nu hadde de gjort en god dags arbeide, og nu fik det være nok for idag; løn skulde de faa allesammen, men de hadde ingen tid at fante bort med slikt nu!

--------Den kveld tok trætheten ham straks, og der

var ingen syner.

Hver morgen før frokosttid bygde nu han Per Hansa, og hver kveld saasnart de hadde faat i sig maten. — Alle var med og hadde stor moro av det.

— For baade Tønset'n og han Hans Olsa tok det sig ut som der var trollskap løs borte paa landkvarten hos han Per Hansa; endda han og hele familien drev dagen lang med at faa op aker, kom der en forfærdelig gamme voksende op av jorden.

Han Per Hansa pløide og harvet og hakket, han bygde og satte poteter og syntes altsammen var saa morsomt, at han ikke hadde raad til at sove bort den mindste stund. Det var ho Beret som først sa stop. Da han den fjerde morgen hev av sig og vilde fare op i blaa-otten, laa hun der vaaken og passet paa ham. Straks han rørte paa sig, la hun armene godt om ham og sa, at nu skulde han bli liggende; dette gik slet ikke an, han maatte da huske paa, at han ikke45

var mer end et menneske! — Og saa mildt og vakkert snakket hun for ham, at han gav sig paa det og blev liggende. — Men urolig var han. Det tok ikke længe at lægge et omfar torv; og om det saa ikke var mer end bare ett, monnet det dog vakkert. —- — Ho Beret mente det godt, hun forstod bare ikke, hvor urimelig meget han gik der med i tankene, — ting som han maatte faa se at faa gjort straks! —

Ja ho Beret, ho var mangfoldig til menneske; — ikke trodde han at hendes like fandtes; de to sidste dagene hadde hun skyndt sig at gjøre fra sig hjemme, hadde tat And-Ongen ved haanden og var kommet op i akeren til dem; der lot hun barnet leke i græsset, kom saa og hjalp dem; der hadde hun nu gaat jevn-sides med dem og tat sin fulde mon saa godt som non. kar. -— Og det var bare for at lette ham, — og her laa hun nu vaaken og passet paa ham!

------------Da de hadde faat hakket og harvet saa-

pas at der blev noget at plante i, saa lette ho Beret fram av tølene sine frø av alle verdens sorter, som han ikke visste hverken hvor eller naar hun hadde faat fat paa. Hun kom med kaalrabi og gulerot, hun hadde baade løk og tomater, og jamen kom hun ikke

med meloner og! — Slik kjærring!-------—-------

Han kunde gjerne føie hende og bli liggende, naar hun bad saa vakkert om det! —

Hvordan det nu end gik for sig, saa hadde de hos han Per Hansa en stor aker oplagt, plantet og alting, og et stort hus færdig til tækking, da han Hans Olsa og Solum-guttene var færdige med tækkingen paa husene sine og bare saavidt var kommet sig skikkelig igang med pløiningen.--------Tønset'n hadde dog

pløid adskillig mer — han Per Hansa maatte tilstaa det — og drev nu med at sætte poteter. Men saa stod det heller ikke paa for ham, huset hans var færdig til at flytte ind i, da han kom ivaar, — det lille fjøs han nu hadde bygd sig, var da ikke mer end et godt46

dagsarbeide —, og saa hadde han hester ogsaa; nei det stod ikke paa for ham at komme fram!

Sent en eftermiddag laa det store akerstykket hos han Per Hansa færdig; alle potetene han hadde bragt med sig hjem, var opskaaret og stukket i jorden. — — «Bare ett øie i hvert stykke, det er nok i slik jordb hadde han formant ho Beret, mens hun sat der og skar. -— Alt frø ho hadde været framtænkt nok til at

ta med sig, var ogsaa plantet.-------------Stykket saa

større ut end det i virkeligheten var. Det stak godt av mot alt det grønne omkring; stod en litt borte, saa det ut som nogen her hadde sydd en svart lap paa et

uendelig grønt klæde.--------For han Per Hansa som

nu var færdig og gik der og saa paa det, tok lappen sig godt ut. Her var han bare saavidt kommet fram, og hadde allikevel faat mer sæd i jorda end noget andet aar, siden ho Beret og han begyndte for sig selv.--------Vent bare til næste vaar!

«Naa har vi netop gjort fra os en stor vaaronn, Beret-mor,» sa han til hende; «ikveld maa vi faa os en rigtig godgraut til at signe det med som i jorda er kommet!* Han stod der fremdeles og saa utover ake-ren sin; og det lyste i øinene paa ham.

Ho Beret var træt av arbeidet; ryggen Verket, saa hun syntes den kunde gaa av; hun ogsaa saa paa ake-ren og vandt ikke faa nogen glæde fram.

— Det er da bra at han er saa glad, tænkte hun sørgmodig. Det maa vel bli bedre med mig ogsaa med

tiden.--------Men hun sa det ikke, tok barnet ved

haanden og gik hjem. Der maalte hun ut det halve av hvad Fagerros hadde git imorges, slog vand i til det blev nok, fandt nogen gryn i en pose og laget grø-ten. Før hun satte den fram, hadde hun et litet smør-øie i hvert fat, — et lite øie der bare saavidt vilde holde sig aapent, strødde saa litegrand sukker paa; det var saa flust som hun hadde raad til, og velsaa det. Men da hun saa hvilken glæde det blev paa guttene, og hørte alle lovordene hans Per Hansa om hvor47

flink en husmor hun var, blev det litt bedre for hende ogsaa, tok saa litt til av sukkerposen og strødde paa,

-----------------Og saa sat hun der og smilte og var glad

over, at hun ikke hadde sagt noget om hvordan det Verket i ryggen! —

------------------Den kvelden bygde de atter paa huset saalænge de kunde se.

VIII.

Huset hans Per Hansa blev meget til kongsgaard! — Og det fik Tønset'n til at utbryte, da han kom og fik se det:

«Kan du sige mig, Per Hansa, skal dette her være bare hus? — Eller er det baade kjerke og prestegaard under samme tak?-----------------Jeg mener du er rispandes gærn mand, — aldrig i verden faar du tak paa al denne omildheita! — Der er ikke nok vidjer igjen heromkring til mer end det halve, — begynd bare du at ta ned igjen, farb

«Nei det kan sagtens hænde,» mente han Per Hansa lunt. — «Men det staar der naa altsaa. — Jeg mente bare, at jeg gjerne kunde bygge for sønnene mine med det samme, naar jeg nu for med bygging allikevel;-----------------de faar da tække, ser du, efterhvert som de gifter sig og trænger hus. — Tæk-kingstorv er her jo nok av helt til Stillehavskysten!»

Men Tønset'n tok det alvorlig:

«Jeg skal sige dig, Per Hansa, det der er der ikke mening i, — du kan bare begynde at ta ned igjen!*

«Jeg faar vel det!» sa han Per Hansa tørt.

Det var ikke saa rart, at Tønset'n blev opi det, da han fik se dette bygverket; det var ulikt det han selv hadde bygd, og alle andre han hadde set; det skulde vel spørs om der fandtes saa dumt hus i hele Amerika! -------: Hans eget var 14 fot bredt og 16 langt;

Solum-guttene sit var bare 14 hver vei; han Hans Olsa hadde slaat stort paa og bygd 18 fot langt og 1618

bredt. Men her stod huset hans Per Hansa — 18 fot bredt og 28 fot langt! Og saa hadde det to værelser, ett paa 18—18, det andre paa 12—18. Mellem begge gik en væg, — i det ene stod døren mot syd, i det andre mot øst. To dører paa én torvgamme, — aa du verden for galskap! — Og i det mindste værelset hadde han spadd ut jorden, saa her laa jordgulvet én fot lavere end i det andre!------------------Du

skal bare se, tænkte Tønset'n, at manden er saa gal at han klemmer ivei og bygger taarn med det samme!

Nei Tønset'n likte det slet ikke. — For det første var nu dette stormandsgalskap av han Per Hansa, — det var da bare en midlertidig torvgamme. — For det andet var det uraad, ja det var uraad! Om han lette baade med naal og traad fandt han ikke nok vidje-kvister til taket, — der trængtes jo en hel himmelhvælving! — Tønset'n diltet bent bortover til han Hans Olsa og bad ham gaa og snakke til manden straks. — Nei, det vilde ikke han ha noget med at gjøre. Han Per Hansa hadde en bra familie allerede, og den blev kanske større, saa han trængte vel stort hus, — han var forresten ikke den mand som ikke visste hvad han gjorde.

«Nei ser du, det er netop hvad han ikke vet, —

han vet det slet ikke!»-----------------Saa gik Tønset'n

til Solum-guttene, de som baade var født og opdrat i Amerika, og visste hvad som baade gik an og ikke. De maatte gaa og snakke med han Per Hansa om denne galskapen han holdt paa at sætte op! — Han saa ikke andet raad end at de og han — og kanske han Hans Olsa — fik slaa sig sammen og gaa og hjælpe ham med at faa sig op hus. Slet ikke gik det der an, — manden kom til at ruinere sig, før han fik begyndt!--------

Nei, de vilde ikke, de heller. Det fik vei bli hans sak hvad slags hus han vilde bygge sig. Og saa maatte Tønset'n opgi det aldeles. Men det var forgalt at se en bra mand stelle sig saa dumt! —49

Han Per Hansa hadde tænkt meget paa hvordan han skulde stelle sig med hus, tænkt paa det helt siden han saa de første torvhyttene. Paa veien hjem fra Sioux Falls den dagen hadde han faat en idé han først syntes saa rar ut, men som blev rimeligere for hver gang han snudde paa den: — End om han nu bygde hus og fjøs under samme tak? Det var jo bare midlertidig, saan bare for moro, til han kom sig ivei med at bygge Storgaard? Han vilde spare baade tid og arbeide, — og baade huset og fjøset blev varmere!

-------------Og nu husket han at han visst hadde hørt

at folk i gammel tid ofte gjorde det slik, selv storfolk! Det var vel ikke fint, men det var heller ikke dumt.

Det blir værst for ho Beret, tænkte han, tok mod til sig og nævnte planen for hende.

--------Stue og fjøs i samme hus? — Hun sa ikke

mer, blev staaende der og tænke paa det.--------Folk

og fé under samme tak? — Det var vel uraad at stelle

sig slik?-------------I førstningen syntes det saan for

hende ogsaa; saa kom hun til at tænke paa hvor øde og enslig her var, hvor kjær en kamerat Fagerros kunde bli paa de mørke kveldene og i de lange, lange vinternættene. Da gruet hun sig og sa til manden, at det vel blev all right for hende hvordan han saa end bygde, bare det blev tæt og varmt, men mælte intet om hvad hun tænkte paa.

Da blev han Per Hansa glad.

«Du er den forstandigste kone jeg vet av, du Beret-mor! — Selvfølgelig blir det bedst at bygge paa

den maaten!»-----------------------— Ja nu skulde han

vinde baade paa han Hans Olsa og Solum-guttene; ingen av dem var kommet saa langt endnu at de tænkte paa fjøs, og her gjorde han fra sig begge dele paa én gang!50

IX.

En kveld kom han Per Hansa bortover til han Hans Olsa med oksene og fik laane nyvognen hans; han maatte

avsted og hente træfang til tækkingen. Ved en bæk som laa en 10 mils vei sydpaa, hvor der vokste nogen krunglevidjer, hadde de andre fundet saapas at de greide sig; men det var nu ikke mer end bare saavidt heller, og takene deres var ikke rare; det skulde vel spørs om de holdt til det atter blev Vaar. — — Han Per Hansa hadde større ting i tankene. — Var det saa galt som Tønset'n hadde sagt, maatte der vel andet til tak paa den vaaningeii end krunglebusker! Han hadde faat fra sig vaaronnen; nu vilde han puste paa et grand og ta sig tid til at se sig rundt bortover præriene. Han hadde hørt at Sioux River ikke skulde ligge mer end en 25—30 mil borte; der skulde det ogsaa være gild skog og hele bygder med trøndere som hadde bodd der i flere aar; og da var der sagtens mangt andet rart ogsaa han ikke

hadde hørt om, men som han nu vilde se.-------------

Han fortalte han Hans Olsa hvor han agtet sig hen, men bad ham ikke si noget om det. — «Det her kan vi nu ha for os selv, og du vet vi maa finde paa noget, skal vi faa brændsel til vinters.» —

Han kom hjem med vognen og sa bare, at nu skulde han og han Store-Hans fare i vedskog. — Han Ole fik se efter farmen mens de var borte og passe godt baade paa folk og fé. — Ja, han Store-Hans som med skulde være, blev storglad over denne tidende, men broren kom paa graaten over slik urimelig uretfærdighet. — Han hadde ikke visst før hvor lite vet faren hadde, — ta ungen med og la en voksen kar gaa hjemme og

intet bestille!--------Værre blev det da han Ole fik se

alle forberedelsene til reisen; det var jo paalag som da de laget sig til og skulde flytte vest! — Faren tok gryte med, laget til mel og salt, kaffe og melk, en stor haug fiatbrød og forskjellig andet matstel. Værst51

blev det dog, da han saa riflen — ho Lang-Maren — komme op av Storkisten! — Da graat han av sinne.

Og der var øks og rep og sækker.-----------------Og nu

var denne gluntungen saa skidtvigtig ogsaa, vilde ikke snakke til ham, for bare der og vimset rundt faren, snakket lavt og hemmelighetsfuldt og var meget iveien! — Spørsmaalene randt ustanselig fra ham. Skulde de ikke ha det med og det og det? — Men da han ogsaa kom dragende med et langt kjættingskjé og mente paa at det maatte da være med, da storlo faren. — «Nei du Stor e-Hans, du Store-Hans; her hadde jeg vakkert reist fra kjéet om ikke du hadde sanst paa det! — Og hvad skulde vi gjort i vedskog uten kjé?»

Ho Beret laget til maten de skulde ha med sig. Det alvorlige ansigt var trist. — — — — Javisst maatte huset ha tak, hun forstod det; hvordan kunde

de bo i et hus uten tak?--------men nu blev han borte

to dage igjen, to hele dage og én nat!-------------—

Dagene var nu saa sin sak, men natten!

«Naa skal du ta barna med dig og gaa bortover til ho Sørrina imaarakveld,* raadde han Per Hansa freidig; saa er du der utover kvelden og prater med dem; saa gaar tia for dig, og saa blir det ikke saa langsomt.-------—Gjør naa det, Beret-mor.»--------

Til dette svarte hun hverken nei eller ja. Hun visste saa vel, at hun ikke kom til at gjøre det. — Hun husket den kvelden han var i Sioux Falls, og hun og barna kom nedover bakkene henimot vognene: — hvor nifst det var rundt om dem. Vognen stod der graa i halvmørket, og saa var det som om al forlat-heten derute hadde samlet sig omkring og hadde trukket en ring rundt. Hun kunde se hvor ringen

gik, maatte gjøre vold paa sig for at stige over.--------

------------Hun laget til maten for dem, stelte saa godt

hun kunde; men fra det sørgmodige ansigt kom der ikke et ord. —52

Dette blev en merkefærd baade for de som for, og de som hjemme var. — De sidste gik der vet-skræmte, fordi karene ikke kom hjem igjen. Den første dagen gik, og den næste; og natten med og natten derefter; den tredje dag

kom, — det blev middag, endda var de ikke til at se.

Ho Beret visste, at de kunde ikke være ventendes før næste dag engang; han Per Hansa hadde bedt hende ikke at vente paa dem før hun saa dem, men hun var allikevel begyndt at se efter dem straks over middag den første dagen! — Hun sa til sig selv at det var dumt, men kunde ikke la være at søke ufe ved

himmelbrynet. — ------ Hun og barna la sig tidlig

om kvelden.

Kvelden efter sat de oppe paa haugen alle tre og saa østover Vidden. Her tok synet til vingene, fik slik flugt og naadde saa langt. — — — Kvelddimmen reiste sig der øst; den gik over til svartblaat tusmørke, som gjemte meget rart der krøp og krøp henimot dem. ------------De sat der og saa ind i det; men der var ingen vogn og okser som kom ut av det.------------Han

Ole bryd de sig ikke om at se; det var morsommere at

lete efter sten!-------------Da det var næsten avdaget

kjendte ho Beret, at ikveld maatte hun snakke med folk, maatte høre menneskemaal fra andre end de to barna, og saa bar det til han Hans Olsa allikevel.

— Han Per Hansa var vel ikke kommet endda?

— Nei, hun kunde ikke forstaa hvor det var blit av ham; han skulde vel været hjemme ved disse tider naa, sa hun fortænkt.

— Naa ja, hun maatte bare ikke bli ræd for ham, han hadde lang vei denne gang, og han agtet visst at søre sig om efter vinterved med det samme.

— Efter vinterved? — Nu hadde hun ikke tænkt paa det, at de maatte ha vinterved; men det var da klart at de maatte ha den, skulde de bli her vinteren over. Og det slog hende hvor meget der var for han Per Hansa at tænke paa og ha omsorg for,53

men hun kjendte bitterhet tillike over at han intet

hadde sagt til hende.-----------------Vinterved? Jovisst

maatte de ha ved til vinters! —

Ho Sørine skjønte, at nabokonen ikke hadde mer mod ikveld end hun akkurat trængte. — Det var vei trist for hende at ligge alene derborte i vognen. Da de andre skulde gaa, stod hun op, tok datteren med sig og fulgte dem helt til vognen. — De pratet sterkt

og godt hele veien,------------og saa var der ingen ring

at træ over den kvelden!

Men den tredje dag over middag kom karene hjem igjen med et lass saa stort, at det bare var saavidt

at oksene seg opover bakken med det.--------Og saa

var det rent et eventyrlass, det lasset deres. Der var mønsaas og spærrer og strangler til taket; han Ole pyttet bare til det; var det ikke det de for efter, kanske? — Men nede i lasset laa seks bundter smaatrær med toppen kuttet av, og jord og bark tullet godt om

rotenden.-----------------«Det her er til at plante rundt

huset!* forklarte han Store-Hans. — «Og kan du g jætte, mor — i denne bunken er her tolv plomme-trær, — der vokser store, store plommer paa dem! Vi traf en mand som fortalte os om dem.» — Han Store-Hans svælget i halsen av bare iver.-----------------Der

var endnu merkeligere saker i det lasset. Bak i det kom der fram en aapning efterhvert som faren kastet av,

omtrent som et værelse som var bygd ind i. — Her laa der to sække, — to sække fulde av bare rart; den ene var der fisk i; i den andre laa der en flaad kalveskrot, — i det mindste trodde han Ole det var kalv, og vilde vite hvor de hadde faat den fra?

«Kalv!» ropte han Store-Hans. — «Trur du det her er kalv?»

Men saa blunket han Per Hansa saa lurt til kameraten, at nu var det kanske bedst han ikke sa noget mer, — ikke akkurat nul — Og saa stod han Store-Hans der saa lønsk, sprækfuld av de rareste hemmeligheter.54

Ho Beret gik stille og undren og tok imot herlig-hetene de kom med; hun var saa glad at hun kunde git sig til at storgraate over, at hun hadde dem hos sig igjen; hun klappet oksene og mælte stille, at de var flinke som hadde trukket hjem saa stort lass.

--------«Vel,» sa han Per Hansa da han endelig

hadde faat av lasset, «jeg og'n Store-Hans har likesom ment at ha ferskfisk til middag, kokt paa egte nordlandsk vis med suppe og altingen, — vi hadde saa nær sprængt baade os og oksene for at naa fram

tidsnok.-----------------Hvad søtten skal vi naa ha til

at sætte baade fisken og kjøttet i, du Beret-mor?»

Den dagen aat han Store-Hans og kunde ikke bli

mæt; det var som der ikke var bund i gutten.--------

Faren jagde ham iseng straks, og han Store-Hans var ikke bent uvillig heller. Det blev kveld, og moren skulde prøve at faa liv i ham, men maatte gi det op; hun fik ham engang saa langt at han sat i sengen; men heller ikke længer; han kastet sig bent ned og sov som en sten.

Denne utfærden hans Per Hansa fik stor betydning for nybygget vestved Spring Creek. — Der var nu alle trærne han bragte hjem og plantet; Tønset'n blev saa begeistret over dem at han vilde avsted med det samme; han Hans Olsa og Solum-guttene mentø det fik gaa til om høsten, naar de skulde til at kjøre hjem vinterveden; før blev det ikke med Tønset'n heller. — Saan gik det til, at der her kom til at vokse op svære skoglunder, før der endnu var en busk at se noget andet sted deromkring. — Og saa blev de kjendt med trønderne østved Sioux River; det var ikke her som inde paa Lofothavet —: Her var der intet at trætte om, og helgelænding og trønder blev de fineste busser av verden; de første trængte hjælp, og de sidste var mer end villig til at række haanden. — Han Per Hansa borget sig straks en acre skogland hos han Simon Baarstad og hadde dermed al den ved han trængte.«FAGERROS! — FAGERROS!))

i.

Det minket og minket med provianten. Poser og sækker stod der, grinte og hadde ikke mer at yde. Man delte saalænge der var noget igjen; men selv hos han Hans Olsa, hvor der var saa bra raad paa alt, gik det efter hvert. Blandt mandfolket var tobaks-biten saa sjelden som gulddukater, saa det var paa-tide de fandt paa noget nu. — Det led nu ogsaa saa langt at man maatte ta til med slotonnen; og der var ingen anden utvei: de maatte avsted til byen.

Saa en søndag kom karene sammen og holdt raad-slagning om turen. En bytur i de dage var en alvorlig affære og maatte planlægges fra først til sidst; de sytti—otti mil gjennem et ubebodd landskap var nu saa sin sak, — paa mindre end fire dage kunde man ikke vente at vinde tilbake igjen, selv med hester. Værre var det at faa alt utrettet. Der skulde provianteres med alle ting for det næste fjerdingsaar, — mat, klær og redskaper, saalænge skillingen rak. Rak den ikke, maatte man hitte paa utveie, for folk maatte berge livet. — Endnu var ingen vest ved Spring Creek kommet sig saa langt, at han hadde noget at bringe med og omsætte i varer og penger; det blev vidtløftigere, naar der var laas baade att og fram; men ogsaa mer interessant; da hadde man noget at bytte med.

Nogen av karfolket maatte være igjen hjemme, mangt kunde hænde. — Det var rart med det —: der var ingen som nævnte det, ingen som orket si det i ord, men der var vei ikke én i den lille kolonien som følte sig helt tryg

herute. En uforklarlig vag56

gru kunde pludselig kaste sig paa dem, komme uten nogen foranledning; den la sig over dem som uro, gjorde dem varsomme og gløgge i alt de foretok sig. Karfolket blev taus under trykket, grep fat i et eller andet og arbeidet det av sig. Hos kvindene utløste det sig i prat; de blev ofte saa støiende og høirøstede. Faa var klar over hvad det var, ingen vilde vel til-staa at han var ræd.

—-------------Aa ja, herregud! Mands magt var

litet værd sommetider; det hadde de faat røyne. Det kunde ryke op med rent forfærdelig stormveir her-

ute, — saa utænkelig pludselig!-------------Og ho Sø-

rine var saa ræd stormene. Det var ikke mer end en ukes tid siden at teltet hans Hans Olsa blev revet med og Yyo Sørine tullet ind i det og sopt med, saa hun holdt paa at kvæles, endda han Hans Olsa hadds lagt repet over ryggen, spændt i bakken og kaldt fram hele sin kjæmpekraft. Han fauk med som en ulddot, men ingen kom til skade. —

Og saa var det indianerne — «indien» som folk hadde fundet paa at kalde Storviddens røde barn. Ho Kjersti var ikke saa ræd stormen; den for da fram paa menneskevis, — den skalperte da ikke folk! Men frygten for indianerne sat levende hos hende. Der gik vei ikke en dag uten at hun kikket rundt baade én og flere ganger. — En av dem laa borte paa kvarten hans Per Hansa, og der de døde laa, kom vei de levende! Siden hun fik høre om det, hadde hun ett bestemt punkt at kikke paa. — Forresten var det nu ikke saa rart om hun var ræd indianerne. Rædslerne fra 62 hadde hun og han Syvert hørt saa ofte om, at de kunde dem utenad. Hvor de bodde i Filmore County, var der kommet to flygtninger fra Norway Lake; fortællingen vokste idet den gik fra mund til mund; naar den nu vaaknet i det bange sind, herule hvor der intet gjemsel fandtes, kunde dci an ta fantastiske former.57

Tønset'n var dog ikke ræd indianeren, — nei var det likt sig! — Hvad skulde han vel være ræd ham for? — han var jo baade civilisert og altingen, —

trøstet han de andre med.-------Naar han Per Hansa

hørte paa Tønset'n kunde han sitte der og glise saa rart: «Ja, ser du, Syvert,* — sa han, «han er blit rent finfin herremand paa disse ti aarene, med raud top-lue, træsko, langrørspipe og alle slike ting. — Ingen sak for en vildmand at lære fin folkeskik, hvor det er saa folksomt som herb Hos trønderne østved Sioux hadde han Per Hansa faat oplysning om mange ting; fra dem visste han at der laa et sted ikke saa værst langt herfra, som skulde hete saameget som Flan-dreau; her vestpaa skulde der gaa et får like til Nebraska; mellem de to steder gjorde den røde mand

togter aarligaars.-------------Meget rimelig at kvarten

hans laa midt i fåret! — Naaja, det vilde vei vise sig om saa var før sommeren var over, og aldrig værdt at løfte paa hatten før manden stod der!

Karene nævnte aldrig indianerne, naar kvindfolkene var i nærheten. Men naar rødhuden kom paa tale, stod han Ole og han Store-Hans med vidaapen

mund og hørte paa praten til silden randt.--------De

var blit rædde haugen, men kunde umulig holde sig

borte.------------Ho Kjersti var ræd indien, ho Sørme

frygtet for stormen og ho Beret, stakkar, syntes hun var ræd alle ting!--------

Resultatet av raadslagningen den søndagen blev hvad det under omstændighetene maatte bli; det kom likesom av sig selv, at han Hans Olsa, Tønset'n og han Henry Solum, som alle hadde hester og vogn, skulde fare. Det blev tre karer med hver sit spand, og de greide vel at føre med sig hjem alt nabolaget hadde raad til at kjøpe paa én gang.

Han Per Hansa var rigtig i ulag den dagen, gje-pen og bitter naar han lot ord falde; — forresten hadde han ikke

stort at si. Det syntes avgjort paa58

forhaand, at han som ikke hadde hester, skulde være hjemme, — han og den andre Solum-gutten. De skulde være hjemme og se efter tingene, skjønt det ikke akkurat blev sagt. Og det syntes han Per Hansa var et kleint karsstykke. — Det forekom ham saa endeframt selvfølgelig, at han var bedre kar for en slik færd end baade Tønset'n og Solum-gutten, som baade Gud og hvermand visste ikke hadde mer vet end de akkurat trængte! — Det burde de ogsaa ha visst; derfor kunde gjerne én av dem tilbudt sig at la ham faa hestene. — Saa mangt kunde hænde paa en slik færd, mangen anledning tilby sig for en uræd kar.------------Men ingen ymtet noget i den retning, og han Per Hansa var da ikke den mand som truet sig ind paa folk. Men jagu var det ærgerlig at ligge hjemme blandt kjærringene, mens de andre f6r paa en slik stortur! — — — — Eventyrlysten brændte ham i blodet.

Da karene reiste mandagsmorgen, var han i slikt ulag, at han ogsaa stod op i blaa-otten, vækket han Ole og satte oksene for plogen; den dagen brøt han op én og en halv acre nyland og satte derved rekorden deromkring med slike greier som de da hadde. — Da han sluttet arbeidet om kvelden, skridtet op stykket og fik se hvad han hadde utrettet, kom han saapas i godlag, at han tok efter en visestub og begyndte at plystre.----------------------------Joho, san! —

Skyndte de sig ikke tilbake, skulde han ha hele farmen oplagt før de kom hjem.-------------De kunde da

selv se hvem som dugde mest! —

II.

Den næste dag tok han det roligere, men fik dog et godt dagsarbeide gjort.

Han og han Ole kom rusiende hjem fra arbeidet, han Per Hansa var i godt humør igjen; disse dagene skulde han vinde paa Tønset'n som ingenting; han59

Ole var træt i benene og hæs i maalet av at følge med og rope paa oksene nu to dage i træk. —

Karene var ikke kommet langt paa hjemveien, før han Store-Hans kom rendende dem imøte og ropte andpusten endnu før han hadde naadd dem:

«Far, her kommer folkb

Denne tidende var saa enestaaende og uventet at han Ole straks stod der og saa sig rundt med aapen mund; men faren lo og saa godt paa gutten sin.

«Kors,» sa han leende; «det blir vel folk av dig og med tia, — skjønt det er høit op og langt fram dit ennaab

Men Store-Hans var for optat til at sanse paa hvad faren sa.

«Ser du--------ser du der\» pekte han mot sydvest.

— «Ho mor trur det er indien!»

Han Per Hansa gjorde et bredt sop med synet vestover. — «Pøh!» sa han bare kort og tørt, begyndte at gaa fortere, skyndte sig mer og mer jo længere han saa, — nu gik han saa fort, at gutten? maatte springe for at holde følge.

Ho Beret stod bortenfor vognen med And-Ongen paa armen.

«Her har vi dem,» sa hun rolig; men det store, sørgmodige ansigt var blekt og spændt.

«Ja staa ikke slik! — — Gaa bare du og pas maten!» — Han snakket fort, der var en haard klang i ordene.

Selv gik han straks bortover til huset som stod der halvtækt, — guttene kom efter; han kaldte fort og lavt paa dem, — ordene hadde den samme haarde klang:

«Naa gaar du, Hans, til han Sam og fortæller ham hvem som kommer. — Du skal skynde dig!>

«Ja.» — Gutten stod.

«Du skal skynde dig, sa jeg!»

«Ja.» — Og saa fandt gutten benene og la ivei.

5 — Rølvaag.60

«Naa gaar du efter ho Lang-Maren,^ henvendte han sig til han Ole. — «Ho ligger i Storkisten. Alt tilbehør finder du i læddiken. — Sæt det altsammen

indom døra her. —---------Og hør naa godt efter:

Naar jeg plystrer, vil jeg ha det, men heller ikke før! --------Du staar vel ikke og er ræd, gut?»

«N—ei.» — Han Ole sprang.

Han Per Hansa gav sig til at tække paa huset som om intet var; men øinene stirret mot toget som kom. Han blev roligere efterhvert, spændingen slap ansigtet, som atter fik det halvt snedige, halvt skøieragtige uttryk det altid hadde, naar han var i godt lag.

Der kom han Ole med riflen.

«Nei,» sa faren — nu lo han — «gaa og gjem de der greiene hvor du fandt dem; den Store-Hans'n er da rigtig en apekat; slik som han holdt paa at skræmme os fra vettet begge tob

«Vil du ikke ha børsa?»

«Nei da! — Gaa og gjem børsa straks og kom og gaa et erend for mig!»

Saa var gutten borte og stod der igjen. Han Per Hansa satte sig paa takkanten og saa vestover, mens han snakket med gutten:

«Gaa naa bortover og fortæl ho Sørine hvem som kommer; men naa skal du ikke skræmme livet av hende. — De er jo bare fredelige folk, de som vi.

-------------Du kan fortælle hende, at de nok kommer

til at raste natta over borte paa haugen her; men er ho ræd, skal ho bare komme.------------Snak saa forstandig at du ikke skræmmer kjærringen!»

Han Ole gik. — Han Per Hansa stod nede paa marken og langet torv op paa taket, kløv saa op og la den.

Toget fra vest kom langsomt sigende indover mot dem. Han Per Hansa talte vognene og fik fjorten, men var ikke sikker paa at der ilike var flere; den ene kjørte saa nær den andre, og rækken stevnct like paa.-------------------------Aajo, fåret deres laa nok herborte !61

Bedst han nu laa der paa knæ og passet til torven, stod der pludselig én nedenfor ham; skikkelsen randt op saa braafort, kom saa uventet at det gav et søk i han Per Hansa; nedenfor stod han Sam, ophidset og ræd, og med børsen i haanden. Han hadde sprunget saa fort at han Store-Hans var blit langt agterut.

«Skal du paa jagt ikveld?* spurte han Per Hansa tørt.

«Ser du dem ikke?* — og han Sam maatte stanse for at faa pusten.

«Hvem?»

«Ser du ikke at indien er like indpaa os!»

«Du ser mest som en gap, ser du. — Hvad farer du her og fisler med det børsskrapet dit efter? — Gaa ind i gammen og sæt det fra dig straks! — Kom saa og hjælp mig med tækningen. — — — — — Du, Hans, faar gaa og hjælpe ho mor.*

Gutten var inde og satte fra sig børsen og kom straks ut igjen, — stod der med aapen mund og saa paa toget som

kom.

Han Per Hansa hadde sat sig paa taket, saa vestover, og saa paa han Sam.

«Det er vel ikke ret av os ikke at varsko ho Kjersti, ho som er saa skvætten av sig.--------Trur mest

at du faar gaa nedover og fortælle hende, at naa kommer naboene vore. — Skræm naa ikke livet av kjærringen!*

Han Sam nølte med at gaa, lot slet ikke til at ha nogen lyst paa det erend.

--------«Eller skal vi la indien skalpere kjærringen?* —

Han Sam begyndte at gaa, satte saa med ett i at springe.

Da maatte han Per Hansa storle.

«Nei, fyk naa ikke avsted som du hadde varme i buksen!* ropte han. — «Det har ikke slik braahast med ho Kjersti!*62

Men ho Kjersti hadde vel gaat der og kikket; hun maatte ha set dem. — Der kom hun nu opover bakken; koen sin leide hun med sig.

Og der kom han Ole ogsaa, ho Sørine og jenten; men ho Sørine hadde ikke tænkt paa koen; den gili et stykke vestenfor huset hans Hans Olsa og beitet.

Om en stund stod de der alle tre konene, han Ole og Solum-gutten; men han Store-Hans syntes det var tryggere hos faren og var gaat dit. — — Ho Kjersti jamret og snufset, fordi han Syvert hendes var borte, naar slike Herrens prøvelser kom; ho Sørine trøstet saa godt hun kunde, og sa at det var da bare folk; det var da mennesker, — bare mennesker! — Ho Beret hørte paa og sa ingenting.

Han Per Hansa smat fort ned av taket og kom bort til klyngen.

«Skal det være kvindeforening? —--------Jeg synes ikke at tre saa pene kjærringer skulde staa slik

og te sig for fremmed kar!--------De har forresten

kjærringer med selv. — — Kvindfolka deres kunde finde paa ikke at synes om en slik utstilling!» —

Ho Sørine begyndte straks at hjælpe med kvelds-maten, ho Kjersti fik laane et spand og melkel koen sin; og han Per Hansa fik tid til at lægge nogen torv til, før maten var færdig.

III.

---------— De sat der og ventet paa at grøten skulde

bli kold, sat der og saa paa toget komme bakkeheld-ningen opover og lægge kursen mot toppen herborte. Den fremste vognen naadde op, kjørte et litet stykke nedover og stanset og saa stanset de alle sammen, i en halvmaane rundt bakken med buen nedad mot huset hans Per Hansa. — Hestene spændte de fra og slåp efterhvert. — Han Per Hansa saa det, og det lysnet end mer i ansigtet. — Det folket hadde neppe ondt i sinde! — 63

Men — saa var det som om koen hendes Sørine, som endnu gik borte paa prærien og beitet, pludselig gik fra forstanden. Den satte i med et langl raut, løftet hodet høit og tok saa tilbens bortover mot vognene. — — — Alle sat betagne og saa. Nu var det ho Sørine som kom paa graaten, fordi hun var saa korttænkt, at hun ikke hadde sanset paa at ta koen

med.--------------------Han Per Hansa læste en inderlig

velsignelse over den! —

Og saa smittet galskapen paa de andre kjørene før de som sat der og saa, fik tid til at sunde sig. — Straks de to andre kjørene hørte brølet, saa de ogsaa op og la ivei samme kursen, — Fagerros fore og ho Dropla hendes Kjersti efter, begge med styvene ende tilveirs og bent mot vognene!

----------------«Der strauk grautmelka vor!------------

Han inderlig brandsalte rumpene deres!» mumlet han Per Hansa indætt.

Og saa lød der et sterkt raut nordpaa, og der kom ho Daisy til Solum-guttene sættende fra den kanten.

Da maatte han Per Hansa le. — «Hvis du ikke vil maule tørgraut ivinter, faar du bare se at komme dig efter kua!» sa han til han Sam.

Kvindfolkene tok det hver paa sin maate der de

sat og tænkte hver paa sin ko.-------------Ho Kjersti

graat og sa hun aldrig hadde set styggere i sit liv,

det var saa fælt, at —!--------Hos ho Sørine glimtet

det vel litt i øinene, men hun kunde dog ikke tro andet end at koen vilde komme igjen, — hun hadde aldrig set snildere ko end Dokka, og hun hadde jo

været som en mor for hende!---------------------Men ho

Beret var noksaa rolig, mer undren end ræd. — Hvorfor gik ikke en av mændene efter kjørene? Da de blev sittende, la hun selv skeen fra sig og reiste sig.

«Vi maa gaa efter kjørene straks,* sa hun; «rei-ser indien inat, blir kjørene med, — vi kan vei se det!» — Hun satte And-Ongen paa armen og begyndte at gaa bortover.64

--------«Gud trøste mig for dig, Beret, — jeg mener du er gærnb ropte ho Kjersti over sig.

Men der sat han Per Hansa og saa paa konen sin; og det lyste saa op i ansigtet hans, at det blev vakkert. ------------------Der kunde de se kjærring! — —

--------Han sprat op og stod ved siden av hende,

«Gaa bare og ét, du Beret-mor! — Jeg skal nok gjøre det der, — og det haster vel ikke, før vi har

ætt.-----------------Vi kan vel ikke rende fremmedfolk

op i synet.* —

Mens de nu sat der og aat grøten, var han saa gærn i ordene til han Sam om, hvor stygt indien kom til at bære sig ad med kjørene, at det grøsset i kvindfolkene. --------------------------«For det har jeg da baade

hørt og læst, at de heller skalperer ei ku end en kar. — Har ikke du læst det? — høh — det var da merke-lig! — De skal være gærne, ser du, efter skalpen av

et kuhode.--------De tørker dem og bruker dem til

vinterluer!» —

Ho Beret saa paa ham. Det forekom hende, at det passet saa ilde for ham at sitte der og snakke slik; hvis de var rædde, kunde de vel ikke for det; ordene lød stygge i hans mund; hun syntes de gjorde ham

selv styg.--------«Kan du ikke tie stille med det der

snakket naa!---------------------Det er vel ikke saa stort

karsstylike at skræmme kvindfolk som er ræd nok før,» sa hun paa sin stille maate og saa ikke op.

Da tidde han Per Hansa med engang og blev brændende rød. — I alle de aar de hadde levd sammen, hadde det ikke hændt, at hun hadde skammet paa ham i folks paahør. — Og nu snakket hun saa

stille og saa ikke op!------------------Han gav sig god

tid med maten; det hun hadde sagt, blev ved at gaa igjen og rispet saar der det gik.

Endelig la han fra sig skeen og reiste sig, stak pipen i munden og kaldrøkte.

Ægentlig burde du, Sam, som er saa flink baade i østerdølsk og indiansk, gaa efter kuskraklet dit selv,65

— men — vel, der kunde være kvindfolk derborte, og de skal man passe sig forb slængte han fra sig.

— «Det er kanske bedst jeg gaar selv.» —

Der kom han Store-Hans smættende, stak haan-den sin ind i farens. — Han Per Hansa saa ned i et lysende ansigt, som stod paa skakke og saa rødt og smilende op i hans og bad saa vakkert. — Aldrig et ord sa gutten.

«Ja, du siger noe!» sa faren, tok om haanden og begyndte at gaa.

«Kom hit, Hansb ropte moren; der var angst i maalet nu; det var bøn i det.

«Nei,» sa han Per Hansa kort, «han Hans skal være med mig,» han ventet ikke paa svar, tok haardt om guttens haand, og gik.

IV.

Store-Hans var altfor optat til at lægge merke til optrinnet mellem forældrene. I førstningen var han bare levende iver, han tok mandige steg, snakket fort og dæmpet, men kom stadig tilbake til samme Spørsmaal:

— Hvad agtet faren at gjøre med indien?

— Gjøre? — — Han Per Hansa kom ikke længere. Ordene som konen hadde sagt, og som alle hadde hørt, ringte uavladelig for ham.

— «Ja, hvad skal du gjøre?»

«Vi faar naa se da.» -— Han rykket sig ut av det og tilføide sterkt engang til: — «Vi faar naa se da!* «Vil du — — vil du slaas med dem?» Han Per Hansa tok godt om haanden: «V.i faar kanske nøie os med at skalpere!* Han Store-Hans visste ikke andet end at skalpering var det værste som fandtes, men var ikke akkurat sikker paa hvordan det foregik, og saa maatte han spørre:66

Hvad var det for slag, — at skalpere?

— Aa ikke noget videre. — Visste han ikke det da?

«Nei;-------------Kan du ikke si det, far?»

Han Per Hansa flyttet den tomme pipen over i andre mundviken, og saa maatte han le: —

«Jo ser du, Store-Hans, naar huden blir rigtig tør og god paa hodene hos somme folk, saa tar indien og sprætter den av!»

« Vokser der ny igjen da!» — Store-Hans skottet op til faren sit hode; — og der for haanden op under luen paa ham selv, før han sanset sig.

«Aa det gjør vel det, vet dub

«Gjør — — gjør det ikke gruelig vondt?»

«Nei slet ikke; — det vil si: naar den er god og tør.»

Naa ja, det var ikke saa vanskelig at forstaa, og han Store-Hans fattet det straks.

«Hvad gjør de med huden ?»

«Hvad de gjør med huden?--------De bruker den

vel, — ja, til votter og slikt. — De snur haarene ind, ser du.»

«Aa du jukser bare!» sa han Store-Hans og strækket skridtene for ikke at komme bakom.

«Det kan godt hænde!--------Men jeg trudde du

hadde vet paa det.» —

Store-Hans skulde likt at spørre om andre ting, men turde ikke slippe stemmen løs; han kjendte den blev for tør. — Forresten nærmet de sig nu saa sterkt leiren, at han fik nok bare med at bruke øinene.

Og der var meget at se deroppe! — Nu var der reist et stort telt i midten; paa hver side stod fire mindre. Der var halvnakne, brune unger som sprang

mellem teltene.-------------De lekte visst, trodde han

Store-Hans, og fik straks mer mod.--------Og der saa

han kvindfolk ogsaa!--------Nei, her var neppe nogen

fare! —(57

Teltene stod et stykke bakenfor vognringen. Midt mellem dem og vognene holdt nu nogen paa med et baal, bar brænde fra vognene og la paa; rundt baa-let sat flere mænd med benene i kors under sig. —

------------Alle røkte, — det merket han Per Hansa sig

først.------------Ilden fra baalet tok til at kaste sterk

lysning; hudfarven hos dem som sat omkring, blev endda mørkebrunere, haaret mer glinsende svart. De sat der tause og røkte pipene sine.

De to kommende stod indenfor baalets lysning; én av mændene pekte paa dem med pipen; der blev sagt noget; ellers syntes ikke deres komme at vække nogen forstyrrelse.

Han Per Hansa kom fram og hilste, — saapas engelsk kunde han da. — Hilsenen blev besvart paa samme sprog. — •— Der var én av mændene som sa noget, det lød som et Spørsmaal; et par andre la noget til. — — — Nei, han Per Hansa skjøn te ikke mukket og stod raadvild.

Men saa kom han Store-Hans ham til undsætning, — hittil hadde han holdt sig bakenfor faren, — og hvisket fort:

«De vil vite om vi bor her!»

«Yes! — Yes!» nikket han Per Hansa sterkt. — «Sig dem, du, at det kan de forlate sig paa vi gjør, men sig det endelig pent, forstaar du!»

Han Store-Hans kom et skridt længere fram og forsøkte saa godt han kunde med det lille engelsk han hadde lært vinteren før.

Visitten var over; her var ikke noget mer at gjøre for han Per Hansa; kjørene hadde roet sig like ved vognene — alle fire, saa det var bare at ta dem og gaa tilbake. — Men han kunde mest som ikke faa sig til at gaa heller; duften fra pipene fløt saa livsalig forlokkende ut i kveldbrisen, at den holdt ham fangen. Han hadde ikke hat sig en skikkelig pipe paa over to uker, og han kunde godt kjende paa lugten, at dette var sterk tobak. —68

Fristelsen blev ham tilsidst for vældig, han orket simpelthen ikke holde igjen. — Han saa sig om, valgte det ansigt som forekom ham bedst, tok pipeii ut av munden og gjorde tegn, at han skulde like at faa noget i den! —

Joda, det forstod ansigtet udmerket. Manden lo og sa noget til de andre, trak ut av skjorten en stor pung, som han bar i en snor om halsen, aapnet den og bød fram. — Han Per Hansa grep til med begjærlig

haand, tok nedi pungen og stoppet godt.-----------------

«Tak skal du ha mand! — Kommer saasandt han Hans Olsa igjen før du fær din veg, skal du nok

faa igjen!-------------------------Du, Hans, faar oversætte

saa godt du kan.-------------Forgalt ogsaa, at vi ikke

kan snakke med saa bra folk!»----------------------Han

Per Hansa gik bort til varmen, karret sig ut en glo og la paa pipen og tændte med lange, velbehagelige smat.

V.

I det han nu vendte sig fra ilden, blev han vår et ansigt like ved sig, et ansigt der stak ut av et broket teppe og laa saa nær ilden, at han blev ilde ved; for det maatte vel begynde at svi snart?

Og saa blev han Per Hansa staaende og se ind i det. Ansigtet saa paa ham igjen. Det slog ham straks: den der karen maa ha græsselig vondt nogensteds; musklene var fortrukket av smerte.

«Store-Hans!» sa han fort, «kom hit og spør den her karen hvad det er som mankerer ham; han ser ut som han ligger og drages med dauen!»

Han Store-Hans maatte atter prøve sit lille for-raad av nykommer-engelsk paa indianerne. Ansigtet 4'av først et ynk, derpaa et svar. Saa spurte gutten igjen, fik et svar og et støn til.

«Han sier han har vondt i handa si!»69

«Nei sier han det, du?--------Det var da synd i

ham! — — — Sig til ham, at jeg skulde like at se den handa hans.» —

Men saa slap han Store-Hans at snakke denne gang. Manden hadde ligget der og set paa dem, set nøie og forskende paa han Per Hansa; han reiste sig nu, kom hen til ham, viklet først teppet av armen, tullet en hel hop skidne, farvede filler av haanden.

Det var en fæl næve manden viste ham, ophovnet til den var saa diger som en stokende, og ikke bare haanden, men haandleddet og armen opover. Styg-heten syntes at ha sit ophav i et saar bak i haandfla-

ten, som der var gaat verk i.--------Han Per Hansa

saa og kjendte og dreide paa næven, som om han alle sin© levedage aldrig hadde bestilt andet end undersøke slike hænder. Haanden var saa haard som en vedkubbe, men selve saaret var ikke stort.

«Ja ha ja, — blir ikke dette blodforgiftning, skal

ikke jeg hete Per! — Bare det ikke alt er det!--------

-----------------Du skal si til ham,» henvendte han sig

til han Store-Hans, «at vi maa ha varmt vand og kluter straks. — Men det maa være rent, rent, skal

du si!---------— Ja naa maa du bare være flink til

at snakke!» Og saa fortsatte han med diagnosen.

Men her blev han Store-Hans staaende fast. At faren vilde ha varmt vand, fik han dem til at forstaa; men det andre budet om rene hvite kluter, klarte han ikke.

Indianeren hadde hele tiden set forskende paa manden som stod der med slik kyndig mine og betragtet haanden hans. De andre hadde reist sig, først én, saa flere, og kom bort til dem. Der dannet sig en tæt ring rundt dem. Kjærringene kom ogsaa; ungene sluttet at leke og smat sig indimellem de store; tilsidst hadde hele leiren sluttet en tæt klynge

rundt de tre. —--------Han Per Hansa var alvorlig,

men tok lange, dype drag av pipen.70

«Det var da søtten til næve du har, da mand.'s-utbrøt han Per Hansa da han endelig var færdig med

undersøkelsen. —---------«Jeg ser ingen anden raad

end at du, Store-Hans, faar springe hjem efter ho mor din. — Du skal sige med hende at her ligger en indianerhøvding og saagodtsom drages med dauen; det er blodforgiftning, ho lyt ta med sig lisj-gryta, og saa alle

rene kluter ho kan spare; kan du huske at de maa være hvite? — Og saa maa ho ta en salt-

klype. —-------------Manden maa ha hjælp i denne

kveld, skal du sige.---------------------Gaa nu bare, — du

er vel ikke ræd av dig?»

Aanei, han Store-Hans var ikke ræd længere; dette var det gildeste han hadde oplevd og vel kom til at opleve. — — Han hadde allerede albuet sig ut av klyngen, da faren kom paa noget han hadde glemt og kaldte ham tilbake.

--------«Du skal sige med ho Sørrina fra mig, at ho

maa gaa hjem og se efter, om der ikke er en skvæt igjen paa flaska hans Hans Olsa; om der saa ikke er mer end som en fingerbør, maa vi faa det; for her gjælder det altsaa liv! Og saa maa ho mor ta lite-grand pepper, — la mig naa se, at du er flink gut og husker det altsammen!*

Gutten sprang, og faren gav sig ikast med haanden. -------------Først lot han manden forstaa, at nu

maatte han ha vand til at vaske hændene sine i,

--------«yes, vand, vand! sa han Per Hansa, dyppet

med haanden og vasket, og saa forstod manden det straks, sa noget og én kom med vand i en blikdunk. — Han Per Hansa vasket sine egne hænder baade vel og længe, slog ut vandet og gav dem tilkjende, at nu maatte han ha mer. — «Yes, yes, mer, mer!» — Han fik det ogsaa og gav sig til at vaske saaret, haanden, haandleddet, armen, mest haanden, og saaret allermest. — Men svartbrunt var det, det skindet, og svartbrunt blev det, og han Per Hansa var slet ikke sikker paa enten han hadde faat det rent eller ikke.71

— Han tok i manden og gik saa nær hen til baalet som de kunde taale det; der satte han sig med ham og tok ut alle de erfaringer han som gammel lofot-

fisker hadde erhvervet sig.--------Først satte han sig

til at gni omkring saaret, længe, — opover og rundt haandleddet, og saa armen. Han strøk i smaaringer med haandflaten, i førstningen mykt og lint, derpaa sterkere; av og til bøide han sig over haanden, aan-det sterkt omkring saaret og gned igjen.

Endelig kom han Store-Hans tilbake med moren, som hadde med sig hvad faren hadde bedt om; han saa hun hadde tat søndagsklærne paa og syntes det var vakkert av hende. Da hun traadte ind i lysningen, stanset hun, hilste stille og neiet.

«Kan du sige mig hvad du farer med her!» sa hun lavt; der var mer bebreidelse end angst i ordene.

Han husket optrinnet for en stund siden og følte saar bitterhet mot hende. — Det skulde da ikke være nødvendig for et voksent menneske at spørre om slikt! —

Hun fik ikke noget svar og fortsatte:

«Ho Kjersti sitter der og graater, og de andre er

ikke stort bedre heller.-------------— Enhver faar vel

passe sine, — du maa komme med engang!*

Han Per Hansa svarte ikke straks. — Dette var saa ulikt ho Beret, at han ikke kunde forstaa at det var hende.

-------------«Gi mig naa gryta!»------------------«Yes,

yes, vand, vandt sa han til manden og pekte paa

gryten. Men saa husket han Store-Hans.--------«For-

tæl dem at jeg maa ha rent vand i gryta, — ja rent ja! — Og saa maa vi faa det varmt.s —

Saa var det som han atter sanset paa konen. —

--------«Ho Kjersti farer vel ikke ilde inat!-------------

Hvis du ikke synes du kan være her og hjælpe til med et menneske i stor nød, skal du bare gaa hjem straks, — — la mig faa de andre sakene!» Hendes ord fra ikveld ringte atter sterkt for ørene paa ham; hans72

egne blev høie av det og fik saa haard en klang, han merket det og var glad.

Ho Beret sa ikke mer, stod rød og uviss og saa paa ham.

Gryten blev sat bort til ilden.

«Hvor blev det nu av saltet?»

Han tok flasken ho Sørine hadde sendt; den var endnu halvfuld. Pepperen kom de med i en kop. — Han Per Hansa saa paa pepperen og stod raadvild. — «Nei, det her er for meget, — det staar han aldrig i verden, — kom med forklæet dit, Beret!»

«Nei, får nu ikke slik aat da!» sa hun, tok op papiret han hadde revet av koppen, holdt det op og lot ham slaa i.

Og saa laget han Per Hansa til den av alle nord-lændinger saa vidt berømte «hestekur» for indianeren. — Der var en god spiseske pepper igjen i koppen; han fyldte den med whisky, satte flasken fra sig paa marken og gjorde tegn til manden, at nu skulde han drikke!

Manden tok koppen fra ham, lugtet og smilte, satte den til munden, tok en slurk, smattet og gren forfærdelig!

«Sig til ham, du Store-Hans, at han skal kjøre det

i sig med en gang!-------Han staar det nok; men det

river i førstningen.*

Manden tok resten uten at puste.

Mens han Per Hansa slog i av flasken, kom der liv i et par av de andre; én reiste sig fort, kom sig paa benene med et ryk og kom nu slentrende bortover; den andre fulgte ham like i hælene.

«De tar flaskab sa ho Beret lavt og ræd.

Han Per Hansa snudde paa sig og fik tak om en brun arm, tok godt i og holdt. Der skar et smertens

hyl utover leiren.--------«Aa var det du skulde der?»

sa han Per Hansa og fik fat i flasken med den andre haand. — «Denne flaske tilhører han Hans Olsa; du73

maa ikke røre den!» — Han saa saa truende paa de to, at de lusket bort.

— «Kom naa og hjælp mig, kjærring! — Naa skal du la det dryppe nedi handa paa 'n mens jeg gnir det ind. — La det bare komme paa saaret, men ikke

mer end en draape om gangen,----------------------høh,

høh, skulde du ha set værre svin til hand?»

Hun gjorde som han bad, men haanden skalv sterkt. Han saa paa hende. Ansigtet var hett; der hang taarer i øinene. — Og saa ringte det ikke mer for ørene paa ham.

Han gned længe og heldte meget whisky ind i haanden og armen, bad saa om at faa klutene hun hadde bragt med sig; de dyppet han i gryten, hvor vandet nu var kokende, vred dem ut litt og begyndte at tulle om haanden, — den ene kluten utenpaa den andre, — han brukte alle sammen. — Manden stønnet og ynket sig fælt.

— «Ja ser du, Beret-mor, naa skulde vi hat noe rent og tørt og tullet om det hele; men det har du vel ikke?»

Hun stod der raadvild, løste av sig forklæet og rakte ham. Han visste dette var det bedste forklæ hun hadde.—Det

var vei synd at ta det, men det sa han ikke.

«Akkurat ja, Beret-mor! Akkurat! Hjælper ikke det her, finds der ikke den ting i verden som kan kurere handa hans!---------------------Ta naa ho mor med

dig og gaa hjem du, Store-Hans! Dere ser vel at her er slet ingen grund til at være ræd? — Kjørene kan jeg ta naar jeg kommer!»

«End du da?» spurte hun og skalv i maalet.

«Jeg faar vel bli her det første av natta. — Faar vi ikke verken til at spre sig, og det fort, saa stryker kailen betterdø med. — Omslaget maa byttes hver halvtime.----------------Gaa naa bare dere!»

Ho Beret blev staaende en stund; hun saa paa ham, sa ikke noget; men det dirret om munden. Tok saa om haanden hans Store-Hans og gik.74

VI.

Han Per Hansa vaaket hos manden om natten, saa paa klokken og byttet omslagene; hver gang han hadde av haanden, gned han i nogen draaper til av flasken hans Hans Olsa. — At smerten ikke blev værre kunde han se av mandens ansigt; nu sov han av og til. i

Det var over midnat nu. — Hele leiren sov. Mændene laa der indtullet i sine brokete tæpper som mumier og sov med føttene mot baalet. Av og til var der en som reiste sig og bar ved paa baalet, — det var

altid den samme.------------Natten var stille og stor;

baalet brandt og kastet lysning vidt omkring.

Han Per Hansa kjendte han blev træt og døsig; han fik nok mande sig op, skulde han greie hundevagten ! — Men saa reiste han pludselig paa ørene og sat lysvaaken. Der lød skridt i græsset bortenfor, — nølende skridt, rædde skridt, som traadte varsomt, kom nærmere; — stod; — lyttet. — Manden sov, hele leiren syntes at sove nu; han kunde bare ikke fatte

hvem som for der ute saa stilt?--------------------Han

reiste sig, gik nærmere baalet og stod i lysningen. — Da lød skridtene igjen, blev faste og kom helt frem.

-----------------Ho Beret stod indenfor lysringen og saa

paa ham.

Han Per Hansa fanget hende med synet og kjendte det gaa saa godt og varmt gjennem sig. «Kom bare du!» sa han lavt. «Her søv hele huset.»

Hun kom nu over paa den siden av baalet hvor han var; men saa ikke paa ham. Ansigtet var rødt og hovent. — «Naa har ho visst graatt meget,* tænkte han, og angeren over at han hadde været haard i ordene mot hende, randt saart gjennem ham.--------Han

gik og tok hende i haanden og førte hende til ilden.

------------«Du skulde sove paa denne tid av natta! —

— Stakker, har du naa været ræd igjen?*

Der gik rykninger gjennem hende men hun fik ikke munden op til ord, satte sig paa marken nær75

baalet. Han tok plass ved siden, la én arm om hende,

og den andre haanden fandt en av hendes.---------— Da

begyndte hun at graate stille; han hørte det, klappet haanden og sa glad: «Du skal bare se at kailen staar det,» syntes selv det lød rart og spurte efter de andre.

Det svarte hun ikke paa straks; han hørte indianeren røre paa sig og saa paa ham. Manden laa der med sine svarte øine rettet paa dem.

Han Per Hansa gav sig til at stelle med haanden igjen, manden sat oppe nu; ho Beret stod like ved og saa paa.

«Hvis du hadde noget at binde rundt klutene med, saa de ikke løsnet naar de tørket, holdt det sig længere varmt for dig,» sa hun sagte, men stemmen bar godt frem allikevel.

«Der sa du noet! Den som bare hadde det!»

Hun vendte sig fra dem og gav sig til at pusle med klærne, kom undselig og rakte ham et av strømpe-baandene.--------«Gaar det her an?»

«Gaar an, — nei du Beret, du Beret! Akkurat

hvad vi trænger, ser dub----------------------Han tullet

nu godt rundt og bandt sokkebaandet om det hele. — — -— «Kallen er bedre, — det kan jeg se paa øi-nene hans, og næven er ikke saa haard. Men jamen staar det om for ham!»

Da nu indianeren hadde faat omslaget paa, stod han op og var borte i en av vognene, kom med tre tepper og rakte han Per Hansa, fortalte ham ved tegn, at nu skulde de tulle teppene om sig og lægge sig.

«Ja saan er det, Beret, naar man kommer til skikkelige folk! — Naa tror jeg nok kallen greier sig en times tid, og naa skal vi akkurat køie os!» — —- —• — Han tullet hende ind i ett teppe, sig selv ind i et andet; saa la de sig begge med føttene mot baalet og

trak det tredje teppet over sig.----------------------------

Han tok fast om hende: «Naa kan du bare sove, Beret-guldet mit!»--------Hun faldt nu stråles til ro og

sov til morgenen begyndte at rødme østpaa prærien.

Indianerne blev der den følgende dag og nat. Hele det døgnet var han Per Hansa mer hos dem end hjemme. — Han Store-Hans maatte faa være der det meste av tiden og se hvordan det gik. Han Ole kom ogsaa av og til.

Ikke før ved middagstid den tredje dag brøt de op og drog videre nordover. Den vonde haanden saa styg ut endnu; men faren var over for det første. Han Per Hansa hadde laget en slynge for manden til at bære haanden i.

De brøt nu op og kjørte. Men der kom kailen nedover mot huset og leide en fuldt opsadlet pony efter bislet; en vogn stod et stykke længere oppe i bakken og ventet.

Manden kom vel for at si tak for sig, tænkte han Per Hansa, reiste sig og gik ham imøte; ho Beret og barna fulgte langsomt efter.

Den fremmede kom like hen til han Per Hansa og sa noget; tøilene han ledet ponyen efter, la han i haanden paa ham og sa noget igjen; gjorde et kort, stivt buk, vendte sig og gik sin vei. — Det var en høi, svær mand, karslig og vakker at se paa.

«Er manden besæt og gærn?> ropte han Per Hansa. «Kan du begripe hvad han mener med det herb

«Han vil gi dig hesten!» ropte han Store-Hans, og øinene var tindrende runde.

Han Per Hansa kræmtet sterkt og skyndte sig efter manden. — «Det her gaar slet ikke an!» ropte han.

Men indianeren kløv op i vognen og kjørte sin vei.

-------«Nei naa har jeg ikke set det værre!* sa han

Per Hansa; han stod der med tømmene om armen. — «Sadel og alting!»--------

Han Store-Hans hev sig rundt og stupte kraake, og maatte gjøre det engang til. — Aldrig i sit liv kunde han

huske at han hadde været saa glad. — Og saa maatte han og broren bort til ponyen.77

Vil.

Om kvelden dagen efter kom by-lassene hjem og hadde med sig mange merkværdigheter, og karene som kjørte dem, hadde mange rare tidender at berette.

Han Hans Olsa hadde handlet for femten dollars i kontanter for han Per Hansa, og dertil gaat borgen for ham baade for plog og hesterive, og nu kom han dit og læsset av først. Der var slik en mængde med poser og pakker, sækker og dunker; men gildest var dog plogen og riven. Og riven var saa vakkert malt baade med rødt og blaat og grønt, og saa saa staselig ut der den stod ute paa tunet og hadde et sæte høit oppe i luften, — det saa ut som en trone! Han Store-Hans maatte straks opi og prøve det, og undret sig om det ikke skulde gaa an at sætte nyheisten deres

for denne herligheten her?--------Der var endda mer-

keligere ting som kom fra byen, men de fik ikke han Store-Hans se før senere. — Hos Tønset'n stod der en slaamaskine, som kunde slaa baade høi og hvete, -— den ogsaa hadde sæte oppe i luften; og hos So-lum-guttene stod der andre ting like saa merkelige.

Hos han Hans Olsa blev der storfest om kvelden. De samlet sig der allesammen, — Tønset'n og han Per Hansa var først paa flekken. Der var meget at gjøre og snakke om og faa avgjort. Alt det laante skulde betales tilbake, og det var en vidtløftig affære, for én gang var der brukt ett slags maal, en anden et andet; og saan var det med dem alle. Alle stod i skyld, — nu blev der maalt ut og skaffet igjen. Han Hans Olsa, som hadde hat mest at ta av, sat der nu med en hel varebeholdning.

Han Per Hansa brød sig mindre om vårene akkurat nu; han var vitelysten og spørresjuk og maatte først og fremst ha greie paa alle viderværdighetene de hadde været ute for baade paa veien og i byen. —

------------Hadde de set mange folk? — Hvad hadde de

spurt? — Hadde de møtt vestf ly ttere ? — Hvad var71

utsigtene?--------------------Og var det et skikkelig menneske de hadde handlet med, han som hadde betrodd ham plogen og riven? — Gik det an mon at bli betrodd mer for en kar som var ærlig og troskyldig i opsynet, — for han trængte mange, mange herrens ting til!

— Jo, han Hans Olsa kunde berette at manden saa bra nok ut, at han var englænder, saa det gik ikke an at snakke med ham, — og det syntes han Per Hansa var en slem nyhet. — Dyr var han ogsaa, det var sandt, men det var vel ikke andet at vente her-ute. — Nei, han visste ikke om det gik an at faa mer! Først hadde manden sagt bent nei og vilde ikke høre om at borge. Men han Syvert snakket baade længe og forstandig, saa manden gav sig paa det, mot at de begge skrev under baade for plogen og riven. — Forresten hadde de handlet saa meget, at det ikke var saa greit at slaa sig bent vrang heller. —

De som kom fra færden syntes dog det var de som hjemme sat, som hadde de rareste nyheter at berette. — — Det var vel saa merkelig, at han Per Hansa kunde faa liv i en indianerhøvding som hadde været saagodtsom dau, — det var akkurat hvad ho Kjersti hadde berettet manden sin. Tønset'n hadde aldrig hørt noget rarere og svor paa, at det var værre end noet eventyr som stod i bøker! —

-------«Ja,» sa han Hans Olsa med stille beundring,

«det er saa rart med dig, Per Hansa; — enten du er eller fer saa gjør du ret og skjel for dig! — •— — Jeg hadde vel stor lyst til at ha dig med paa denne færden, og vi kunde vel stelt os slik ogsaa — vi snakket længe om det kvelden før, jeg og 'n Syvert —, men saa følte vi begge, at vi kunde fare saa meget

tryggere hvis du var hjemme. -------Det maatte vel

være en styrelse, at det blev dig dennegangen!* — —

--------Tønset'n nikket ja og amen til alt han Hans

Olsa sa.

Han Per Hansa tok denne hyldning med stor be-skedenhet; han veiret og vilde si noget, fandt ikke de rette ord og maatte prøve igjen.79

------------«Aa ja, — jaja, la os nu ikke faa mer av

det der naa. Forresten var det ikke stort jeg gjorde.

— Men det kan jeg gjerne tilstaa, at da jeg ba'n Ola gaa efter ho Lang-Maren, hadde jeg ikke mer mod end jeg akkurat trængte selv. — •— Der var de, en tredive mand sterk, og her stod jeg alene med tre

balstyrige kjærringer,---------— det saa ikke akkurat

saa greit ut!» —

«Det faar du mig sagtens til at tru!» sa han Hans Olsa; «jeg synes det er rart du ikke sprang fra hele susasen!»

«Ja, ser du, hvor skulde jeg ta veien hen? Og de hadde hester; — — — kjærringene graat og bar

sig. ----------— Men det tænkte jeg nok, at hadde du,

Hans Olsa, været saa nær at jeg kunde ropt paa dig

— ja og du og, Syvert, — skulde jeg gladelig git mer end den ene handa!»

«Han Sam var vel ikke stort tess?» spurte Tøn-set'n.

«Nei, Syvert — til det bruk duer ikke han Saml* Men saa tok han Per Hansa sig i det straks og til-føide: «Vi faar haabe at det blir folk av ham og med tia.------------Gutten er ikke saa dum ellers.» —

---------— Om en stund kom Solum-guttene ogsaa,

og saa var de der allesammen. — Kvindene holdt til inde i nystuen hos ho Sørine og fik se hvad manden hendes hadde handlet; en og anden pose maatte hun ha dem til at smake paa. Men karene holdt sig bak fjøsvæggen; de hadde saa mange vigtige saker at prate om og vilde ikke forstyrres, og nu var det slaat-

onna de maatte samraades om. •--------— Guttene hans

Per Hansa og jenten hans Hans Olsa fløi omkring torvgammene og lekte «indis>.

Men hvordan det nu end hadde sig, saa maatte karene, bedst det var, ind i fjøsgammen og se paa vinduet og døren han Hans Olsa hadde kjøpt. — Det maatte være noget merkelig baade med vindu og dør?

Susasen = greien.80

Karene blev aldrig færdig med dem; de var inde og kom ut, var ute og gik ind og kom ut igjen, lo og var saa lette i røsten. — Ungene smøg rundt væggen naar karene var inde. — Det maatte være noget rart de hadde for sig derinde! De blev saa lavmælte, — det gik mest med kviskring! — Og saa var der saa'n harking og hosting, lik kremting, saa mange smat og klunfc — akkurat som nogen slog vand av en

flaske, at ungene maatte le.------------Der var der én

som nøs ogsaa!-----------------«Ti stille!» kviskret ho

Sofie; «det der var han Syvert som svelget vrangt!»

-------Noget merkelig rart maatte det være de holdt

paa med!--------Der hørte de Tønset'n bande paa at

naa var det hans omgang. — Tønset'n glemte sig og

blev høirøstet--------: «Jeg maa da vel faa lov til at

skjænke han Per Hansa en ærlig dram, — han som har reddet baade kjærring og kua fra død og skalpering! ------------Stik naa bare ut, du Per-mand, saa vi

andre kan komme til!»

Og saa var der mer godlatter og smat derinde.

<Ka tru de har for sig?» kviskret jenten hans Hans Olsa og skar ansigt.

«De dreie!* sa han Ole tørt og var arg fordi han ikke fik være med der, — han var da voksen kar

nu.-------------Han visste han kunde drive oksene saa

godt som faren.

Men der kom ho Sørine ut i stuedøren og ropte paa dem, at nu maatte de komme ind. I en av kas-sene manden var kommet med, hadde hun fundet to flasker. Ikke rettere end hun kunde se var det hverken parafin eller liminent, og slettes ikke var

det nu sirup!-------Det skadde vel ikke at finde ut

hvad det var, og ikveld kunde de gjerne glé sig et grand; hun fandt et glas, skjænket først begge nabo-konene, tok saa nogen draaper selv, og saa ropte hun karene ind.

Alle fem kom ind og stod i en klynge ved døren; de blev saa undselige og betænksomme da de fik se skjænken.81

«Nei du maa da ikke spandere juledram midt i slotonna!* sa Tønset'n fult. — «Hvad slags matmor er det du har faat fat paa, Hans Olsa?*

«Kom naa bare, Syvert!» lo ho Sørine.

Nei kors da, han skulde slet ikke ha! — Han taalte forresten ikke sterkt saa straks efter kvelds-

maten.---------— Ho maatte ikke friste et skrøpelig

menneske saa de faldt i fristelse!

Og alle fem lo saa det klukket.

Han Per Hansa puffet til han Hans Olsa:

«Gaa naa du som er mand i huset og vis os hvordan slikt skal gjøres! — Han Syvert er klein, stak-kar !»

— Nei at han skulde være først gik naa slettes ikke an, mente han Hans Olsa; slikt var da ikke folkeskik der han kom fra! — —

«Kommer dere ikke straks,* lo ho Sørine, «slaar jeg det paa flaska igjen, og saa faar dere bare ha det saa godt!*

«Kyst no, kyst no, Sørrina! — Vær forsigtig med Herrens gaver, — — jeg kan vel altid smake paa det for dig!* —

Og saa kom da Tønset'n fram først. Men det blev længe før han fik drammen ned; han kræmtet og gren for hver liten smak han tok, sa at den rev saa ukrestele i halsen at han trodde ikke han vandt

med'n.--------«Kan du si mig, Hans Olsa, hvor du har

faat fat paa det herre henne?*

«Stik naa bare ut, du Syvert, saa vi andre kan slippe til før det blir aldeles koldt !» lo han Hans Olsa; «du vet du maa hjælpe mig med vinduet før du gaar ikveld.* —

— «Ja det var sandt, — det var sandt!* sa Tønset'n, husket sig og tømte glasset.

-------------Nei, barene hadde slet ikke tid til at

være inde; de maatte hjælpe han Hans Olsa at faa ind fjøsvinduet før det blev mørkt, og strøk paa dør saasnart de alle hadde drukket ut.82

Da det endelig bar hjem den kvelden, syntes ho Kjersti, at han Syvert gik saa rart. Hvordan hun end passet sine skridt, kom han enten framom, eller ogsaa sakket han agterut; naar det hændte, tok han en overhaling fremover, saa det var bare saavidt han blev staaende; men da stod han! — Og saa smaa-pratet han.

«Kan du si mig hvad du kokler og mokler med, Syvert-kall? Gaar du i søvne midt paa prærien?*

«Nei om jeg vet!» sukket han. — «Har aldrig

kjendt slikt.--------Jeg er saa — saa — saa--------

svem — svemmel i føttene!»--------Han langet avsted

som en fuldseilet baat nedover en storsjø.----------------

«Jeg trur — bestemt det maa være den drammen, den drammen hendes Sørrina!*

«Aaja, — er det ikke værre, gaar det vel over!» trøstet ho Kjersti.

VIII.

Det var to dage senere, at den store ulykken rammet dem. Og som rigtig svære ulykker pleier ha det, kom den mens alt var saa godt og hyggelig, og en slet ikke tænker paa ulykker.

Det var ved nonsleite. Han Hans Olsa holdt paa at slaa høi; den nye maskinen sang og duret bortpaa prærien, skar græsset saa fint og kort at det var en hjertens fryd at se paa. — Dette var vel andre greier end at gaa og hamre med en ljaa oppe i en stenbakke! — Alle karene hadde været tilstede da han startet, og han Per Hansa gik hjem, fast bestemt paa at ha sig mindst én ko til til vinters, om han saa skulde stjæle den. —

Han Per Hansa gjorde sig færdig med tækningen idag. Guttene var med og hjalp; ho Beret kom ut nu og da og tok en haand med i arbeidet. Faren pratet med guttene og de med ham; stundom blev de saa

Kokler og mokler = smaaprater og tusler.83

høimælte og lo saa godt, at And-Ongen vilde op paa taket til dem. — Bortenfor et stykke gik ponyen i tjor; den var visst alt saa tam at de bare kunde slippe den; for guttene kjælte og kjælte med den. Tønset'n la op mer nyland og hadde han Sam til at hjælpe sig; han kom langt nu med akeren sin, — han Per Hansa saa det. Men vent naa bare, du Sy-vert-far!------------Nei, han orket ikke skynde sig idag.

— Av og til ropte han ned til ho Beret, at hun maatte komme og se om det blev tæt; det var noget han hadde fundet paa for moro Det var saa trøisamt at høre maalet hendes nede i stuen; hun var støtt saa lavmælt; men nu maatte hun ta i, skulde de høre det

opigjennem taket!--------Han trodde at merke paa

hende, at hun blev bedre fornøid med tingene herute.

Han Henry Solum grov brønd nede ved bækken. Hver drev med sit; arbeidets glæde laa over det lille nybygget.

Men saa var det der, — pludselig!

Det var ho Kjersti som først opdaget det. Ved nonstid hadde hun været ute med en kaffeskvæt og en matbit til karene, — der var blit saa god raad igjen siden byreisen. — Ret som hun skulde gaa ind, faldt det hende ind, at hun ikke hadde set Dropla hverken

paa veien bortover eller hjem.------------Koen var da

vel her? Hun gik et stykke bortom huset, stod der og saa omkring. — Ja, ho Kjersti saa til øinene randt i vand, til hun hørte hjertet slaa sterke hammerslag; men koen var ikke at se paa hele prærien. — --------Og ikke nogen av de andre krøterne heller! —

Hun blev saa opi det at hun la paa sprang og bent bortover til ho Sørine, kom ind i stuen og ropte:

«Kan du si mig hvor du har kua di henne?»

«Kua?» Ho Sørine saa paa det ophidsede ansigtet og vandt ikke si mer.

«Det er akkurat hvad jeg spør om, Sørrina!--------

— Nei aa neib--------M

«Du skræmmer livet av mig, Kjersti! — Kua er

vel der hun pleier være?»--------Men hun ventet ikke

paa svar; det bar ut med begge to saa fort de kunde komme sig avsted.

--------Og det var ganske rigtig: der var ikke ko

at se noget sted!------------

«Kan du begripe slikt da?» sa ho Sørine.

«De har rømt!» kom det overgit fra ho Kjersti.

«De er vel ikke sunket ratt i jora, vet jegb

«Hvor er de saa henne!» jamret ho Kjersti.

«Vi maa varsku karene straks paa timen,» raadde ho Sørine bestemt, gav sig ikke tid at vente paa nabokonen, men sprang bent bortover til manden.

Han Hans Olsa stanset hestene da han saa dem komme.

— Krøtera? — Aa var det ikke andet! — Nei han hadde ikke set noet til dem; men de var vel heromkring. — —--------Han var i en slik glad stemning

over den nye maskinen som gik saa fint, og over hvor let det blev at faa til alt høiet de trængte, at det

slet ikke faldt ham ind at bli ræd.-----------------Fælt

saa skvætten kjærringene var ogsaa; du store verden — krøtera kom vel for en dag naar det blev tid at melke! —

«Vi maa til at lete straks !» — Ho Sørine var saa bestemt at han ogsaa maatte til at se sig rundt. —

---------------------Nei, der var ikke fé at se nogensteds.

Saa blev han ogsaa alvorlig, steg ned, spændte fra hestene, kastet sig paa den ene og red bortover paa bakken.

«Vi maa avsted og varsku han Per Hansa!» sa ho Sørine.

«Du ser jo de er borte !» klaget ho Kjersti.

«Ja men saa maa vi avsted og finde dem!» Ho Sørine var nu baade harm og ræd. — Hun avsted, den andre fulgte.

Det var samme tidende der ogsaa. Ingen hadde tænkt paa at se efter kuene; de hadde gaat der hver85

dag, var kommet hjem til melketid naar det blev kveld, og aldrig været længere borte end at de kunde

sees. —-------------Han Ole kunde tydelig huske, at han

hadde set dem nede ved bækken i formiddag.

Han Per Hansa tok det rolig; de laa vel i storgræsset nede ved bækken nogensteds, og kom sagtens tillunds naar det blev melketid. Men saa kom han Hans Olsa ridende og berettet alvorlig, at der ikke var liv at se saa vid prærien var.

Naar han Hans Olsa sa det slik, blev han Per Hansa ogsaa betænkelig; baade han og guttene kom ned av taket.

«Ta ponyen, du Ola, og ri ned til bækken; ta opover først; siden farer du nedover. Ser du ikke noget, faar du

varsku Solum-guttene og Tønset'n.* — — --------Han Per Hansa var fremdeles av den formening, at de nok kom for en dag naar tiden kom, men raadde til at holde kveld tidlig; viste da ikke kuene sig, fik karene komme sammen og se hvad som kunde gjøres,----------------for kuene var vel ikke haugtat! —

IX.

Kvelden drog paa, folk stod ute ved hver gamme og saa; men ingen kjør viste sig. Uroen steg, og uhyggen — den svarte, listende skyggen som kommer og lægger sig paa alt der hvor liv uforklarlig er

forsvundet.--------Det blaaste fra sydvest, der drev

skybanker med regn i indover; de hang saa lavt ned-paa derborte, at græsset syntes at bøie sig hvor Vidden smøg sig indunder.

Trykkende uhygge laa over hver av de tre familier ved kveldsmaten.--------— — Hos han Per Hansa

graat And-Ongen hjertesaart, fordi hun ikke hadde faat være med og klappe ho Fagerros mens moren melket, og vilde ikke la sig trøste. — Barnet hadde spurt straks før de satte sig tilbords, om ikke moren skulde melke ikveld, og saa hadde ikke ho Beret86

hjerte til at fortælle hvad som stod paa, men sa hun hadde alt melket. — Barnet følte at her var øvet en svær uret, hun var bedrat for noget der med rette tilkom hende, — hun var begyndt at graate og vilde ut til Fagerros straks; men moren sa at det ikke gik an; Fagerros var reist sin vei saasnart hun hadde git

melken og kom ikke igjen før imorgen.-----------------

And-Ongen laa der om halsen paa moren, og vilde ha det løfte av hende at hun aldrig mer skulde gaa

ut og melke koen uten at ta hende med.--------Moren

trøstet saa godt hun kunde, og skjønt hun ikke sa saa meget, blev det tyngre at se paa hende end paa barnet.

Han Store-Hans hørte paa dem til han la skeen fra sig. Han orket ikke grøten ikveld, — reiste sig stille, vilde ikke se op, kom sig ut og bakom væggen. — Nei, han vandt ikke spise; hver skefuld han hadde tat, truet med at kvæle ham, — det var som han dyppet skeen ned i blodet hendes Fagerros. — Og Fagerros som han hadde tat om halsen og lagt kinden

sin indtil saa mange ganger,-------------han følte det

nu, at han holdt mer av hende end av noget andet liv deromkring!

Men broren som selv regnet sig for saagodtsom voksen kar nu, sat inde fremdeles og slængte i sig grøt og melk med likegyldig mine. Han saa broren reise sig og gaa ut og sa sterkt, at kjørene kunde bare vente til han fik fat paa dem! De skulde vel faa saa dugelig paa rygstykkene at de ikke gjorde det spiloppet oftere! — Faren satte et par øine i gutten som straks tagnet under dem. — Saa var han ogsaa mæt og la skeen fra sig. Han kom ut, trodde han hørte hvor broren var, men gik ikke dit, — kløv op paa taket og satte sig der.

Man samlet sig oppe paa haugen hos han Per Hansa allesammen. Han Per Hansa, ho Beret og barnet, de som hadde korteste veien, kom sidst; han87

Ole kom slentrende langt efter, men han Store-Hans var ikke til at se.

Kvelden laa nu dyp over vidden. Sydpaa, hvor skyene seg sammen, tætnet det til nat. Liv var ei at se, ikke anden lyd at høre end vinden som suste

under lav himmel-----------------Kvelden kom bærende

med minder og la dem ned, — minder fra fortællinger folk hadde hørt for længe, længe siden, om hændelser borte i et fjernt land. — Der skulde det ikke være saa uhørt at baade folk og fé blev borte

saan trolskelig. — —--------Aaja san, — der var nok

mangt rart som huserte mellem himmel og jord naar en bare husket paa det! — Men at slikt kunde hænde paa slette prærien, der det ikke var saa meget som en berghammer eller skograbbe, ja det var vel uforklarlig —! —

Folk stod der tause og tænkte paa det samme.

-----------------«De maa vel være nede ved bækken?*

undret endelig Tønset'n sig høit.

Saa ens var baade tanker og den triste følelse hos dem alle at ingen spurte, hvad det var han mente som kunde hænde kjørene dernede. Da han intet svar fik, tilføide han i dypsindig traurighet: —

«Ja snak om mysterium!*

Vinden suste kjølig, slet ut av skybankene en og anden regndraape. Han Sam reiste sig og begyndte at gaa omkring.

«Jeg tror naa det,» sa han, «at det er indien som har været ute igjen.* —

Dermed fik han alle til at se paa sig.

«Vi saa jo hvor rispende gal kjørene blev den kvelden indien kom, og det saa de vel selv, og saa

har de været her og lokket dem med sig.--------Den

veien er det vi faar lete karer!» — Han Sam talte høit og med en viss bestemthet; han hadde løst gaa-ten for dem, visste det selv og kjendte en overlegen ro.88

Formodningen slog straks an; det var da en forklaring; —-------------kvindfolkene synes det var svært

rimelig; de kunde ikke forstaa, at de ikke var kommet paa det selv; de saa jo hvor galne kjørne blev

den kvelden!------------------Baade han Hans Olsa og

Tønset'n grundet paa det en stund; de sa ikke noget straks; forklaringen hadde løst uhyggen; men naar le nu tænkte sig om, var der ikke stor trøst i at indianerne hadde været der og lokket kjørene fra dem; for hvor var indien at finde nu, og hvordan skulde de faa feet fra dem? — Hadde de tat dem, var det vei for at beholde dem.

Tønset'n kom bent bort til han Per Hansa, snakket fort og bestemt:

«Hvis det der er tilfældet, Per Hansa, maa du pikajor avsted efter kreturan imaara den dag, du som er blit saa gode venner med indien. — Vi maa ha kua vor igjen!» —

«Ja du store min,» understøttet ho Kjersti; «hvad skal vi berge os med naar melkedraapen er borte. --------------— Du maa reise straks!*

Han Per Hansa sat der fremdeles, saa ufravendt

utover, men sa aldrig et ord.-------------Ved Kjerstis

bemerkning var det som om noget pludselig hadde stukket ham, han sprat op som en ball: —

«Det er akkurat passelig arbeide for dig og han Sam! — Kom, kjærring, — naa gaar vi hjem og lægger os.»

Dermed gik han, og alle kunde se at nu var han Per Hansa sint.

X.

Det blev længe før de kom sig tilro hos han Per Hansa; uroen var der og vilde ikke forlate stuen.

Han Store-Hans hadde ikke været med dem oppe paa haugen; men broren hadde fundet ham bakom væggen da han kom hjem, og fortalt hvad han Sam89

hadde sagt, og hadde saa tilføiet sin egen mening, at nu hadde indien været der og røvet alle kjørene!

-----------------Han Ole var kommet ind og hadde lagt

sig; faren og moren laget sig til at gaa tilsengs, men den andre gutten kom ikke. — — Moren gik da ut og saa efter ham, sa hans navn flere ganger og gik rundt gammen; det var næsten mørkt nu, og hun fik svar oppe fra møn et; der sat gutten og stirret ut i mørket. — Han vilde ikke komme ned før hun snakket haardt til ham, og sa at nu gik hun efter

faren hvis han ikke kom straks.--------Ja, saa smat

han ned, kom ind, smøg av sig klærne og kom sig iseng.

Det var da stille i stuen; faren blev færdig og la sig, moren ogsaa. Som de nu laa der og skulde sove, brøt der sig ut et forfærdelig hikst borte fra guttenes seng; ovenpaa det stilhet; lydløs stilnet, — og saa kom der ett igjen, voldsommere, som et vældig sug. Moren kaldte bortover og vilde vite hvad d?t var, — var han klein? Men da først brøt det løs. Det kom med hiving og heising, og hikst saa dype at det stod om pusten. — Moren snakket atter mildt og beroligende; og det la sig derborte i mørket, dulmet av og syntes at skulle dø bort, — blev næsten

stille.-------------Men saa lød der en hæs lyd, som en

blæsebelg der fyldes med vind, derpaa et graatkvalt støn som endte i — «Fa-ger-ros! — Fa-ha-gerros!»

«Nei bli naa du liggende! — Jeg skal staa op og ta barnongenb sa han Per Hansa, stod op og trak buksene paa; men han var saa lavmælt at det var vondt at forstaa ham.

------------«Kom naa da, Hans-gutten min, saa skal

jeg fortælle dig noe!»-------------

Han fik tak om gutten, løftet ham op, tok en trøie fra væggen og tullet ham ind i, og gik saa ut

med ham.--------Borte paa vedhaugen de hadde kjørt

hjem fra Sioux River, satte han sig med gutten. — Der bar det nu til at prate med dem; først var det90

bare faren; men mellem hikstene begyndte han Store-Hans litt efter litt at komme med. — Vinden kom fykende med regndraaper like i ansigtet paa dem, spurte om de var gale som sat her slik paa denne tid av døgnet, og kunde slet ikke faa dem til at sanse paa nogen ting. —

I farens godprat fik nu han Store-Hans lindring.

—-------------«Det var rigtig forgalt ogsaa at vi

ikke hadde to ponyer! — Saa kunde du været med imaara naar jeg rir efter kubeistan!*

— Visste han hvor de var? kom det mellem to hikst.

«Du kan da vite det!*

Denne forsikring fik han Store-Hans til at sige ned paa farens fang, og gi sig over til noget som var saa godt.

— Var det indien som hadde tat dem?

«Nei langtifra! — Dette var skikkelig indien, skal jeg si dig! — Ja det saa vel du ogsaa?*

— Hvor var de da henne?

«Aa de er bare raklet saa langt avgaarde at de ikke vandt sig hjem igjen. — — — Imaara tidlig skal jeg ri efter dem!*

Der blev en lang pause efter denne forsikring; han Store-Hans kjendte det saa ovættes godt, og fik magt over hikstene.

•slndien skalperer ikke kjør, gjør de?»

«Aaneida! Nei de er da ikke slike barbarer!*

«Det er bare folk?*

«Ja bare folk, ser du!»

«Kuer vilde ikke være noget for krigere!*

«Nei det var sandt san! — Og saa for høvdinger !»

Det blev sent nu, regndraapene faldt fremdeles, og faren sa at de maatte se at komme sig iseng. Men han Store-Hans lot til at være godt fornøid der han sat.

«Skal du reise tidlig imaara?*

«Jeg faar vel det.* —91

«Blir du længe?»

«Det kommer an paa hvor langt avgaarde jeg maa.»

«Vel, du ser det er ikke farlig om indien kommer igjen, mens du er borte,--------jeg kan snakke

med ham, vet du!»

«Kors du kan! — Det staar ikke paa naar jeg har dig hjemme!*

Han Per Hansa reiste sig og bar gutten ind i sengen.

Og nu sovnet han Store-Hans straks.--------Men

frampaa natten reiste han sig og stod paa knæ i sengen:

«Naa kommer jeg, Fager ros,» ropte han høit, seg sammen i en krul! paa puten og sov videre.

XI.

Straks dagen tok til at lysne, var han Per Hansa oppe, nørte op i ovnen og fik kaffekjelen paa. Konen var vaaken. Han bad hende bli liggende; det sa hun ikke noget til, men stod op og klædte sig og steltc

maten for ham.------------Der brændte en liien lampfe

i stuen; dagen var endnu for svak til at gi lys.

Han hadde sat sig ved bordet, var begyndt at faa sig mat; kaffen var ikke færdig endnu; konen stod borte ved ovnen og passet den. Der var noget bestemt over hendes væsen; hun sa ikke noget, men han følte det. —

Beret hadde ligget der med aapne øine inat og kunde ikke faa billedet bort: — En uendelig grøn-blaa stille med intet at skjule sig i, flat og strakt og

stille.--------Der gik noen kjør og beitet, — ja noen

kjør, lyslevende, var der — og i næste nu saa var de der ikke!--------

Der stod slik uhygge av billedet. Hun blev liggende vaaken og stri med rædde tanker, som gav mer og mer rædsel.-----------------Og nu skulde vel han av-

7 — Ralvaag.92

sted og bli borte aldrig saa længe uten at bun visiste

hvor han for.---------------------------Det var vel indien;

for det kunde jo ikke være noget andet? — Og han saa braa og uræd, og gik sig borti alt som fandtes! ----------------------Hun svettet ved tanken.

----------------Det blev hende klart, at herute var det

ikke værendes for mennesker. — Nu hadde hun været her i over 6 uker og ikke set andre ansigter end de faa som hørte til følget. — Ikke en hytte at øine paa dagsreiser; — kom her noen, var det vilde folk

man maatte ræddes for!-----------------Det en trængte,

tok det fire dage at faa, og en utrustning som til en Lofotfærd. — — — — Hvad vilde saa hænde hvis noget pludselig kom paa, — ja — hvad vilde hænde?

— —---------Nei her kunde da ikke være værendes

for mennesker. — Og barna? — Hvis nu de skulde vokse op her, maatte de ikke bli akkurat som ødets

røde barn, — eller det som værre var?------------Her

var jo ikke andre, de saa ikke andre, her kom aldrig andre, aldrig vilde her bli anderledes!-------;------

-----------------Kanske var det en styrelse at kjørene

blev borte? — De maatte vel se det, de andre og, at her kunde ikke mennesker bo. — Kanske han ogsaa vilde se det! —-----------

Hun visste ikke om hun hadde sovet da manden begyndte at røre paa sig, men trodde det neppe. — Hun husket den sidste tanken hun hadde ligget der med, og blev ræd den, nu der var tændt lys i stuen. — I nat hadde det syntes som en velsignelse om ikke kjørene kom for en dag; nu var det ogsaa stygt og ondt og gav rædsel.

«Du farer vel ikke alene ?» spurte hun borte fra ovnen.

Han hadde endnu intet sagt om at reise og saa paa hende.

«Jeg faar naa se.»

«Blir du længe ?>93

«Aa, — det er bedst du ikke ser efter mig før jeg kommer. — Jeg blir kanske natta over.*

Hun spurte ikke videre paa en stund, — kom og skjænkte i kaffen for ham.

«Hvor tar du hen?*

«Det vet jeg ikke akkurat ennaa; — — — — det bærer vel østover.*

«Jeg synes ikke det her er ret,--------naa sier jeg

det!* sa hun og gik tilbake med kjelen. — «Jeg synes ikke det er ret,» gjentok hun sterkere.

Der var noget i stemmen som haket sig fast i ham. «Nei nei,» sa han spakfærdig; «men vi maa vel se at faa kua igjen.*

«Det maa vel de andre og. — Kan de greie sig, faar det vel gaa an for os!» sa hun ophidset.

«Men du vet jo, Beret,* ræsonnerte han forsonlig, -sat vi maa avsted og lete efter feet. — Han Hans Olsa har ikke tid for slaatten; — og de andre har jeg ingen tro paa. — Her er ikke mange at vælge imellem.*

«Synes du da det er ret,* brøt hun ut, «at jeg blir sittende her alene med ungene? Du farer ut paa vid-otta, jeg vet ikke enten du blir én dag eller uken!

-------------------------Hvorfor kan nu ikke han Sam og

'n Henry fare? — Der er ingen som sitter hjemme og venter paa dem?* Hun saa ikke op; der var noget opdæmmet lidenskabelig i ordene.

--------Nei nu var hun urimelig, syntes han Per

Hansa; men hun forstod vel ikke bedre, stakkar!

--------«Det er det, ser du, at jeg trur ikke det gjør

noe gagn om de karene farer.* —

«Saa faar Tønset'n ivei.» Nu graat hun, hørte han.

«Ja han ja, — da kom nok kjørene tillunds!* sa han, og var ikke langt fra graaten, han heller.

Hun sa ikke mer, blev staaende borte ved vinduet og se ut i en graa dag.94

Han Per Hansa sa heller ikke mer; han skyndte sig at drikke kaffen, fandt hatten og satte den paa, gik til døren, aapnet og steg ut. — Der blev han staaende. -----------------Nei, han kunde vist ikke forlate ho

Beret slik? — Men han kunde bare ikke forstaa hvad som var kommet over hende. — Hun hadde klarere forstand end noe menneske han kjendte, og saa snakket hun urimeligere end et rangvist barn? — Hvad var det som var kommet over hende siden de kom

hitut?---------— — Nei, han burde vist ikke forlate

hende slik?-----------------Men han gik bortover til ved-

haugen, tok sadelen og bislet og la paa ponyen, — blev saa atter staaende.

XII.

Før han kunde bestemme sig og kaste sig oppaa, hørte han skridt og vendte sig mot huset. Det for gjennem ham: Der kommer hun nu, og saa blir det all right, og jeg kan komime mig avsted, — jeg trænger at skynde mig nu!

Men saa var det ikke fra den kanten skridtene

lød; det var han Hans Olsa som kom.--------Vilde

han avsted? Ja det er en anden sak; for den manden greier hvad det skal være. — Men hvem skal saa drive maskinen? — Det klarner visst snart naa og

blir god høitørk?------------------Han Per Hansa stod

der og saa naboen komme, og følte det saa klart: han skulde ikke kommet akkurat naa — nei, ikke akkurat naa! Og der var ikke den vante freidigheten over det da han hilste:

«Du er tidlig ute og færdes?* «Ja, og du er tidlig paa benene, ser jeg. — Jeg tænkte næsten det og maatte snakke med dig. — Du agter dig avsted?»

Han Per Hansa saa hen for sig, svarte ikke straks, men om en stund: — «Non maa vei avsted, vet jeg. --------Det blir vel bedst du driver paa med slaatten,95

saa vi faar den fra os. — Jeg kan saa lite med slike greier.»

«Jeg vet du er raskere paa færden end jeg; — derfor blir det kanske bedst slik.------------------Vet du

hvad ho Sørrina fortalte mig igaarkveld?»

Han Per Hansa svarte ikke; han var ikke i humør til at gjætte gaater netop nu. Han saa paa naboen,

men sansene for rundt huset.-----------------Hun hørte

dem vel nu?--------Kom hun ikke ut mon?

-------«Jo ser du, ho har den kua vor mistænkt for

at være oks-gærn igaarmaares!»

Han Per Hansa kom tilbake til virkeligheten med et voldsomt ryk: —

«Nei hvad sier du, Hans Olsab

«Det er hvad hun fortæller mig!--------Kua kan

naa vel aldrig ha fundet paa at rakle tilbake til Filmore og tat de andre med sig? — — — Jeg kom til at tænke paa det inat, og syntes jeg maatte snakke med dig straks.»

Dette var da en forstandigere løsning paa gaaten end det tullet han Sam var kommet med! Han Per Hansa hadde

pludselig glemt alt saart og lo godt, næsten gutteagtig overgivent.

«Ho ho! — Ho er reist paa bygda, kua di, og saa har ho lokket de andre med sig ut i fald og fristelse!»

«Ja hvem vet?»

«Nei du sier noe!» Han Per Hansa bøide sig ned

og løste hesten; nu hev han sig raskt op.--------«Ja

ja, jeg tænkte paa trønderne inat, og naa farer jeg dit. — Det er uvisst at vite hvad tid du har mig her igjen; — du faar se efter tingene for mig saa længe.»

--------Han stanset og saa over mot huset og sa lavt:

«Send endelig ho Sørrina bortover ikveld; men driv du med slaatten saa hårdt du kan, — det klarner nok snart!»

Han red mot huset, rundt den siden døren var, stanset der et øieblik, kræmtet, lyttet, og red saa sin vei.96

------------I vinduet som vendte mot øst, laa der et

kvindeansigt, ophovnet av graat og saa ham bli mindre i den blaagraa dag og tilsidst forsvinde. For hende var det som om han stadig sank dypere ned; det blaagraa hævet sig og randt over.

Alle visste snart at han Per Hausa hadde begit sig avsted for at lete efter kjørene, og de søkte at slaa sig tilro med det. — Ponyen hans for let og fort; det var vei ikke nødig for andre at ta avsted netop nu; de fik vente og først se hvordan det gik med ham.

--------Ikke fordi at Tønset'n ventet sig noget av

den færden hans. Han hadde tænkt og grundet hele natten, hadde spurt ho Kjersti om hvordan kjørene bar sig da indianerne kom, var staat op om morgenen, aldeles sikker paa at han Sam hadde fundet den rette løsning paa gaaten. — Spørsmaalet for Tønset'n var bare, hvordan de kunde faa fat paa dyrene uten at det blev blodsutgydelse og krig av det — faa dem ut av klørne deres før rødhuden fik revet dem i sig?

--------Han blev arg da han fik høre at han Per Hansa

hadde tat østover til trønderne, og skuffet over han Hans Olsa, som ikke hadde raadd ham fra det. — Ja, han var arg paa han Per Hansa. Han var altsaa ikke den modige kar han gav sig ut for! — Forstod han da ikke, at ansvaret laa paa ham for at faa kjørene til-bake! — Her hadde han gaat og kjælt og gjort sig til-vens med røverpakket, ikke skysset dem tilbake der de kom fra, men mottat gaver fra dem og altingen, og saa narret de ham rent bort i natta! Hvorfor gik han naa her og somlet bort tiden med gasterering hos trønderne øst ved Sioux? — — — Manden forstod vel at de maatte ha kjørene igjen, og det straks! —

-------------— Tønset'n var i daarlig humør og la slet

ikke skjul paa det.

Misstemningen laa forresten tung over nogen hver; de gik i arbeidet, men øinene var ikke der. —97

Kvelden kom og bragte hverken han Per Hansa eller kjørene. Folk likte ikke at lægge sig; de gik der og saa og ventet. Alle han Hans Olsa sine sat borte hos ho Beret; Tønset'n og ho Kjersti kom dit ogsaa efter først at ha været indom hos han Hans og ikke fundet liv hjemme. Solum-guttene syntes ikke der var noget at sitte hjemme efter, og saa kom

de og.---------------------Nogen hygge var der ikke her

heller. Ho Beret gik der saa faamælt og fjern, og saa underlig rolig, mest som om det slet ikke vedkom hende. De maatte undre sig over det 6g.

Men da de skulde gaa, sa hun stille, likesom grundende og til sig selv: —

«Jeg kan ikke forstaa det her! — Naa er det natta; og her farer han Per Hansa og tumler alene omkring ute i

endløysheita! -— Og her sitter der fire karer og snakker tia bort? Det er vel ikke mer hans fé end deres. •— Nei jeg forstaar det ikke------------.»

Barnet borte i sengen tok til at graate efter faren; moren gik bort og satte sig paa kanten; hun saa ikke paa nogen.---------------• -— Ordene hendes drev omkring i stuen; ingen sa noget til dem, — det var ikke saa let at finde paa noget at si heller; men uhyggen blev ikke mindre for det.----------------------

Da de andre var gaat og barna sov, reiste hun sig og hængte klær for vinduene, tykke klær som dækket godt. Hun følte hun kunde ikke lægge sig med alt derute stirrende ind paa sig. -—

Storkisten trak hun foran døren.

XIII.

Dagen efter var ikke guttene at faa ned fra hus-taket; de kløv op straks efter frokosten og sat der. Formiddagen led; det blev middag. Han Ole kom ned og fik mat; men han Store-Hans blev sittende. Mo-98

ren syntes ikke det var saa rart og lot ham være. Det led over nonsleite, og endda var der ikke nogen at se.

Saa lød der pludselig ivrige ord oppe paa taket, og

han Store-Hans ropte ned med sterk røst, at--------at

-------at naa kom faren! Ja han kom naa!----------------

Og kjørene hadde han med! — det var han Ole.

«Vi maa avsted og fortælle det til de andreb sa han Ole.--------«Til ho mor først!» sa han Store-Hans, han hadde glemt at de netop hadde skreket ned begge to. — Og guttene piltet sig ned av taket, rev døren op, sa begge to paa engang at naa kom han far, for saa avsted i næste nu. — Det bar først til han Hans Olsa med nyheten, saa til Tønset'n, og saa nordover til Solum-guttene. Paa hvert sted, den samme tidende: «Naa kommer han far!» — det var han Ole. — «Og kjørene har han med!» sa han Store-Hans.

Og det var rigtignok: der kom han Per Hansa ridende paa ponyen og drev alle kjørene foran sig. Efterhvert som optoget blev seendes fra hvert sted,

blev kjørene talt. —---------Men dette var da rart? —

Tvesyntes det nu for dem? — Saa blev der talt igjen, og det gik akkurat like ens; hver som talte, fik én

ko for meget!--------Der skulde være bare fire, og nu

var der fem,----det gik simpelthen ikke an at komme

fra det — der var fem! — De kom rækende som perler paa en traad og var let at tælle, — han Per Hansa paa ponyen kom sidst!--------

Folk blev staaende og se paa, og saa la hver mors sjæl ganske instinktsmæssig paa vei bortover til han Per Hansa. Hver maatte faa fat paa sin ko; alle hadde trang til at snakke med ham, og høre hvor han hadde færdes disse to dagene, og alle maatte ha greie paa den femte koen!

Det sidste fik de greie paa først; før toget var helt fremme, saa de, at den femte koen slet ikke var nogen ko! Nei det var ingen ko, men en énaarings okse. — —---------Han Per Hansa selv var næsten99

ukj endelig, der han sat paa ponyen; ansigtet var fælt skiddent og stripet efter svetten, som hadde rundet og randt fremdeles. Det var dog ikke det de saa først; det var noget han hadde paa brystet, noget som lignet paa lag et skap? Nei du vide verden, var det ikke et fuglebur, bygd av spildrer! og inde i det laa én hane og to høner! —

Ho Beret stod ute, hun ogsaa; hun kom længere fram og ænste ikke de andre; de var forresten saa rare av sig, dristet sig ikke borttil, og veg unda naar hun kom.

«Kan du si mig hvad du kommer med?» spurte ho Beret bløt i røsten, men stille som hun var undselig.

Han Per holdt paa at løse buret av sig.

«Aa,» sa han træt, næsten sløvt; «naar jeg for saa langt likevel, syntes jeg det var bedst at faa noe utrettet med det samme.» — — Han rakte hende

buret. — «Her har du naa hønsene dine.--------Jeg

vet ikke om der er liv i dem ennaa, eller hvad der er?»

Ho Beret to'k imot og gik op til huset med buret. Og saa trængte de sig om ham, de andre, og vilde ha besked om alle de viderværdigheter han hadde været ute for.

Men Tønset'n var først:

«Kan du si mig, Per Hansa, hvad det er for en kar du har gaaende her med kjørene?*

Noget likt et grin la sig over det svette ansigtet.

«Han der? — Aa, det er bare en trønder.»

«Nei er du gærn! — Ja da maa han vel være god! -----------------Hvor knep du han henne ?»

Han Per Hansa lot som han ikke hørte, men kom sig ned av hesten, og rakte tømmene til han Store-Hans. — «Vand ham naa, og stel godt med ham! —

----------------------Hvor jeg knep ham? — Jeg forlokka

en snild trønderkjærring til at betro mig ham paa et aars tid. Jeg lovet hende 10 dollars for resten. Det100

blir akkurat 2,50 paa dig Syvert. — Men du ser, det blir billigere for dig i længden end at fare op og ned hele Dakota Territory og lete efter kua di!»

Ho Sørine og ho Kjersti var varme og sterke i sine taksigelser over han Per Hansa, og de mente hvad de sa. Men de klokeste ord, syntes han, kom dennegang fra ho Kjersti. Hun stod der og hørte hele beretningen til ende, om hvor langt og længe han hadde redet, og sa stille og betænksomt:

«Naar løsten kan være saa sterk i et umælandes beist, hvad maa den saa ikke være hos et menneske I

---------------------------Det der spiloppet skal jeg aldrig

glemme dig, Per Hansa!»

Og saa lo de alle. —MERKENE I GRÆSSET

i.

Med han Per Hansa bar det længere og længere ind i eventyret, det merkelig rare eventyr, hvori han var baade kongen og prinsen og eide al herligheten selv. Og det var med dette som med de andre: det blev morsommere og mer dyrebart umistelig jo længere indi det bar. Han var som barnet som altid sier: «Mer, — merb

Han kunde ikke være iro uten naar han blev for træt og sovnet fra det. Det hændte ikke ofte, for det var for morsomt til at bli træt av. — Og saa blev det vakrere, med sterkere sol over slottet, jo længere det led.

Hvordan kunde vel han Per Hansa faa stunder til at sætte sig ned? Gik han ikke her paa 640 inaal av den bedste muldjord i verden, som blev hans fastere og fastere for hver dag som gik, og for hver

faar han fik lagt op?--------Han saa paa jorden og

lo, lo godt som til noget vakkert og morsomt. — Slik jord da! Bare at sætte plogen i og snu lorven, saa laa akeren der. — Slet ikke var det her almindelig jord som gav bare byg og havre, poteter og høi, og den slags almindelige saker; aanei, denne var nok langt finere og lækrere; den var for liveten, ja for hveten altsaa, selve kongen blandt kornsortene! Denne jorden hadde Vorherre skapt netop for det ædle frø, og her gik nu han Per Hansa paa 640 maal som han eide selv! —

En lokkende, vakker tanke var begyndt at dæmre for ham —: Denne kvarten her var bare til aker; kvarten som laa jevnsides paa øst, til kreaturer, havn102

og høi! Aaja, det gik an at bruke den som laa jevn-sides paa vest ogsaa; den paa øst var naa bedre, for den hadde aapent vand. Med disse to kvartene vilde det bli gildere end hos de fleste konger i gamle dage!

--------Men han snakket ikke om den andre kvarten,

nævnte den aldrig med et ord til nogen; han saa ilike endnu hvordan han skulde faa fat paa den; men guttene vokste for hver dag, og det blev vel penger med tiden. Forresten hastet det slet ikke endnu, — det her var da bare begyndelsen!

Og saa var der saa mange andre gode og vakre tanker at more sig med ogsaa, om ting som maatte komme først. — Der var nu buskapen. Det skulde vel bli noe til buskap med tiden, — hester og griser, naut og høns, ænder og gjæs, stort og smaat! Det skulde snadre og grynte, raute og vrinske fra hver en krok. — Aajo, her skulde sagtens bli liv for ho Beret-mor at stelle med!

Men morsomst var det naa at gaa her og stelle med kongsgaarden han skulde bygge sig. Hus for baade høns og griser, et rummelig fjøs, et gildt stabbur, og saa selve slottet da! — Kongsgaarden skulde staa der flunkende ny og skinnende, — selve slottet hvitt, med grønne nøver; men storfjøset maatte være rødt og ha hvite nøver. — Var naa ikke det her vakkert og trøisamt? — — Og han og guttene skulde gjøre det altsammen!

Der var mangt andet rart ogsaa — akkurat som i eventyret. Tingene laa der løndomsfulde rundt om og hadde trollham paa, saa ingen kunde se dem; men saa kom han og rørte ved dem, dryppet nogen draa-per av hornet; hammen var borte, og tingene laa der

og skinte! —-----------------Netop nu gik han her og

saa paa noe saa vakkert at det lyste i ansigtet og gjorde de grove, sterke træk vakre; han hadde pludselig opdaget en ting utenifor slottet. Der laa noe der, — yes sir! Et stakit rundt en stor, stor hage! Og stakittet var ogsaa hvitt, som slottet. Der stod mange103

trær baade utenfor og indenfor; trær med epler paa, trær med anden frugt, og — og — trær med kongler paa, yes sir — trær med grankongler paa!--------

Det blinket i øinene paa han Per Hansa, der kom vand rundt øienlokkene — for der hang virkelig

grankongler paa non av trærne!-----------—----------

Nei, han visste ikke endnu hvor han skulde efter dem, de trærne; men ha dem skulde han. —

Han Per Hansa kunde ikke være stille. Bare levende, glad uro var han, han stod der og aapnet begge armene mot den rareste fremtid, som allerede var begyndt at komme. Han blev saa skøieragtig glad og

kjælen.-----------------Men i ro kunde han ikke være. —

Skulde han sitte stille en søndag, kom han let i daarlig lune, hadde heller aldrig tid længere end til middag; saa maatte han ut og røre paa sig. Fandt han ikke paa noget andet, tok han lange streiftog utover præriene, fandt snart den vakre byggeplassen, snart hin. — Her kommer der visst non og slaar sig ned, tænkte han; saa kan jeg være med dem og fortælle

dem hvor de skal bygge!------------------------Og samme

slags jord næsten hvor han kom.--------Det merkelige

laa her og var uendelig!--------

II.

Guttene var kommet hjem en søndagskveld og hadde baaret sig som om de var styrne. — De hadde været en lang tur vestover prærien til non store sumper som laa derute, med høit græs og lange strækninger av aapent vand

indimellem. De kom nu hjem og berettet at der laa tusen paa tusen av ænder dervest, og de var ikke ræddere end at man næsten kunde ta dem med haanden. Han Store-Hans hadde aldrig set noe saa galt. Han fortalte om ændene derute, om hvor mange de var, om hvor tamme de laa, til det blev sittende i halsen paa ham, og hele kroppen skalv, — med broren gik det ikke stort likere.104

Siden blev guttene gaaende og snakke om ændene. Paa ett eller andet vis maatte det vei gaa an at faa tak paa dem? — Hagle hadde de ikke; ho Lang-Maren kunde de ikke ta til det bruk, sa faren; der var lite nok mat for hende slik det var, og ingen kunde vite, nei — ingen kunde vite. — Hvad det var «ingen kunde vite», nævnte han ikke. — Men de forstod at med den børsen blev det ingen ænder. — Der laa altsaa ændene og rodde i utællelig mængde, fløi op fra den ene vandpytten og la sig i den næste naar guttene kom for nær. — Og her var ikke saa meget som en stein at finde, — det var saa galt som det kunde være. —

Efter at de opdaget ændene, hadde guttene været der hver søndag og set paa dem, — de trodde der blev flere for hver gang. Snart var der ikke andet snak mellem dem end om ændene, og om hvordan de vel skulde faa fat paa dem. — Faren hadde endnu ikke hat tid til at være med og se paa herligheten.

Men saa en søndagseftermiddag først i august tok han sig en tur vestover med han Store-Hans. Han Ole maatte være hj emme. Moren skulde da ikke sitte alene, hadde faren sagt, hun som hadde tre voksne karer gaaende der. Og han Ole, som var størst, fik ta sin tørn først. Gutten bar sig saa ilde at moren mente det var bedst han ogsaa fik slippe avsted. Faren var døv paa det øret; næste søndag skulde han selv være hjemme, og han Ole faa gaa; idag fik det nu bli som han hadde sagt.

Saa gjorde da han og han StorenHans færden. Ja ænder var der, det var da baade sikkert og visst. Faren maatte mindes fuglebergene nordpaa Finmarken da han nu fik se hvordan det saa ut her. — Han Store-Hans pekte og snakket lavt til faren, til øinene randt i vand og han maatte kræmte for at faa op halsen.

— Trodde han slet ikke der var non maate at knipe dem paa?105

— Vel, mente faren alvorlig, de fik kamske prøve med salt paa styvene deres!

—- Salt paa styvene! — Gik det an?

— Hø, hø; de brukte slikt i gamle dage.------------

Men saa maatte faren le, og det ødela det hele. Han stod der og saa paa al fuglen og var selv gladere end nogen smaagut. Det blev vel en raad, sagtens blev

det en raad naar han nu bare fik tid at snu sig!-------

Der stod intet i eventyret om at kongen hadde haggel-

børse, men han spiste vel ænder for det?------------Det

som var gjort, kunde vei gjøres engang til! —

Men saa likte ikke han Store-Hans, at faren gik der og spøkte og gjorde nar. Det her var ikke akkurat moro. Hvis bare faren vilde, kunde han vel finde paa noe at fange dem med, — for han magtet hvad det var. — Hvorfor vilde han ikke, — han saa jo hvor tykt det laa?--------

Det var paa veien hjem fra den turen, at han Per Hansa gjorde sin store opdagelse. Hjemover tok han Store-Hans benveien; han maatte skynde sig til broren og fortælle hvad han og faren hadde set idag. Men faren likte ikke at gaa op igjen hvor han hadde været før, saalænge der endnu var saa meget land han ikke hadde set paa. Han tok sig en lang sving østover. Han hadde ofte undret sig paa hvor langt vest kvartene deres strakte sig, men aldrig fundet tid til at skridte det op. — Nu kom han samme veien, idag hadde han god tid, og nu skulde han akkurat gaa op vest-grænsen til disse rikene!

Sørlinjen til Tønset'n hadde han god greie paa, og alle som gik øst og vest. Nu gik han til han var i farvandet hvor linjen skulde ligge, gik først østover et stykke, men syntes det blev for langt at gaa helt til enden, og snudde vest

igjen. Han fik nøie sig med

at ta det paa et skjøn idag.--------Her, omtrent, maa

det vel være, tænkte han, stanset og tok bestik nordover. Han kunde vei ha gaat hundre skridt da skotaaen spændte mot en paale som stod der og dukket og sov106

i græskanten. Han Per Hansa saa ned, file øie paa

paalen og stanset med et voldsomt ryk.-------------------

Hadde han Syvert været her ogsaa og sat ned merket sit? — Han var forsigtig, han Syvert!

Han Per Hansa bøiet sig ned og saa paa paalen. Ganske rigtig! — Her stod anvisning baade paa sektion og kvart. — Men navnet nedenfor--------navnet?

— Han la sig paa knæ og saa paa det til det sortnet for øinene paa ham, han maatte saa spørre sig selv om han drømte. Navnet paa paalen var slet ikke «S. H. Tønset», hvad det skulde været; der stod: «0'Hara», og ikke noget andet. Altsammen var skaaret

ind med kniv, og merket viste østover! —--------Da

han Per Hansa reiste sig op igjen, tok han i græsset der hvor han hadde ligget det ned med knærne og reiste det med haanden.

---------— «Jah!» sa han høit og begyndte at gaa.

Men da han var kommet et stykke bortover, snudde han, gik tilbake til merket og læste navnet endnu engang. For at bli viss paa at han nu saa rigtig, lot han pekefingeren følge indskjæringen og stavet navnet. — Jo, det var ikke til at ta feil av! —

Han Per Hansa la kursen bent nord og gik langsomt. Det glade, gode uttryk ansiktet hadde hat, var slukt og koldt; han saa træt ut. Men saa tok han til at skynde paa. Han gik til han stod paa sørgrænsen hans Hans Olsa; der gav han sig til at lete, først østover, saa vestover, og litt længer ind paa den andre kvarten.

— Og der stod paalen igjen! — Han saa sig om til alle sider. Nei, der var ingen at se nogensteds; og saa la han sig paa knæ og undersøkte merket. Anvisningen paa landet gad han ikke se paa, men navnet, navnet! — Der var vand i øinene; nu da han stod der og bøiet sig, var det vanskelig at se. — «Joe Gill», stod der paa denne paalen, — «Joe Gill», og der

skulde staat «H. P. Olsen*!-----------------Han reiste

sig. Det runde godlynte ansigtet var langt og mørkt.107

Ganske mekanisk gav han sig til at gaa nordover til han kom paa grænsen mellem ham og han Hans Olsa, hvor han blev gaaende og smaakrydse øst og vest. Han gik der længe og bautet, men kunde ikke finde paalen her. At den stod her, var han ganske sikker paa. Det var utænkelig at ulykken skulde komme baade til Tønset'n og han Hans Olsa, og saa ikke driste sig nordover til ham. Han gik og lette til han maatte gi op at finde merket, tok til at gaa nordover efter samme linjen til han kom over skillet mellem sig og han Henry, og gav sig til at lete paa den kvarten. — Nei, — ikke der heller var han istand til

at finde noe merke?--------Det blev nu saa sent at

han maatte gaa hjem.-------------------------Bare for en

liten stund siden hadde han gaat der saa glad og let som et barn; han kom hjem og syntes han aldrig i sit liv hadde været saa træt.

III.

------------Det var vel trollene som var efter ham

nu!------------Det var rimelig han maatte træffe dem

paa heiene nogensteds. — Men at de skulde finde paa at komme akkurat slik —/ — Aaja san, troll var nu troll hvordan de saa end kom!------------

Han Per Hansa gik der og visste ikke hvor han skulde gjøre av sig eller ta sig til med. Han kjendte det vilde gjort ham godt om han nu kunde sat oksene for plogen og lagt op et stykke nyland. Han saa paa oksene, plogen stod derborte. — Nei, det var jo søndag, og allerede kveld! —

Det var saa sørgelig at han vandt ikke at nævne det. Han hadde lyst at fortælle det til konen og høre hendes mening; men det gik ikke an; hun var ræd

nok før.-------Noget maatte han Per Hansa ta sig til,

og saa gik han over gaarden og satte sig paa ved-haugen; der blev han sittende og stirre hen for sig.

8 — Rulvaag.108

----------------------------Trollene blev vel ikke god at

trækkes med,------------neinei san!----------------Men at

han ikke kunde finde fåret deres vestpaa kvarten sin, det var det merkeligste av alt! —

Guttene vilde endelig prate med faren; nu hadde han været der vest og set hvor tykt fuglen laa, og saa snakket de til ham, og fik ikke svar. Den ene prøvet og den andre, og saa prøvet de begge; moren kom ut og sa noget, men han sanset ikke paa det heller. Han sat der i et alvor saa tykt som en mur.

Han tænker vel paa ændene, trodde han Store-Hans og blev glad. — Jo, han tænker sikkert paa ændene, og nu finder han nok paa noe! — — — — Han Store-Hans kunde ikke holde sig, han svev rundt til han stod ved siden av faren, la hændene paa laaret hans og sa med stille fryd:

«Der var mange !s>

«Hvad?»

«Har du set saa mange ænder før?»

«Ænder?-------------Nei.» —

«Trur du, trur du vi faar dem?» spurte gutten lavt og hemmelighetsfuldt.

Men faren var borte og hørte ham ikke. — Moren kom nu ut med melkebøtten og ropte paa Fagerros. Det hørte han, reiste sig og kom og tok bøtten fra hende. — «Jeg kan vel gjøre det der naar jeg sitter

her og ingenting utretter.»------------Men saa var han

saa aandsfraværende at hun maatte se paa ham; da han gik bortover, lutet hodet, skuldrene hang ned, og han saa liten ut.

Morgenen efter stod han tidligere op end han hadde gjort paa fiere dager, han gik sin vei uten at

si noget om hvor han vilde hen.--------Hun stod da

ogsaa op og gik til vinduet og saa efter ham. — Det var bare graalysningen endda; hun saa ham ta veien vestover; snart tok bakkedraget ham bort fra hende.

— —-------------Det er vel ændene, han gaar efter?

tænkte hun.--------Aaja, — han og guttene har da109

noe at more sig med!------------Forresten kunde vel

det der ha ventet; han behøvet ikke at slite sig ut med

slikt.--------Beret vendte sig fra vinduet; ansigtet var

tungt av sørgmodighet.

Guttene var oppe, og maten sat frem da han kom tilbake. — Han hadde gaat saa han var varm, saa hun. Men hun maatte se igjen, for der var noe ved ansigtet; det var saa lukket; og endda han var svett, hadde det ingen varme. Hun spurte uvilkaarlig:

«Er du klein?»

«Nei.» Men han saa ikke op.

Straks han hadde faat mat, reiste han sig og sa til guttene, at de skulde være med og hjælpe ham. Idag fik de avsted og gaa op vestgrænsen av landet; det maatte saa gjøres snart allikevel. — Kanhænde de vilde lægge op et stykke aker derute. — Mer sa han ikke og gik bent ut; ordene var kolde og fjerne.

Beret saa efter ham. — Det er nu bestemt noe som feiler ham? tænkte hun.

Han Per Hansa gik bent paa linjen mellem ham og han Hans Olsa; han visste hvor langt ind paa kvarten huset stod; nu fulgte han linjen og talte skridtene. — Da han var kommet i linje med vestgrænsen, stanset han — græsset var nedtrampet deromkring. --------«Her skal det altsaa være? Nu gaar

linjen bent nord herfra.» — Han gik noen skridt for at vise dem retningen. — «Her skulde staa en liten svart paale i græsset, men jeg er ikke god til at finde

den!--------Naa skal vi først ta en liten sving sørover;

se naa endelig godt efter om dere kan faa øie paa den. — Siden gaar vi nordover. — Dere maa se godt efter for hvert skridt!»

«Har du sat ned merke her?» spurte han Ole.

«Paalen skulde staa her; — det er rart vi ikke

kan se den?-------------Kjørene maa ha været her og

trampet den ned?»

De blev gaaende og lete hele formiddagen alle tre. Faren var saa hidsig paa det, og gik med slik fart, at110

det var vanskelig for guttene at følge med. De gjorde baut paa baut, gik nord til de stod inde paa landet hans Henry, la om og helt tilbake igjen, saa atter nord og saa sørover, — ikke efter hverandre, men jevnsides med en fem—seks skridt mellem hver.

— «Se godt i græsset, bare se godt i græsset!» advarte faren dem.

Hver gang de kom til enden paa linjen, stanset de

og gjorde noen smaabauter øst- og vestover.------------

Nei, de gik og de gik, men noen paale var der ikke at se.--------Det var da merkelig med faren, syntes guttene; jo længere de lette og intet fandt, des tyndere blev den mur av utilgjængelig alvor som laa omkring ham. — Da de endelig stanset sidste gangen og saa

sig om, var han næsten glad i maalet.------------«Det

er vel kjørene som har trampet den ned!-----------------

--------Forresten gjør det ikke noe, — det var saa bare

en skrapstikke allikevel.» —

IV.

Ho Beret forstod snart, at nu gik han med noe hun ikke skulde slippe ind i. Hun kunde se det saa godt paa laget

hans. Han var der, og han var der ikke naar hun traf til at snakke uforvarende til ham. Selv naar han da gav sig til at snakke naturlig med hende, var der ingen nærhet i det. Varmen var borte, og den barnslige glæden han hadde gaat der i, som hun slet ikke kunde faa sig til at føle. — Og den lyse, gode praten hans om eventyret, om kongsgaarden, om kongen og dronningen, hørte hun ikke nu. — Hun kjendte ogsaa at han laa meget vaaken om nættene,

kastet sig og sov utrygt.-----------------Hun var ganske

sikker paa, at nu var der hændt noe han vilde gjemme for hende, men kunde bare ikke forstaa hvad det var. — Det var saa ulikt ham, og hun blev ikke netop

gladere ved det. —----------— Og hvad var der at

gjemme herute? —111

Dette varte hele uken ut. — Den næste mandags-morgen var han atter tidlig paa færde. Hun hadde ligget vaaken u tover natten og følt at han stred med noe som ikke vilde la ham ifred, og saa var hun sov-net. Da hun slog øinene op, var det graalyst i stuen, men han var oppe og borte. Det føltes i stuen som han maatte være gaat for længe siden; der var intet at høre nogensteds. — Ho Beret stod op, kastet paa sig non klær og gik ut. — Plogen stod der, saa hun, og oksene laa bortenfor huset, men han var ingensteds at se.------------Hun kjendte slik uhygge, saa for-

latt hun var og omgit av alt som var trist. Her stod hun alene, visste hverken hvor han for eller hvad som stod paa. Ja, hvor var han nu? — Hvad var det han gik og stred med og gjemte for hende? — — Hun kaldte sterkt et par ganger, og saa kom der saa megen ængstelse i at hun ikke turde rope navnet en gang til. — Lyden døde uten at nogen fanget den. — — — — Ho Beret syntes hun aldrig hadde kjendt ødet saa tungt som netop idag.

Imidlertid arbeidet han Per Hansa vestpaa prærien og bar sig rart ad.-------Han hadde staat op før

dag, var gaat ut og lett op spaden, som han stak under armen, og saa bar det vestover med ham; han gjorde en større krok end han behøvde, forbi han Hans Olsa, saa godt efter, idet han gik forbi, om der

skulde være folk oppe, tok saa til at gaa fort.--------

-------------Han kom til stedet paa han Hans Olsa sit

land hvor der stod en svart paale og dubbet i græskanten; der stanset han og saa sig rundt til alle sider. — Nei, der var ingen at se! Det brændte i øinens paa ham nu, munden var liten og knepet sammen, ansigtet haardt og sterkt. — «Ja,s> mumlet han, «her

har han Hans Olsa rodd sig pent opi det!»-------------

Han tok om paalen med fast haand, slet den langsomt ut og la den forsigtig fra sig. Han saa nøie paa hullet før han gav sig ikast med det, men da han endelig var færdig og hadde faat det igjen, skulde en112

ha vanskelig for at se at der akkurat her hadde staat noen staurende i jorden. Han bar sig meget forsigtig og sindig ad. Først gik han langt bort efter løs jord og fyldte hullet næsten til randen; var saa efter en torvprop og spunset det til med, og i proppen stod græsset like frodig som ellers deromkring. — Og saa var han saa forsigtig med ikke at traakke ned græsset rundt hullet. Han satte foten ned og turde ikke traa paa den.

Endelig var han færdig, stod der og saa paa hvordan han hadde faat det til.---------------------«Vil de nu

bare vente til græsset faar reist sig efter mig, var det merkelig om de kunde jage han Hans Olsa for den

paalen sin skyld!»--------Og saa bar det ivei med han

Per Hansa dit han hadde fundet merket paa Tønset'n sit land; der gjorde han likeens, men var endda mer forsigtig med ikke at traakke ned græsset.

Da han Per Hansa kom hjem om morgenen, kom han ikke vestenfra, men nordenfra. — Guttene sat ved bordet og

aat frokosten, moren gik og stelte, og passet vinduet. Hun saa !ham komme, saa ham stanse ved vedhaugen og sætte en spade fra sig, se bortover mot huset og bli staaende, og saa gav hun sig til at stelle som intet var. Straks efter hørte hun trinene hans utenfor, fulgte dem langs væggen. — Gik han

til fjøset?--------Han blev der en stund før han kom

ind i stuen.

Ho Beret saa paa ham fra siden. — Ja, nu var han der, nu var han der! — Men ansigtet hadde noget lysende og haardt over sig som det glitret av. —

--------De skulde pløie idag, sa han fra til guttene, —

pløie ja! Idag skulde oksene faa kjørt sig!------------

-------Der var det samme i røsten som hun saa i ansigtet; — det klang saa i den og sprat gnister, syntes hun.

Fjøset hadde de endnu ikke tat i bruk; for tiden var det baade redskapshus og snekkerstue og stabbur. Ho Beret hadde klær hængende derinde. Idag gik113

hun dit for at se om hun fandt noe som trængte at lappes, og saa fandt hun paalene, — han Per Hansa hadde gjemt dem bak klærne.--------Paalene var sort-brændte for at motstaa væten, og var saa einsleten med torwæggen at hun neppe hadde set dem, vaT det ikke for bokstavene som var skaaret indi. Hun trodde først det var stor makk som laa i torven, og blev saa forundret at hun maatte undersøke det. Hun tok paalene frem, stod der og snudde og saa paa dem. Der var lal og bokstaver og saa flere bokstaver som føiet sig sammen og blev til navn; — «Joe Gill», sa den ene

paalen, «0'Hara», sa den andre.-------Det var da rare

navn, tænkte hun. — Var det folk som het saan? Det maatte visst være indianere? — — Hun dreiet paa paalene. — Endene var spidse; de hadde nok staat i

jorden; der klæbet endnu jordkorn ved dem.------------

Hvor kunde han vei ha fundet dem?--------Hun satte

dem tilbake igjen, fandt non klær som trængte om-fliing, tok med sig et par plagg, gik ind og satte sig til at bøte.

Men hun kunde ikke faa paalene ut av tankerne.

------------De tallene?------------Tal og bokstaver? Det

maatte være anvisning paa land?--------Og saa navn?

-----------------Og de hadde staat i jorden?-----------------

Det slog hende at han maatte ha sat dem ind nylig; det var bare sidste uken hun hadde hængt klærne der.

-------Var han kommet med dem imorges?----------------

Hun la fra sig arbeidet, gik ut og saa paa denl engang til. — Ja — visst hadde de staat i jorden, akkurat saa langt nedi!

Hun sat ved bøtingen igjen, og haandens bevægelser blev langsommere. — — — — Det var noe han hadde stridd med som hun skulde holdes borte

fra.------------------Idag var han saa høi i maalet og

sterk i ansigtet.-------------------------Han kom visst med

dem imorges--------?

Tankene begyndte langsomt at spinde sammen. Jo længere de spandt, des mindre likte hun spindin-114

gen. — Hun var saa ræd at haanden skalv, og hun ikunde ikke bøte mer.

Da han kom hjem til middags, vilde hun spørre ham om hvordan dette her hang sammen, og bestemmelsen gav nogenlunde ro.--------Og saa kom han

hjem; men dette sterke, lyse, som der sprang gnister fra, var fremdeles over ham; og det hun gik der med, var saa urimelig stygt at hun umulig kunde komme

frem med det.---------------------Forresten var han glad

igjen nu — paa én maate, og han var da tilstede!

Efter kveldsmaten hørte hun ham gaa ind i fjøset og tusle med noget, komme ut og gaa over gaarden. Hun stillet sig ved vinduet og saa ut. Der stod han ved huggestabben og hug op en svart paale, brændt og spids i den enden som hadde staat i jorden! —

Stykkene tok han og spiket op til smaaflis!------------

— Der tok han én svart paale til og gjorde likeens

med.-----------------Der la han sig paaknæ og begyndte

at plukke op flis efter flis og lægge paa armen, — nei aa nei hvad var nu det her! — Der kom han bærende ind med det!--------

Ho Beret stod forskræmt borte i kroken ved ovnen. Han saa hende, saa forbi og bent frem, kom hen og tok lokket av og la stikkene i.

«Vil du lægge i nu!>

«Bare noe baask jeg plukket op omkring hugge-iStabben.» —

Hun vilde gaa rundt ovnen til ham og stanse ham, men kunde ikke; hun kjendte at knærne ikke bar de faa skridtene. Hun vilde spørre ham om noget, maatte spørre, og kunde ikke; hun visste hun kunde ikke, — ordene kom til at stikke sig bort.

----------------------Nei, hun kunde ikke; for det var

saa stygt, saa unævnelig græsselig, det hun stod der og tænkte: — Herregud, gik han hen og forsaa sig

paa andenmands landemerker!-------------------------Hun

hadde hørt det ofte: fælere synd kunde knapt menneske begaa mot menneske. —115

Ho Beret stod i kraaen paa den andre siden av ovnen og saa manden brænde op stikkene, hun fornam en rædsel som var værre end da hun ropte hans navn imorges og ikke fik svar.

———————————— Den natten sov han Per Hansa

trygt; det var ho Beret der hadde faat noget at stri med, som slet ikke vilde la hende faa ro.

V.

Han Per Hansa var ikke let at omgaaes disse ukene. Hele manden var bare uro, og en vilje som gik bare én vei: at faa saa meget nyland oplagt hver dag som det vel gik an. — «Tænker du at faa hele kvarten oplagt iaar?» hadde nu han Hans Olsa spurt to ganger. — Meget hadde han alt faat gjort, mer blev det for hver dag som gik, men det gav ham ingen ro; heller ikke den gode glæden han hadde gaat der i før isommer. — Det lysende sterke, som det kunde brænde av, vilde ikke forlate ham; røsten blev pludselig flinthaard.

Tankene hos han Per Hansa arbeidet idelig med samme problem —: Hvordan vilde det fyke av naar

trollene engang kom?------------Vilde han bli istand til

at hakke hodene av dem og fri kongsgaarden fra deres magt? — Det hændte, at han traf til at gaa med noget i haanden, og tok haardt om det. — Der skulde

kraft til at svinge det sværdet.------------For dette her

var troll, — stortroll, altsaa. — Her hadde de været og forbrutt sig mot lov og ret og tat jord paa ulovlig vis!--------

Der var ogsaa en anden tankerække —: Disse karene kom neppe igjen? — De hadde slumpet til at komme forbi før Tønset'n var her ifjorhøst, hadde likt landet og sat ned merkene, var saa enten kommet til landkontoret efterat Tønset'n hadde været der, og saa maattet gi op landet; eller de var overhodet ikke kommet til landkontoret, men av en eller anden116

grund git op landet allikevel,----------------det kunde

hænde ?

— — Aanei, denne forklaring var ikke rimelig heller; de paalene hadde ikke staat hele vinteren, de

saa ikke ut til det!--------Trollene var nok kommet

efterat torvhytten til Tønset'n kom op, hadde set at «Iandet var saare godt», og — ja, saa var der ikke

andet nu end at vente paa dem!-----------------------Ikke

med en stavelse gjorde han Per Hansa mindste hentydning til noget menneske om hvad han hadde gjort.

— Han tænkte meget paa at fortælle det altsammen til han Hans Olsa, men opgav det. Bedst at holde ham unna det her saalænge!

Hos ho Beret spandt og spandt tankene, og spindingen blev saa styg at hun vilde kaste den fra sig,

men hun kunde ikke. — —---------------------Han har

altsaa gjort det, — han har gjort det! spandt de. —

—-------------Her sitter vi paa andenmands jord, og

han Per Hansa agter at bli sittende!--------Ødelagt

andenmands merke, — he, he, he!

Brøden forekom hende mindre fæl som hun vedblev at se paa den; for her var da jord nok at ta av; — enten de hadde denne kvarten eller den næste, gjorde vel ikke noget til saken; — hun kunde ikke skjønne at nogen vilde gjøre ophævelser for den saks

skyld.-----------------------------Men det var saa stygt, —

-------hun kunde ikke andet end føle væmmelse naar

hun saa paa spindingen. Og saa rædsel, — rædsel for hvad følgene kunde bli. — Han Per Hansa, stakkar, han kunde ikke snakke! — Hvordan skulde han kunne forsvare sig naar det kom op?-------------Fortællingene hun hadde hørt baade i Norge og øst i Filmore, om hvordan folk hertillands selv haandhævet lov og ret med haard haand, kom med i spindingen:

— Her stod han nu, han kunde ikke forklare sig, ifølge loven hadde han forbrutt sig omtrent saa fælt

som det gaar an for et menneske!--------Og han var

saa ilter og snarsint naar noget kom paa tverke, og117

nu gik han i et humør saa folk var ræd for at nærme sig ham. — Det hændte at ho Beret saa paa spindingen og maatte finde noget at holde sig i, saa sterkt skalv hun. —

VI.

Ho Beret fik det nu ofte med at bli staaende og stirre utover prærien; hun tok i linjen paa ett sted, og stanset ikke før hun hadde vandret hele runden. -— Men det var altid det samme, altid —: liv var der ikke. Det var en

tryllering som gik rundt synsranden og opover himmelen. Indenfor ringen slap der ikke liv; det var med den som med kjeden omkring hagen i kongsgaarden; hagen kunde ikke bære saalænge kjeden laa der. — Hvordan kunde mennesker komme hit saalænge ringen laa derute? — Aanei, her brøt ingen igjennem uten de som var lokket i fordærvelse! —

De hadde været her over fire maaneder nu; det forekom hende som saa mange menneskealdre; og i al denne tid hadde de ikke set andre fremmede ansigter end indianerne; — det var ikke at vente at de fik

se nogen andre heller.----------------Angsten hun hadde

gaat der med over paalene manden brændte op, svandt

umerkelig.--------De tilhørte vel indianerne, og dpt

gjorde visst ikke noe, — han var jo blit saa fine venner med dem!-----------------

Mennesker hadde her ikke været, her kom aldrig mennesker, for hjem for mennesker kunde der ikke bli i denne aapne, vindbare uendelighet. — «Aanei, det var bare de som var blit huldret og hildret hitut!

----------------Saan var det med menneskene —: de blev

lokket og forstod det ikke, kom paa vildring uten at

sanse det selv, — det var andre som saa det.------------

— Somme blev reddet og kom tilbake og var da anderledes end andre,-------------somme kom aldrig tilbake. —-------------Aanei, aanei: somme kom aldrig

tilbake!»118

Der kunde lægge sig over hende en haabløs trist-het. Hun saa paa ringen, og endda den laa saa langt borte, var det som om den vilde kvæle hende.

------------Hun blev faamælt og fik saa mange tanker. --------

Men saa hændte det utrolige: der kom andre indenfor trylleringen.

Det var i kveldingen en dag. Han Ole hadde tat ponyen og redet vest til sumpen; paa hjemveien blev han var en stor, hvit flæk, som bevæget sig øst i disen. Den var ikke saa langt borte, og den krøp nærmere. Gutten blev saa forbauset at han hørte hjertet slaa, og maatte ha greie paa hvad det var. Ponyen kunde fare fort, det gjorde vei ikke noget om han tok sig en sving østover, og saa red han bortimot flækken. — Men da han blev sikker paa at her korn der vestflyttere, — det fortalte vognen ham, — snudde han og red saa ponyen laa flat paa marken. Han var indom hos Tønset'n og varskudde, kom til han Hans Olsa med tidenden, og skyndte sig saa hjem og ropte, at nu maatte de komme ut og se, — de skulde skynde sig! —

-------Nei dette var da merkelig?------------Der kom

to héster foran en vogn? — Og vognen hadde tak akkurat som deres egen hadde hat?--------Og den kom

sigende ut av kvelddisen i øst, og stevnet mot solé-

glad?----------------------Ak ja, her var andre kommet

paa vildspor!

Vognen la kurs paa Tønset'n, naadde ham og stanset. — Begivemheten var saa enestaaende at alle i det lille nybygge glemte god opførsel og gik til Tønset'n. Selv ho Beret kunde ikke holde sig, hun satle paa sig et rent forklæ, tok And-Ongen i haanden og

gik bortover.-------------Hele nybygget, baade ung og

gammel, var der da hun kom, alle uten han Per Hansa. Han kom sidst og bar en staurende i haanden.

Følget bestod av fire mænd; de kom fra Iowa. — --------Nei, de skulde ikke stanse her; de agtet sig en119

sytti mil længere sydvest; heromkring var landet paa

det nærmeste tat, hadde de hørt.----------------Tønset'n

og Solum-guttene pratet med dem, han Hans Olsa og kvindene og barna stod omkring og hørte andægtig paa, men han Per Hansa var bare ører og øine,

han gransket de fire fra fotsaale til isse.--------Taket

om staurenden løsnet sig; — var det ikke sytti mil længere de skulde?

Han Per Hansa blev utaalmodig, han kjendte han maatte faa følge bedre med i samtalen; han grep i armen paa Tønset'n og knep saa haardt at han fik ham til at snu hodet, — men bare et øieblik.

«Hvad slags folk er det?»

«Tyskere, — hæft mig nu ikke bort!»

«Du maa be dem ikke stanse her. — Vi maa ha norske, ser du!>

«Ti stille, — jeg skal vei greie det her!» —

Tønset'n hadde slet ikke tid til at prate med han Per Hansa nu, det fik være til en anden gang; han var straks inde i samtalen med de fremmede om fremtidsmuligheterne herute.

Her var fire fremmede mænd som kom en kveld, rastet natten over, og f6r den næste morgen; de hadde ikke set dem før, kom kanske aldrig til at se dem igjen, og allikevel var dette den største begivenhet som hadde hændt dem siden de kom — det følte de

alle.------------De skulde sytti mil længere ind i kveld-

gløden, disse karene, — hele sytti mil! Altsaa var ikke

stedet her livets allerytterste grænse længere!--------

—- Der kom mennesker, ja mennesker, som skulde fæste bo!

--------En mur av liv mellem dem og alt det uut-

sigelige derute!-----------------

Før tyskerne reiste om morgenen, kom de bortover og saa paa hytten hans Per Hansa. — Tønset'n hadde fortalt dem, at herborte var en mand som hadde bygd stue og fjøs under samme tak, og det bygverk syntes de nok det kunde betale sig at se120

paa for folk som netop skulde begynde. — Og saa kom de. — Og saaledes gik det til at ban Per Hansa fik anledning til at sælge dem poteter og havesaker for $ 2,25, og det blev den første avling som blev

solgt fra settlementet ved Spring Creek.-----------------

Tønset'n syntes ikke videre om det; det der kunde han vei selv ha gjort, men hvem kunde nu tænke paa

slikt?----------------------------Han var om sig, han Per

Hansa, det var han!

VII.

Vognen drog sin vei frampaa formiddagen: folk stod ute og saa den bli mindre og mindre til der var bare en prik som flyttet sig umerkelig længere henunder himmelbrynet, saa blev den borte; — ingen kunde si om det vår i jorden eller i himmelen.--------

Dette besøk virket forskjellig paa de forskjellige sind; hos alle hadde det lagt igjen ny kraft i synet til at flakke viden om. Man hadde vel set utover før, men mer for at rette ryggen end søke mennesker paa vandring. — Tønset'n og konen var de sterkeste og støeste i troen. Han Syvert selv hadde fra nu av overbevisningens styrke

naar han snakket om fremtiden, ho Kjersti en stille inderlighet i blikket, som hun gik der og hørte paa ham. Hos Soluni-guttene var der heller ingen større tvil, — denne vognen var forløperen! Dernæst kom ho Sørine; hende gav troen en glad ro. Han Hans Olsa lot hver dag ha nok i sin egen plage, han følte sig glad ved de andres tro, og fik hver dag utrettet noget som maatte gjøres. Det gik ikke saa fort med ham, men merkelig støt og sikkert. For han Hans Olsa var det ikke saa meget om at gjøre hvor mange der kom, som hvordan de kunde greie at ta sig fram, de som

allerede var der.--------------------Han Per Hansa trodde

mer høilydt end Tønset'n det meste av tiden; — nu var her jo folk baade i sydvest og østenfor; langt121

nordøstpaa skulde der ogsaa være folk; — og den tiden kom nok, at der blev naboer! — Der var øieblik nu, da han var sikker paa at han kom til at se den dag da det meste av landet heromkring vilde være optat. Og i de stunder var der noget betagende over ham. Der sprang utstraalinger fra den tætvoksede skikkelsen; hele manden blev saa vakker, ansigtet saa mykt; ordene var bare glæde hvad de end sa. —

— —--------Hver gang der blev en pause i eventyret,

tiet han Per Hansa om fremtiden, arbeidet rastløst, blev ofte ilter og uvøren i ordene, og ikke den bedste at omgaaes med.

— Ho Beret kunde ikke se andet i besøket end et litet avbræk i ensomheten. Fakta var der, og det gik vel ikke an gjøgle sig fra dem —: her laa uendelig-heten og strakte sig i evighet, og der var ikke noe at gjøre ved den tingen. — At her nogensinde skulde bli bebygd, vilde være et større under end at døde stod op og gik omkring! —

Men saa hændte det, at der en ukes tid senere kom et andet tog sigende med kvelddimmen. Det var et stort tog, — 6 spand hester med likesaa mange vogner. En hel buskap fulgte efter.--------Det mørknet sterkt av kvelden som de kom inden syne. Begge guttene hos han Per Hansa vilde straks avsted for at se, og slos allerede om hvem som skulde ride toget imøte. Men saa kom faren og bød dem være hjemme, og saa bestemt sa han det, at de forstod det ikke nyttet at nævne det igjen. — De skulde ikke rende fremmede i øinene, som om de ikke hadde set folk før, — det blev vel tidsnok at snakke med dem imorgen! — Han vilde bare gjøre sig en tur bortover og høre om de trængte poteter. Dermed gik han.

Hos han Hans Olsa hadde de ikke set følget; der brændte lys, saa han Per Hansa, og han gik forbi. Tønset'n stod ute da han kom; toget var et stykke sørpaa, og holdt vel langt vest til at tænke sig dit.

«Du faar fremmen,* hilste han Per Hansa.122

«Det ser saa ut!» klukket det i Tønset'n; — «men de holder noget langt vest?»

Begge mænd blev staaende og se paa vognene; de kunde ikke være over hundrede alen borte; gjennem skumringen kunde de saavidt skimte mændene som sat og kjørte. — Ho Kjersti stod i døren og smaalo, og tænkte paa hvor hun skulde gjøre av dem alle sammen inat.------------Aaja, kunde det ikke ordnes paa anden maate, fik han Per Hansa ta noea hjem med sig.--------

--------«Hvad slags folk kan det være!* bemerket

Tønset'n. — «Undres rigtig paa om karene tænker at dra hus forbi!

«Ser saa ut,» sa han Per Hansa kort.

«De maa vel se os?»

«Ja, hvis de har øine, skulde de næsten det!»

Toget var nu like overfor dem paa vest, og saa nær at de kunde høre hestene puste. Ho Kjersti

talte kjørene og fik atten.--------Vognen som kjørte

i spidsen, svinget et grand og la kursen mere vestlig, de andre fulgte; det var klart at de ikke tænkte at søke havn

her for natten.

«Du maa gaa og snakke med dem, Syvert!» sa ho Kjersti. — «Vi skal nok finde rum for dem.»

Munden paa Tønset'n stod aapen, øinene randt i

vand. — «Skulde du ha set rarere folk!-------------Vi

faar gaa bortover og snakke med dem?»

Øinene hans Per Hansa skjøt hvasse, staalgraa glimt ut i kvelden; ansigtet hadde atter faat dette

sterke, lysende paa sig som det glitret av.---------—

«Trur ikke vi bryr os med det ennaa.--------Kanhænde de gjør forskjel paa folk og agter sig til han Hans Olsa, eller til mig!»

Toget seg avsted mot nordvest til det vel kunde være paa linje med grænsen mellem han Hans Olsa og Tønset'n; der stanset det, hestene blev spændt fra, — karene tænkte nok at slaa leir der?123

«Rarere har ikke jeg setb sa Tønset'n. — «Kan du begripe at de kjører midt ind i et nabolag hvor der staar tæt med hus, og saa vil de ikke snakke med folk! — Er de ræd os?»

«Det er spøkelig!» mente ho Kjersti.

De tre blev staaende og se og undre sig; skumringen blev nu saa dyp at det var umulig at se hvad de fremmede foretok sig. — De hadde visst faat varme op nede i skraaningen, for en lysning steg og spredte sig, svandt og kom igjen, syntes at flygte fram og tilbake.

«Vet du hvad, Syvert,* foreslog han Per Hansa, «siden disse karene ikke vil snakke med os, faar vi vel lyes bortover til dem? — Vi kunde kanske prakke paa dem noen poteter? — Vi lyt være om os og nytte anledningen.* Der var skøi i stemmen hans nu.

Tønset'n hadde ikke noget specielt at indvende mot forslaget siden han Per Hansa hadde erend; men han syntes det gik hans ære vel nær at gaa og hilse paa folk som ikke hadde villet hilse paa ham. — Og saa bar det avsted med dem.

De hadde ikke gaat mange skridt før Tønset'n stanset. — «Vi gaar bortover til han Hans Olsa og tar ham med os? Han liker vel at hilse paa dem, han 6g?> —

— Langtfra, — det gjorde de slet ikke, mente han Per Hansa bestemt. — Han Hans Olsa var ikke flinkere i engelsk end han selv var; og det var saa leit at staa der og glane fremmedfolk op i ansigtet og ikke forstaa hvad de sa. — Han hadde aldrig tænkt paa at gaa, var det ikke fordi han syntes han burde nytte anledningen og prøve at faa solgt noen poteter!

De gik nogen skridt, og saa stanset Tønset'n igjen. ------------Det kunde slumpe til at være skandinaver?

— Aa langtifra! — Han Per Hansa fortsatte sin gang. — Hverken svensker eller dansker bar sig slik

9 — Relvaag.124

aat.------------Forresten hadde de visst roet sig borte

hos han Hans; de brukte at kvelde tidlig.

Baalet brændte lystig derborte; fire kvindfolk gik til og fra og satte mat paa et stort, grønt plagg som laa utbredt paa marken; nogen av karene hadde allerede leiret sig rundt det; andre stelte borte ved vognene. — Han Per Hansa talte ti mand ialt, gransket ansigtene flygtig efterhvert som han fik tak i dem,

men fandt ingen han likte. —--------Tønset'n kom

op til baalet og hilste paa mændene som sat der; han Per Hansa likedan. — Mændene gren til hilsenen og sa noget sig imellem, som han Per Hansa ikke forstod.

Hvor kom de karene fra? spurte Tønset'n.

— Nede fra Iowa.

— Tænkte de sig langt vestover?

— Naa! —

Saalangt var han Per Hansa istand til at følge med, men her gik det istykker for ham. Mændene snakket saa fort, og Tønset'n var ikke det grand likere. — Forresten gjorde det ikke større til saken; han visste hvad han trængte at vite, — her var de

altsaa!-----------------Av den følgende samtale skjønte

han bare at det dreiet sig om land, at mændene apte med Tønset'n, som blev sint og snakket endda mer urimelig fort, — det var utrolig saa fort som han Syvert kunde faa det fram i engelsk! — De gjorde nok stygt nar av ham nu, det kunde han høre paa

latteren deres?--------Nei aa nei, at han ikke kunde

snakke!

— «Høh!» sa Tønset'n og vendte sig pludselig til naboen, «kan du tænke hvad de sier? — De — de paastaar at baade kvarten min og kvarten hans Hans Olsa er deres!*

«Nei dækern! -— End min da?»

Men Tønset'n sanset ikke paa ham; han kjæklet videre med irlænderne, og blev mer og mer ophidset. Han Per Hansa kunde høre at nu trængte han at125

puste paa, ellers kom han enten til at skrike eller svælge rangt, og han grep ham haardt i armen. —

«Kan du fortælle mig hvad de sierb

«De sier de har tat alle kvartene som ligger mellem bækken og sumpene vestpaa her, to kvarter i

bredden.--------Og de snakker saa fælt at du skulde

aldrig hørt værre, truer med mord og brand og statsfængsel!* —

«Hvad tid var de her?*

«Ifjor sommer, og senhøstes og nu ivaar!»

«Hvad dyrkning har de gjort for at opfylde loven?* — Han Per Hansa spurte rolig og sindig.

«De sier de har faat utsættelse fra regjeringen fordi de er soldater fra borgerkrigen! — Har du hørt værre!»

«Be om at faa se papirene!»

«De sier de har papirene, og vi skal faa se dem imorgen h---------------------

«Da kan vi jo simpelthen gaa hjem og lægge os!j> sa han Per Hansa rolig; «men spør dem endelig om de ikke trænger poteter!» la han til, skøieragtig spydig.

Tønset'n var atter borte i diskussionen, og hørte intet av det naboen sa. Alle mændene hadde reist sig; de som stelte bortved vognene, kom borttil; der dannet sig en trang ring om de to. Han Per Hansa stod taus, med den slukkede pipen hængende i den ene mundviken; han overfor hvert ansigt; fik han fat i et par øine, tok han godt tak og holdt en stund før han slap.

«Naah,» sa han tørt da han hørte at nu maatte Tønset'n faa puste paa igjen, «vil de ikke kjøpe poteter hos os?»

«Du skulde bare høre hvor fælt de snakker! — De sier de behøver ikke vise papirer til slikt tyvepak som vi!»

«Nei nei. — — Har de merker her ogsaa?»

«Paa begge kvartene!» —126

Han Per Hansa trodde høre paa maalet, at hvis Tønset'n holdt paa svært meget længere, kom han snart paa graaten, og det syntes han vilde være ge-nerlig for dem begge to.

Dermed begyndte han Per Hansa ganske rolig at albue sig ut av ringen. Tønset'n saa det, blev ræd og skyndte sig efter. Der maatte være nogen som spændte fot for ham, han snublet, holdt paa at miste likevegten, og saa lo de alle, — en av dem var saa skraalen og raa i røsten.

Han Per Hansa snudde fort og blev staaende og se paa dem. Tønset'n kastet øinene paa ham og blev ræd tilgagns.

— «Kom naa!» sa han med møie og la paa sprang.

«Aanei vent naa litt!» — Han Per Hansa stod der og saa, lette til han fandt ansigtet hvorfra det høie skraalet kom, og gik bent til det. Over hans eget laa en bred kaldflir. Han stak næven opunder næsen paa manden, buket hodet godt sammen for at faa mer magt, og sa tirrende tørt paa bredt nordlandsk:

«Naa lyt du pinadø hail kjæften med det der skraalet!» Han brændte manden med øinene, slap ham, rettet sig op og saa paa de andre.

Der var ingen som vilde ham noget, lot det til; latteren var spaknet; han kom tilbake til den første manden, og saapas vet hadde irlænderen at han ikke skraalte engang til.

Der var intet mer at gjøre for han Per Hansa; snakke med dem kunde han jo ikke, og han maatte gaa. Inde i mørket nogensteds kaldte Tønset'n paa ham, lavt og ræd, — nu var graaten ikke langt unna.

«Jeg skal ta paperan med imaara aa vis dem,» sa han, da han Per Hansa naadde ham; «da skal di faa

sjaa.------------------Du skulde ikke være saa braa av

dig!--------End om de hadde overfaldt os! >127

«Aaja, du faar prøve det; men det skal jeg si dig, Syvert-far, — med de karene hjælper hverken Katkjisma eller Forklaring, — for de gaar ikke efter skref ta! s>

Tønset'n sukket tungt og langt. — «Aaja! —

Mangt skal en naa komme ut for!-------------Og saa

snakket de saa fælt at det var grøselig!» — — —

Da de skiltes, blev de enige om at møtes tidlig næste morgen og samraades om hvad som kunde gjøres. Han Per Hansa skulde varsku Solum-guttene og han Hans Olsa, og faa dem med sig alle tre og komme til Tønset'n.

«Men sig naa endelig ikke noe til ho Kjersti om hvordan her staar tilb advarte han Per Hansa. — «Du skal bare se, at faar kjærringene tak i det her,

blir de saa forskræmte at de flyr fra os.--------Og

vi skal nok greie det, skal du seb--------

VIII.

Han Per Hansa gik hjemover, og var et helt andet menneske end det som var kommet til Tønset'n for et par timers tid siden. Hint var en av tunge bekymringer nedtrykt mand; denne gik her let og glad, og svært vel tilfreds med tingene som de artet sig. Sindet blev lysere og mer straalende efterhvert som han fik regnet ut og lagt sammen. Alt blev klart

og kom ut rigtig.--------Dette var altsaa skarvepak,

og han var saa glad at han gjerne kunde takke Vorherre for det. — Hadde de hat rent mel i posen, var vel ikke papirene deres længere unna end at de kunde

ha fundet dem ikveld. —---------Aanei, en behøvrie

bare at se paa de ansigtene!--------Han fandt en stub

av en gammel polka som det var slikt sprættende liv

i, og begyndte at plystre den.-----------------At de ikke

tænkte at jage ham bort, spillet ikke med i glæden. Men nu følte han sig atter som en skyldfri mand, og kjendte sig saa let at han gjerne kunde flyve. —128

Aa, det var saa godt! — Netop nu saa han ikke hvordan han skulde faa reddet naboene ut av trol-lenes magt, men det maatte vei rette sig paa et eller andet vis, — han fandt vel sverdet naar han skulde bruke det!—

Han kom hjem, og guttene sat avklædde i sengen og ventet paa ham; ho Beret stod ved ovnen og brændte hjemmelaget potetkaffe i en gryte; stuen var fuld av os, og døren stod oppe. Hun saa paa ham i det svake lys fra lampen. Ansigtet var bare godt, saa hun, og der kunde ikke være nogen fare? — Kanske kom der flere mennesker med aarene? —------------------Guttene spurte i munden paa hverandre; indimellem kom hun ogsaa stille med et Spørsmaal. Men uveiret borte fra sengen var saa vældig at det var vanskelig at høre hvad hun sa. Faren maatte bort og gi dem en lusing for at faa dem til at tie. Og saa blev det ikke stryk, bare mer latter og flere Spørsmaal. Nu husket de ikke at de hadde været saa fortørnet paa ham fordi de ikke fik være med!------------- Guttene spurte, og konen spurte engang imellem. Og det var om hvad slags folk det var, hvor mange der var av dem, om de skulde slaa sig ned her, om hestene deres, om kjørene, om det var bare karer, om hvad de hadde paa lassene, om han hadde tinget bort mange poteter, om hvor længe de skulde være der, og mere slikt. — Nei, der var ingen ende paa. Men faren var i slikt godlag at han svarte paa alt enten det var rimelig eller ikke, blev smittet av guttenes lune, og saa blev der ikke stort vet i hvad han sa heller. — — Dette var bare irlændere, kjærringene deres var fæle troldkjærringer med næser saa lange som riveskaft! — Stanse her? — Aa langtfra! Nei de tænkte sig vist til verdens ende om ikke længere. — Meget, meget styggere end indianerne var de, og saa snakket de saa urimelig

fort at det gik saanl-----------------Han trodde neppe

han fik solgt non poteter. — Trollkjærringer aat129

kristenmandskjøt og ikke poteter, — visste de ikke det da? Men han skulde naa avsted imorgen tidlig

og friste med et par sækker.----------— Han snakket

saa fælt og uvørent at ho Beret blev ræd; men han var saa tindrende glad i maalet, saa varm og lavmælt at hun ikke kunde si noget til ham. Da de la sig om kvelden, tok han godt om hende, og sovnet straks.

— Hun skjønte at der ikke var nogen fare denne gang.

Men før hun vaaknet, og før der endnu var tegn til dag i stuen, var han Per Hansa oppe, fandt et fat kaldgraut fra igaar af tes, stak skjøtet i lommen og strøk bortover til Solum-guttene. Han fik dem purret ut, ventet til de hadde faat i sig litt inat, og saa bar det til han Hans Olsa med dem alle tre.

Paa veien dit satte han dem ind i situationen. De spurte, han forklarte og la ut: —

— «Det staar altsaa slik til, karer, at for os tre er her ingen fare; det er naboene som trænger hjælpen; forresten blir det ikke rar framtia for os, blir

de jagd herfra.*------------Han utviklet for dem noget

av planen som hadde formet sig hos ham. — «Du Henry, er flink til at snakke; du faar naa være som en slags ordfører. — Du ser, TØnset'n blir saa let alterert. — Saa faar du, Sam, oversætte for han Hans Olsa og mig, saa vi kan følge med i tingenes gang. — De maa ut med papir ene; se naa endelig vel efter baade dato og underskrift og altingen, og

at ikke nogen ting er fingret med!--------Og saa vil

vi ha greie paa om de har merker her! — Sig bare du rent ut, og saa klart du kan, at her er vi og her blir vi til vi blir kastet ut, — snak endelig tydelig dub

Solum-guttene tok det meget forstandig, syntes han Per Hansa. Han Henry syntes det var et morsomt avbræk i ensomheten; det blev komisk at skulle jage folk bort her hvor der ikke fandtes mennesker!

— Selv han Sam var modig kar idag. — Dette var da130

hvite folk, som det gik an at snakke og ræsonnere med, og da kunde det vel ikke være saa farlig.

— — Han Per Hansa bad dem gaa videre til Tøn-set'n, saa skulde han og Hans Olsa komme; — det var ikke nødvendig at de gik ind her alle tre.

IX.

Hos han Hans Olsa hadde alt faat ualmindelige dimensioner; der var et legeme som fremmede maatte stanse og se paa; det ruvet saa naar han rettet paa sig; kræftene var i forhold; det hadde hændt at ting

gik i stykker mellem hændene paa ham.--------Ideene

slap ikke let ind bak den store panden; han maatte gjerne se paa en ting en stund før han forstod den; men saa var det til gjengjæld sandt, at naar han først hadde faat en sak godt og vel inden døre, blev den staaende der i stort lys. For det var her som i det ytre: han tok let og gjerne langsomt i tingene, men saa faldt de da heller ikke ut av haanden paa ham naar han først hadde tat dem op. — Derfor faldt det ham altid vanskelig at snu og gaa tilbake naar han engang hadde slaat ind paa en vei. — Ret og galt var for ham konstante og evige ting, som det ikke gik an at klusse med og kinke paa; ret var ret og galt galt; saan hadde det været, og slik maatte det bli saalænge verden stod. —

Han Per Hansa kom ind hos naboen den morgen og blev opraad; baade mand og kone var oppe, og han likte ikke at fortælle hvordan det stod til mens ho Sørine hørte paa; kvindfolka burde holdes uten-for det her! — Men han skulde skynde sig og hadde ikke tid til lange forklaringer; nu hadde baade han Hans Olsa og konen set leiren vestpaa landet deres og hadde tænkt at gaa til Tønset'n, som kunde snakke

og faa ham med sig bortover og besøke folket.--------

Han Per Hansa sat der og visste ikke hvilken vei ban131

skulde ta. — Han saa paa ansigtet hendes Sørine, hvor godt og forstandig det var, og saa fortalte han altsammen som var hændt ham og Tønset'n igaar-kveld, akkurat som det var gaat til.

------------------«Og nu, Sørrina, er du saapas forstandig en kjærring at du tier,5> tilføide han raskt. «Ho Beret vet ikke noe om det, ikke ho Kjersti heller, og det er ikke nødvendig at skræmme folk som er rædde nok før, -— ikke saa at det her er noe at gjøre ophævelser over. — Jeg trur sikkert vi skal faa dem bort med det gode naar vi kommer og viser

dem papirene vore.----------------------Naa maa vi bare

skynde os, ta naa papiret dit, Hans 01sa!»

Men nu kunde ikke han Hans Olsa skynde sig i en slik sak; han maatte spørre og spørre op igjen. — Fakta var naa fakta, og her laa de klare nok. Han hadde selv staat paa landkontoret; Tønset'n hadde pekt paa akkurat denne kvarten og spurt for ham om han kunde faa ta den. Og der var intet iveien, ikke den ringeste ting. Det stod her paa papiret; og han hadde

flyttet bent ut, og gjort alt som loven foreskrev.-------

Hvis her var noget galt, fik øvrigheita greie det, — men her kunde intet galt være! —

«Aa ja,» sa han Per Hansa rolig, «du vet, at øvrigheita er nok all right paa sin plass, ingen tviler paa hende! — Men ho er langt unna idag, — det er altsaa det.% —

«De agter vel ikke at jage os herfra?* spurte han Hans Olsa forundret; den store kroppen tøide paa sig, men det var han sig ikke bevisst.

«Ikke rettere end jeg forstod dem vil de nok det.

— Og naa maa vi avsted og vise dem sort paa hvitt.*

— Han Per Hansa saa paa konen.

«Nei det kan da ikke være mulig!--------Er der —

— er der mange av dem?»

«Jeg talte tolv mand og fire kvindfolk, flere trur jeg ikke der er.» — Over ansigtet hans Per Hansa krøp der et ørlite smil.132

Han Hans Olsa sat der med det sammenfoldede skjøte i haanden, bredte det atter ut og saa paa det. Det meste var for ham ulæselig, men han klarte det vigtigste: datoen, anvisningen paa landet, regjerin-gens egen underskrift, og saa sin egen. Alt sammen stod her baade ret og rigtig; hitindtil hadde han opfyldt sin del av kontrakten eftersom loven bød. — Han rakte papiret til han Per Hansa og sa alvorlig:

«Kan du se noget galt med det?»

Han Per Hansa begyndte at bli utaalmodig; her sat de og heftet tiden bort og kom ingen vei; han lo, og der kom en haard klang i:

«Nei ser du, det er ikke dig det er galt fat med; det er de karene som har slaat sig ned vestpaa kvarten din, som har det!»

«Ser de ut til at være fredelige folk?» spurte ho Sørine.

«Aa det er de visst, — det er jo kvindfolk med!»

«Vi faar vel gaa og snakke med dem?» sa han Hans Olsa langsomt. —

«Javisst maa vi det! — Stik naa bare skjøtet i lommen, og la os komme avstedb

X.

Tønset'n og Solum-guttene ventet paa dem da de kom. — Siden kom det for en dag, at Tønset'n hadde fortalt konen altsammen straks han kom hjem kvel-den før, og at ingen av dem hadde smakt søvn om natten. — Tønset'n var urolig og vilde ivei straks.

«Nei det her gaar ikke an,» sa han Per Hansa bestemt; «vi kan ikke lægge ivei slik. — Hvordan skal vi naa bære os naar vi kommer fram?»

«Vi maa faa dem borti* sa Tønset'n ophidset.

«Akkurat ja! — Spørsmaalet er bare hvordan vi skal bære os aat?»

«Vi faar prøve at vise dem, at vi sitter her ifølge lov og ret,» sa han Hans Olsa sagtmodig.133

«Det maa vi!» faldt han Per Hansa raskt ind. — «Har du papiret dit med, Syvert?»

Nei, Tønset'n hadde ikke det; han hadde tænkt paa at ta det, men syntes det var for resikabelt. — •— «De kunde ta det fra mig, og da stod jeg der pent!» — Tønset'n var saa ophidset at det var vondt at se paa ham.

Men nu blev han Per Hansa bestemt i sin optræden. «Naa gaar du efter papiret dit straks, Syvert,

saa vi kan komme os avsted!-----------------Vi skal nok

se til at ingen antaster dig!»

Og saa kom de sig avsted. Paa veien forklarte han Per Hansa for dem hvordan de skulde bære sig aat: Han Henry og Tønset'n skulde være ordførere, han Sam tolk. Han Per Hansa la Solum-gutten paa hjertet hvor vigtig det var,

at han oversatte alt baade ret og rigtig og fort, saa han og han Hans Olsa kunde

følge med. —-------------«Jeg trur det blir bedst at

han Henry begynder, saa faar da du, Syvert, ta i naar du hører det trængs. — Men snak nu endelig ikke saa fort, Syvert! — Du vet du blir saa let andpusten, — og vi har dagen for os!»--------

Tønset'n var uhyre misfornøiet med planen hans Per Hansa, men orket ikke at si noget om det, — altsammen var saa galt likevel at det ikke godt kunde bli værre.

De fremmede lot ikke til at ha forsovet sig; skjønt det var tidlig paa morgenen og bare saavidt skikkelig lyst, var alle i fuldt arbeide da de fem mænd naadde leiren. — To av vognene var læsset av, nogen av mændene holdt paa med de andre vognene, andre arbeidet med at sætte op et stort telt.

Han Per Hansa og han Henry gik fremst, saa kom han Hans Olsa og han Sam; Tønset'n hadde gaat jevnsides med de fremste, men var nu bakerst. —

«Høhø!» sa han Per Hansa sagte til kameraten; «de agter nok at slaa sig ned her, ser det ut til. — — Naa skal du først be dem om at faa se papirene134

deres, og saa merkene — insister paa merkene! —

------------Snak naa pent i førstningen,----------------det

gjør ikke noe om du apes med dem, ser du! Blir de grove, skal du bare gantes med dem!»

Alle fem mænd hilste eftersom de kom op; de fik likegydige svar; de fremmede lot ikke til at ha noget usnakket og holdt paa med sit.

— Hvad var det de drev med her? spurte han Henry. Denne kvarten var tat for længe siden.

— Saa, var den det? — To av dem som arbeidet med teltet, stanset og pratet med dem. —

— Ja; manden som hadde tat kvarten, stod her. — Han Henry pekte paa han Hans Olsa. Manden hadde papirene sine med, og naa vilde de se deres. — Hvis landkontoret hadde git samme landkvarten til to forskjellige personer, var der vel begaat en feil, og det burde være mulig at finde den. —

— Saa, de vilde se papirene, — naa saa, det var

det de vilde! — Hadde de briller med?------------Der

blev svær latter fra de andre da manden spurte om brillene; selv lo han ikke akkurat, hodet stod paa skakke, ansigtet var bare et eneste gjep.

Han Sam oversatte saa godt han kunde.

— Ja, mente han Henry, blev fastere og mer bestemt i tonen, de var kommet for at se baade papirene og merkene. — Der var øvrighet i Sioux Falls hvis det var det om at gjøre. — De hadde nu bodd her i hele sommer, og tænkte slet ikke at flytte! —

-----------------Han Per Hansa kunde høre paa maalet,

at nu snakket han Henry godt for sig.

«Det var visst rigtig, det der, Henry. — Bare gi dem det!»

Manden som gren saa stort, kastet slæggen og kom til dem. — All right, gutter! Siden de ikke vilde tro dem paa deres ord, fik de vel vise dem sort paa hvitt. Papirene hadde de nedlaast, og kunde ikke naa dem akkurat nu, — de fik vente til siden, men han skulde vise dem merkene. Nu fik de bare135

skynde sig; de hadde det travelt, de skulde baade pløie og bygge inden sneen fauk! —

Den fremmede begyndte at gaa vestover. — — Han Per Hansa var like i hælene paa ham. — Han slap et inderlig hjertesuk, at græsset maatte ha reist sig pent efter ham!

Manden lot ikke til at være i tvil om veien. Som de nærmet sig stedet, sagtnet han gangen og skjøv græsset tilside med foten. Han Per Hansa saa flekken først der paalen hadde staat, og hadde saa nær glemt sig og storledd. Ak ja, Vorherres sol og regn hadde nok gjort hvad de skulde gjøre siden han var her sidst! Der var ikke saa meget som et brukket straa at opdage. Forresten tok nu manden feil ogsaa; han gik baade for langt nord og for langt vest før han la sig paa knæ og kjek rundt. Men han gjorde det: han gik nogen skridt, la sig paa knæ og saa bortover,-reiste sig, gik, og saa paa knæ igjen; og længere og længere unna flekken bar det. •----------------

— Han Per Hansa kunde slet ikke holde sig; der kom nogen glade kluk op av halsen hans; men han sanset sig i tide og hostet dem bort.

Manden lette og lette, paa kryds og tvers, i førstningen hurtig som om det var den letteste sak av verden at finde merket, men f6r saa langsommere og mer forsigtig. — Nu bandte han saa fælt ogsaa. — Han Per Hansa forstod saapas engelsk at han skjønte det meste av det, og undredes slet ikke paa at manden maatte si noget under slike omstændigheter! —

Manden reiste sig og ropte paa nogen av de andre.

— Der kom én fra leiren; det var en liten mand, med gulrødt haar og et ansigt saa fregnet som en lyng-rabb. Og nu begyndte de to at snakke lavmælt sig imellem; de saa paa han Hans Olsa, og krysset hele strøket, men fandt ingenting.

Han Hans Olsa fulgte med i det som foregik, saa godt han kunde. Det store, grovtskaarne ansigt med de knudrede træk, der til dagligdags var selve ærlig-136

beten iklædid kjøt og blod, blev rart at se paa. Han saa paa de to mænd som for der og sprang og hadde det saa travelt med at bevise at han var en kjeltring, hørte hvad han Sam fik oversat av deres vakre omtale av ham, og der holdt paa at vaakne noget bak trækkene. De store barneøine blev undrende og lyse, der kom glimt i; han skalv, men sanset det ikke.

Pludselig opgav de to at søke, vekslet nogen ord sig imellem, og gik, uten at si et muk, tilbake til leiren.------------ De fem fulgte efter.

«Har de ikke bedre lykke med papirene,» sa han Per Hansa, «ser det ikke rart ut for demb

Da de fem naadde leiren igjen, stod alle tolv mænd der i en klynge og snakket sammen. — Kvinder var der ikke at se nu. — — — En sterkbygd røslig kar steg ut av klyngen; dette var vel høvedsmanden for følget.--------«Naa maa du sandelig være

flink til at oversætte!* hvisket han Per Hansa til

Solum-gutten.--------Paa mændenes miner var det let

at se, at nu var der uveir ivente. — Den store hadde en slægge i haanden, det merket han Per Hansa sig ogsaa.

— Hvem var det som sa sig at ha tat disse kvartene? snerret manden, og steg ut av klyngen.

— Det var disse to her! Han Henry pekte paa Tønset'n og han Hans Olsa. — Tønset'n eide denne søndenfor; — han Hans Olsa denne her.

— Hadde ikke menesket maal og mæle siden han ikke kunde faa op gapet? — Irlænderen saa ut som om han vilde sluke han Henry.

— Aa han var all right nok! — Det var bare det, at han ikke kunde snakke engelsk.

--------Han Sam oversatte saa godt han kunde.

— Vel, han kunde hilse ham med, at han var en kjeltring og en tyv, som hadde ødelagt fremmed-mands bumerke —!

--------Han Sam oversatte lavt og ræd.--------Irlænderen kom nærmere: —137

— Og hvis nu ikke baade han og de andre pakket sig av landet deres, og det fortere end almindelig, skulde han hjælpe dem avsted! — Forstod de ikke

hvad han mente kanske?-----------------Manden svang

slæggen.

«Pas dere naab ropte han Per Hansa. — «Naa durer det laustIs-Og det gjorde det ogsaa, bare det gik saa meget fortere end han og de andre hadde gjort regning paa. — — Da han Hans Olsa saa manden komme mot sig slik, blev han staaende og stirre paa ham. Bedst det var, hævet overkroppen sig iveiret, han tok et skridt til siden som vilde han stige unna, og saa for venstre næven hans ut og traf manden under øret.

-------------— Der var noget som knaste; — med et

stygt vræl sank manden sammen i en dynge.

«Pas dig naa, Henry,s> sa han Per Hansa lavt. —

«Ta naa du din, saa skal nok jeg ta min!-------------

--------Vent et grand b

Klyngen, som stod der foran en av de tømte vognene, lot til at bli raadløs. Han Hans Olsa stirret paa dem, tok et skridt og snublet over dyngen paa marken. Da han gjenvandt likevegten, stanset han, bøide sig ned, grep med begge næver i dyngen og kastet den tversover mændenes hoder og op i vognen bakenfor, — den rystet voldsomt under søkket. ------------------Men da opløste klyngen sig og tok tilbens sørover prærien. Fra en av vognene, som endnu ikke var avrigget, lød der et rædselens hyl; fire kvindfolk kom tumlende ut og fulgte efter mændene.

Han Hans Olsa stod der og skalv. Han syntes ikke at vite av sig.

Men nu sprang han Per Hansa bort til ham og klappet ham paa skulderen:

«Det sier jeg, Hans Olsa, og det har jeg sagt: din

make findes ikke!------------Naa tror jeg nok vi kan

gaa hjem,--------de der folka vil neppe argumentere

længere om kvartene vore!»138

Besindelsen kom atter tilbake til Hans Olsa; han drog sig med haanden over ansigtet, sukket tungt som en der faar forløsning fra et anfald.

«Jeg for vel for haardt med ham; — det er bedst du gaar og ser efter ham, Per Hansa!»

Da lo han Per Hansa. «Nei,» sa han glad, «nu skal dere ly mig! — Naa gaar vi akkurat hjem alle sammen. — Naar det lir frampaa dagen en stund, skal jeg nok høre vestover!*

Og dermed blev det. — Tønset'n kunde de ikke se nogensteds; han var sprunget for længe siden. —

-----------------Ut paa eftermiddagen gik han Per Hansa

tilbake til irlænderne for at høre om de trængte hjælp, han hadde da han Store-Hans med sig til tolk. — Da var hele leiren flyttet til de to kvarter som grænset op til Tønset'n og han Hans Olsa paa vest.

--------Og han Per Hansa var siden ofte hos dem. Før

tredje dagen var omme, hadde han handlet med irlænderne for over ti dollars.

Irlænderne settlet vestenfor. De som nu var der, f6r øst straks før sneen kom om høsten; tidlig næste vaar kom de igjen og hadde et stort følge med sig.

XI.

Den morgen karene drog avsted for at snakke vet i irlænderne, blev ho Kjersti gaaende alene i gammen, og følte

sig tung og uvel baade i krop og sind. — Litet søvn var det blit om natten, for han Syvert hadde ligget der og snud sig og fortalt op og op igjen det samme, — om hvilke forfærdelige mennesker det var som var kommet, om hvor mørkt det nu saa ut for ham og han Hans Olsa, som atter maatte til at begynde fra nyt, — kanske var det bedst de flyttet Øst igjen? Han laa og snudde og klaget sig, og fik slik en trist stemning i.139

Og saa længe holdt han paa at ikke hun heller fik sove. Men saa blev hun lei baade ham og vekla-gene hans, og sa det og. — — Her var da ingen som hadde mistet hverken liv eller lemmer, papirene sine hadde de i orden, her var lov og øvrighet i landet, og fem friske karer gik her — ja idetmindste fire da! — Forresten var dette hvite folk, — gudskelov og tak for det!

Alt dette og mer til hadde hun sagt til han Syvert, og det var ikke saa galt ment. Men saa var han blit sint, hadde beskyldt hende for ikke at eie hverken vet eller forstand, og saa hadde det ene ordet tat det andet. — Da det endelig tagnet mellem dem, var de paa hver sin side av jordkloden, skjønt de laa der side og side i samme seng.

Det blev stuslig efterat de var gaat om morgenen; kaffekjelen hadde hun staaende paa ovnen, hun la under et par vedskier, — han skulde vei ha en Iaar naar han kom igjen, og saa satte hun paa sig gam-melhatten hans, og gik bortover til ho Beret for at høre hvad han Per Hansa hadde sagt da han kom hjem igaarkveld.

Der blev det ikke større besked. Hun fortalte det meste av hvad Tønset'n hadde berettet — at her var kommet nogen folk som sa sig at eie landet han og han Hans Olsa sat paa, at det hørtes ut som om de ikke vilde ta mot fornuft med det gode og at de

nok maatte hente loven til dem.--------Hadde ikke

han Per Hansa fortalt hvordan det var gaat til?

Begge guttene aat frokost, ho Beret sat borte ved ovnen og klædde paa barnet; hun sa ikke noget straks, blev het i ansigtet og saa ikke op.

Men han Ole lo og begyndte straks at gjenta hvad faren hadde fortalt kvelden før; han Store-Hans husket altsammen nøiere og hjalp broren naar han husket feil; der var begeistring over guttene, og de fortalte til ho Kjersti korset sig.

10 — Rølvaag.140

Moren hørte paa en stund; hun syntes ikke hun orket snakke til dem, — det var som tanken jog bort alt andet —: Her hadde han ødelagt bumerkene for

folk og nu vilde han jage folket bort!--------— Du

store min — var slikt mulig?

Men saa blev guttene saa løsslupne og styrne at hun maatte irettesætte dem, — de lo høit og brukte stygge ord. -— Det er vel saa, tænkte hun, at den sæd som saaes i det skjulte, gror i det aabenbare! — -— —

— Hun reiste sig med barnet paa armen, kom bort til bordet og refset guttene, — hun var da meget alvorlig og haard i ordene.

Ho Kjersti blev urolig, hun maatte ha trøst og sa sig selv:

«Du kan vel vite, at slikt ikke er noe at syte for,

— vi har jo faat landet, og først kom vi!»

«End landet hans Per Hansa da?» spurte ho Beret.

«De agter neppe at lægge beslag paa det, høres det ut til, eftersom han Syvert sier, — det er rart 6g!» «Det er vel ikke at gjøre noe ved det,» sa ho Beret stille; «det er vanskelig at vite hvem som kan ha tumlet omkring herute før vi kom — her kan ha været mange.»

Slikt uforstandig snak blev ho Kjersti harm over:

«Det maa vei de vite som er sat til at stelle med slikt, vet jeg! — Var ikke han Syvert en saan pister-kvint, for han straks efter sheriffen, — saant faar folk statsfængsel for i Amerika!»

Ho Beret tidde en stund, bøide sig over barnet og var sprutrød i ansigtet. Men om en stund sa hun lavt:

«De som skal ha straffen faar den vel!» Straks hun hadde sagt det, satte hun barnet fra sig, gik ut av gammen og saa vestover prærien. Hun stod der til ho Kjersti kom ut.

«Her kommer de nu, ser jeg,» mælte hun da der« andre kom ut.141

Og saa maatte ho Kjersti skynde sig hjem og stelle frokost til han Syvert.

Tønset'n var kommet før de andre, og laa i sengen da hun kom ind; det var varme høstdagen, men

han hadde trukket aaklæet over sig.--------Først var

der ikke ord at faa av ham og hun trodde han maatte være meget daarlig, for han brød sig ikke om kaffe-

draapen hun skjænket til ham.--------De kan vel ikke

ha gjort ham noe? tænkte hun. Og saa begyndte hun at spørre, og holdt paa saalænge at hun fik ut av ham, at det var kommet til haandgripeligheter vestpaa prærien. Han ynket sig mellem de faa ord han sa, og saa blev hun alvorlig bange, at de kunde ha faret stygt med ham, og gav sig saa til at stelle om ham, og vilde vite hvor han hadde faat støiten.

— «Hvor jeg fik det, — du snakker!* — Mer vilde han ikke si om den tingen, slåp et tungt suk og til-føide, at det var fælt!

Det blev dog umulig for ham at ligge der uten at meddele sig til nogen, og saa fortalte han hvordan det var gaat til imorges. — Noget hadde han set, andet hadde rædselen latt ham ane; nu gjorde han sterke uthævelser her og der, — især om de fæle ord irlænderne hadde brukt mot dem, og hvad han hadde svart. Beretteisen gik tilsidst i den dur, at han nok vilde faat bugt med irlænderne hadde ikke han Per Hansa og han Henry Solum ertet dem paa sig, — men det hadde de altsaa gjort! — Og saa kom der en stor prylert av en mand med en slægge, og nu hadde han Hans Olsa i osinne slaat ihjel et menneske! — Herefter blev det ikke andet end krig og ufred, saa naa kunde de bare pakke sammen og flytte, aa ja ja san!------------

Tønset'n laa til frampaa dagen; da kom ho Kjersti ind og fortalte, at nu var de fremmede flyttet; han stod straks op for at se om det hadde sig slik, — siden var han all right.142

Irlænderne og deres færd blev længe et staaende samtaleemne i det lille nybygge.

Men naar de kom paa tale, tidde ho Beret; de andre sin glæde fik hun ingen del i, for der var visse omstændigheter hun ikke -vandt sig bort fra; jo længere hun saa, des styggere blev det —:

— — Han hadde ødelagt merkene, og merkelig nok: det nævnte han ikke for nogen, — end ikke til hende sa han det!

— Aanei, han skammet sig vel. — Vel nok var merkene sat der paa ulovlig vis, men sæt nu det hadde været anderledes, — vilde han ikke handlet akkurat

likedan?--------Var dette det menneske hun engang

var saa sikker paa der ikke fandtes ondt i? — Hadde han altid været slik?

— — Og her kunde let gaat med menneskeliv, — det og var blit hans skyld. — Allikevel gik han her og var bare glæde over det som var hændt!

— Men det hadde sig vel slik: dette øde kunde ikke andet end fremkalde alt som var ondt. — Her laa land paa tusenvis av mil, akkurat saa godt som deres; saa kom disse mennesker, og straks vilde de ta det som allerede var tat, og mente det gik an bare fordi de var de sterkeste; — — hendes egne hadde brukt rænker og magt og drevet dem bort, og nu var altsammen saare godt!

--------Hvad skulde det vel bli av barna som vokste

op i denne luft? — Og av deres barn?--------Hun saa

hvordan guttene fraadset i beretningen om det som var hændt, og det grøs i hende.

Nei, hun kjendte én som ikke dudde her! — Det var en eftermiddag nogen dage efter optrinnet, at irlænderne kom til han Per Hansa og kjøpte poteter. De blev der en hel stund, spurte om mangt og meget, som guttene tolket for faren saa godt de kunde, og han Per Hansa syntes det var et udmer-ket folk.143

Baade hos Tønset'n og han Hans Olsa hadde man set dem komme og gaa, og om kvelden kom folk derfra for at høre hvordan irlænderne hadde opført sig.

— De fineste folk av verden! forsikret han Per Hansa; han gik og drev paa gammegulvet og kjendte en glæde han paa en eller anden maate maatte gi luft. Naar han satte sig, maatte han straks op igjen, hans humør hadde noget eggende i sig som smittet; Tønset'n knegget alt i ett, ho Kjersti og ho Sørine, som sat paa sengen med hver sin binding, lot arbeidet synke og storlo til han Per Hansa og Tønset'n. — Ho Beret hadde netop lagt barnet i den andre sengen og sat paa sengekanten; begge guttene lyttet betagne til de voksnes prat.

Den kveld fortalte han Per Hansa om paalene, om hvorledes han hadde fundet dem, hvad han hadde tænkt, og hvad han siden hadde gjort med dem. Fortællingen var høirøstet og glad, og lød som et eventyr, og her blev nok av lovord om hvor klokt han hadde handlet. — Tønset'n strømmet over av begeistring, — dette var vel nabo! Ho Kjersti kom mest paa graaten over en slik mand, — det var noe andet end denne pisterkvinten hendes!-------------

— «Det maa jeg sige,» sa han Hans Olsa, «at her har du spillet et høit spil, — det er vei en Guds styrelse, at du ikke fortalte det, for hadde de kunnet vise mig paalen sin paa landet mit, holdt vel vi nu paa at bygge ny gamme længere vest, — denne sommers arbeide vilde andre faat godt av — jeg siger dig tak, Per Hansa !>

Ho Beret hørte han Per Hansa fortælle, og maatte se paa ham, for dette var jo ikke han! Hun husket morgenen han kom hjem med paalene, hvordan han hadde spikket dem om og lagt dem i ovnen, og hvordan han hadde været at omgaaes i den tid, — dette var jo et andet menneske!

— Saa langt var det kommet med ham, at han144

ikke skammet sig over sin egen Skjændsel,--------og

her sat agtværdige mennesker og glédde sig med ham over den! Hun syntes hun fik aandenød og reiste sig. — Uten at sanse sig, sa hun:

«Der vi kom fra har det da altid været set paa som en forfærdelig synd at ødelægge andres bumerker, — naa hører jeg at folk glér sig over slikt 6g!»

De andre blev tause efter hendes utbrud, undtagen han Per Hansa. Han tok overgivent efter hende og lo. —

«Snak ikke om det her, du Beret! — Ondt skal med ondt fordrives — det er grei skuring!»

«Det kan jeg nok forstaa, skjønt det blir daarlig

kristendom at leve efter.--------Du var vel alt andet

end sikker paa hvordan det forholdt sig den kveld du stod borte ved huggestabben og spikket op mer-

kene,--------jeg mener vi faar passe os, at vi ikke blir

dyr alle sammen herute.»-------------

Han Per Hansa lo, unødig overgivent, stanset i latteren og sa:

«Før vi vet av det, blir det vel prædikant av dig, kjærring, — ja det skal du akkurat se!»

Dette svarte hun ikke paa, men gik ut; det var mørkt, og hun visste ikke hvor hun skulde ta veien. Borte paa tunet stod plogen, hun hadde saa nær snublet over den og satte sig paa plogaasen. — Men som hun sat der, dulmet

oprøret av, og dyp tristhet kom igjen; der blev hun sittende til længe efterat de andre var gaat; — han kom ikke ut og saa efter hende. Da hun gik ind, hadde han lagt sig; om han sov, kunde hun ikke si, men hun snakket ikke til ham, — guttene var ogsaa i seng.

--------De følgende dage faldt ordene langt andet

end let mellem han Per Hansa og konen.FORAN DET STORE ØDE

i.

Først i oktober indtraf en stor begivenhet for nybyggerne vestved Spring Creek. Det var den største hændelsen det aar, og den visste at vælge tiden.

Det var straks over middag. Om morgenen var han Per Hansa, han Hans Olsa og han Henry Soluni kjørt i vedskog øst til Sioux River. Tønset'n var saa plaget av gigten at han ikke orket at være med; forresten hadde han nok ved hjemme til utover jul, og det var vel lettere at kjøre efterat vinterføret kom. Han skulde faat sig nogen trær hjem og sat i jora, men det var sent paa høsten nu, saa det var slet ikke sagt de vokste, og han lot det være.

Ho Beret sat borte ved vinduet hjemime og strikket paa noget rundt som var saa bedrøvelig lite at han Store-Hans hadde spurt, om det var en ny tomme til storvotten hans far? — Moren smilte saa rart til spørsmaalet og sa at kanske var det det. --------------------

Ho Beret var blit alvorligere efterat det begyndte at høstne, mer faamælt og indesluttet; hun bar paa et tungsind hun prøvde at skjule for manden saa godt hun kunde. — Nu gik bindingssstikkene, jevnt og med en viss takt; men sindet var ikke med i arbeidet. Hun kastet saavidt øineme paa bindingen hvergang hun var færdig med en stikke; blikket f6r utendørs, flakket att og fram over den del av Vidden det raadde over. Ansigtet hadde det trætte, opgitte uttryk det nu altid fik naar hun var alene. Over det laa der en sørgmo-dighet saa sterk at hele skikkelsen fik noget aander

agtig over sig.---------------------------Omfar føide sig til

omfar paa bindingen.--------Blikket vandret.146

Men ensteds derute fandt det noget det fæstet sig ved. Bindingen sank ned i Skjødet. Ho Beret blev sit-tende og se. — Over sørgmodigheten kom der den dypeste medlidenhet, som hos et menneske der gjerne vilide gi sit liv for at redde et andet av nød.

---------------------Der maa være mange i følget? Hun

lænte sig fremover og søkte at tælle. — Nei, hun fik det ikke til. — Toget var kommet et stykke bort fra himmelen og godt paavei ind i den grønblaa stilhet som laa imellem.

----------------------Her var altsaa nogen nye kommet

paa vildstraa igjen.----------------Stakkars folk, — stakkars folk!

Det slog hende, at hun burde gjøre noget for at redde disse mennesker. Hun burde gaa dem imøte og faa dem til at snu, ja snu straks før de tullet sig vildere ind i det som umulig var.------------

Hun la bindingen fra sig paa bordet, gik ut, blev

staaende utenfor døren og se.--------Der var visst fem

vogner i følget? Da var der vel mange mennesker med?

-----------------«Du store Gud,» sukket hun, — «Vis

da din miskundhet mot mennesker! — — La naa

ikke alle de her komme paa tulla!----------------Du vet

det er bare jeg som har syndet saa fælt mot dig!» — —

Han Ole var med faren i vedskog, han Store-Hans kom netop ridende opover fra bækken, hvor han hadde været og vandet ponyen; han saa moren staa der, og red bent til hende.

«Hvad vil du, mor?»

Hans ord vakte hende, hun begyndte at gaa, men

stanset straks.-----------------Hvad nytte gjorde det vel

at hun gik! Det var vel ikke folk hun kunde snakke med likevel.-----------------Der kom over hende en følelse av uendelig forlatthet. Kunde noget saa forfærdelig tænkes? Her var hun forvist midt ind i uende-ligheten; av og til hændte det, at der kom menneskelige væsener forbi, og saa kunde hun ikke snakke147

med dem!-------------------------Kunde virkelig Vorherre

slaa et menneske saa tungt?-----------------Ho Beret la

haanden op under brystet og presset imot.

«Hvad vil du, mor?»

«Ri — ri bortover til dem, og se--------om du kan

være dem til nogen hjælpl»

Der f6r dirrende liv i gutten, han hev ponyen rundt, fulgte morens blik og hadde følget med engang.

«Vi maa varsku han Syvert straks!* Han Store-Hans snudde paa hodet og saa paa moren for at faa hendes mening.

— «Han Syvert?»--------En skygge la sig over hendes ansigt.--------Hvad hjælp kunde vel han Syvert

gjøre disse mennesker i den nød de nu var i! •— Hun

sukket i raadløshet.-------«Aa nei, ri naa du bortover

og hør om du kan være til nogen hjælp.------------Du

faar sige, at far din ikke er hjemme.*

Saa forstandig kunde han Store^Hans aldrig huske at ha hørt moren snakke før; han rettet sig op paa hesteryggen, sat der som en voksen kar; saa snakket han til ponyen, slog til den med flathaanden, og ropte: «Naa rir jeg, mor! — Gaa du og fortæl han Syvert!»

Andre sine øine hadde vei ogsaa vandret østover mot himmelbrynet den dagen. Der kom nu han Sam springende for at fortælle nyheten, stanset bare saavidt og la ivei til Tønset'n. —---------Ho Beret gik ind,

vækket And-Ongen, som laa i sengen og sov, tok hende med sig, og saa bar det bortover til ho Sørine,

— hun trængte vel til at vite det, hun ogsaa.------------

— — Paa veien sukket hun til Vorherre for disse menneskene, at han maatte hjælpe dem saa ikke de

ogsaa tullet sig bort.---------------------Nu var hun glad

over at manden hendes ikke var hjemme! —148

II.

Ikke længe efter stod alle foran gammen til Tøn-set'n og saa og undredes paa toget som kom. Det var nu saa nær at de kunde skjelne hver vogn; — han Store-Hans red jevnsides med den fremste.

Tønset'n for der og smaasprang og kunde ikke holde hændene i bukselinningen. -— Han var her, og han var der; og hvad han sa, var der ikke stor mening i.--------Du store verden, tænkte han, var dette

flere irlændere, og av samme slaget som de forrige?

— Og'n Hans Olsa langt øst ved Sioux!-----------------

Ja naa saa det godt ut!

Men saa kom han Store-Hans ridende, og berettet saa merkelige ting at de alle blev borte i forundring.

«Det er norskerat» ropte han som han kom ridende op.

«Nei ka du seie!» satte Tønset'n i.

«Ja norskera allesammen, kan du tænke! — Og der er en hel vase av dem, — de skal hit! De snakker norsk alle s ammen.»

«Er du gærn!» ropte Tønset'n igjen. — Og saa blev han mor sk i maalet og kommanderte ho Kjersti ind at sætte paa kaffekjelen, og de andre kjærringene skulde

hjælpe hende.----------------«Hører dere ikke han Hans

siger, det er norskera! — Vi maa ta mot skikkelige folk paa folkevis!*

Han tok han Sam med sig og gjorde som patriarken i fordums tid: han gik de fremmede imøte og nødte dem at ta ind under hans ringe tak.

Ja dette var vel meget til hændelse!--------Følget

bestod av fem vogner og likesaa mange spand hester. Det var gode hester ogsaa, — Tønset'n kunde se det.

— Der var tyve mand i alt, og bare sogninger og vos-singer, men mest sogninger. De fleste var gifte folk; somme hadde store familier øst i Minnesota. Alle var ute og lette efter bosted for sig og sine; de vilde østover igjen ihøst, men agtet at flytte vest saasnart149

vaaren kom. — De hadde kjørt gjennem Sioux Falls, hadde været indom paa landkontoret der og spurt at der skulde være et settlement herute nogensteds, og saa vilde de titte indom og se paa stedet. Ellers tænkte de sig sydvestover, til James River og de traktene. —

---------— Vestflytterne blev glade over at raake paa

disse torvhyttene med norsk folk i herute i de vide blaanene, og denne pratsomme manden som f6r der og trippet og vilde hjælpe paa alle maater.

De leiret sig paa tunet hos Tønset'n. Da han saa hvor mange der var, nævnte han ikke kaffen mer. Men han kom med poteter og grønsaker, og kvelds-melken delte han broderlig med dem. — — — Og ikke fik de ligge ute den natten. — Skulde de ligge ute? ropte han. — Ligge ute naar de kom til norsk folk som netop hadde faat sig op nye hus! Aanei, det gik nok ikke an! — Om kvelden krabbet først han og ho Kjersti sig op i sengen; siden fik de fremmede gulvet saa langt det rak, og de som det ikke rak til, la sig i fjøset.

Tønset'n sov ikke stort den natten. Det værste var, at han ikke kunde snakke med ho Kjersti, og nu trængte han saa saart til at raadføre sig med hende. — Du slette tid, hvorledes kunde han vel faa sove? Her var hele verdens ansvar pludselig kastet paa ham! — Her laa nu et helt stort settlement med

bare norsk folk og sov fremmenfor sengen hans.-------

Bra folk, utmerkede folk alle sammen!--------------------

Der blev nok flere i følget utenom familiene naar de

flyttet vest til vaaren. -------------------------Ak aa nei, —

og 'n Per Hansa fanken ivold østved Sioux River! —

----------------------Kunde han nu gjøre det kup, at han

fik disse karene til at slaa sig ned her, da var fremtiden betrygget baade for ham og naboene, ja — da var det bare at snu sig i sengen og sove rolig videre! --------

------------Han burde fare efter han Per Hansa inat,

han som hadde slik merkelig naadegave til at snakke150

med folk?--------Men ikke kunde han snakke med ho

Kjersti om det, og ikke kunde han komme sig ut heller, — der laa mand i mand og snorksov fra sengen like til døren.-------------

Da sogningene og vossingene kom sig ut av stuen om morgenen, saa han og ho Kjersti slap ut av sengen, trodde ikke Tønset'n at han hadde smakt søvn om natten; men det følte han klart, at nu stod han op til sit livs største alvorsdag.

Han hadde ikke tid til at spise frokost, sanste knapt paa ho Kjersti da hun kom ut og sa den var færdig. Han var dypt inde i samtale med vestflytterne

om landet herute ved Spring Creek.--------De agtet vel

ikke at dra derfra uten at se paa det! — Hvad? —

Ned, for det vilde altsaa være et stort feilgrep.--------

Han skulde nok være med at vise dem; de kunde ikke faa non bedre, det turde han vei sige, for her var han kjendt.-----------------Det var han som hadde opdaget dette sted, den første til at vælge, den første baade til at bygge og flytte ind. Og han skulde vel mestsom vite hvad han gjorde da han slog sig ned akkurat her, — han som hadde været baade i Fax River, i Muskego, paa Kaskeland og over hele Minnesota, ja og over store strækninger av Dakota Territory

med!------------Tønset'n berettet om turen han hadde

gjort ifjor høst. Landet rundt Vermillion kjendte han godt til; Yangton hadde han set med egne øine. Her stak han ind en liten rispe han hadde sveiset sammen inat, — det var ikke akkurat sandt, men det kunde godt hændt! — Han berettet om en mand han traf i Yangton, en utarmet skotlænder, som hadde prøvet det i hele to aar oppe ved James River-traktene. Men indien og loppa var saa besæt at han maatte derfra. Det var gaat rent galt med manden. Kjærringen hadde daua, og kua hadde indden stjaalet! — Tønset'n berettet denne tildragelse med en viss begedstret med-lidenhet.151

Sogningene og vossingene var vitelyistne folk, som hadde meget at spørre om. Det var selvsagt de vilde se sig om før de for, — det var jo det de var ute efter. Straks de hadde faat i sig maten, bar det avsted med dem. Han Sam var med, og han Sam var slet ikke værst til at snakke og lægge ut. Han Store-Hans kom ogsaa og hadde med sig ho Sofie hans Hans Olsa; men da det led over middag, var hun saa træt av at springe omkring med han Store-Hans og le te efter grævlinghul, og endda mer av at høre paa den ustanselige praten til Tønset'n at hun ikke orket det længere og sprang hjem. Siden sluttet han Store-Hans sig til følget og stak ind et voksent ord naar han syntes det kunde passe.

Vestflytterne gik der og saa og spurte, og visste ikke akkurat hvad de skulde sige. De baade likte det og ikke likte det heromkring. Landet var visst bra; det laa pent nok, og maatte være let at drive; men huf hvor nakent her var og saa langt for synet! — Her var jo ikke andet end snaue himlene omkring!

----------------Det maatte være fælt om vinteren, — ikke

saa meget som en kronglebuske til ly.--------Og hvad

skulde folk brænde? — Hvad var her til at bygge med? Folk kunde vei ikke bli boende i jordgammer al sin tid? — Der var mange betænkeligheter, og der kom flere.

Tønset'n forstod hvad som her stod paa spil. Spændingen dirret gjennem ham. Han snakket den dagen til han fik slik verk over smalryggen at han maatte sætte sig. — Men saa gik han heller ikke fra nogen indvending de kom med.

--------------------------«Skog til lygd og brændsel?* —

Han blev saa enkel og inderlig i foredraget; hændene

kavet i luften.-------------Skog? Du store verden det

var jo netop skogen som var et av de store goder. Her kunde folk faa akkurat saa meget skog de vilde ha, -------------ikke mer, men heller ikke mindre! En av

lygd = ly.152

naboene hans hadde plantet en halv acre i sommer; naa var han avsted efter mer oig kom vel hjem med en halv acre til; det blev mer end den mand og hans efterkommere nogensinde kom til at trænge.-------------

— «Jeg skal sige dere, karer, hvis det er bare skogen det staar i, kan dere reise øst til Sioux saa snart dere har kastet av lassene, og faa nok skog i jora ihøst til at greie dere med ned til tusen led! — Jeg skal gjerne være med og hjælpe til, og det skal ikke koste dere en cent! — -— Nei, folk, vi maa vel være bare taknemmelig fordi her ingen skog er nærmere. Her har vi naa paa disse ukene siden vi kom, faat op mer aaker end du kunde greid paa ti aar i skogland. — Om to aar skal jeg ha hele kvarten under plogen. Aaneida, godtfolk, snak ikke om skogland!* —

Saan snakket og fortalte Tønset'n hele tiden. Der kom en viss profetisk inderlighet over ham, naar han gav sig til at male fremtiden for dem. — Det lysrøde skjæg fik mer varme i sig, øinene straalte, stemmen skalv, hele kallen dirret, armene beskrev buer i luften. ---------— — Han fortalte om skolene de skulde

faa, om kirken de vilde bygge i fællesskap; om byene som kom til at hæve sig heromkring, om alle jerr-banene som kom til at skjære prærien paa kryss og tvers, — hadde ikke banen alt naadd Worthington, naa kom den vel snart til Sioux Falls! Da fik de bare fem og tyve mil til byen, — forstod de det: bare fem-og-tyve mil! — Tønset'n hakket ordet i stykker og

viste dem hvert stykke. —----------------------Ja se naa

bare paa Sioux Falls! — Ifjorhøst maatte han helt ned til Vermillion — ikke lignament til landkontor i Sioux Falls da! — Og de kunde vei lite paa at re-gjeringen visste hvad den gjorde naar den strakte sig saa langt nord, — vent naa bare, saa skulde de

faa se! —---------— —-------Det var som om Tønset'n

gik der med hele fremtiden kartlagt foran sig; han snublet ikke, tok aldrig feil, der var en uudslukkelig ild i manden. —153

--------------------Og hvis de nu slog sig ned her, vilde

flere komme med dem til vaaren. Og saa blev det bare norskera her. Ja saa stod hele settlementet der fuldt

færdig!------------Sæt nu at de reiste aVsted til et sted

hvor der ingen var endnu? — De forstod vel at hele Dakota Territory aldrig kunde bli befolket, — dertil var der nemlig iilike folk nok i verden, og kom vel

aldrig heller.--------------------------------Og hvis de nu

skulde være saa uheldige at sætte sig ned paa et sted hvor ingen kom efter?--------Naah? —

De fremmede hørte paa ham og maatte indrømme at der var meget sandt i hvad manden sa.

De korn ikke tilbake før langt utpaa eftermiddagen. Da kokte de et forsvarlig maaltid av potetene som Tønset'n bragte dem. — Derpaa holdt de raad-slagning, og saa stemte de fleste for at de skulde slaa sig ned her.

Tønset'n hørte det og lo; han sprang ind og fortalte det til ho Kjersti, som begyndte at graate; men han maatte straks ut igjen. Han følte, at nu hadde Skjæbnen brukt ham til sit redskap. Her hadde han strakt haanden ut og

faat tyve naboer med en gang,

og norske hver eneste kjæften! •--------------------Lykken

kom saa overvættes stor og pludselig at det faldt ham vanskelig at stole helt paa den. — Da de fremmede spændte hestene for og drog over bækken — de vilde settle paa østsiden og strække sig sydover —, maatte han være med. — Men saa tok det til at mørkne av kvelden, og de hadde faat teltet op, og saa maatte han forlate dem; og det var han ilde tilfreds med. —

----------------Mangt kunde hænde om natten! —

III.

Ho Beret gruet sig for denne byreisen som nu forestod; det vilde bety, at han blev borte omtrent en hel uke. Kveldene var lange nu, natten laa tung over hytten, og saa var der saa meget hun stred med, —154

saa meget, og der blev mer av det. Skjønt hun ikke vandt at snakke med ham om det, og han ikke kunde hjælpe, var det da lettere for hende naar han var nær; — da var det som om rædselen ikke turde komme. — Hun gruet sig hveorgang noget tok ham hjemmefra, om det saa ikke var længere end en halv dags arbeide hos en av naboene, — og nu blev han borte en hel uke! —

------------Aaja, hun saa nok de maatte ha noget at

leve av i vinter.--------Barna trængte klær, han selv

trængtebaadedet ene og det andre. Men alle disse ting blev mer og mer utydelige og uvirkelige for hende. Hun stod utenom; — det vedkom hende jo ikke egentlig. — Men det sa hun ikke. Herregud, hvad

hjalp det vel at sige det her, hvor ingen hørte.--------

--------Hun hjalp ham med at lage sig til som om intet særs stod paa. Naar han spurte hende om hvad han skulde kjøpe baade til huset o<g hende, kunde hun bli staaende og grunde med et fjernt uttryk over ansigtet, som om hun tænkte paa ting hun ikke husket i Øieblikket. Han gjønte da med hende, sa hun maatte bare ikke være undselig, for nu var der flust med skillinger i huset. Hvad var det nu hun stod der og tænkte paa? — Det hændte, at han enten ikke fik noget svar, eller at hun gjentok hvad hun netop hadde sagt, eller ogsaa at hun sa noget paa en saa aands-fraværende maate at det var som om det ikke vedkom

hende.------------Han Per Hansa saa paa konen sin og

sukket, eller han tok omkring hende og svinget hende rundt.

Ellers var han saa optat nu at han ikke la større merke til hende. Denne gang skulde han selv være med paa færden; Tønset'n hadde tilbudt sig at la ham faa hestene og vognen og være hjemme og se efter tingene. Sogningene og vossingene var der endnu; de trængte hjælp baade med raad og daad, og der var vel ingen nærmere til det end han, — Tønset'n gik der og var baade far og forsyn for dem. —155

-------------Men der var meget for han Per Hansa at

tænke paa nu han skulde ivei. Og saa galt med penger var det nu heller ikke. Irlænderne var glade i poteter og hadde været flinke kunder. — Sogningene var næsten værre efter poteter end irlænderne: med dem hadde han nu handlet for over ti dollars. Hvordan det end var gaat til, saa hadde han nu flere center end da han kom hitut i sommer.

Men saa var der heller ingen ende paa alle de tdng han trængte; han hadde notert sig en lang liste av ting som maatte kjøpes, og en endda længere av ting han burde kjøpe, bare skillingene strakte til.

Han snakket nu meget med guttene naar ikke moren hørte paa, om hvordan de maatte stelle mens han var borte. Han Ole, som var størst, fik ha alt ansvaret ute; der var oksene og «Indi» og «Fagerros>; og veden, — han maatte bare være flink med veden! — Han Store-Hans skulde være inde og gaa moren tilhaande, og det blev en svær job selv for en sora flink var, — han skjønte vel det?--------------------Guttene var langtfra begeistret over denne

ordning. Han Ole hadde haabet, at faren vilde ta ham med paa denne turen, og passet paa at gaa ham tilhaande paa alle mulige maater helt siden der blev snak om turen. Og han Store-Hanis hadde et lønlig haab om at faren denne gang vilde se hvor praktisk det vilde være at ha ham med, saa letvindt og snar i vendingen han var. Derfor gik han der ogsaa og pas/set paa at være faren tillågs; han og broren slos om at springe erender. Skuffelsen blev værst for han Store-Hans. — Her skulde han gaa og være taus, akkurat som et andet kvindfolk! — Han gren og han furtet, og han slos med broren, men saa hjalp nu ikke det noget.

Faren syntes dog synd i ham; han tok ham med sig ind i fjøset og pratet længe og fortrolig med ham, akkurat som han skulde være en gammel mand med langt skjæg paa haken.------------«Du ser, — ho mor

er ikke i den forfatning, at vi begge kan forlate hende,* forklarte faren kameratslig; «skal du reise, lyt jeg være hjemme.*

Dette kunde ikke han Store-Hans forstaa; der var jo ikke noget iveien med hende vel? — Idetmindste saa hun svært godt ut uten i ansigtet; men det kom vel av at det begyndte at bli kjølig i veiret?

--------«Aa hun er bra nok, ser du, Store-Hans, det

er ikke det. — Men» — faren blev saa lav og rar i røsten, dette var det bedst han tidde med for broren!

— «der kommer kanske en liten Store-Hans til stikkende naar det lir henimot jul, og det blir vel ho mor

som maa staa for den sjauen!-------------Du forstaar

naa, at vi ikke begge kan forlate hende!»

Nei dette var merkværdig! — Han Store-Hans blev saa undren i øinene. Skulde det komme én til,

— én til? — Han turde ikke spørre; han hadde vendt hodet fra faren og kjendte han var brændende rød

i ansigtet. —--------------------Men nu visste han med

engang hvad den drømmen han hadde her den ene natten, skulde bety. — Han saa baade Josef og Benjamin leke bortenfor gammen; og saa var der en bitte liten fyr med dem, som ikke var nævnt i Bibelhistorien! —

-----------------Aajo, — jo, han skulde nok passe paa

moren!------------------.

Men, trodde ikke faren, at han kunde faa fat i

en hagle naar han reiste til byen?--------Sidst han

hadde været vestover til sumpene, var der flere ænder end før. — — — Og irlænderne var ikke saa langt derfra! —

— Vel, faren visste ikke. Han fik se; han hadde nu forresten tænkt paa en anden maate at knipe ændene paa, hvad det var vilde han ikke ut med.

-------Aaja, der var meget han Per Hansa gik med

i tankene. Borte i kjelderen laa meget mer poteter end de kunde fortære gjennem vinteren og bruke til sæd om vaaren. — Og nu skulde han fare til byen157

med hest og vogn. Rart skulde det være om der ikke var mennesker som trængte poteter! Men nu var det alt den 12. oktober! Det frøs somme nætter, og poteten var ømtaalig for kulden; skjønt (helt siden verdens skabelse hadde nordlændingene forstaat at faa den velberget med sig til Lofoten, og det midt i

januar!----------------------Sikkert gik det an, hvis

en saa sig for!

Han Per Hansa spekulerte, kjek i veiret, snøftet og smakte paa luften. Eftermiddagen før de skulde reise, bestemte han sig. — Der var mer poteter end han kunde bruke; frøs den saa frøs den, — nu vilde han prøve! — Dermed gik han efter vognen til Tøn-set'n, la et tykt underlag med høi i den, foret sidene med høi, og saa læsset han op poteter. Ovenpaa la han to sække kaalrabi, én sæk gulerot, og dertil nogen av de vakreste meloner som var igjen i kjelderen; disse la han mellem sækkene, dækket godt over altsammen, først med ihøi og derpaa med klær.

Næste morgen tidlig for de — han og han Henry Solum og han Hans Olsa.

IV.

Vognene seg avsted den hele utslagne dag, gjennem mæt, døsig høstsol og blaa luft, henimot en fjern himmelbue hvorfra der hang et bævrende gult slør. Buen kom de ikke nærmere hele dagen, for alt de kjørte. Men da det tok til at blaane av kvelden, saa det ut som de kanske kunde naa fram.

For han Per Hansa var dette en gild dag. Her for han nu den leia han skulde holdt isommer da han kom, for nu paa én dag hele den strækningen som da tok fire. — — — — Landskapet var det samme hele dagen, men allikevel vekslende nyt, —

--------prærier som strakte sig til verdens ende; de

saa paa dem til sletten blev til bakker, var ikke158

andet end bakker, men strakte sig saa ut igjen og dovnet av i endeløs flate.

Toget tok sigte paa himmelen og la kosen bent

fram.-----------Og nu hadde han Per Hansa tid til at

se sig rundt og glé sig ved synet. — Der var vei saa

meget vakkert!-----------------For de andre som hadde

faret her før, blev der ogsaa mangt rart at se paa, eftersom de vandt sig længere ind i den gulblaa disen: — Nu stod der én torvgamme her og en anden der og kjek op av jorden, hvor der i sommer ikke hadde været andet end gopher-tuer.

De tænkte at naa Split Rock Creek den kvelden og tjelde der. Dit vandt de ogsaa, og de regnet ut, at de hadde kjørt rundt otte og tredive mil den dagen. Lasset hans Per Hansa hadde de skiftet om at kjøre, for at lette paa hestene hans og komme sig fortere fram.

De naadde elven Split Rock Creek, fandt et vad, kjørte over, og tjeldet paa østbredden. Da de engang her som i dag drog over Sioux-elven — det forekom dem saa utrolig længe siden! — hadde de stanset længe nok til at ta sig tre store gj edder. Nu hængte han Per Hansa en gryte over ilden og kokte ferskfisk til-kvelds; poteter grov han ned i asken ved siden av

gryten. —---------Om en stund sat de paa bredden

og spiiste det gildeste herremaaltid, skjønt det var bare fisk og poteter, mens vandet randt forbi nedenfor, smaasullet for dem og mindet om saa meget rart.

--------Praten gik let mens de aat. Da de var mætte,

tagnet den. De kastet mer paa ilden, fik pipene fram, og nu hørte de bedre hvad vandet mullet og

sang om. — Det blev taust mellem dem.-----------------

En stor stjerne stod vest paa himmelen og saa dem like i ansigtet.

Men da pipen var tom andre gangen, reiste de sig og saa efter hestene til natten, krøp saa ind under vognene og sov til dagen tok til at gyldne den blaa væggen i øst.-------------Kaffen blev kokt; der var159

koldfisk. nok igjen siden igaarkveld, og poteter. —

--------Om en stund sat de atter i hver sin vogn og

humpet endda længere bort fra det sted — — — et sted-------------vel--------et sted langt ute i vesthimmelen hvor der visst skulde ligge nogen torv-

gammer!-------------Var der ikke et saant sted derute

nogensteds? — Det forekom dem saa uendelig langt unna nu. — Han Per Hansa mandet sig op, tænkte sterkt paa ho Beret og han Store-Hans, og torvgam-men blev mer levende for ham.

—---------— Stakkars ho Beret! — Blev det mi

bare ikke for langsomt for hende mens han var borte!

Meget rart var der idag ogsaa. Der stod torvgam-mer og sturet hvor der ingen skulde være, ikke rettere end Solum-gutten og Hans Olsa visste. — — Du vide verden, hvor var de kommet fra allesammen?

— De maatte yre op av jorden som mauren om sommeren! — — — Naaja, saa værst mange var det nu heller ikke; det var bare det, at der ikke skulde være

nogen. ------------------Forgalt var det dog, at disse folk

ikke hadde hat vet nok til at reise nogen blaaner længere vest før de bygde!

Ut paa formiddagen kom de til et litet nybygge, som maatte være kommet siden de for her sidst; hverken han Hans Olsa eller Solum-gutten kunde huske det. — Litet og stuslig laa det der — bare to smaa torvgaminelr —, men saa like i leia at de maatte lye indom og høre hvad slags folk dette var.

— — Bortenfor gammen drev folket og la op nyland. Torven var visst seig her og, for det gik ikke videre fort. — Synet fæstnet sig først ved spandet som trak plogen —: Der gik en okse med blanke messingkuler paa endene av et par vældige horn, og trak jevnisides med en kollet, mager ko. — — Et kvindfolk gik ved siden og drev; en mand med et patriarkisk skjæg styrte plogen og skjøv paa alt han orket.

Folket var hallinger. Og det blev baade han Per Hansa og han Hans Olsa svært glad over. En hal-160

ling gik det an at prate med, og de gav sig i prat med folket. — Bare eventyr! Hallingen hadde kjørt alt sit og sine med det spandet helt fra Iowa og hit, — det var visst en god del over fire hundrede mil — «en møisommelig lang vei,» oplyste hallingen.

— De hadde vel ikke gjort hele den reisen med de der hestene? spurte han Per Hansa.

— Aa jo, lo hallingen, de hadde nok det.

— Hvor længe tok det?

— Aa, ikke saa værst længe. — Forresten var det

syv uker og to dage.-------De kunde ikke skynde paa

for koen sin skyld; — det var hun som skaffet det meste av maten, saa de kunde ikke være for braa med hende.

«Kan du si mig,» spurte han Per Hansa forbløffet, «ho melker vel ikke, den kua di?»

«Selvfølgelig melker hun,--------naar vi ikke driver for haardt.*

«Det var da meget til ku!-----------------Kan du si

mig: Trænger du ikke poteter til melken, jeg har et helt lass med mig som jeg skulde prøve at faa solgt?*

Hallingen saa paa ham, aapnet munden, vilde si noget, men der kom intet svar. Noget spredte sig under skjægget og gav hele ansigtet et morsomt ut-tryk. Det saa ut som manden smaalo; men naar han Per Hansa nu skulde se skikkelig efter, saa stod manden der og klippet vand med øinene.

--------«Potet sier du-----------------------------Aa ja!»

Manden tørket øinene og saa paa han Per Hansa. Konen stod ved siden; ansigtet hendes var langt og magert, — hun graat.

«Har dere mat i huset?*

— Aaja,--------saalænge kua melket. — Det var

konen som gav denne oplysning.

Da maatte han Per Hansa le.------------«Nei spring

naa ind efter en bøtte, du mor, saa skal vi som er fremmedfolk, traktere dere med et skikkelig maal-tid!»161

Og det er sikkert: Konen var ikke sen med at komme med bøtten. Han tok den fra hende, fyldte den med poteter, saa paa hende — saa engang til, slog den paa marken, fyldte den saa igjen og rakte hende.

--------«Se saa, der er én for hver av dere; ét dere

naa endelig ikke ihjel!»

Hallingen saa paa han Per Hansa, klippet med øinene, harket sterkt og sa: — «Det er naa slikt slag, gi mig fire bøtter til, saa skal du faa en hel dollar naar jeg faar den; du kommer vei forbi her igjen. — Dauer du før, trænger du ikke potetene.»

«Nei, men jeg kunde trænge dollaren!* lo han Per Hansa. — «Jeg sier tak for tilbudet! — Men hvad sier du om otte bøtter, og to dollars naar du faar dem?»

Da lo hallingen saa det store skjægget ristet. — «Nei vet du hvad, mand: da er det bedre at la det bli seksten bøtter og fire dollars? — Pengene skal du vel faa engang; — — — — Vi har ikke stort mat i huset.»

Konen hadde været inde med bøtten, var kommet ut igjen, og laa nu paa knæ og plukket op i skjørte-plagget; hun skyndte sig og brukte begge hænder, kastet av og til øinene bort paa han Per Hansa.

Han Per Hansa lo mot hallingen. «Da skal jeg akkurat si dig hvordan vi skal gjøre det: — du har nok med dette her saa længe; naa kan du vente til jeg kommer hjem igjen; saa skal jeg kjøre dig hit et helt lass, — du maa da ha mat. — Jeg skal vente med pengene.»

Og saa enteis de om det.--------Men før de drog

videre, hadde han Per Hansa git bort en av fiskene de hadde igjen, været i gulrotsækken efter en halv bøtte gulrot, og dertil en av de lækreste vandmeloner

han hadde paa lasset.--------«Et dere naa endelig ikke

fordærvet!» var det sidste han sa til hallingene.162

---------------------Han sat paa lasset igjen og rikset

avsted mot den gulblaa himmelen, og kunde ikke huske naar sidst han hadde det saa artig som idag.

V.

Ved middagstid dagen efterat de hadde fundet hallingen, holdt de tre vogner sit indtog i Worthing-ton. Stedet hadde ikke noget bymæssig ved sig endnu; der stod et par dusin hus, hvorav flere var bare skur, andre gammer. Alle lot til at være bygd i en fart, som noget der bare var foreløbig. Stedet gav forresten sterkt indtryk av en liten leir der idag stod her, men imorgen kunde finde paa at være mange mil borte. — Men der var da et par butikker, og det vigtigste av alt: jernbanen — pulsaaren i Vestens liv — hadde vundet sig fram til stedet.

Han Per Hansa kjørte fra hus til hus og gren godslig til folk, og spurte paa bredt nordlandsk om de ikke trængte poteter; de andre sakene han hadde

paa lasset, nævnte han ikke.--------Lykken sat ikke

i døren og ventet paa ham herinde; det gik kleint med salget. Ikke før han kom til en torvgamme som laa paa den andre siden av byen, fik han gjort nogen nævneværdig handel. Men der fandt han en enke med to halvvoksne gutter. Enken var dansk og drev en liten hønsegaard.

--------Jo, hun trængte sagtens poteter. baade til

sig selv, drengene og hønsene! Penger var der ikke i huset, men høns, det hadde hun. -— Vilde han ikke bytte i høns og poteter?

— Jo det vilde nok han Per Hansa. — Og saa byttet han til sig tre unghøns for ni bøtter poteter.

— Denne handelen staar jeg mig paa, tænkte han. Hallingene er bra folk, men danskene er næsten bedre. —-------------------«Du tar gjerne tre bøtter til163

du jenta mi, saa faar jeg den fjerde høna?» — — Enken gik med paa det, og han Per Hansa syntes han hadde gjort en vakker handel.

Enken lot ogsaa til at være særdeles vel tilfred«. Der stod to glade ansigter og saa ind i hinanden i stor taknemmelighet; den ene syntes den andre var et udmerket menneske.

Men saa var han Per Hansa færdig der. Nei det vilde enken ikke høre paa, — slet ikke skulde han fare endnu! Hun hadde en gammel hane staaende paa ovnen og koke, den hadde nu kokt siden tidlig i formiddag og var vel snart mør nok. — Nu skulde han akkurat binde hestene i vognen og komme ind,

— hvor der var nok for tre, blev det vei en raad med den fjerde med. — Nu maatte han være saa snild at komme ind! — Og nei var der ikke i hans mund.

Ja saa kom han Per Hansa ind i gammen, og han blev mer forundret over den end over enken. Var hendes ansigt lyst og godt, saa var gammen det end mer. Han hadde aldrig set noget hus saa koselig som dette her. Det var bare en torvgamme — mindre end hans egen, hadde tre værelser —, men koselig-heten lyste ut av hvert hjørne. Her var væggene slet ikke svarte som hjemme hos ham; de var hvite, saa skinnende hvite at det spillet av gult i dem. — Dette var da en eventyrstue!

Han Per Hansa saa og saa, og sanset ikke paa at sætte sig.

— — «Nei, mor, bry dig endelig ikke om maten,> sa han; «kom naa heller og fortæl rnig hvordan du har baaret dig aat med at faa det saa makeløst fint!

— Kan du si mig: Er dette maling? — Den er vel

forfærdelig dyr?>----------------------Ansigtet hans var

bare godhet og uforstilt beundring der det nu stod paa skakke og saa ind i hendes. Hun lo lyst og godt til det,------------syntes at ha kjendt det i mange aar.

--------Nei slet ikke var det maling; langtfra det!

Bare almindelig kalk og vand.164

— Kalk? — Kunde hun fortælle ham hvad kalk het paa engelsk? — — Saa? — Han gjentok ordet et par ganger. — Nei var naa ikke det rart! — Hvordan skulde den blandes? — Var den til at faa kjøpt her? — Den var vei svært dyr?

Enken gav besked, laget til maten og forklarte videre, om hvordan han skulde bære sig ad. Og det var ikke farlig med navnet, her var en norske som handlet med træmateriale, som solgte den. Kanske kunde han bytte med poteter, — — saan og saan skulde han blande den.

«Nei er du gærn, mor!» ropte han Per Hansa: han stod midt paa gulvet, — han kjendte slik lyst il at omfavne enken. — «Trur du virkelig han bytter i poteter? — Forresten har jeg nu baade gulrot og

meloner!--------------------. Det sverger jeg paa, mor,

at hadde jeg truffet dig itide, saa hadde jeg sikkerlig fridd til dig!» —

Manden stod der og var saa hjertemsglad morsom at enken maatte storle. Og hun mente som saa, at han kunde vel ha fundet paa noget som værre var! — En kunde aldrig vite hvordan saant frieri vilde løpe av! —

Det blev da middag i stuen. Der kom to smaa-gutter ind, røde i kindene og blanke i synet, akkurat som moren selv. Han Per Hansa kunde ikke se sig mæt paa dem heller; men da husket han atter paa melonene, gik ut efter den bedste han kunde finde og la paa gulvet.-----------------Og saa spiste han hanen med hende og guttene, og syntes det var akkurat som i eventyret. Det var jo soleklart at lykken sat

hos ham fremdeles.--------------------— Før han reiste

gav han guttene én melon til, og moren en halv bøtte gulrot. —

------------------«Det er synd at ruinere snille mennesker,* sa han.

Ja, lykken var nok med han Per Hansa den dagen, det var ganske visst. Fra enken kjørte han bent til165

manden som handlet med byggemateriale, og spurte om det gik an at faa bytte til sig litt varer for poteter og mange andre lækre saker. — Manden kom bort og saa paa lasset. — Aa jo, det var vel ikke umulig, mente han. Hvad skulde han ha for det?

Da maatte han Per Hansa le. — «Egentlig skulde jeg ha alt det du har her; men jeg faar være rimelig og nøie mig med noen sække kalk og noen bord-

stubber.-------------Ja du har vel kalk?»

Han fik den kalken han trængte, og flere bord-stubber end han hadde ventet at faa, og endda nogen spiker atpaa handelen. — Bordene var høvlet; han. Per Hansa haandterte dem som om de var fine blade i en kostbar bok.

-------------«Jaha san; nu skal det vel bli baat aat

lisj-glunten, — nu kan han bare komme!» — — Og saa vendte han sig til manden: «Til høsten kommer jeg og kjøper alt du har; jeg trænger baade det og mer til, skal du vite.»

Han maatte gi sig til at prate med manden. Det var saa morsomt at finde en norske her; for Per Hansa var det dermed som en del av byen hørte ham selv til. — Han hadde saa meget at spørre om og faa greie paa ogsaa; og manden som ikke hadde noget at bestille netop nu, var mer end villig til at slaa av en akkedas, og faa vite hvordan det gik dervest hvor de kom fra. — Han Per Hansa blev sittende der længe.

Imidlertid hadde hans reisefæller handlet fra sig for en god stund siden, hadde holdt middag, og holdt paa at bære ut til vognene det de hadde kjøpt, da han endelig kom kjørende. — Det bar da ind i butikken med dem alle tre.

Han Per Hansa blev urolig da han stod derinde og saa sig rundt, der laa saa meget og var saa mange slag. — Og saa var det godlugten av alle vårene, og den sterke ém av whisky som drog sig gjennem166

alt.-------------Han Per Hansa traakket og snøftet og

kunde ikke staa stille.

--------«Nei idækern; — den som nu ikke var saa

fattig paa skillinger! —-------------Men det skar sagtens ikke at vite hvor tingene er naar mynten engang kommer, — hvad sier dere karer?»

Før han begyndte at handle, maatte han faa greiet med harven og riven han stod der i bøkene for. Solum-gutten var tolk.

— Han kunde vel betale hele summen? spurte handelsmanden, som om han ansaa den sak avgjort.

— Er manden gærn? ropte han Per Hansa.

— Naah, hvor meget kunde han saa betale? «Du skal si femten dollars, Henry; og det er sidste centen !>

Handelsmanden var haard i maalet, og vilde vite om det var alt?

— Ja, sa'n Per Hansa og blev haard, han ogsaa; mer er der ikke at opdrive, hvis han ikke tar skindet! — Forresten — og nu lo han og saa bent paa manden — var det saa gammelt og skruklet at det ikke var stort tes.

— Vel, mente den andre og drog paa det: dette var daarlig business; men det fik vel gaa likevel. Det var kanske synd at ta huden naar den var saa daarlig! — Hadde han noe hjemme?

— Det mankerte ikke paa det! lo han Per Hansa. Kjærring og tre unger, og én ku. — Og det blev vei mer med tia!

— Naah, lét den andre og var atter haard i opsynet; kjærringen og ungene kunde han bare beholde. Men kua fik han altsaa komme med, blev der ingen anden raad, — business var business!

Det blev da saan tilsidst som han Per Hansa vilde ha det: Resten av beløpet skulde staa til høsten mot at han betalte 15 procent rente.

Nu kunde han Per Hansa begynde at handle. Det første han skulde ha, var garntraad! — Da maatte167

baade Solum-gutten og han Hans Olsa le; skulde han naa til at binde garn ute paa prærien? — — Ja traad maatte han ha, først og fremst traad. — Da han endelig fandt det slag han mente kunde gaa an,

kjøpte han flere nøster.-----------------Og saa var det

snøre; han maatte ha snøre til at skjøte garnet paa,

— ikke tale om andet!-------------Kameratene syntes,

at nu handlet han bort skillingene sine til unytte. Der var langt til Sioux River, og blev ikke mange færder dit om aaret, — det sa de ogsaa med ham. Men like litet hjalp det. — «Beistil du bare snøret, du Henry!* sa han Per Hansa.

Derpaa begyndte den egentlige handel, den han hadde faret denne lange veien for at faa gjort. Først var det nogen Smaating som han snakket lavt om, og saa undselig at han Henry maatte spørre op igjen. Det var naa litt kaliko med store, sterke roser paa; nogen baand og litt fintraad, og noget fint hvitt bom-uldstøi. Og saa skulde han endelig hat nogen Hoff-mannsdraaper, og litt finolje paa et glas! — — Det var sørgelig leit at maatte bruke Solum-gutten til tolk i slike saker, han som bare var lauskar og ingen verdens ting hadde prøvd! Men han fik da det

han vilde og hadde raad til.------------------Siden bar

det til med den egentlige handel. Melet var det vigtigste og kom først; saa tøi og tobak, fyrstikker og olje; derpaa kaffe og sirup og salt. — Ved saltet faldt atter kameratene i staver; han Per Hansa skulde ha saa overvættes meget av det, meget mer end de andre tilsammen, og endda grundet han paa om det

ikke blev for litet.---------------------Nei, der var ingen

«nde paa alt han Per Hansa syntes han maatte ha; men pengene var snart opbrukte, og dermed var det slut med handelen.

Saa stod de der og var færdige.

«Skal vi ikke ha os saa meget som en eneste knert paa denne turen?» undret han Hans Olsa sig betænksomt.168

«Der sa du noget!» satte han Per Hansa i. «Og jeg som skulde ha med tre flasker til han Syvert! — — Men det skal ikke ho Kjersti ha noe med at gjøre, saa dere faar huske paa det naar vi kommer hjem, — det skal vel være til smørels for jegta hans.»

Handelsmanden trakterte dem før han fyldte paa flaskene. Han Henry fik to flasker for sig og én til broren; han Hans Olsa hadde storflasken sin med og fik den fyldt, mente det blev vel litet, og fik ogsaa en mindre, som han ståk i lommen. Han Per Hansa fik to til sig og de tre til Tønset'n. — Da handelsmanden hadde fyldt paa for dem

allesammen, syntes han, han hadde gjort saapas god handel med disse karene at han hadde raad til at spandere én omgang til, — det lot til at være bra folk ogsaa. — Men før de kom sig avsted, maatte de efter god gammel skik smake litegrand hos hverandre. Herregud, det var nu ikke hver dag at man kom til byen! — Han Hans Olsa steg noksaa forsigtig da han skulde klyve op i vognen; han satte sig temmelig tungt i sætet, men nu sat han ogsaa traust.

Det led sterkt paa eftermiddagen da de endelig kom sig avsted. Der laa nitti mil og strakte sig foran dem, men det tænkte ingen paa; mat hadde de rike-lig med sig, hus under himmelen hvor de end kom til at raste, og veiret var godt.

Han Per Hansa kjørte foran og smattet uavladelig paa hestene. — Han saa alt i ett vest i himmelen, som

alt hadde faat sterk kveldglød:--------Herregud saa

vakkert alt var herute!-------------Gik det ikke an at

kjøre hele natten mon?

Da de omsider slog leir, og han Hans Olsa hadde faat baalet godt til og grøtgryten over, sat han Per Hansa i lysningen og skar garnnaaler; han laget to, og siden en ré.

Kameratene lo til ham og mente, at nu var han blit rent gal; først kjøpte han bort pengene i traad, og saa satte han sig til at fante bort tiden med slikt!169

— «Aa ja,» sa han Per Hansa og lo, «man snakker som man har vettet til!» og arbeidet til han var færdig.

VI.

Det blev langsomt for guttene alle dagene faren var borte. Han Ole var snart kjed av at staa ved huggestabben naar ikke broren var med, gav sig til at drive omkring lange stunder, gjorde sig ofte erend ind for at se om ikke der var noget til at finde paa. Med han Store-Hans gik det ikke stort likere; han hadde nok syntes det var en rar hemmelighet som faren be trodde ham, men ikke rarere end at den bleknet naar han kom til at tænke paa ændene vest i sumpene. Faren hadde sikkert noget med sig naar han kom hjem fra byen, og nu skulde det været saa morsomt for ham og broren at gaa vestover og se hvordan det stod til. -— Og nu var alle irlænderne reist ogsaa; der stod nu gammene deres; saa der var mangt rart at se paa. — — Dertil kom, at der var saa liten prat i moren; det var ingen moro med hende længere. Det hændte, at han snakket med hende, og saa var hun pludselig borte, hverken saa eller hørte, sa bare ha og ja; og det hørtes som var hun langt

unna.--------Det er vel det rare som skal hænde hun

tænker saa sterkt paa, tænkte han Store-Hans. Han saa ofte paa hende, og tænkte mange tanker for at være saa ungt et barn. — Han husket dog farens ord og likte ikke at gaa ut, skjønt det var saa langsomt inde i stuen.

Et par dage efterat bykarene var reist, sendte hun gutten bortover til ho Kjersti for at laane en sloppe-naal; hun hadde gjemt sin egen saa godt at hun ikke kunde finde den igjen. Slikt hændte med hende nu om dagene; hun la bort en ting, og kunde ikke huske hvor hun hadde gjort av den, blev saa gaaende og tusle og letee uten egentlig at lete heller, glemte kanske hvad hun hadde holdt paa med, satte sig og saa170

langt hen for sig, ansigtet kunde bli saa fremmed.

-------•--------Han Ole sat inde og stelte med en slynge

han hadde laget.

Pludselig kom han Store-Hans fykende tilbake med naalen. Han hadde sprunget saa aanden sat ham i halsen; han fortalte den merkelige tidende, at Tønset'n hadde dræpt et stort dyr; det var fælt stort, næsten som en bjørn, — Tønset'n hadde sagt at det var en bjørn, saa det var vist sandt. Han og ho Kjersti holdt nu paa at flaa ham. Ho Kjersti hadde sagt, at han maatte komme tilbake med et spand, saa skulde de faa ferskt kjøt tilkvelds. — Begge guttene begyndte straks at stortigge om at faa gaa og se dyret; moren sa ikke større til det, gav dem en bøtte og

bad dem ikke bli længe.

Da guttene kom sættende ned over bakken, holdt ho Kjersti paa at skjære op skrotten; Tønset'n strævde med at spile skindet paa fjøsdøren; han hadde spiker i munden, var blodig paa nævene og saa fæl ut.

«Hvad har du faat?» spurte han Ole.

«Bjøin, gut!» nikket Tønset'n, tok spikeren ut av munden og spyttet brunt.

«Bjøin!» blaaste han Ole foragtelig.

«Det er ikke bjørn!» sa han Store-Hans mindre tvilende.

<Aa, jau, karer, idag maatt'n te hestb

«iHer er jo ikke bjøin, her!» indvendte han Ole.

her da!» Tønset'n var saa bestemt at det ikke godt gik an at motsige ham heller.

«Hvor knep du ham?> spurte han Store-Hans.

«Vestenfor irlænderne et stykke. — Der var forresten to av dem; de hadde gravet sig hi til vinters; det her er altsaa ungen, gamla fik jeg ikke fat paa.»

«Du har jo ingen børse?* indvendte han Ole.

«Saa har jeg det som bedre er! — Jeg tok bare jarnstauren!* Tønset'n spyttet fælt og saa paa gut-171

tene. — — — «Jeg kravmol hausen paa'n! — — Med den jernstauren min skal jeg gladelig gaa mot baade tiger og nashorn!»

«Hvor blev det av mora?» spurte han Ole; Tøn-set'ns begeistring begyndte at smitte paa ham.

«Ho for sin vei nordover prærien. — -— Kom naa og faa nogen kjøtbiter med hjem, — det blir saa mye til lækker suppemat det herb

«Er han etanes?» spurte han Store-Hans.

«Findst ikke finere kjøt end bjøin, — — kan du vite!»

Guttene blev med dit ho Kjersti stod og skar op. Det maatte været en diger skrot; for der laa en stor haug med opskaaret kjøt.

«Er det--------er det virkelig bjøin ?» spurte han

Ole hende og var mer spakfærdig paa det.

«Han er hoilla nok til det! — — Kom naa hit med bøtta; ho Beret kan trøng at faa noe godt at styrke

sig paa.--------Kan dere ta med litegrand til ho Sør-

rina 6g, saa gaar dere ind paa veien. — Slaa naa ikke ned!»

Guttene blev længe paa veien. Bedst det var, maatte de sætte bøtten fra sig og snakke om det merkelige, at der for bjørn og lusket heromkring. Naar her var bjørn, var her vel baade tiger og løver

og andet rart ogsaa. Nei aa nei saa merkelig.--------

— End om de nu gik hjem efter ho Lang-Maren, fandt gamla sjøl og satte storkula tvers gjennem hausen paa hende? — Der gik ilinger gjennem dem av

begeistring.---------------------- «Tør du slæp ho laus?>

vilde han Store-Hans vite av broren. — Han Ole blev mor sk, truende; hændene knyttet sig. «Ja ban, e ska segt medt i tindkulen, og ho iska ligg der saa dau som en sildb — «Ja du maa hail paa tindkulen!» sa han Store-Hans alvorlig. «Og e da nært

hoilla = ha godt huld paa sig. hail paa = sigt paa.

12 — Relvaag.172

hold, maa du ta fint segtb — — «Saa fint som en traad!» mente han Ole.

De tok bøtten op igjen og kom endelig fram til ho Sørine, hvor de blev sittende længe; der maatte berettes omstændelig om dette merkelige mesterstykket som Tønset'n hadde gjort idag.

Og da de skulde gaa, kom ho Sofie ut og vilde se om de ikke var ræd; kanske gik nu bjørnen borte paa prærien og lette efter ongen sin? — Der blev guttene staaende og snakke med hende, og utmale for hende hvordan de nu skulde hjem efter ho Lang-Maren og saa gaa ut og opsøke bamsemor selv; da førstens

skulde det bli rigtig steik! —--------Ho Sofie vilde

vite om de ikke var ræd? — — «Nei ræd!» ropte han Store-Hans. — «Er du gærn?» mente han Ole. «Det er bare jentunger og gamle kjærringer som blir det.»

— Saa lo ho Sofie til dem; og saa gjorde de sig vonde og grumme, og prøvde spytte slik som Tønset'n; men det blev ikke brunt.

De blev saa længe borte at moren blev ræd. Da de endelig kom hjem, stod hun ute og saa efter dem. And-Ongen hadde hun klædt godt paa, stod netop færdig til at gaa ut og lete. Guttene var saa optat av sit at de ikke sanset nogen ting. Han Store-Hans snakket først:

«Her gaar en stor bjøin vestpaa her, kan du tænke!» —

«Nu tar vi refla og gaar og skyter'n!» sa han Ole glad.

— «Vi ska isegt paa tindkulen!» forsikret han Store-Hans.

— «No ska da vel bli bjøinkjøt!» mente han Ole. Guttene var mest styrne. Dette gjorde moren end

ræddere. Hun tok haardt i dem, én i hver skulder, rystet dem. Nu skulde de ind straks og sætte sig til med boken! Ikke rikke sig utom døren mer idag. — — «Gaa naa ind, hører dere! — Gaa naa indh173

Nei, dette gik umulig an. Han Ole begyndte at ræsonnere med moren, var sterk i ordene og lys i opsynet: — Forstod hun da ikke at der gik en virkelig bjørn her vestpaa; en storbjørn altsaa! Og — og — og han far var ikke hjemme, men børsa stod ladd og altingen, de skulde nok greie resten! — Om en timestid skulde bjørnen ligge der, — — han Store-Hans trodde endda han visste hvor hulen hans var.

Midt i tindkulen skulde han ha det!-------------------

Guttene raste som et uveir.

Moren maatte bruke magt for at faa dem ind ad døren. — «Gaa naa bare ind og ta boka! sier jeg. Hører dere slet ikke hvad jeg sier!»

Det faldt haardt for dem dette; de kom ind i stuen og saa ut som to olme oksekalver. Hun maatte si dem til flere ganger før de endelig gik efter bø-kene. — Men omsider hadde da han Ole fundet Forklaringen, og broren Bibelhistorien. De satte sig ved bordet foran vinduet og skulde læse.

Der gik det galt igjen: de røk i haarene paa hverandre fordi de begge vilde ha plads like foran vinduet hvor det bedste lys faldt. Det blev et fælt basketak. Han Ole var den sterkeste, men broren rappere i snuingen. Han Ole var størst, og mente han var selvskreven herre i huset naar faren var borte, hadde derfor ret til noget av hvert: han la nu i med ord hau hadde hørt i de voksne karers mund naar de ikke fik arbeidet til at gaa som de vilde. Straks han Store-Hans hørte det, tok han ogsaa i — turde han Ole, saa turde vel han og, for han kunde baade de ordene og mange flere til! — Guttene droges til de holdt paa at vælte bordet; bøkene laa paa gulvet og hadde lidt styg medfart. And-Ongen saa paa dem, blev ræd og storskrek.

Borte ved ovnen stod moren og vasket kjøttet, og la i gryten hun hadde sat paa. Hun hørte altsammen, men drev

paa med arbeidet til hun var færdig, og sa aldrig et ord; men ansigtet var end graaere.174

Da hun var færdig, for hun ut som snarest og kom ind med en vidjekvist. Hun gik bent til bordet og begyndte at bruke kvisten. — Nu for hun haardt fram, slog hvor det traf, slog og slog, uten at si noget. Kvisten suste og traf og trak et par smertens hvin efter sig. — Guttene holdt op at slaas, saa paa moren i forfærdelse, — de kunde ikke huske sidst hun hadde lagt haand paa dem. — Og nu var hun saa rar i øinene?-----------—

De fløi fram paa gulvet efter bøkene mens slagene haglet ned over dem. And-Ongen stod midt paa gulvet og hylte av rædsel. —

Ikke før moren slog feil og traf bordkanten og kvisten knak, holdt hun inde. Da var det som hun sanset sig. Barnet lot hun staa og gik ut av stuen, blev ute en lang stund; da hun kom ind igjen bar hun med sig et fange ved, gik til ovnen med det og la i, tok saa And-Ongen og gik og la sig paa sengen

med hende.-------Guttene sat der ved bordet og læste;

ingen av dem orket at se op.

Det blev saa uendelig stille i stuen ovenpaa uvei-ret som netop hadde gaat over den. Han Ole stoppet fingrene i ørene for ikke at høre stilheten, broren tok til at læse høit. Galt var det for han Ole; men værre blev det for han Store-Hans; han husket nu klart hvad faren hadde betrodd ham, hvad han selv hadde lovet, og her hadde han været borte næsten hele dagen! — Han kjendte han var brændende het over hele kroppen. — — — — — Han hadde slaat op boken, om utvælgelsen av de tolv discipler, prøvde at læse der; men det var ikke noe nu! — Han bladet fremigjennem til han kom til Samson, læste det, siden om David og Goliat; og saa tok han stykkene om Josef og brødrene. Da blev det lettere for ham, — for akkurat saan en gut som Josef, skulde han ogsaa bli!

Han Ole var skamfuld da han saa moren komme ind med veden; skjønt — det var ikke hans sak; det175

var jo broren som skulde være taus! — — Siden tok sinnet ham, — det var altsaa han Store-Hans sin skyld denne gangen. — Han kunde git ham plassen!

------------------Han slet sig dog gjennem den tredie

artikkel, som han forresten kunde bra før. — Da oprøret dulmet av hos ham, blev han sittende og tænke paa hvor græsselig Tønset'n hadde narret dem

-----------han slaa ihjel en bjørn! En elendig gammel

grævling var det. — Nu stod dette svineriet paa ovnen og kokte, — det skulde være kveldsmaten deres! Og moren saa sint at det ikke gik an at snakke til hende om det! — — — — Der sat nu broren og snufset og sprænglæste, — en kunde vei se, at det

aldrig blev noen kar av ham. — —---------Han Ole

la boken sammen, reiste sig og gik ut for at hugge ved, men turde ikke se bort til sengen.

Han Store-Hans blev sittende med boken til det var saa mørkt at han ikke kunde skilne bokstavene fra hverandre. — — — Han saa nu op av og til. Moren laa fremdeles; ansigtet kunde han ikke se; men And-Ongen laa høit oppe paa puten og sov. — — — — Gutten reiste sig lydløst, saa sig om, tok en tom vasbøtte og gik efter vand. Den satte han ved døren utenfor og gik saa og slap Fagerros, «Indi» og begge oksene ind i fjøset, og bandt dem. — Haa

snakket høit og haardt til dem ikveld. -----------------

Moren skulde høre at han passet paa stellet sit! — Da han endelig kom ind med vasbøtten, gik moren oppe, og han kunde intet usedvanlig merke paa hende.

— —---------Nei, hun hadde neppe graat dennegang? Han Store-Hans blev saa glad at han gik bent ut til broren der stod ved huggestabben og strævde saa svetten drev, og begyndte at prate med ham. Guttene holdt sig ute til det var aldeles mørkt. De snakket fort, — om mange ting. Men det som laa dem mest paa hjerte — hvordan moren

saa ut i ansigtet da hun slog dem — det vandt de ikke at nævne.176

Der var tændt inde. And-Ongen gik atter omkring paa gulvet og stelle med sit; begge guttene kom stille ind og satte sig med bøkene. Men det blev

ingen læsning av. —--------Endelig var det færdig,

det som paa ovnen stod; moren bar maten paa bordet; guttene satte sig borttil — han Ole nølende. — «Før nu bare i dig trollmaten!» kviskret han til broren

og gren.--------Dette svarte ikke han Store-Hans paa.

Han hadde stukket skeen ned i en av sprækkene mellem bordene i bordplaten; de var store, de sprækkene; han kunde lægge Øiet nedtil og se langt bortover gulvet. Jordgulvet var saa rart brunt i det matte lys fra lampen; sprækkene laget sMper bortover; det var vakkert ogsaa, og han Store-Hans syntes det maatte være artig om de kunde ha et gulv som saa slik ut ved dagslys.

Moren øste storfatet fuldt fra gryten og satte det paa bordet; det var fuldt av suppe, poteter og gulrot og kjøtstykker laa nedi. — Det saa bra nok ut, men guttene hadde ingen hast med at begynde. Moren og And-Ongen kom nu og satte sig; der var slik glæde paa barnet over godmaten de skulde ha ikveld, og hun skyndte sig med bordbønnen.

Hun og moren begyndte straks at æte, og saa kunde guttene ikke bli sittende og se paa. Han Store-Hans tok en ske av suppen, blaaste paa, lukket øinene, og lot den gli ned. — Han Ole tok ogsaa én, hostet med det samme som om han hadde svælget galt, bøide sig under bordet og spyttet ut igjen.

Moren spurte stille hvordan de likte det. Da kunde ikke han Ole dy sig længere, saa paa morea som om han bad om undskyldning og sa med graat i maalet:

«E synes da smaka huind!»-------------Dermed la

han skeen fra sig.

Han Store-Hans syntes det var stygt av han Ole at snakke slik om mat som moren hadde laget til for177

dem, tok selv ske efter ske og øste i sig; men svet-tet sterkt.

«Jeg har naa hørt det sagt mange ganger,» sa

moren stille, «at bjørnekjøt skal være god mat;--------

suppen har avsmak, kjender jeg, men den gaar an; vi faar la kjøttet være.»

«Det er ikkje bjøin!» ropte han Ole.

«Hvad sier du?» spurte moren skræmt og lot skeen synke.

«Bare en gammel, luset grævling, — ban far har sagt mange ganger, at den er ikke etanes!»

«Det er sandt altsammen!» faldt han Store-Hans ræd ind, og klemte sin ske ned i sprækken. — «E

kunde se det paa rompa,-------------han Syvert hadde

'kje skøre ho a. -------E kjend paa me, at no bi e

klein!»--------

Ho Beret reiste sig skjælvende, tok fatet og gik ut med det, bar det langt ut i mørket og slog ut indholdet; And-Ongen graat ag stabbet efter.-------------

Guttene sat igjen ved bordet og saa bebreidende paa hinanden; øinene anklaget:

«Naa har du gjort det godt! Hvorfor holdt du ikke kjæften din?»

Moren kom ind igjen, satte gryten paa ilden og skurte den godt. Siden kokte hun grøten for dem; men da den var

færdig, kunde hun intet nyte selv.

----------------Den natten hængte hun mer for vinduet end igaarkveld. — Hun blev sittende oppe langt utover; det var som hun ikke orket at lægge sig.

VII.

Hun hadde ligget længe; søvnen vilde ikke komme; tankene drev.

— — — Det var altsaa kommet saa langt med dem nu: de skammet sig ikke for at æte trollmat, og endog skikke den gaardimellem som stormands-kost!178

Som hun laa der utover natten og snudde paa alt, reiste der sig høi trods i hende: de skulde ikke bli her ivinter! — Straks han nu kom hjem, maatte de se at finde veien tilbake østover. Han og maatte jo se, at de blev til vilddyr, skulde de holde paa her.

— Alt der var av menneske i dem, kom til at gaa

umerkelig tilgrunde. —--------Ingenting saa de, intet

lærte de----------------Med barna blev det endda værre,

— og med deres barn igjen? — •— — Skjønte de da ikke, at hvis Vorherre hadde villet hat disse evig-heter befolket, hadde han ikke latt dem ligge urørt helt til nu, nu da enden nærmet sig!

— — Det store oprør la sig; tankene blev kolde og kloke, og arbeidet sindig med hvordan de maatte

bære sig ad for at naa tilbake til folk. —-------------

Hun trodde ikke hun sov den natten.

Om morgenen var hun oppe tidligere end ellers, fik varme op, laget frokosten og vækket barna. — Det tok ikke længe med at faa maten færdig; hun slog litt vand i gryten, heldte en ske sirup opi og rørte, fandt saa nogen smaabiter kanel og slap nedi. Kaldgrøten som stod igjen fra igaarkveld, skar hun op i biter, lot den være i storfatet; da sirupsblanden var blit dygtig varm, slog hun den over grøten. Mer var der ikke; andet blev der ikke spurt efter heller.

Mens hun fik sig mat, saa hun av og til bort paa Storkisten, og forsøkte at mindes hvordan hun hadde hat altsammen pakket da de kom i sommer. — Hvor hadde hun nu altsammen? — Det var vel bedst at faa pakningen gjort straks, saa var da det unnagjort naar han kom. —

-----------------Det blev vel værst med vognene? Ja

det var de vognene! Den mindste hadde han tat istykker og laget bord av, — her sat de nu rundt den; hun visste ogsaa, at den andre umulig kunde holde veien tilbake; hun hadde hørt ham nævne herom dagen, at han skulde ta sund vognen og se om han ikke kunde lage noget av den.-----------------179

Naaja, det fik nu bli hans sak, at greie med vognene. — De omkom vel ikke bare for en vogn sin skyld! Var der ikke én som engang saa nær hadde forbarmet sig over en stor stad med ugudelige mennesker bare fordi ett godt menneske bad om det? •—

---------— Et godt menneske, ak ja! — Ho Beret

sukket tungt og tok sig under brystet.

Da der ikke var mer igjen i fatet, reiste hun sig, vasket det og satte det bort. — Han Ole hadde ikke noget at gjøre inde, gik mot døren og gjorde miner til broren, at han skulde komme og være med ut; men han Store-Hans ristet paa hodet. Broren gik. Den andre blev sittende igjen, saa paa moren av og til, visste slet ikke hvad han skulde ta sig til med, kjendte sig uglad og tung tilsinds; der kom pludselig over ham slik lyst til at kaste sig bent ned paa gulvet og stortute.

Moren gik der og smaastelte, og rørte nu atter ved tankene om tilbakereisen. I det graableke, høie ansigtet, hvor

trækkene endnu var saa veke og vakre, kom der noget bestemt og trodsig; det var snart saa sterkt tilstede at ansigtet saa ut som om hun gjorde sig vred paa spøk, som naar man stundom leker med barn.

Hun gik hen til Storkisten saasnart hun hadde stelt fra sig, aapnet lokket, la sig paaknæ foran, og gav sig til at lægge tilrette det som allerede var i kisten. Det var snart gjort. Og saa tok hun klærne hun sidst hadde vasket, foldet dem sammen og la

dem ned.--------Der var ikke mange klær igjen. Han

maatte vel se, at de snart kom til at gaa nakne skulde de bli her! Hvor skulde pengene komime fra til alt de trængte? — Ho Beret reiste sig, saa sig om efter hvad hun burde ta først. Paa hylden over vinduet laa en gammel Bibel hun hadde faat av bedstefaren; den var saa gammel at det var vanskelig at læse i den; men det var den eneste de hadde. Den hadde været længe i slegten. Gammel-bedstefaren hadde180

eiet den før bedstefar fik den, og efter hende skulde han Store-Hans ha den — det hadde hun tænkt mange ganger. Ovenpaa Bibelen laa Salmeboken, som hun hadde læst litt i hver søndag siden de kom hitut. Begge bøkene tok hun nu og la i kisten.

Ho Beret reiste sig atter og saa sig rundt. Kanske var det bedst hun tok lærebøkene ogsaa? Guttene var ikke for snare til at ta boken, — de kunde vel slippe idag, og faren kom vel enten idag eller imorgen. Hun bad han Store-Hans komme med bøkene saa hun kunde faa pakke dem.

Da først blev gutten opmerksom paa hvad moren stelte med, og han blev saa ilde ved at han ikke kom til at reise sig straks.

«Hvad steller du med?»

«Vi faar vel lage os færdige, vet jeg.» — Hun sukket og holdt sig med hændene under livet; det var haardt at staa bøiet saa længe ad gangen.

«Færdige? — Ska—ska vi bort?» — Han Store-Hans blev trang i halsen, øinene stod store og rædde paa moren.

«Aaja, Hansemand; — — vi maa vei se at naa folk før vinteren kommer paa os,» — sa hun bedrøvet.

Gutten hadde reist sig, stod nu ved bordenden, vilde gaa til moren, men kom sig ikke av flækken av rædsel; han stirret med aapen mund paa hende. — Endelig fik han sagt:

«Ke du truer hain far seie?»--------Det kom som

en anklage, og der var graat i det.

Da saa hun paa ham; hun maatte se igjen, kunde saa ikke sige noget. Det ugjørlige i det hun nu hadde fore, sprang ut av guttens ansigt og hele skikkelse som Straaler, — som Straaler der traf hende, lyste op, og viste hende hvor umulig det var altsammen. --------Hun vendte sig langsomt mot kisten, la

lokket paa igjen, og satte sig paa den.--------Nu var181

tjonet atter saa urolig i hende, spændte og vred paa sig, og hun maatte holde paa med hændene.

— — — — — Herregud, kom nu han dg med indvendinger! — Var det ved at liv kastet sig haab-løst bort, at dette uendelighetens øde skulde befolkes!

-----------------«Saa haard kan du vel ikke være,» —

smaajamret hun sig, — «at kræve slikt av et stakkars menneske!» —

Hun reiste sig langsomt fra kisten, det var som hun slet paa bly, gik over gulvet og aapnet døren. Øinene flakket rædde henover mot himmelbrynet, naadde det, men vandt sig ikke opover.

Han Store-Hans stod der og stirret efter hende; han vilde storskrike og fik ikke en lyd frem. — Men saa sprang han efter, la armen om hende og hvisket hæst mellem hikst: —

«Bi du--------klein no?»

Ho Beret begyndte at stryke hodet som stanget saa haardt mot siden hendes; der var en sterk, frisk varme i det; haaret var saa bløtt og godt; hun maatte la fingrene gli igjennem atter og atter. — •— Hun huket sig ned og tok om gutten; han tok saa voldsomt igjen at hun holdt paa at kvæles under favn-

taket. — — ——---------— Du gode Gud, hvor hun

trængte til at nogen var god mot hende idag!--------

— — Hun graat nu; hos han Store-Hans brøt det paa med hiving og hikst. And-Ongen, som ikke kunde begripe hvad de to holdt paa med borte i døren, kom stabbende borttil, saa paa, — aapnet munden, førte

haanden optil, og satte i at illskrike. —---------Og der

kom han Ole rendende nedover bakken saa føttene føk op mot himmelen, ropte mot dem med sterke brøl:

«No kjem bykaran! — No maa du betterdø faa paa kjilen!» -— Og borte var gutten som et uveir, kastet sig paa ponyen og sprængte avsted for at møte de kommende.182

Baade ho Beret og han Store-Hans hadde reist sig og stod nu og saa. — Jo der var de, langt sydøst paa! — Nu glemte han sig ogsaa; han saa bønfaldende ind i morens ansigt, — hans eget bad saa sterkt:

«Trur du e tør forlat deg med e spreng aa møt hain far?»

Hun smilte ind i de spændte træk, — et stort, godt smil —:

«Skynd dig nu bare, gutten min!»

VIII.

Faren sat ved bordet og fik sig mat, med And-Ongen i fanget. Guttene stod paa den andre siden av bordet og hørte med begeistring om de merkelige viderværdigheter han hadde været ute for paa reisen; moren gik til og fra mellem ovnen og bordet. — — — — Der laa en betagende glæde over han Per Hansa og i alt han fortalte. Og hvor meget han end berettet, var det dog bestandig som om han holdt det rareste tilbake, som om han la det tilside til en anden gang. — Paa guttene virket det berusende, de blev kaate og yre, vilde vite mer, fandt idelig paa nye Spørsmaal.

— Ho Beret smilte nu ogsaa, men var saa skjæl-ven paa haanden.

Men nu maatte guttene avlægge regnskap om hvordan de hadde drevet hjemme. Da han under meget laat hadde faat hele fortællingen fra dem — den kom i stumper og utbrud — om Tønset'n og bjørnen, og grævling-suppen deres igaar kveld, lo han til taarene randt og maatte stanse med maten. Det var saan hjertensgod latter; guttene saa nu selv hvor morsomt det var og lo støiende med. Ho Beret stod borte ved ovnen og hørte det altsammen, grepes av stemningen, men maatte tørke øinene paa samme tid.-----------------Hun var glad nu for, at hun hadde183

sanset paa at ta ut av Storkisten igjen det hun la ned for en stund siden.

«Kom hit, du Store-Hans,» sa faren leende, «kan du sige mig hvad du har bak i nakken din?s>

Gutten sanset sig ikke, sprang hen og stillet sig ved farens side.

«Her gaar jo en rød stripe? — Har du prøvd at hænge dig, gut?»

Da blev han Store-Hans blodrød; han husket pludselig de fæle slagene fra igaarkveld.

Han Ole saa snøggt paa moren. — «Aa skidt,* sa han karslig, «det var bare e aa'n Hansb

«Naa,» mente faren leende, «det er altsaa det dere har drevet med mens jeg var borte? — Og ho

mor vandt ikke med dere?-----------------Vel, naa skal

det bli en anden dans; vi har saa meget paa os, karer, at her ikke blir fred hverken dag eller nat.--------

--------Tak for god mat, Beret-mor!»

Dermed reiste han sig, tok guttene med sig og begyndte at bære ind fra vognen. Det meste blev sat ind i stuen; noget maatte dog foreløbig faa plass i fjøset.

Der kom han Per Hansa ind med flasker og satte paa bordet.

«Kom naa, Beret-guldet mit! Naa har du fortjent en god dram, og en god dram skal du ogsaa ha!» — Han gik til vasbøtten med kaffekoppen han hadde drukket av, tok vand i den, skyllet og slog paa gulvet. Derpaa skjænket han koppen godt og vel halvfuld av whisky, kom og bød hende den. — Hun ver-get sig blidt med haanden og vilde ikke ha. — Jo saamen skulde hun ha det, lét han om, la armen om hende og rakte koppen op til munden. Da tok hun den og tømte i ett drag. — «Se saa, det var kona si det! — Du skal akkurat ha en Ilten knert til!» — Han gik til bordet og skjænket i paa nyt, denne gang mindre. «To ben, og én for hvert! Stik bare ut du! ------------Saa faar du gjemme flaskene.*184

Det blev en travl dag i hytten. Der var nu potet-lasset han hadde lovt hallingene, som sat øst i blaa-nene ensteds og ikke hadde saa meget som et potet-skal at lægge i gry ten; han maatte ivei med mat til dem. Og da ho Beret fik høre hvor daarlig det stod til i den hytten der øst, om konen som var saa lang i kindene og graablaa under øinene, blev hun den ivrigste til at skynde paa ham; — han maatte bare reise straks mens han hadde vognen og hestene her. — Kunde han ikke gjøre sig færdig idag?

«Nei, kyst no, kyst no, jenta mi!» lo han Per Hansa tindrende godt. — «Inat ligger jeg ikke hos non halling-kjærring!*--------— —

--------Nei, nu var han uimotstaaelig igjen; — saa

sterk og saa god! — Hun kjendte trang til at gaa og ta ham i haarluggen og rigtig ruske ham.

Han Ole blev straks sat til at binde p&a garnet. Faren hadde allerede faat til fire favner; det var inat ved leirildens lysning; da hadde han sittet oppe og bundet paa garmstrengen længe efterat de andre

hadde køiet.-----------------Guttene blev ellevilde da de

fik se garnet. Skulde de avsted til Sioux River og fiske med garn? Begge begyndte straks at tigge om at faa være med.------------«Bare rap fingrene dine, Olemand, rap fingrene dine, siger jeg!» Faren var lønsk og vilde ikke sige mer. — — •— —

Han selv og han Store-Hans gav sig ifærd med kalken, den blev baaret ind og sat i kroken, saa der ikke skulde komme væte paa den. Men der var meget at gjøre med den før den kunde brukes. Først maatte der til en trækasse, som var saa tæt at den holdt vand. Naaja, han hadde da materiale med sig! Han laget kassen, bar den ned til bækken og satte den i vand. — Den trutnet vel sammen til han fik tid til at bruke den! — Endelig blev det kveld efter en forfærdelig travel og morsom dag. Guttene var omsider kommet sig iseng og hadde sovnet.185

Men han Per Hansa hadde ikke stunder til at lægge sig. Det var altsaa det garnet, for det maatte være færdig inat. — Han fik endelig ho Beret lokket iseng. Hun var dog slet ikke søvnig ikveld; nu blev hun liggende og prate med ham, og la i garnnaalen straks én var tom. — Han forklarte hende hvordan han tænkte sig at bruke garnet. Først vilde han sætte det i Sioux River naar han for over imorgen, han trodde han visste av et lækkert sted, — og la det staa til han kom tilbake fra hallingene. Var der ikke trolldom i kortene, skulde han nok faa ferskfisk med sig hjem. Det var naa det mindste han hadde tænkt sig med garnet, skulde hun vite. Men det maatte hun ikke ymte om med en stavelse til guttene! — Det skulde bli den store overraskelse for dem, — de var da slike kjække karer! — Han hadde tænkt at fange ænder med garnet, — det var akkurat derfor han hadde kjøpt traaden til det. Det skulde bli anden kost end grævling-suppe her i hytten, skulde hun vei se, bare saasandt veiret holdt sig en par-tre dage til!

Ho Beret sanset paa, at hun hadde glemt at hænge for vinduet ikveld, og hun smilte. Hvad

skulde vei det være godt for?-----------------Hænge for

vinduet inat, du store verden! — Hun smilte atter, mæt og søvnig.

Han Per Hansa sat der og bandt paa garnet, og godpratet ustanselig med hende, og der var slik tryg glæde i alt han sa. — Han hadde strengen fæstet til sengestolpen, og det var akkurat som hjemme hos han far! — Hun hørte paa godpraten hans, hørte den nu mer fjernt, og det blev som smaabølgenes surl og sulk fra et hav som laa og dovnet sig i sommernatten. Hun bares bort i den lyden, sov hele natten uten at snu sig i sengen.

Da hun vaaknet om morgenen, laa han Per Hansa oppe ved væggen, fuldt paaklædd; det saa ut som han netop hadde kastet sig nedpaa.-----------------Der faldt186

lysning i stuen; fremenfor sengen laa der en hvit

dynge. —---------- Nei aa nei de guttene, — hadde de

nu kastet klærne sine paa gulvet igjen? Hun vilde lægge klærne paa bænken, tok ned i dyngen; og saa var det et nyt garn, skjøit og færdig, akkurat som et garn skal være.

--------Stakkars han! Naa hadde han visst sittet

oppe hele natten. Hun bredde varsomt felden over ham.

— — — Den morgen tok ho Beret av hvetemelet og laget pandekaker til ham. — Han skulde rigtig faa sig en godbit før han for! — — —

Ho Beret arbeidet haardt fremover dagen og

hadde mangt og meget oppe i tankene.------------------

— -— Det var vel saa laga for hende! — Der var én

som styrte med alting,--------— han visste sagtens

hvad han gjorde, og mot ham nyttet det saa lite at stri! — — —

---------— — — — Hun maatte ofte borttil vinduet og se østover;--------det var som om det blev

mørkere og mørkere der øst for hver gang.

------------------Om kvelden hængte hun atter godt

for vinduet. —

SINDET SOM IKKE TURDE SLIPPE SOLEN IND

i.

De første dage i oktober hang nogen hvite dun i luften, — vimret omkring, — dalte i buer. — De skulde ingensteds hen. Fandt ingen vei; men naadde omsider jorden og blev borte.

Luften klar net av igjen. Der kom flere søvnige soldage med gulmæt dis, og en stille der ikke var liv i.

Solen hadde ingen magt nu om dagene. Den steg hver morgen, gled henover himmelen som før, lavere for hver dag, og liv kom der ikke i den før den ved kveld nærmet sig Viddens brem i vest. Da vaaknet den og blev stor og blussende og fik en glans, som tvang alle til at stanse og se. Da fosset og flommet vesthimlen med en rigdommens daarskap av sterke

farver mot den kommende nat.---------------------Folk

gik derute i kvelden og snakket lavt. — En skulde aldrig set slik kveldsol!

— — Dag efter dag det samme. — Kveld efter kveld likeens —-----------------merkelig stille var dagen, kvelden endnu mer løndomsfuld taus. —---------

------- — Folk kunde ikke andet end snakke lavt.

Men saa en morgen — oktober var allerede halvleden, — fik solen slet ikke Øiet op.------------Himmelen laa nedpaa Vidden, tætpakket av graat og stille. — Det saug gjennem dette graa, og dog var der ingen vind at merke. — Folk var inde og fandt mer klær, kom ut igjen, frøs som om de intet hadde tat paa sig. Blekgraa og gudsforlatt øde laa uendelig-heten omkring.

Om eftermiddagen begyndte sneflokene at fare. De kom seilende fra nord, hele luften var tilsidst fuld av et uendelig mylder av graahvite prikker som alle stevnet samme veien. Kvelden blev kort den dag, og døde i en belgmørk nat der trykket saa underlig tungt.

-------------Atter blev det dag uten andet lys end

det de hvitgraa prikkene gav. Hele den dag snedde det. Og natten med. —

Omsider lysnet det igjen. Dagen kom, uten sol. — Der gik vind og saug koldt om nøvene, slap dem og tok ned i det hvite teppet, og rusket bleke hvirvler ut av det.-------------------— Hvirvlene blev borte

og kom igjen-------------------------------la sig, røk op og

snurret videre.------------------Der kom stadig nye. —

-----------Der var saa mange. —

II.

Han Per Hansa og guttene drev som nogen rigtige brander de sidste dage før vinteren la sig. De gik fra det ene eventyret og ind i det næste, kom ut igjen og smatt straks ind i et nyt. Fred var der ikke paa dem hverken nat eller dag. Men ho Beret kom sig ikke med; hun saa efter dem naar de for; og naar de kunde være ventendes, gik hun med And-Ongen paa armen og speidet, og hadde noget varmt staaende paa ovnen for dem. — De var vel kolde nu, stakkars karer! — — — Naar de da sat der rundt bordet og blev borte i alt det rare de hadde oplevd, sprang praten fra hændelse til hændelse, og hun vandt ikke følge med. — — — Deres glad3 leven og støiende latter skjøv hendes tunge tanker ut i et dypere mørke.

Hun maatte dog indrømme at det var merkelige kunster han Per Hansa kom fram med. Aldrig kunde hun begripe hvor han hadde lært det altsammen. — —--------Der stod nu væggene t. eks.,189

som han selv var saa tindrende stolt av, og han Store-Hans ikke blev træt av at beundre. — >— Væggene hadde han git sig ikast med straks efterat han hadde været østover med potetene. Kalken hadde han blandet efter opskriften, og smurt paa væggene baade ett og to og tre lag. —- Nu stod gammen der og skinte indvendig til det skar i øinene.

— — — Før sneen kom, syntes ho Beret det var artig at ha slike vægger i stuen; men efterat der ikke blev andet end hvitt utenfor, saalangt Øiet kunde se og tanken naa, syntes hun det var for galt at han hadde gjort det. Nu skar det i synet baade ute og inde. Det svarte jordgulvet blev nu det eneste hun kunde se paa og finde hvile ved. — Hun fik det nu bestandig med at se ned naar hun sat ind^.

-------—-------Ymte om det, og ta glæden fra ham,

orket hun ikke. — — — — -— Og det kunde vel være det samme for hende. — Hun stod det vel den tiden som var igjen! —--------

Hun var dog glad over al fisken de hadde været avsted efter. Han Per Hansa hadde tat begge guttene med sig og gjort en stortur østover til Sioux River. Der hadde de gjort god fangst med garnet; og han Per Hansa fik snakke med trønderne der øst om merkelige ting, og hadde av dem faat mange vigtige oplysninger. —---------------- Hjemme laa der nu

frossen fisk langs hele gammevæggen. — Han Per Hansa la ut for hende hvilken heldig Guds styrelse

det var at sneen endelig kom. —--------Hm — du

store min, var den ikke kommet nu, hadde lian vel maattet avsted og hente den! Men nu var den uma-ken spart altsaa. Ved hjælp av sneskavlen kunde de nu ha ferskfisk hele vinteren. — — — — —

— — «Hei, kjærring,» sa han, og lo naar hun sutret over hvor øde her var blit efterat sneen la sig, «du kan vel skjønne vi ikke kunde berge os uten sne!

— — — — Hei, kjærring, hvitt og fint baade ute190

og inde! — Undres paa om det ikke gaar an at gjøre noe med gulvet ogsaa?»-------------------------- -------

Og nu kom det for en dag, hvad han Per Hansa hadde tænkt paa da han kjøpte alt det saltet; han saltet fisk i alle de kj øreler de kunde undvære.

For guttene blev dog andejagten med garnet det gildeste av alle eventyr. En skulde aldrig hørt slik laat paa mennesker! Faren var næsten den værste av de tre. Nu kom det fram, alt han hadde tænkt ut om ændene mens han Store-Hans og broren bare gik der og snakket og undret sig og ingen verdens ting kunde hitte paa. Han Per Hansa hadde alt ut-regnet. Narret ændene ham paa én maate, saa lurte han dem paa en anden, — i garnet maatte de. — I tre nætter hadde de alle tre ligget vest i sumpene og basket og slaast med al den omildheit der laa av fugl. De kom hjem om morgenen efterat det var skikkelig lyst, vaate som kraaker, var valne over hele kroppen og blaakolde i fjæset. Men fangst hadde de gjort! — Straks det led mot kveld, maatte de avsted igjen.

Ho Beret bad sørgmodig baade med ord og miner, at nu maatte de ikke gaa igjen; for de ødela sig paa denne maaten. — — Hvad skulde de med al denne fuglen? — De skulde bare se, at de ikke kom til at trænge saa meget mat. — — — — De skulde bare se! — Men til slik prat maatte jo guttene le. Delle var akkurat som at høre ho Sofie snakke, og alle kvindfolk var vel slik, — vet hadde de ikke. Hørt slikt da — ikke ta mer fugl! — —

— —--------Og faren lo med dem og godgjønte med

moren. Aajo, de fik nok være om sig og ta næringen mens den stod utenfor stuedøra. Kanske, frøs

det op til natta?-------------------------------------Vent naa

bare til de fik ændene plukket, saa skulde det bli fjerdyne baade til hende og'n Lisj-Per! — Han Per Hansa var myk i røsten.-------------------------Forresten191

fandtes der ikke lækrere mat paa kongens bord end slike ænder! —

— ------------Med fik han hende ikke. — «Vi trænger det ikke!» sa hun forknytt og tidde.

Skymningen kom; karene for sin vei, og hun gik der alene med barnet.

Men saa var vinteren kommet; sumpene frøs til, og saa blev det ikke mer fangst det aar.

Og da fik han Per Hansa tid at strække paa sig et grand og puste ut.

— «Ja naa tænker jeg næsten, at vi faar bære litt suppemat til grandene,» sa han. — «Denne gang skal det bli andet end grævlingmøljeb--------------------

Alle i det lille nybygget hadde hat det travelt de sidste dagene før vinteren kom. De ante han ikke var langt unna, og det var bedst at være færdige til at ta imot ham. Baade han Hans Olsa, Tønset'n og Solum-guttene hadde været østover til Sioux River efter ved, hadde gjort to færder, og været litet hjemme det sidste. — Der var ikke gjort mange besøk, hver hadde det travelt med sit. Forresten kom man ikke saa ofte til han Per Hansa. Det var saa rart med konen der i huset; litet sa hun; sommetider følte de som om de kom til uleilighet; hun lot ord falde som de ikke kunde andet end undre sig over.

Men den dagen guttene bar ænder til alle stuene, og stod der stolte over herligheten de kom med og lot ord falde som hørtes som eventyr, gik folk bortover til han Per Hansa for at høre hvordan han hadde baaret sig ad med at knipe fuglen. For det vilde ikke guttene ut med, hvor meget de blev frittet. Solum-guttene var de første, Tønset'n og ho Kjersti lot ikke vente paa sig; endelig kom han Hans Olsa og konen hans.

Da de stod i stuen, glemte de at snakke om andejagten han Per Hansa hadde drevet, blev bare staaende og glane opad stolper og nedad vægger. —192

------------Nei--------nei--------nei hvad var nu det

her! — Hadde de klistret sne paa væggene? —

Han Sam trodde det var sne og tok i det. —-------—

Hvad var det? Det var vel ikke maling? — Du vide verden saa fint det var! — Han Per Hansa sat der og saug paa pipen og nød sin triumf, han syntes aldrig han hadde været saa glad i naboene sine som

i denne stund.---------— Ho Beret gik der stille og

hørte paa, var het i ansigtet og noget brydd, — ikke for al den del vilde hun hat dette ugjort med væggene nu!

Alle undret sig. Ho Sørme smilte vakkert og blev god i ansigtet; hun gik bort hvor ho Beret stod og sa varmt:

«Naa har du rigtig faat det fint i stua di. Du skal bare se du kommer til at trives,» og saa hjalp

hun hende med stellet.-----------------Men ho Kjersti

slog sig paa laaret og mente det var skidt til mandfolk hun og ho Sørrina hadde faat! Hvorfor fandt naa ikke de og paa noe artig? — Hvorfor var det bare han Per Hansa som hadde faat hodet paa rette enden, — — — ja, de kunde gjerne skamme sig

der de sat!-------------------— Manden hendes tok sig

nær av dette, maatte minde hende om, at det nu likesom var han da som hadde berget sogningene! Hun fik huske det; for hvad skulde de vel ha gjort her i længden, hvis ikke sogningene var kommet? — «Og ikke vet jeg hvad dette paafundet hans Per

Hansa skal være godt for heller;---------------------her

er jo forsørje meg saa fint at en snart ikke kau

spøtte!»------------------Tønset'n saa bebreidende bort-

paa ho Beret; det var naturligvis derfra denne stor-mandsgalskapen hans Per Hansa skrev sig. — Hun kunde jo aldrig bekvemme sig til at være som andre folk. — — — -— — — — — Solum-guttene glædet sig over væggene. Dette var virkelig pent; — naar de blev gift, skulde de gjøre akkurat likedan med væggene sine!193

Han Hans Olsa saug paa pipen og hadde ikke mange ord. — Han syntes bare det var saa rart. Han la langsomt sammen uten at faa det til at rime. — Var nu dette likt han Per Hansa? Han som brukte at komme til ham med alt mulig? Her gik han nu og gjorde alt alene! Naar han nu hadde faat visst hvordan en kunde faa en svart jordvæg saa hvit og fin ved saa ringe omkostninger, hvorfor hadde han da ikke fortalt det? — Det var ikke mer hyggen herute end at de alle kunde trænge at dele det som var. — — — — Det store, krunglete ansigtet var

alvorlig. Det maatte se paa han Per Hansa. ------------

— Nei, det var det samme gode aasynet en likte at ha ved siden av sig! — Det var vel bare en av spilop-pene hans. — — — — — Inde i det store hodet rimet dette bedre der han blev sittende og se paa naboen. — Da de to om en stund stod utenfor døren og saa paa sneen som faldt, mælte han Hans Olsa stille:

«Du har faat det vakkert til inde, Per Hansa; men han som naa steller med væggene dine ute, gjør

det vel fuldt saa godt.----------------------Du skal ikke

hovmode dig over egen kraft!* —

— «Aa skidt, Hans 01sa,» lo han Per Hansa,

«hvad staar du der og væver om!------------------Kom

og ta med dig et par ænder til ho Sørrina!» — —

III.

Det var bare bra, at vinteren kom nu syntes han Per Hansa, for sandelig om han ikke trængte at gaa

i hi en stund.-------------------------Han tok ind et godt

maaltid ænder eller ferskfisk og tændte pipen, strakte sig og sa:

«Ak ja, naa har vi det rigtig saa godt som mennesker kan faa det, du Beret-mor!»-------------Noget

svar ventet han ikke hver gang, og fik det heller ikke; saa gik han og la sig, sov en god middagslur194

eller hele natten tilende.---------------------Javisst, livet

var saare godt, det var det!

Saan gik et par dage; ruskveiret stod paa fremdeles. Han Per Hansa forsyn te sig av maten, gjen-tok naar han var mæt, at naa hadde de det rigtig

godt, og saa sov han den retfærdiges søvn;------------

— han kunde forresten ikke begripe at han aldrig blev utsovet. — Han sov om dagen og sov hele natten, og allikevel var det som han ikke fik nok hvile.

---------------------Av og til gik han utom døren og saa

i veiret og bortover til naboene. — Nei, ute var ikke noget at ta sig til, og ikke var det folkeveir til nogenting heller. -— Han kom ind igjen, strakte sig og gjæspet.

Dagene gik.

Ja, dagene gik. Den ene akkurat som den andre. --------— Han Per Hansa kunde ikke begripe hvordan dette hadde sig: — han visste dagene blev kortere, fik et stykke skavet av hver kveld; men — de blev da længere?

Javisst blev de længere! — — — Tilsidst blev de saa lange at han ikke visste hvor han skulde gjøre av sig for at faa ende paa dem. — Han sa sig selv at dette her var bare bra, at han trængte at puste i bakken nu, for han hadde virkelig tat haardt i fremover høsten, og det var saa velsignet godt at faa sitte her og være storkar en stund, — og det kom vei til at leite paa til vaaren naar godveiret kom og hans store eiendom skulde tilsaaes — han skulde akkurat kvile sig en stund til! —

Men dagene blev altsaa længere!

Det var ikke frit for at han tok til at kjede sig. Ute var det som det hadde været. Syntes ikke at skulde bli anderledes. Graa luft. Rusket og kold-gufsent. Sne fauk og sne faldt. Bare saavidt han kunde ane hvor gammene hans Hans Olsa laa. —

-------------Ute var ingen verdens ting at gjøre. Der

laa meget ved ophugget; — det tok ikke længe at195

gi feet hvad det skulde ha.------------------Ja, saa var

der ikke mer at se efter ute.

Han Per Hansa satte sig ved bordet inde i stuen, han la sig paa sengen naar han blev træt av at sitte; forsøkte at sove saa længe han kunde, vaaknet, snudde sig i sengen for at sove videre; stod op og satte sig ved bordet naar han blev lei av at ligge.

Dagene gik, og gik slettes ikke. Tiden var simpelthen stanset! — Han hadde aldrig set det saa galt, — dette var værre end den værste landlæga i Lof oten!

Guttene gik det ikke stort likere med. De sat der og hang, de ogsaa, — fordi de ikke hadde noget at bestille, sat til

de rauk i totten paa hinanden og slost saa faren maatte op og lægge haand paa dem. Men han f6r ikke haardt. — — — — — — —

Stakkars gutter, hvad skulde vel de ta sig til? — —

--------Moren nævnte altid bøkene. Faren sa at jo-

visst maatte de læse! Der skulde ikke vokse op hedninger her i huset, han kunde bli haard med dem ogsaa angaaende boken; men — naa ja, gutter var naa gutter, — han husket sagtens det! —

— Nei nu saa han da, at dette umulig gik an. Han gav en god dag i veiret, satte trøien paa, bød guttene ta paa sig; og saa gik de ut og tok fat paa vedhaugen. — De saget og de hug; de bar ind og de stablet op. Først lagret de op al den kløvne ved der var rum til inde; og saa bygde de et rart litet hus ute av kløvet ved — det var saa net og kunstig gjort, det huset —, og de lagret det fuldt med kløvet

ved.-------------------------Dette her gik rent bra, skjønt

veiret var styggelig kaldt og ufyset. De arbeidet fra tidlig morgen til sent paa kveld, gav sig snaut tid til at holde middag; guttene tok til at klage og sa

de orket ikke mer.-------------------------Vedhaugen tok

dem akkurat fire dage, saa var der ikke mer igjen av den, og heller ikke mer at ta sig til ute.

Og saa sat de der igjen.196

— — — — — — Det samme slags veir holdt

sig: — En kold, gjennemtrængende vind fra nordøst blaaste fra morgen til kveld og sang rundt nø-vene om natten. — Sne fauk og sne faldt. — —

Ikke sol.---------------------Ingen himmel. ------------

Den askegraa taaken som det gufset saa fælt av, stod

frosset omkring dem og over dem.-----------------Om

kveldene var det fuldmaane nu. Da blev taaken lysende og levende, og saa merkelig at se paa. Den kom igjen kveld efter kveld.

Han Per Hansa saa paa den og tænkte:

Naa er visst trollene ute og færdes?-------------

En kveld kom Tønset'n og ho Kjersti bortover. De blev sittende der længe og prate. Det kunde mer-kes paa han Syvert, at han var i ulag; han røkte paa pipen, men var sturen, og saa paa væggene hans Per Hansa og hadde ikke stort at si, — var unødig høirøstet naar han fandt paa noget.

Men ho Kjersti holdt sig med ho Beret; de sat paa sengen begge to og lot til at ha meget at prate om.

--------Hun var saa hjælpsom ikveld, ho Kjersti.

Hun kom for at spørre om — om — ja om hun ikke kunde faa hjælpe Iho Beret? Hun hadde litt uldgarn liggende hjemme i kisten, det var bløtt og fint garn, skulde hun tro; vilde hun ta det ilde op, om hun bandt et par hoser til nykommeren de gik her og ventet paa? Det var fint garn, rigtig fint! Ho Beret kunde bare tro det var langsomt for hende og pisterkvinten hendes at sitte der borte alene og ingen nykommer ha at vente paa! Hun hadde meget garn, og kunde godt binde sokkene saa lange at det blev bukser med det samme. — Det vilde bli trøisamt for hende, det arbeidet, ja for han Syvert 6g stakkar, som ingen nykommer fik!

--------------------Ak ja, Gud bedre, han Syvert var

noksaa bra — ikke for det!--------------------Ho Kjer-197

sti kom paa en fortælling hun hadde hørt, om et par folk som ikke fik det barnet de endelig vilde ha, og hun

fortalte den med det samme. — — — Konen hadde ikke bedre vet end at hun søkte en signe-kjærring om hjælp, fik av hende baade divels-drik og bøvergjeld; hun baade smurte sig utvortes og tok det indvortes; men det blev nu ikke anderledes med hende for det, — nei, ikke før en sommer der kom sild paa vaagen, og fuldt med fremmed notkar. Aa ja hugen er heit naar'n staar paa! — Men trur du ikke at manden blev likesaa glad i det barnet som om han skulde være far til det? — Ja er det ikke merkelig? — Men da gutten var skikkelig aarsgammel, og de skulde ha ham til daaben, ja den søndagen gik det saa galt til, at da de seilte indover fjorden, saa kuldseilte de, og der tok Vorherre baade moren og barnet, — han tok igjen det han hadde negtet at gi, og han tok mer til! — Er det ikke rart med slikt, syntes ikke ho Beret det? Var det naa ikke rart, at faren kunde være saa glad i det barnet, — ho Kjersti kjendte dem godt begge to?

Ho Beret hørte nøie efter og blev svært pratsom med nabokonen. —

Mændene borte ved bordet var blit opmerksom-me paa fortællingen og hadde fulgt med. Han Per Hansa saa paa han Syvert og lo, han Syvert saa igjen paa væggene og sa iltert:

«Jeg synes du kunde finde paa noe fra Amerika

at snakke om:-----------------— Vi er færdige med troll-

skapen borte i Norge!*--------Han reiste sig og vilde

gaa.

Nei det vilde ikke han Per Hansa høre tale om; naar de nu hadde trodset uveiret allikevel, skulde

de bli sittende en stund til:------------«vinden har du

med dig, Syvert!-------------Nei sit naa ner et grand

til!»

En eftermiddag kom de alle fra han Hans Olsa. De blev der til det var mørkt, ymtet da om, at de198

vel fik se at komme sig avsted snart, men gjorde

ikke tegn til opbrudd.---------------------------Ho Sørine

hadde en liten ting med til ho Beret. Hun hadde hat nogen tøibiter liggende, som hun ikke visste hvad hun kunde bruke til; nu var det saa stuslig om dagene, at hun maatte finde paa noe; og her hadde hun laget noe for nykommeren som de alle gik og ventet paa! Ho Sørine trak ut av barmen en liten barnehue; den var laget av hvite og røde og blaa striper, hadde lange silkebaand, og var sydd med stor omhu. Det var et vakkert plagg. Alle maatte faa se huen; der blev megen glæde og mange lovord over den. — Ho Beret sa mindst, var vaat i øinene, tok imot huen og la den forsigtig ned i Storkisten.

------------I kveld var det ho Beret som slet ikke vilde

høre om at fremmedfolket skulde gaa endnu. Hun blev paastaaelig og sterk. — Her laa da saa meget mat rundt gammen, — mer end de selv kom til at trænge! — at nu skulde de være her tilkvelds og

hjælpe dem med at faa ende paa maten!-----------------

Det blev han Per Hansa storglad over. Det var aldeles rigtig som ho Beret sa, at de hadde mer end de kunde bruke, og der var mer igjen øst i Sioux River; ikveld skulde de akkurat ha ferskfisk! <— Han var ute efter frossen fisk og skar sund, og det var akkurat som i Lofoten, og nu var han i godt lag igjen.-----------------------

— — Alle syntes det var hyggelig den kvelden.

IV.

— — Nei, dagene gik ikke! —---------— — —

Hervarde ikke kommet længere end til midt i november! For han Per Hansa syntes det som mange vintre

allerede, der han sat ved bordet og saug paa pipen og saa paa ho Beret.

Ja, han saa paa ho Beret. I de sidste par ukene var han blit opmerksom paa mange ting han ikke199

hadde lagt merke til før. Smaating bare; men der var saa meget, — snart det ene, og snart det andre. Nu han sat der og slet intet kunde finde paa at gjøre, tok tankene det han saa og la sammen, la langsomt og forsigtig sammen. Og mindre og mindre likte han summen.----------------------Han søkte at

slaa det bort, kaste det fra sig. Og det lykkedes ham

— i førstningen.-----------------Herregud — ikke andet

end Smaating, som let kunde hænde i slike omstæn-digheter! — Aanei, der var ingen fare med ho Beret,

at ikke hun greide sin tørn!--------Det rettet sig nok

naar tia kom;-----------------for det var jo bare naturens lov, det her, med mennesket. — Det var vel ikke andet end at hun gruet sig, stakkar?--------—

Men de kom igjen, disse Smaating; og der var saa mange av dem. Han Per Hansa kunde ikke ræsonnere det fra sig — der var saa mange ting.

--------Hun var visst adskillig magrere i ansigtet

denne gang, — eller saa han feil mon? — Hun

saa slet ikke godt ut, — nei----------------------.------------

Hvorfor aat hun ikke mer? Du store verden, hun gik da vel ikke her og sparte paa maten? Og de som hadde mat liggende i haugevis! — — — Her var fisk, og her var kjøt, og ikke saa litet mel heiler. Hun skulde værsgo forsyne sig, det skulde Beret-guldet hans, ellers blev det en anden dans! — —

En dag de sat ved bordet og fik sig mat, sa han til hende, at hun maatte ikke sitte her og være frem-medfolk i sit eget hus. — Han blev grov og myndig i røsten: Nu skulde hun værsgod forsyne sig som et voksent menneske! — «Ta naa til dig da, kjærring!* Og saa tok han nedi fatet og la et stort stykke fisk paa tallerkenen til hende. — Hun pirket borti det og lot det ligge.

— <Det falder tungt at tvinge ned hver tuggen,» sa hun.

— «Men du kan da skjønne du maa ha mat, -------------baade for dig selv og —.»200

— «Aa ja,» sa hun og reiste sig fra bordet, «det greier sig nok med maten.» —

— Nu la han merke til, at hun laa meget vaaken om nættene. Han sovnet visst altid før hende; hun var vaaken hver morgen naar han rørte paa sig endda han var saa morravak. Traf han til at vaakne om natten, kunde han næsten altid være sikker paa

at finde hende vaaken. —---------En nat hadde hun

vækket ham. Hun sat da i sengen. Hun hadde visst graatt, — han kunde høre det paa maalet. Og saa var det ikke andet hun vilde, end at han maatte staa op og se hvad som mankerte han Slore-Hans; han hadde ligget og ynket sig hele natten, sa hun. — Han Per Hansa hadde da staat op og set efter gutten, som ingenting manglet. — — Den natten var han blit ræd tilgagns; for da han kom og la sig igjen, hadde hun tat til at graate saa fortvilet. Meget av det lille han fik ut av hende, syntes han ikke der var stor mening i heller.--------Siden hadde han været ræd for at være kjær mot hende; han merket, at da var graaten sikker paa at komme. — Og slikt var ikke bra!

Han sat der i den lange, lange dagen og la merke til konen, blev ræddere og ræddere for ho Beret stakkar. — — Der var bestandig nye Smaating at lægge merke til. —

--------Hun som altid var saa net, og fik alt hun

tok paa sig, til at se pent ut, hun gik der hamset og ufjælg og gad ikke fli om sig, — ja nu saa han det og! — Det

var sjelden at se hende vaske ansigtet. Og haaret, det vakre baaret, som han var saa overvættes glad i og likte at spelle sig med naar hun var i godt lag, det hang nu i tafsete fletter. — Var det ikke to dage nu itræk hun ikke hadde hat flettene oppe? — — — Nei, han turde ikke si noget om det. Hvordan kunde han snakke til ho Beret om at fli sig, hun som var saa flien, og ofte paulet

paulet = smaaskjendte.201

paa ham, fordi han var saa slurven og likesæl om

sig!-----------------Naaja, ikke fordi hun ikke var pen

nok korsom var, Beret-jenta hans! Dette sa han Per Hansa til sig selv. Men en dag som han sat der og saa paa hende, stod han pludselig op, gik borttil vinduet, stod der og saa ut, og saa sa han:

«Jeg tror mest du maa gaa og fli haaret dit,

Beret-mor. —---------------------------------Jeg mest som

kjender det paa mig, at idag faar vi fremmen.»

Da hadde hun kastet øinene paa ham, var blit blussende rød, hadde saa reist sig og gaat ut av stuen. — Han hørte hun gik ind i fjøset. Hun blev der længe; men han kunde ikke begripe hvad hun gjorde derinde paa den tid av dagen. Han stod der undren og urolig. Da hun kom ind igjen, turde han ikke se paa hende. — Men da hadde hun git sig til at fli sig. Hun tok vand og vasket sig, løste flettene op, kjæmmet haaret, og satte det vakkert op igjen. —

Hun hadde git sig god tid ogsaa. -— — — -------—

Han maatte se paa hende under dette. Han la alt sit i synet, bare saa paa hende; nu skulde han rigtig likt at si noe sterkt og vakkert til hende! Men hun hadde ikke set paa ham, og han turde ikke. Begge guttene sat forresten i stuen. Han gjorde sig et erend ut, gik tæt forbi hende, sa lavt med stor skøi i stemmen:

«Ja naa blev det vel saa mye tel dokka!»

Resten av dagen kjendte han sig gladere end paa lang tid. — — — Aa hun blev nok all right, ho Beret hans, — ja — hun var jo all right, ikke for det!

Men — der kom flere dage; han Per Hansa hadde intet at ta sig til, han saa paa konen, saa og saa, og saa tilsidst intet andet end det som galt var.

---------— Saa faamælt og indesluttet hadde hun

nu neppe været noen av de andre gangene? — — Han sat der og pratet med guttene om fremtiden,202

til synene tok baade dem og ham, søkte paa alle vis at dra hende med i praten, og saa lykkedes det ikke. Nei, han greide det ikke hvordan han end for aat.

— Og han følte det: det var ikke det, at hun ikke vilde, men hun vandt ikke! — Smerten gik som et sug gjennem ham: Gode Gud, var hun blit saa av-kræftet! Og saa vandt hun ikke ta mat til sig heller.

--------------------------Ho Beret sat der i stuen med dem,

var ikke mer end fire skridt borte, og var allikevel langt unna. Han snakket til hende, bare til hende nu, men kunde ikke faa hende over den ring som laa rundt hende. Da han opdaget det, gjorde det ham saa vondt at han kunde skreket.

—------------------Og saa var det dette, at tingene

blev borte for hende, rent borte, fast de var der. Han hadde set det flere ganger, og ikke lagt videre merke til det; men det samme vedblev at gjeiita sig til han maatte se —: Hun kunde lægge en ting fra sig, komme straks tilbake, og bli gaaende og lete efter den. Tingen laa hvor hun hadde lagt den. — Dette hændte som sagt ofte. Somme tider maatte

de le til hende allesammen.-------------<E mein auen

dena e i veien, mor!» ropte han Store-Hans og lo saa hjertensgodt at han fik de andre med. Men han Per Hansa merket snart, at hun likte det ilde, at de lo til hende.

— En dag gik hun og lette efter saksen. Hun hadde sittet ved ovnen og lappet paa et plagg, hadde reist sig for at stikke mer i, og da hun satte sig, kunde hun ikke finde saksen, som hun holdt i haan-den. Hun lette og lette. De andre maatte til at hjælpe hende. Pludselig opdaget han Ole saksen i haanden paa moren, sprang til og rev den ut; — —

— gutten brølte av latter. Da brast hun i sterk graat, la alt fra sig og gik bent tilsengs. — De sat der og var ilde ved alle tre.

Men somme tider hadde hun rider da hun var usædvanlig kjær mot dem allesammen, — især mot203

han Per Hansa. Hendes omsorg blev rørende barns-lig, og det var som hun ikke kunde faa gjort det godt nok hverken for ham eller barna. Men det var saa sprødt, og han turde ikke røre ved det. — Allikevel var han glad naar de turene kom; det gav slikt velsignet mod i kroppen. —

-----------------Selvfølgelig blev hun straks all right!

— Og nu kunde det neppe være svært længe att! —

v.

Vinteren holdt fastere det tak den hadde faat da først den tok i. Snekaven boltret sig voldsomt under en lav himmel, rørte op hele luften til den stod i ett eneste mjell, — sopte med fæle rise-sop nedpaa vidden og rørte ihop et fokk saa fælt at det var uraad at faa øinene op.-----------------

--------Straks det klarnet, saug frostgufsene gjennem hver liten spræk og la hvit aande igjen efter sig. Pusten stod frossen i luften straks en slap den. Tok en i jern, sat der et stykke av huden igjen.

--------Men der sprang en og anden stille, skinnende solskinsdag indimellem. Da laa hele Stor-vidda og funklet i spillende skjær av diamanter. Det var saa sterkt at det brændte synet; Øiet saa sort der det ikke fandtes andet end tindrende hvitt.

— — Kvelden, den trollstille kvelden — fagrere

end nogen barnedrøm hadde fundet!----------------------

Ute i vest — og saa nær! — sank der et flammende aasyn ned i et hvitt leie; tændte det i brand, i straalebrand, i guldbrand der fløt utover mellem zonene. Branden fattet i de mange hundrede tusen millioner diamanter, fik dem til at lyse med gule, røde, grønne og blaa smaaflammer. —

---------------------------De kveldene var farlige for alt

sind. I det friske la de slik støiende latter, hvem hadde set en slik maanenat?-------------------------<--------

14 — Rølvaag.204

— I det syke graat det; graat uten haab. — Dette var ikke liv, men evigheten selv.

— Han Per Hansa sat der i gammen sin, aat av maten, saug paa pipen, saa ræd paa konen, og visste ikke sin arme raad. — Hvor skulde han vel hen? Det gik vel ikke an at gi sig til at gaa gaardimellem, al

den stund det stod saa skralt til hjemme.---------—

Aanei san: han fik nok sitte!---------— — Men ilter-

heten steg hos ham; det faldt ham vanskeligere at holde nævene stille.

Der kunde overfalde ham slik lyst til at ta ho Beret, den velsignede Bereta hans, og sætte hende paa fanget som et uartig barn — akkurat slik ja! — og ræsonnere med hende; snakke fornuft i hende.

— —------------For dette var nu ikke realt handlet

av hende da! — Visst var det tungt for hende nu, men det blev da en overgang med det. — Og se det var da noget at stri med, noget et voksent menneske kunde vedkjende sig! Dertil hadde hun al sin vanlige syssel at skjøtte.---------------------Men han! — Ja

her sat han og bare saa paa!

-------Nei, det var vel galt, dette og. Han blev bare

saa lutende lei av at sitte her og vente! Bart at det drog saa længe ut? — Det skulde vel næsten være

tiden nu?--------------------------Nu om dagene tænkte

han ofte paa navnet. Og det var han bestemt paa straks, at blev det jente, skulde det være Beret, -— den sak var avgjort! — Men kom hun med en gut til ham, da visste han ikke akkurat? — Han sat der og prøvde to navn, men — •— naaja, han fik nu se

da.---------------------------Bare hun saa sandt vilde

komme med barnet, skulde nok han greie navnet!

— — Han kjendte sig ussel og klein der han gik

og drog sig omkring gammen. — ------------•— Kunde

han endda faa gjort sig en snartur østover til Sioux Biver, det kom over ham som en forlokkende tanke,

— til trønderne! — Denne kulden var da ikke noe. Veien var lang, det var den, men han skulde nok205

greie den. — Hadde han ikke seilt en liten halvfemte-rømmingsbaat syd fra Helgeland og helt til Vest-Lofoten midt paa svarte vinteren! — Dette her blev som ingenting at regne mot det. — — — — Det skulde rigtig være trøisamt at fiske med garn gjennem isen! — Og hos trønderne, som var gamle i landet, gik det an at faa oplysning om mange ting. — Det var merkelig, det de fortalte ham sidst, om indianerne nordved Flandreau og skindhandelen deres. Naar han kom til at tænke paa det, var det vanskelig at faa det fra sig.

Men det var nytteløst altsammen. Her gik ho Beret, stakkar og stullet med sit, og han maatte ikke tænke paa andet end hende.

Og han Per Hansa tænkte paa hende. — Han hadde lagt merke til, at hun var ømtaalig mot kulden; hun klaget sig aldrig, men han saa det. Han begyndte selv at passe ovnen, og holdt den rød det meste av dagen. Allikevel vandt den ikke at varme op stuen naar kulden stod paa som værst. — Jordgulvet var bestandig koldt, og ho Beret var svært kuld-skjær paa føttene.

En dag fandt han Per Hansa paa noget som var ham til stor glæde og adspredelse. Mens han og guttene drev med veden, hadde han plukket ut de største og reneste stokendene, hadde teljet dem firkantet og sat dem bak ovnen til tørring; han mente at lage etkvart av dem ivinter. — Nu tok han den bedste stokenden han kunde finde og arbeidet et par træklumper til ho Beret, — han visste hvor gode og

varme de var mens de var nye.-------Han stod længe

i beit for overlær. Men saa skar han resolut et hjørne av skindfælden, klippet ulden snaut av og laget over-lær av det. Han fik det pent og godt til altsammen, og var ikke lite stolt. — — — Da han var færdig, bar han dem til ho Beret og satte dem paa føttene.

træklumper — etslags nordlandske træsko.206

Hun blev rørt over gaven; det saa han godt; men saa sa hun noget han syntes hun gjerne kunde latt usagt:

«Dette skulde du ha fundet paa før. — — — Naa har jeg gaat her med kolde føtter i hele vinter,* — Ordene faldt stille; der var ikke nogen anklage i dem heller, — hun sa dem bare.

Men da gik han bent ut av stuen, stanset uten-for døren, og blev staaende længe og se ut i kvelden. ----------------
Det lekte derute.-----------------Der var ingen stilhet der.-----------------Kaldte det ikke mon?

—-------------Han Per Hansa kjendte saan trang

til at graate. —

VI.

— Og en vakker dag brast det for han Per Hansa. Han røk op i et sinne som skræmte ham selv, han strakte haanden ut, tok om noget, og det knakk under taket.

Det var en av Solum-guttene som var skyld i det. — Han Henry kom bortover en formiddag, steg ind i stuen og sat længe og pratet som om intet stod paa. Han Per Hansa var glad over besøket, og nødte ham at bli sittende. — Da gutten endelig reiste sig og skulde gaa, spurte han om ikke han Per Hansa vilde ta koen deres og beholde den til vaaronnen begyndte? Koen var bær i januar, saa han vilde ikke tape noget ved det; høi var der mer end nok at ta av. Han Henry spurte langsomt og saa ikke op; — det var mest som han skammet sig for at bære fram begjæringen.

— Han Per Hansa blinket med øinene. — Dette var vakkert gjort av han Henry! — Tænke mer paa ho Beret og barna end paa sig selv! — Dette var saa vakkert gjort at han ikke kunde forstaa det, — han blinket sterkere med øinene, der kom vand i dem. — Nei slet ikke kunde han motta et slikt tilbud! Rig-207

tignok var det ikke flust med melken, men de hadde lært at greie sig bra foruten. De brukte suppe, og den gjorde det. — Nei han kunde ikke tænke paa sit ta melkdraapen fra dem naar de engang fik den! — Han Henry var brydd, stod og saa ned, visste øiensynlig ikke hvordan han skulde greie erendet sit

— — Aa, det var naa ikke akkurat slik heller, sa han. — Han og broren hadde laget sig en slæde;

de hadde tænkt at ta sig ut og prøve den.--------Koei

kunde de ikke la bli staaende naar de f6r.

Da lo det i øinene paa han Per Hansa; han bøide sig fremover bordet, snakket ivrig og fort —: Nei dækeren puste! De tænkte sig vel ikke østover til Sioux River? Hvad? — Ja den færden skulde han rigtig like at gjøre med dem! — Kunde de ikke vente et grand paa ham til — til han blev færdig? -------------Han saa snøg bortpaa konen.

— Det var ikke akkurat saan, tilstod han Henry og blev endda mer brydd. •— Forældrene sat alene

øst i Minnesota-----------------og nu hadde han og han

Sam snakket om, at det kanske var bedst for dem at krabbe sig østover og ture jul sammen med gam-melfolka. — Det var stuslig for dem; og her var ikke noe at ligge efter nu svarte vinteren, korsom var. De agtet at komme igjen straks det blev farendes til vaaren.-----------------Vilde han gjøre dem den

tjenesten at ta koen? —

Først var det som lyset sluknet i han Per Hansa sit ansigt; men saa tændtes der med ett flere, og det futtet og fræste av dem.

— «Da kan du bare ta ku-skranglet dit med, Henry! — Vi skal ikke ha melka di!» — Det dirret om munden paa ham.

— Vel, mente han Henry rolig, tok han det paa den maaten, fik han vel høre sig om hos andre; han vilde ikke nøde kua ind paa non! — Blev det ikke anden raad, fik de slagte den, for de kunde umulig ta kua med. — Dermed gik han.208

Og da var det uveiret brøt løs. — Guttene sat ved bordet med hver sit kulstykke; de tegnet ponyer og indianere paa bordplaten; han Store-Hans sine skulde krige med hans Ole sine; guttene var saa inde i leken at de snøtt sanset det som foregik i

stuen.--------Ho Beret sat borte ved ovnen og lappet

paa et plagg og hadde And-Ongen ved siden av sig; barnet hadde ogsaa faat naal og traad og en liten fille som hun sydde paa. — — — Han Per Hansa stod i vinduet og saa ut.

Saa sa ho Beret paa sin stille maate uten at se op, at hun ikke syntes det var saa rart, at guttene vilde avsted. — Hvad skulde de vel ligge herute i ødemarken efter? —

Det var som nogen pludselig hadde stukket han Per Hansa; han vendte sig fort og saa paa konen; øinene var haarde og tindrende.

— Nei, skar han i, var de mænd og ikke de forbandede bløtlus de var, fandt de sagtens noe at

gjøre! —-----------------Der blev stilt i stuen efter ut-

bruddet; han satte sig tungt paa enden av bænken. — Men saa satte han i igjen:

— Pøh gjøre, — to sterke karer! — Her laa det lækreste vinterføre en kunde ønske sig. — Var de voksne karer og ikke barnsunger, begyndte de naa

at kjøre hjem tømmer til hus!--------Var det ikke

fordi han maatte sitte her som en anden kjærring, skulde han naa hat nok tømmer hjemme til den gildeste Storgaard, og kanske begyndt at bygge ogsaa! --------Mente hun virkelig, at her ingenting var

at gjøre?

— Ordene skar gjennem den lille stuen, som en fil i et sagblad.

Der blev atter stilhet. Han reiste sig og stak pi-pen i munden, men tændte ikke; han visste ikke hvad han gjorde.

Det var hun som brøt stilheten, og skjønt spørs-maalet kom saa rolig, skar det værre end hans utbrudd;209

— Hvorfor gjorde han det saa ikke? sa hun.

— Gjorde det? for han op. Trængte hun at spørre

hvorfor han ingenting gjorde?--------Var hun i den

tilstand, at han kunde forlate huset?

— Aa, hun var vel ikke i hverken værre eller bedre tilstand end den han hadde ført hende i, sa hun. Og nu var der kommet en sterkere glød i ordene hos hende ogsaa.

-------------Men han maatte ikke sitte hjemme for

den saks skyld! la hun til.

Da drev han Per Hansa næven i bordet med et vældig smeld. Guttene blev rædde, flyttet sig unna,

— de hadde aldrig set ham slik, han saa ut som han kunde drive til moren i næste øieblik. — And-Ongen kastet fillen i fanget paa moren, satte haanden i munden og storskrek.

— «Du snakker rekti som du har vettet til, — —

— — det gjør du!» —

Han saa en hue bortpaa en væg etsteds, grep den, fandt døren, og for ut av stuen.

Den dagen holdt han sig ute hele tiden. — Men før kvelden kom, hadde han faat til et par ski til hver av guttene; de var tunge og klumsete, men ikke værre end at de lot sig bruke. — Guttene stod storøide av glæde, turde knapt komme faren nær. — —

-------Da han endelig kom ind om kvelden, stod maten

allerede paa bordet. — Ho Beret var gaat tilsengs.

Straks han hadde faat sig mat, sa han til guttene at han hadde erend bortover til han Hans Olsa ikveld; han visste ikke hvor snart han kom igjen; blev han længe, skulde de gaa og lægge sig. — — Nei, de kunde ikke faa være med! — — Han saa borttil sengen og gik.

Da han nu kom ind hos han Hans Olsa, bad han om at faa snakke med ho Sørine under fire øine; og nu var han undselig og rar, prøvde dække over med

skøi, men fik det daarlig til.------------------— Han bad

indtrængende om ho Sørine ikke kunde være saa210

snild at se bortover til ho Beret, — ja, det maatte helst være straks!

— Stod noe paa? vilde ho Sørine vite.

— Nei, ikke akkurat paa den maaten; — — endda det visst var tia naa. — Men ho Sørine skulde bare tru det ikke var saa morsomt for hende som sat der alene og ikke kom utom døra. Ikke saa hun folk og ikke hørte hun folk! —

— Aa ja, hun skulde gjerne se bortover!

— Kunde hun ikke gaa straks?

— Hastet det saa forskrækkelig da? For da var det bedst at han gik efter ho Kjersti med det samme, — den jobben vilde hun ikke være alene om!

— Nei nei, — nei, det var ikke det!

Ho Sørine var inde og tok paa sig, kom ut igjen og var færdig til at gaa. — Han fulgte hende et stykke.

— Skulde han være med? stanset hun og spurte.

— Nei det skulde han nu ikke heller; han hadde meget at snakke med han Hans Olsa om ikveld. — Det var bare det, at hun som forstod sig saa godt paa

alting, hun maatte se godt efter ho Beret.--------Og

saa maatte hun ikke skynde sig denne gangen!

Det gode forstandige ansigtet til Sørine saa bent ind i hans.

«Jeg kan høre du er rigtig ræd for kjærringa di ikveld, Per Hansa. — Det er vakkert av dig, skal jeg si digb

«Gud inderlig velsigne dig for de ordene, Sørine!»

Han Per Hansa kjendte sig som et nyt menneske, men han orket ikke se op.

«.Teg skal si dig en ting, Sørrina: Jeg er ikke halvten saa ræd for hende som for mig selv. — Idag hadde jeg nær lagt haand paa hende, saa fin en kar er jeg, — naa vet du det! — Gaa naa med dig!»

<Det skulde du rekti hat stryk for, Per Hansa'» lo hun, men var alvorlig i samme nu: «Aaja, verden kan bli strid for non og hver.-------------------------------211

Ja naa springer jeg med en gang. Du behøver ikke at haste dig ikveld. Trænger vi dig, skal jeg sende han 01e.»

Han Per Hansa stod der i vinterkvelden og saa

efter skikkelsen som svandt.-----------------Nei maken

til menneske! — Hun kunde være baade prest og sjælesørger, den kjærringa!

VII.

Han var ikke mer end skikkelig kommet ind i stuen, hadde fundet sig sæte og faat pipen tændt før der kom andre fremmede. Tønset'n steg ind, og lot til at være i daarlig humør. — Nei, han skulde ikke sætte sig; han hadde

forresten tænkt sig længere. — Visste de, at Solum-guttene stod færdige til at for-late dem?

«Aa vi vet vei hvad du vet, Syvert,* sa han Per Hansa tørt; «her er ikke saa meget som hænder nu om dagene.*

«Jamen det gaar ikke an, godtfolk,--------det gaar

simpelthen ikke an! — Det er som ho Kjersti siger, at snart har vi bare sneen igjen!*

«Aa han fær vel han 6g,» lo han Per Hansa.

«Jamen,» la Tønset'n ivei, «hvorfor steller dere dere slik?»

«Vi?» spurte han Per Hansa.

«Ja vi ja?»

«Vi kan vel ikke godt binde guttene naar de vil fare,» sa han Hans Olsa.

«Nei det kan vi ikke!* — Tønset'n stod foran ham og fegtet med armene. — «Men vi kan vel stelle os fornuftig, det kan vi!»

«A11 right, Syvert-far, ryk ut med fornuften din!* mente han Per Hansa.

«Aa du snakker som en tull, Per Hansa!--------

— Her sitter dere begge to og ingenting gjør. — Men212

onger har dere, og flere faar dere! — Naa skal dere akkurat slaa dere sammen og hyre han Henry til at

holde skole for ongene i vinter.--------For der er bra

hue paa'n Henry, skal jeg sige dere; stor skole har han vel ikke; men gutten er da født og opvokset i Amerika, og han er rekti flink i engelsk, — det vet

jeg.--------Jeg har ingen onger at sende, men jeg skal

gjerne love nogen dollars til løn, jeg og, naar jeg faar kveita trøska tel hausten!»--------Tønset'n syntes at ha spekulert ut det hele.

Begge de andre sat tause og hørte paa ham. Hos han Per Hansa kom atter disse smaa, rappe glimt i øinene, som altid viste sig naar han var i godt lag.

Han sa ikke noget paa en stund.------------Han Hans

Olsa sat der og grundet paa ideen. Det var saa sandt som det var sagt, at de trængte skole for barna; men naar nu guttene hadde bestemt sig paa at reise og alt var færdige? —

«Ja der sitter dere!» mente Tønset'n bisk. — •— «Naa skal jeg sige dere at naa gaar vi alle tre bent til Solum-guttene, og snakker med dem!»

«Det er naa det da,» sa han Hans Olsa langsomt: «Har de bestemt sig, saa er det vel ikke ret.»

«Bestemt sig!» blaaste Tønset'n. — «At du kan sitte der og snakke slikt ørkesløst juks, Hans Olsa!

— Hvor mange ganger har ikke du bestemt dig, og

saa sendt atterbud?---------------------Jeg skal sige dere

det, karer, at lar vi naa guttene slippe fra os, er det temmelig uvisst om vi faar se dem igjen, — ugifte og ubefæstet som de er — ja det trur naa ho Kjersti og! — Og da staar vi der pent; hvor skal vi vel faa saapas gode naboer fra?»

«Vi kunde vel prøve?» undret han Hans Olsa sig.

— Hvad trur du, Per Hansa?»

Han Per Hansa sprat op av stolen. — «Ja jeg vil hvad dere vil, karer! Og vi kan vel ikke faa værre

hugg end nei.»--------Men saa sundet han sig og blev

staaende. — «Egentlig burde ikke jeg være med paa213

denne færden? — Men skidt!* han slængte paa sig og grep huen: Han Henry maa saa allikevel faa anledning til at sige mig hvad han synes. — •— — Likesaa godt naa som senere!*

Det blev en lang konferance hos Solum-guttene den kvelden. — Utenfor gammevæggen stod slæden færdig; inde var kisten paltket; guttene skulde netop til at lægge sig, da de tre kom, og blev brydd ved at se dem; de kommende var merkelig undselige.

Han Hans Olsa bar op erendet.

Og da lo han Henry godt. Nei, mente han, skolemester kunde ikke han være. Han hadde forresten andet at tænke paa. Øst i Minnesota etsteds gik der en jente og stullet. Kunde han bare finde hende, kom vel han 6g til at trænge skole med tiden!

Saa tok Tønset'n i. Der var noget i maalet hans som drev al spøk paa dør, endda de maatte le av ham —:

«.Ta farer dere, kan dere ta mig og ho Kjersti med, endda jeg ikke ser hvor vi skal gjøre av os øst

i Minnesota.---------------Ho og jeg drog likesom over

det Røde Hav da vi f6r ivaar.--------------------------For

os to bærer der ingen vei tebars!— —-------•-----------

Hvad tror du vel vi skal ta os til med naar naa dere er faret? — Hos'n Hans Olsa spiller de ikke kort, og han Per Hansa, stakkar, ja han gaar der og dræges med ei sjuk kjærring. — Gud alene vet hvordan det kommer til at gaa der, — det siger ho Kjersti og!*

Han Per Hansa hadde ikke sagt noget siden han kom ind; nu slog han asken av pipen, reiste sig fra færdakisten til guttene og vendte sig mot han Henry:

«Jeg skal sige dig akkurat hvordan vi har det naa, og — det er altsaa sandheita: Reiser naa du og han Sam fra os, saa blir det saa rart og stuslig for os som sitter her igjen, at vi ikke vet vor arme raad. — Du forstod vel hvordan jeg hadde det idag? Her kom du og gjorde mig et vakkert tilbud, og til tak får jeg i synet paa dig. — Du vet naa det, Henry, at214

det er ikke min vane.*-------------------Saa vandt han

ikke længere med én gang, men om en stund fortsatte han: — «Hvad slags skolemester du kan bli, det vet jeg lite om. — Jeg vet bare, at du og bror din er kjække karer og ingen av os synes at vi kan

være dere foruten!-----------Og naa faar dere gjøre

som dere har hjertelaget til.» —

Han Per Hansa snakket med en underlig ro. Alvoret grep dem. Alle følte det samme: I næste nu kunde han sætte i og stortute.

Der blev en lang pause. Tønset'n snøt sig voldsomt og tørket paa broklaaret.

Endelig sa han Henry — han var myk i maalet:

«Det blir værre for os i vinter end for dere; vi har bare hverandre, men dere har kjærring og onger at slaas med!»

«Onger!> sa Tønset'n og tørket øinene. — «Nei ke du seie, Henry !>

«Men det kan naa være det samme,* fortsatte han Henry alvorlig, Avis dere vil paata dere at gi os kvéldsmat, én av dere én uke ad gangen, og saa hjælpe os med klærne, faar vi kanske prøve at være, — eller hvad tror du, Sam?»

VIII.

-------Dagene gik. Dage i sol------------------------

Dage i øde forlatthet, — i kulde som størknet alt liv.

-------En var der som ikke blev vår dagslyset, enten nu det var graat dier gyldent.-------Ho Beret

stirret ned i gammens jordgulv, saa ikke andet end nat omkring. — —

Nei, ho Beret saa ikke andet end mørke omkring. Hun prøvet vel, men formaadde ikke at slippe solen ind.

Helt siden hun kom hitut, hadde indtrykket vokset hos hende —:215

Dette er gjengjældeisen!

Nu kom altsaa straffen Gud-Herren hadde maalt ut for hende. Her hadde han endelig opsøkt hende. Nu skulde hun drikke hans vredes skaal. — — Langt hadde hun vandret unna, fra solens opgang og til dens nedgang — syntes hun; men hans vældes arm naadde længere. Nei, hun kunde ikke undfly, — her stod nu gjengj ældeisen! —

Her var saa stille og saan god anledning til at tænke paa det altsammen; fremover høsten hadde hun ikke gjort andet end husket og tænkt. Aaja, — hun hadde meget at mindes! —

Hun hadde tat han Per Hansa fordi hun maatte ta ham endda ingen hadde tvunget hende til det. Det var visst bare hun og han som hadde villet det. —

--------Hun blev med barn med ham paa usømmelig

vis; allikevel hadde ingen tvunget hende til at gifte sig med ham; hverken far eller mor eller øvrighet. Bare hun selv var det. — Forældrene hadde sat sig mot giftermaalet av al magt, endog efterat barnet

— han Olamand — kom.

-------------Det hjalp aldrig det grand hvad de sa,

eller nogen anden fandt paa at sige; hun saa ikke noget andet menneske paa jord end han Per Hansa!

— Hun glemte fars og mors bud og varme bønner naar hun var sammen med ham.--------Han var livet for hende. Uten ham — ingenting. Derfor gav hun sig ogsaa til ham, endda hun visste det var i brøde, gav sig i yreste glæde.

--------Aaja, her hadde hun vel hat stunder til at

huske hvordan forældrene hadde tigget og truet, at det maatte være slut med ham. Alt de hadde sagt, tok hun fram og saa paa, tok det op og saa nøiere.

--------Han Per Hansa var en ustø kar — hadde de

sagt. Han drak; han slos; han var vild og uvøren; alslags galskap rodde han sig borti; ingen ærbar kvinde kunde bli lykkelig med en karmand av det slaget. — Og han holdt sig visst til andre kvinder216

ogsaa, hvis han bare slap til. — Alt det andre visste hun var sandt; bare ikke det sidste, — nei ikke det! — Hun og hun alene blandt alle kvinder eide hans sind. — — Bevisstheten om det hadde været livets sande sødme for hende. — — -— — Hvad brydde hun sig vel om alt det andre! Det var ingenting at regne mot dette ene, — aanei hun visste da det, at for ham var hun prinsessen!

Nu forstod hun klart alt forældrene hadde gjort for at det skulde bli slut mellem ham og hende, og alle de ofre de var villige til at bringe. — Da saa hun

det ikke!--------Aa — de eiegode forældrene hendes,

som hun hadde vendt sig fra for at holde sig til ham! Slik som de hadde lidt! Barnet som hun og han hadde avlet sammen i brøde, hadde de tilbudt sig at ta, gi det navn og arv, og opdra det i barns sted. De vilde ta av sine dyre spareskillinger og sende hende bort fra skammen, saa dyrebar hadde hun været dem! Men hun hadde bare sagt

nei og nei til alt det

de tilbød sig at ofre i kjærlighet. •—---------— —

Fandtes der vel slik brøde som hendes?

— — Men hvordan kunde hun? Hvor han Per Hansa gik, der laa høisommeren og blomstret for hende. — Hvordan kunde vel et menneske gaa fra sit eget liv? — Fik hun høre om en rigtig uvøren færd av ham i storstorm og uveir, der han hadde lekt med sit og andres liv, blev hun het i kindene og saa let tilsinds. Saan var nu han som hendes hjerte hadde kaaret! Slik var kun han, og han alene! sang det i hende. Naar hun saa sat oppe i lyngrabben om sommernatten og han kom og la hodet i hendes fang, det stride hodet som bare hun kunde stelle med, da følte hun klart, at nu tren hun ind gjennem porten til paradis!--------— Om hun hadde tusen liv, hun kastet dem alle bort for en slik stund, og vilde endda være glad til!

--------Aaja, hun husket alt fra den tiden nu; her

var stille herute, og saa let at mindes! —217

— — Hun hadde aldrig hørt det, men hun visste godt hvem det var som hadde faat han Hans Olsa til at gaa fra jord og gammel gaard og reise til Amerika; der var bare ett andet menneske i verden han Per Hansa saa op til og hadde kjært, — det var han Hans Olsa. Hun hadde misundt han Hans Olsa for det; hun syntes han tok noe fra hende. Selv Lo SeS-rine, som var selve godlidenheten, hadde hun av den aarsaks skyld ikke evnet at holde sig til slik som

hun trængte — hverken i Norge eller her.-------------

-------- Men da han Per Hansa kom hjem fra Lofoten

den vaaren og slængte fra sig kaat og gærnt, at nu strauk han til Amerika, — vilde hun være med naa, eller vilde hun heller vente og komme siden? — ja da hadde der ikke været nei i hendes mund. — — Der sat hun med tre barn, de hadde faat sig til <jt bra hjem paa smaafolks vis, — og hun stod op, tok barnene med, og gik fra alt det andre som om ingenting var! —

--------Som moren graat den gangen--------— —

— og som faren sørget da de reiste! Atter og atter var faren kommet paa tiggerfot til han Per Hansa, hadde tilbudt ham alt han hadde — baat og børn-skap, hus og gaard efter ham, hvis han bare vilde slaa sig tilro i Norge og ikke ta datteren fra dem. Og saa hadde bare han Per Hansa ledd det bort altsammen! Der var noget i den urokkelige beslutsom-heten hans som hadde sendt varme bølger gjennem hende. Hun levet visst dobbelt den tiden. Hun var sørgmodig med forældrene, men glad med han Per Hansa. Han regjerte som et stormveir i de dage, saa kaat og gærnt, og saa haardhændt naar han tok i.

— Nei, hadde han sagt, naa skulde de akkurat gjøre denne svipturen! Amerika, det var landet hvor det gik an for en fattig dækel at slaa sig fram. Det var jo ikke længere veistubben heller; likte de sig ikke, skulde de komme tilbake naar det blev passende ve-stenvindsgraae!--------------------------Saa solgte de alt218

det de hadde basket ihop, var gaat fra det uom et par utslitte sko — forældre og hjem, fædreland og

folk!-------------Og hun hadde gaat med paa alt og

endda været glad til!--------------------------------Fandtes

der vel en synd slik som hendes? —

IX.

Ja, saa var hun da kommet til Amerika. Og landet svarte slet ikke til de forhaabninger hun hadde gjort sig. Hun saa nok av fattigdom og helselpst slit her ogsaa. — — — Hvad hjalp vel al denne gode jorden som laa her i endeløse strækninger? — >— Nu fik hun rigtig sande at «mennesket lever ikke av brød alene!* — Og forresten, det var nu ikke saa rart med brødet heller, sommetider.

Nei, det var Skjæbnen som hadde ført hende hitut. — Skjæbnen ja, denne uundgaaelige livets lagnad, som Gud-Herren fra evighet hadde lagt tilrette for hvert menneske, alt efter de stier han saa det vilde træ.--------Nu stod straffen der og ventet, — straffen fordi hun hadde brutt faderbudet.------------------

--------Utover høsten hadde hun regnet og lagt sammen, og det slog til paa en prik: — Skjæbnen hadde lagt alt nemt tilrette for at straffen kunde ramme desmer uundgaaelig. — Den hadde kastet hende i armene paa han Per Hansa, og hun kunde ikke angre! — — — — Den lokket med Amerika, og de f6r!

Men ikke saasnart var de kommet fram, før vestfeberen begyndte at herje settlementene som en farsot. Slikt noget var aldrig hændt før; menneskene blev drukne av forvirrede syner; de snakket i ørske:

-----------------«Reis vest! Reis bare vest, godtfolk! —

Jo længere vest, des bedre blir landet!» — Folk saa i feber syner —: uendelige vidder, frugtbare paa rigdom, laa der vest og glødet hvor dagen sank om kvel-den — et lykkens salige alfeland! — —--------------219

Hun hadde aldrig drømt at Vorherre kunde slippe slik galskap løs over menneskene. — Var det endda bare de unge som fik smitten, men de ældre var næsten værre.--------«Nei naa reiser vi vestb sa ungdommen og reiste. «Vi blir med!» sa de gamle og slog følge. Folk skipet sig sammen i smaa tog og store tog, file med sig det som føres kunde, for fra det gamle bosted uten saa meget som et suk! Bestandig bar det vestover, dit solen glødde som fagrest naar den sank i kvelden. Menneskene rodde i ør-ske, som fuglen ute ved havet i parringstiden. — Og saa fløi de mot soleglad, i smaa flokker, og store, men altid mot soleglad.---------------------------Hun forstod det nu: det var fattigfolks tusenaarslange hunger efter menneskelykke, som her slap løs.

--------Og denne febermætte luft var de kommet

opi! — Kunde vel Skjæbnen lagt det nettere tilrette? — Hun skulde vel huske hvordan det straks tok til at tindre og glø i øinene paa han Per Hansa! — Det var dog rart med ham; for han blev saa underlig god ved det. Nei aa nei hvor han hadde været kjær mot hende den sidste vinter og vaar! Det hadde været lifligere at gi sig hen til ham end i hine første dage da hun fik ham. — Var det ikke værdt al sut og sorg at ha fornemmet slik lykke? hadde hun ofte spurt sig selv, men kunde ikke svare. — — — •— Men det visste hun: ivaar var hun blit med barn igjen. — Skulde saa non fortælle hende, at det ikke var Skjæbnen!

— — Hun hadde raadd fra denne reisen, at de maatte opsætte den til hun blev færdig med sit: ett aar gjorde vel hverken fra eller til, saa meget land som der skulde ligge derute. Men saa laget han Hans Olsa sig færdig, og dermed var det Uraad at holde han Per Hansa. Alle hendes bekymringer blev til latter og fjas og kaat elskov hos ham. Han hadde tat om hende, og han hadde danset med hende; han blev saa hag i ordlaget at hun maatte le med.--------

15 — Rolvaag'.220

------------------«Kom no bare, Litagod, no fer vi!» —

Hun husket klart hvor vakkert det kjælenavnet lød i hans mund den kvelden han brukte det.

Men det var hun klar over, at han Per Hansa var uten sikyld. Nei, al skylden var hendes. Saa kjær som siden de kom hitut, hadde han vel aldrig været mot hende. Hun kunde aldrig trodd det var mulig for et menneske at faa slik trang til et andet. — Og hvem var vel som han! Hvem kunde fare veiene han for? Hun gjennemgik alt han hadde gjort siden de drog ut ifjor vaar, og visste at ingen kunde gjøre ham det efter. Nei han var som nordenvinden der soper skylagene av himmelen!-----------------Ho Beret fik noget

usigelig ømt i øinene naar de tankene kom. — —

Slet ikke var han nordenvinden,--------som den blide

luftning om sommerkvelden, det var det han var! — ------------Her var atter gjengjældelsen over hende! —

— denne mand hadde hun bundet sig til og var ham bare til hinder, — laa ham som en lænke om foten. Ham hun

elsket til avsind, var hun bare til hindring, hun var bare iveien! —

---------------------Men at han ikke skjønte det, at

han ikke kunde forstaa hvordan hun hadde det, det kunde hun ikke fatte. Forstod han da ikke, at hun ikke magtet at være som han, — der var jo ingen anden i verden som han, hvordan kunde saa hun være det?

X.

Ho Beret stred med mange tanker.

---------— Var det nu ikke merkelig, hvor sindig

Skjæbnen hadde maget det altsammen? — I ti lange aar hadde den tumlet med hende, til den endelig fik hende hit. Og akkurat her, herute i den store stillen, hvor intet kunde skjule hende, her kom straffen! —

— — — — — — Ja hvor var det vel lettere at ramme, end netop her? —221

— Her var hun da kommet til verdens ende. Det blev hende tilsidst saa soleklart: Hun kom aldrig til at staa op av den sengen hun snart skulde lægge sig i. -— Det var slut nu for hende.

— -— Hun maatte saa ofte mindes kirkegaarden

hjemme.------------Den ja, ingen sak der! — ------------

Rundt den laa der et bredt, solid stengjerde.------------

Muren var tyk og god. En kunde ikke tænke sig noe mer solid end den in uren. Hun hadde ofte sittet paa den mens hun var litajenta hans far. — — — — Midt inde paa kirkegaarden stod kirken og vernet tilforladelig sikkert om alt som laa rundt om. — — Der var ingen rædsel ved stedet; — hun kunde godt huske hvordan smaaguttene hadde hoppet over gravene, og det var saa trøisamt at hun selv maatte være

med.-----------------Indenfor den muren laa der mange

av hendes og sov —: to brødre hun ikke kunde huske, en smaasøster hun mindtes svært godt, endda det var saa længe, længe siden. — Og der laa baade farfar og farmor, morfar og mormor, og han gammelmorfar — alle de gravene visste hun av. Der laa slegten hendes samlet i slegtled efter slegtled opover, — mange flere end hun hadde greie paa. — — — Rundt omkring kirkegaarden stod en række gamle, alvorlige trær og saa taust ind i freden og stil-heten derinde.-----------------De gav god ly, de trærne!

-------------Nei, hun kunde ikke forstaa hvor han

vilde stikke hende ned her? — Og nu blev det midt paa vinteren ogsaa, — jorden laa frosset? — -— •— —

Hvordan vilde han fare aat?--------------------------Bare

han nu tok sig god tid og grov dypt, — ulvene hylte

nifst om nættene.-------------Hun skulde snakke med

ham om det her, det fik ikke hjælpe; — men det hastet vel ikke endnu. —

— — En dag blev ho Beret gaaende længe ute. Hun var borte hvor vedhaugen hadde ligget, inde i vedhuset de hadde bygget, gik derfra til fjøset, og saa tilbake igjen.-----------------------Hun forstod ikke222

hvor han skulde faa materialer til kisten fra? — Hun hadde været ute og set alle steder, men fandt bare nogen faa bordender, og saa kassen han hadde blandet kalken i. — Hun burde næsten snakke til ham om det straks? Kanske han kunde faa noe hos trønderne østved Sioux River, hvis han kom dit? — --------Ja, det fik nu være non dage endnu.

------------------— Men hvis han kunde undvære

Storkisten! — Ho Beret saa paa kisten og blev glad. — — Den kisten hadde tilhørt gammelmorfaren, men var nok endnu ældre. Der stod «Anno 16» —. Resten var aldeles utslitt. Paa kantene, og rundt hele kisten paa to

steder var tykt jernbeslag. — Ho Beret blev længe gaaende og se paa kisten, hadde lokket

oppe og saa nedi den.-------------------------Ingen sak at

faa rum nok her hvis de bare la nok under ryggen og hodet! — Hun følte hun kunde sove saa trygt i den kisten. — — — — — — — — Hun fik vel

snakke til ho Sørrina om det her?------------------------

--------Men en dag gav ho Beret sig til at tømme kisten. Hun fik han Per Hansa til at lage et skap av kassen han hadde blandet kalken i, og saa la hun altsammen i skapet; men det stelte hun ikke med mens han sat inde.

— Han hadde været framtænkt i sommer da han bygde fjøset væg i væg med stuen og under samme tak! — De hadde visst den varmeste stuen i hele nabolaget. — — Og nu hadde hun dyrene hos sig naar hun laa vaaken om natten. Det var koselig og trygt at høre paa dem. Hun syntes hun kjendte varmen fra dem. — — — — — Hun kunde godt skjelne hver paa hvordan de la sig og slap pusten.

-------------Oksene blev senest færdige med drøvet. —

—---------Ho Fagerros roet sig først.--------Indi for

stilt og hemmelig, og holdt alt for sig selv. Ham kunde hun ikke høre, uten naar et ulvehyl kom nær; men da snøste han og traakket. Aanei, han223

var vel av et andet slag! --------------------------Ho Beret

var blit svært glad i ponyen.

— Og naar hun ikke hørte dyrene, hadde hun andre ting at tænke paa. — Mens hun var smaa-jente og mormoren endnu levde, hadde hun sovet hos hende. — Det var en snild kone, godlynt og glad, endda saa gammel hun var. — Før mormoren sov-net, brukte hun hver kveld at ligge og læse smaa hjertesuk. Ho Beret kunde ikke huske dem alle, men hun lappet sammen og satte ind, gjentok og gjentok. Hun kunde bli ved lange stunder ad gangen, og det hændte hun sat op i sengen mens hun læste —:

«Din tunge vrede afvende fra mig som bær synderne mange; din liflige naade mig tilkjende, kjære Gud Fader, uten endel*

«Mine synder, de ere

mangfoldige som sol i strime,

som sand ved havsens strande —

du alene formaar dem alle at gjemme!

Vil du dem opregne,

maa jeg segne;»

<Se i naade

til min vaade

Christum milde!

Syndesaaret brænder

læg med dine kjære hænder

saarets fæle vunde!»

<Verdens ørk er tung at træde for en synd-betynget fod; naar jeg mindes alt jeg syndet,224

gik paa trods mot dine bud,

maa jeg sørge

tidt og spørge: —

Kan du mig og være god!»

«Christum søde,

bær min brøde,

kast den av i naadens hav!

Jesum snilde,

Frelser milde,

livet dit for mig du gav!»

XI.

Dagen før juleaften snedde det. Næste formiddag ogsaa. Stille veir og tørsne. — — — — — Mørkt var det ute, og ikke stort lysere i gammene. Folk sat og sturet i uhyggen.

--------Det stod ikke rart til hos han Per Hansa

nu, alle visste det, og var ræd baade for ham og ho

Beret.------------Her var det ingen som kunde hjælpe;

— man fik bare vente og se; for snart maatte det bli en forandring!

— «Kjære folk,» sa Tønset'n og prøvde at trøste saa godt han kunde: «Ho Beret kan da ikke finde paa at bli gaaende slik evindelig! — Naa trur jeg du maa se bortover som snarest, Kjersti!»--------------—

Begge nabokonene skiftedes om at være der en stund hver dag. De saa, at han Per Hansa trængte ans næsten mer end ho Beret; hende kunde de være til saa liten hjælp, men han og barna gik det an at gjøre noget for. Og nu var det straks jul, og nu skulde folk ha det hyggelig i stuene!

En maatte synes synd i han Per Hansa. Han gik der som en lurvet, herreløs hund, — brændende i øinene, jaget og ræd. — Barna sendte han nu til han Hans Olsa en stund hver dag; blev de længere225

end de hadde lov til, sa han ingenting til det; snart var de der hele dagen. At dette var galt for ho Beret, skjønte han ikke. — Han prøvde da at snakke med konen, men ho Beret syntes ikke ha noget at svare, sa bare ha og ja, var underlig stille av sig og langt borte. — Men i det bittelille smilet hun gav ham, var der en tungsindighet som var sterkere end skumringen oppe ved Nordhavet en regngraa høstkveld.

--------Ved middagsleite juleaften klarnet det av.

En usynlig vifte skjøves indunder alt som hang i luften, gjorde et sop, og saa laa himmelen der blaa og skinnende. Solen stod paa med sterkt skin; den fik det til at sildre fra gammetakene; mot kveld bygde den guldslot ute i Alfeland; baade slot og land laa like bakom Indi-haugen.

Barna var hos han Hans Olsa; men And-Ongen maatte faa være ute og se paa. Ho Sofie hadde fortalt hende, at idag var det juleaften, og hver jul kom Jesus ned fra himmelen. Barnet hadde mange

Spørsmaal.---------------------Kom han kjørende? Og

gik det ikke an at laane ham ponyen?-------------Ho

Sofie trodde ikke det gik an; han kjørte vel med en engle-pony!-------

Han Store-Hans, som hørte paa, fandt dette svært

jenteagtig og dumt.-------------Han visste nok bedre,

han Store-Hans! I kveldingen vilde han pludselig hjem, han blev styren da gudfaren sa, at det ikke gik an, og at ikveld skulde de alle være hos ho Sofie; — de maatte holde paa ham med magt. — Det var julekveld ikveld, og han skjønte godt, at nu holdt der paa at lage sig til noe spøkelig hjemme. Han kunde bare ikke forstaa, at moren hadde set saa medtat ut i det sidste, og at faren var saa rar at det ikke gik an at snakke til ham.

Den eftermiddagen for ho Beret Perste i barseng; færden merket han Per Hansa for livet. Mangt hadde han været ute for og borti, men det var ilt226

som ingenting imot dette. Han hadde sittet tviskrævs paa et litet baathvælv inde paa Lofot-havet, set Stor-sjøen komme fræsende og nappe til sig først én og saa én til av hans kamerater, og følt sig glad ved tanken paa at nu var det straks slut med ham 6g; — men det var som ingenting at regne mot dette.

------------------Dette her var det yderste mørke.--------

--------Her var hverken begyndelse eller ende, bare

han som ravet omkring.-----------------•—

Baade ho Sørina og ho Kjersti var kommet for længe siden. Han hadde da tat paa sig og var gaat ut, men orket ikke mange skridt bort fra gammen.

Det blev kveld; han hadde sittet inde i fjøset og melket ho Fagerros, som slet ingen melk gav nu for tiden, hadde stelt oksene og Indi, og visste ikke hvad han gjorde. Han hørte ho Beret bære sig inde i stuen saa det var en gru, — slik kunde ikke et stakkars menneske vedbli, og staa det!-----------------------

Og dette var ho Beret hansi —

Han hadde staat i fjøsdøren, uten at vite hvor han skulde gjøre av sig; og saa var ho Kjersti kommet efter ham; han maatte komme ind straks til ho Beret, hun vilde snakke med ham. Og ho Kjersti hadde sprunget sin vei straks. — Han gik da ind, hængte av sig, og vasket hændene.

Ho Beret sat halvt avklædd paa sengekanten. Han saa paa hende, og en slik rædsel visste han ikke at ha set i noget ansigt, — dette var mer end et menneske kunde taale.

Men hun var ved fuld sans og samling. — Hun bad nabokonene gaa ut som snarest, hun hadde noe at snakke med manden sin om. — Dette sa hun fattet, og de føide hende straks. Da de var vel ute av døren, stod ho Beret op og kom hen til ham; ansigtet var fortrukket. Hun la én haand paa hver av hans skuldre, saa ham ind i øinene et øieblik; knæpte hændene om nakken og drog ham til sig227

voldsomt. — — Han tok godt om hende, fanget hende varlig op og bar hende tilsengs; der la han

hende ned og vilde trække klærne over hende.--------

Men hun holdt; — hans kjærtegn ænste hun ikke. Da han var kommet sig løs, snakket hun til ham, avbrutt, mellem støn —:

— — «Inat farer jeg fra dig — — — kan du

tænke dig, — jeg maa forlate dig.-------------Jo, jeg

vet det er slut naa! Vorherre har fundet mig for

min synds skyld.-----------------«At falde i den levende

Guds hænder,* staar der!---------------------------Aa —

det er forfærdelig! — — — — Jeg skjønner ikke hvordan du skal greie dig naar du blir alene, endda jeg har vel været bare til byrde for dig i det sidste. — — — — — — And-Ongen faar du vel la ho

Kjersti faa,---------------------------hun vil gjerne ha et

barn, og ho er snild.-----------------------------------Og saa

faar du bare ta guttene med dig og drage.----------------

Det blir rart, kan du tro, for mig, for mig, — at liggs her alene!*

Der kom taarer fram, men hun graat ikke, snakket sterkt og fattet mellem ynkene —:

— «Men naa maa du love mig én ting: Jeg maa faa ligge i Storkista! — Jeg har tømt den og laget

den til. — Du maa lægge mig i Storkista!------------—

Og saa maa du endelig gi dig tid, og grave hullet

dypt!---------— Du har ikke hørt hvor fælt ulven

tuter om natten, — du skal gi dig tid og grave dypt ned, hører du!»

Bønnen til konen drog isnende kold gjennem han Per Hansa, han kastet sig paa knæ foran sengen, tørket med skjælvende baand kaldsvetten bort fra hendes ansigt.

--------«Kjære velsignede Beret-guldet mit,» hørte

han sine egne ord langt borte fra, og rædselen i dem.

«Det gaar da over, kan du skjønne.--------Imaara er

du saa fresk som en fugelonge!*228

Angsten for bare værre med hende. — Hun sanset ikke ordene hans, snakket sterk fra det kiarsyi som omgav hende —:

— «Jeg farer inat, og Storkista maa du ta!--------

Jeg hadde tænkt at be dig ikke fare herfra naar del vaares og la mig ligge her alene; men det er synd! — Jeg sier dig: du skal fare! — Far saasnart det blir vaar, — her kan ikke leve liv, — det blir dyr altsammen.»

Smertesridene tok hende saa voldsomt at hun ikke kunde faa sagt mer. Men da hun saa ham reise sig, tvang hun sig, sat op i sengen.

--------«Aa gaa ikke fra mig! — Nei gaa ikke fra

mig, ser du ikke hvor jeg trænger dig?-------------Og

naa skal jeg fare! — —--------------------Vær god med

mig, — aa, vær god med mig engang til, Per HansaIs-Og hun lænte sig bort mot ham.

---------— «Du maa reise til Norge, — — — ta

barna med dig, saa de faar vokse op der,------------—

snak med han far og ho mor, og be dem om forladels for mig!----------------Si til han far, at jeg ligger

i Storkista hans!-----------------Kan du ikke være hos

mig inat, — vær hos mig, og vær god med mig! —

-----------------Aa, der kommer de efter mig!»

Ho Beret gav et langt, dirrende skrik, som remjet i natten. Hun graat sterkt og bad for sig, at de ikke maatte ta hende fra han Per Hansa endda.

Han Per Hansa var sprunget op, og nu fik han endelig maalet igjen:

«Satan, naa skal du la hende være ifred!» ropte han, rev døren op og skrek paa dem som stod uten-for; — saa forsvandt han ute i mørket.

Ingen tænkte paa at søke ro den natten. Om kvelden brandt der lys i fire gammer; siden sluktes det i to; men borte

hos han Hans Olsa sat nu alle fire karene og græmmet sig over hvordan det stod til hos han Per Hansa. — Naar de ikke kunde orke229

uvissheten længere, maatte nogen lye bortover efter tidende.

— Tønset'n tilbød sig at gaa først. —-------------

Da han kom tilbake, var han opskræmt, og der var ikke stor greie at faa av hvad han sa. Han slap ikke ind, kjærringene var galne, huset stod paa ende, ho Beret bar sig saa græsselig stygt, og han Per Hansa kunde han ikke finde nogensteds!-----------------

— «Vi faar ut og lete efter ham, karer.-----------------

--------Har du ikke en bok at læse av, Hans Olsa?

— — —-------------Det her er rekti spøkelig!* —

---------— Saa blev de sittende og se hen for sig;

hver tænkte sit; og saa blev det det samme: For naa ho Beret inat, blev det ikke greit at være Per Hansa, — nei det blev det ikke. Han kom vel ikke

til at bie længer her da?------------------— Men naar

han for, kunde de bare ta til at pakke sammen non hver! — —

Han Sam var bortover, og han Henry; endelig maatte han Hans Olsa ivei; han hadde faat snakke et par ord med konen, som hadde sagt, at det her stod visst ikke ho Beret. — Men ingen hadde set han Per Hansa.

— — «Kan du begripe kor manden har gjort av seg inatb sa Tønset'n, og gav ved det ord for den frygt de alle sat med.---------— •----------— «Herren bevare hans forstand, selv om han tar kaana!»

Men han Per Hansa blev gaaende utenfor hytten hele natten, hørte han nogen komme, smatt han langt ind i mørket; — ikveld kunde'han ikke snakke med noget menneske. — Straks de var gaat sin vei, nærmet han sig gammen igjen, kredset rundt og rundt, stanset og lyttet. Han graat meget den natten,

men visste det ikke selv.-----------------Hver gang et

skrik skar sig vei gjennem gammevæggen, pisket det ham avsted; straks det stilnet, droges han tilbake. — Av og til maatte han hen til døren og aapne230

den paa gløtt, — — — hvad brydde vel han Per Hansa sig om skik og sømmelighet. nu da Beret-guldet hans laa der og droges med dauen! Ho Sørine kom hver gang, ristet bedrøvet paa hodet, og sa at der var ikke nogen forandring. — Det kom vel til

at staa om,--------et menneske kunde ikke længe staa

slikt! — Maatte Gud se i naade til enhver av dem!

Saan snakket ho Sørine til ham.------------------------

Og saa for han ut og gik der som før. Da det blev dag, laa der en haard nedtrampet ring rundt gammen.

— — Ikke før det led langt paa morgenkvisten, sank ynkene derinde, blev borte, og kom ikke igjen. Da kom han Per Hansa borttil døren, la øret tæt

indtil og lydde.-------------------------Det var altsaa slut

nu! Han maatte til slut slippe pusten. Hele prærien tok til at hvirvle rundt med ham; han ravet nogen skridt bortover, og kastet sig grue ned i sneen. Han visste ikke hvor længe han laa der. — Men saa var det som om det ikke var saa galt for ham

længere.-------------------------------Slet ikke saa galt —

---------------------Han saa et taug------------et taug, —

det var en sterk, god taugende, som kunde holde

hvad det var.--Den hang

indom fjøsdøren.----------------------Og tverstokken laa

akkurat der. — Ingen sak at finde den!----------------

— Han Per Hansa blev glad, der han laa.----------------

— Den taugenden var baade god og sterk, og tverstokken laa akkurat der!

-----------------Der var en dør som aapnet sig etsteds; — — en lysstripe glimtet bortover sneen og blev straks borte. — Nogen kom stiltrende ut og blev staaende.

— «Per Hansa!» sa en lav stemme. — «Per Hansa, kor du e henne?» Han reiste sig og ravet som en søkkfuld mand bortover mot ho Kjersti.

«No maa du kom ind straks!* sa hun lavt og gik foran.231

Lyset var mat derinde, men ham blendet det saa sterkt at han ingen ting kunde skjelne; han lænte sig mot døren til han fik synet igjen. En god, lun varme slog imot ham; der var en rar lugt i den, som ogsaa var god. Og lyset og varmen og godlugtea la sig over ham, som kjær søvn over et menneske der blir vækket, men ikke gidder vaakne akkurat endnu.

«Korlessen e da?» hørte han en mandsstemme spørre; han blev mer vaaken, kjendte han ikke den røsten?

«Du lyt spør ho Sørrina,* svarte ho Kjersti.

Ho Sørine stelte med noget borte i sengen; nu

først saa han hende, og vaaknet helt.---------— Nei,

hvordan var det hun saa ut? — Ansigtet var godt, og det lyste av det?

«Ja, naa ligger smaaglunten din der, vaska og vei flidd. — Naa faar du selv se paa ham. — At ikke du blev kjærringlaus inat og mistet barnet med, det er det største vidunder jeg har aplevd. — Men ikke skulde jeg like at fare en slik færd!»

«Staar da tel liv,* hikstet han Per Hansa og bet tændene ihop med det samme.

«Det ser saa ut; — men det er Visst bedst du ser

til at faa døpt ham straks;--------vi fér stygt med

ham, skal jeg si dig.»

«Døpt?» sa han Per Hansa efter hende, og skjønte ikke ordet.

«Ja jeg vilde ikke drøie, var han min.>

Men det hørte ikke han Per Hansa, for nu snudde ho Beret paa hodet borte i sengen, og der flommet over ham en bølge saa velgjørende varm at isen tinte; han begyndte at graate stille med smaa snøft. Og saa nærmet han sig sengen paa tibbeltaa, bøide sig over den og saa ned i et træt, blekt ansigt. — Det laa der saa hvit og rolig; baaret var flettet i to fletter, som laa nedover puten. — Og græmmelsen, den unævnelige græmmelsen, som hadde ligget saa232

længe over ansigtet, var der ikke spor av mer.--------

----------— — Hun snudde hodet litegrand — gløttet

saavidt paa det ene øienlokket, og sa træt:

«Nei la mig naa være ifred, Per Hansa; — naa sov jeg saa godt.»

— Øienlokket seg straks til.

XII.

Han Per Hansa stod længe og saa paa konen, som sov fredelig, med en bylt ved siden hvorfra der stak op et bittelitet rødt og rynket ansigt, og han kjendte det saa klart: i denne stund blev han et bedre menneske !

Endelig kom han saavidt til sans at han vendte sig mot ho Sørine og sa:

«Kan du si mig hvad det er for slags kar du har været efter til mig, — er det mandfolk eller er det kvindfolk?*

— Nei saa jaalete disse mandfolka var!------------

Forresten maatte baade ho Kjersti og ho Sørine le naar de nu saa paa han Per Hansa: saa god og trøi-

sam i øinene hadde de aldrig set et menneske. -------

--------Men saa blev ho Sørine straks alvorlig, og sa

at han ikke maatte spelle seg med det her. Slik som hun hadde slitt i ham inat, var det ikke sagt hvordan det stod til. — Han burde se at faa barnet døpt, for ikke vilde hun ha noget ansvar.

Der la sig noget forknytt over det leende ansigt.—

«Det faar du gjøre, Sørrina!»

•— Nei! -— Hun rystet alvorlig paa hodet. — Slikt

var ikke kvindfolkarbeide, det visste han vel.--------

--------«Og naa skal du fare pent aat og takke Vorherre for, at saa vel er skedd med dig!»

Han Per Hansa sa ikke mer, fandt luen sin og gik til døren, stanset et øieblik og sa:

«Jeg vet bare ett menneske heromkring som er værdig til en slik gjerning, — naar ikke du vil, og233

naa springer jeg efter ham.--------Dere faar lage til

det som trængs. Salmeboka find dere paa hylla over glaset.--------Jeg blir snar!»

Sørines gode øine blev smaa og lysende av glæde; hun skjøn te nok hvem han skulde efter. — Dette

var vakkert av Per Hansa!----------------------Men saa

kom hun paa noget, fulgte ham ut, og trak døren til efter sig.

«Det var bare det,» sa hun, «at jeg maa fortælle dig, at gutten din hadde seiershuva paa da han kom. — — Og naa synes jeg du skulde finde paa et vakkert navnb

«Nei hvad sier du, Sørme!»

«Ja ban, det hadde han! — Og du vet hvad dot skal betyde!*

— Han Per Hansa tørket øinene, vendte sig og gik. Der var saa meget vaatt i øinene at han ikke kunde se godt.

Det var blit dag ute. Solen hadde alt vundet sig et stykke opover himmelen. Det var koldt idag, saa han Per Hansa. Frostdampen krullet sig bortover den glitrende gulrøde vidden, som vældige slanger. Solstraalene stak i dem, og det gav et rart lys. — Han kjendte det var koldt; øienhaarene holdt paa at fryse sammen, og han maatte gni med vottcne. —

--------------------------Nei men var nu ikke det rart

at han hadde seiershuva? — — — — — — Han skyndte paa alt han var god til. Tilsidst storsprang han.

——-----«Fred paa huset, og glædelig jul, godtfolk!*

hilste han da han traadte ind derborte. — Det var koldt i stuen. Solum-guttene laa fuldt paakla'dde i den ene sengen; de sov begge og vaaknet ikke da han hilste. Hans egne tre barn og ho Sofie laa i den andre sengen, han Ole alene ved fotenden, de andre tre paa puten. Han Store-Hans med And-Ongen tæt ind til sig, han holdt om hende som han vilde skjærme hende. — Han Hans Olsa og Tønset'n hadde234

flyttet stolene sine helt bort til ovnen, og sat der én

paa hver side.--------Tønset'n dubbet; den andre var

vaaken. — — Begge mænd sprang op da han Per Hansa kom ind, — stod der og stirret paa ham.

Han Per Hansa maatte bent le til dem; de glante paa ham som om han var et spøkelse. Og saa var det som den latteren hans var det bedste de hadde hørt paa aar og dag.

«Nei korlessen staar da tel?» sa Tønset'n og akslet sig.

«Aa det kunde været værre!*

Han Hans Olsa kom og tok ham i haanden: «Det blir til liv?»

«Det ser saa ut.»

Men nu kjendte Tønset'n pludselig at det var koldt i stuen; han begyndte at drive omkring og

banke fluer.-------------«Jeg skal gjerne vaage hestene

mine paa, at det er en glunt du har faat? Jeg kan se det paa dig!» stanset han mens han slog.

«Det blir til det, Syvert!-------------Men det staar

kleint til med ham, sier ho Sørrina.-----------------Og

naa lyt du, Hans Olsa, komme bortover og døpe gluntongen for mig.»

Han Hans Olsa stirret paa naboen i stor rædsel. ------------«Jeg mener du er gærn, Per Hansa!» —

«Slettes ikke er jeg det, Hans Olsa.------------------

Lag dig naa bare færdig;----------------------det staar

i salmeboka baade hvad du skal si, og hvordan du skal fare aat.»

— «Nei det kan jeg ikke,» sa han Hans Olsa, og skalv under det store alvor som la sig paa ham. — «En slik synder som jeg!>

Da sa han Per Hansa noget som Tønset'n syntes var merkelig godt sagt: —

«Hvad du kan være for Vorherre, det vet jeg ikke,---------— men det vet jeg, at en bedre mand

ban = barn.235

i færd og følge end du, det skal han faa se sig om efter!-------------Og han maa vel ta det og i betragtning, vet jeg!*

Han Hans Olsa stod der ræd. — «Du faar be han Syvert.*

Da blev Tønset'n pludselig harm: —

«Staa ikke der og snak tull!---------—• Det vet vi

jo alle, at skal non av os ta den jobben paa sig, faar

det bli du, Hans Olsa.------------------— Du maa bare

gaa straks,-------- det her er ikke noe at spøke med

— skal jeg si dere!»

Han Hans Olsa saa ret fremfor sig; hans hjælpes-løshet var saa stor at han blev morsom at se paa; men ingen lo.----------— «Blir det bare ikke gudsbespottelse!*-------------Men saa fik han stortrøien paa

og tok vottene. — Han snudde sig mot Tønset'n: —

— «Der staar: «i nødstilfælde*? — Er det ikke saa?» «Jo, det staar det! — — — Alt det andre du

træng, staar der ogsaa!*

De to mænd gik tause i den frosttunge morgen,

— han Per Hansa foran. Midtveis stanset han og snakket til naboen —:

-------------«Hadde det været jente, ser du, skulde

ho hett Beret, — det har jeg længe været bestemt

paa.-----------------Men naar det naa blev gut likevel,

faar han vel hete Per, — ja du maa naturligvis si

Peder, kan du skjønne!-------------------— — Jeg har

tænkt meget paa Josef, — han var visst en snild glunt, — men han farfar var en stø og bra kar baade paa land og vand; han het Per, og Per faar det bli her og. Men* — han Per Hansa blev staaende, og betænke sig; saa saa han paa naboen, og det begyndte at glimte i øinene paa ham igjen, — «glun-ten maa ha sig et navn til; og naa skal du akkurat

døpe ham: Peder Seier! —-------------Det sidste er

efter ho Sørrina di. — Ho har i denne nat gjort mig en velgjerning som jeg aldrig kan betale, saa han kan gjerne faa navn efter hende.*

16 — Relvaag.236

Han Hans Olsa sa ingenting til det. Og saa gik de videre.-------------

Begge traadte ærbødig ind i stuen. — Der var høi-tid derinde. Solen stod ind gjennem vinduet, la gylden farve over de hvite væggene; men ved nordvæggen hvor sengen stod, var det dunkelt endnu.--------

— Det brændte godt i ovnen; kaffekjelen stod paa og

kokte.--------Paa bordet var der lagt hvitt; der laa

nu en salmebok opslaat, med bladene ned; ved siden av stod en kumme med vand; tæt ved kummen var

lagt et hvitt plagg. —--------Ho Kjersti stelte med

ovnen, og la mer i.--------Men ho Sørine sat i kroken

og sullet med en bylt; ut av bylten kom der hæse, smaa pip, som fra et fuglerede.

Han Per Hansa maatte bort til sengen.--------•—

— Hun sov visst fast nu? — Og gudskelov, græmmelsen var der ikke! Han rettet paa sig og saa sig om i stuen, og han syntes aldrig han hadde set noget saa vakkert.

Ho Sørine reiste sig, kom fram til bordet med bylten, og blottet et rødt litet menneskehode.

«Ja, er det saa at du skal være prest her,» henvendte hun sig til manden, som fremdeles stod borte ved døren, «saa faar du naa komme. — Du maa vaske av dig paa hændene.»-------------

En stund efter stod alle borte ved bordet.

«Her ligger boka.------------Du faar bare læse saa

godt du kan; saa gjør vi som der staar,» opmuntret hun manden. — Ho Sørine ordnet med alt, snakket lavt og

trygt; — det var som hun aldrig i verden hadde gjort andet end det her. Og det var det vel som gav han Hans Olsa den frimodigheten han

trængte.------------Han kom borttil bordet, tok boken,

læste langsomt, med skjælvende maal og mange pauser, det som skulde læses. Og saa døpte han barnet Peder Seier, sa navnet tydelig, og derpaa læste han Fadervor saa vakkert at ho Kjersti aldrig hadde hørt maken.237

«ikke trur jeg det skal mankere stort paa, at

den daaben er baade ret og rekti!--------------------------

Naa er kaffen færdig, og naa skal vi rekti ha os en taar alle sammen!» —

Men saa lette han Per Hansa borte i en krok og kom fram med en flaske. Han skjænkte ho Sørine først; saa ho Kjersti. — «Er der mennesker som nogensinde har fortjent en godtaar, maa det ve! være

dere to inat!--------Dere skal akkurat ha én liten

knert til!--------------------------------Nei, skynd dere nu

kjærringer! Han Hans Olsa og jeg er ikke saa rare for brystet, vi heller.*

— Siden blev det baade mat og drikke.-------------

-----------------«Dette ser ut til at skulle bli en hjertens

hyggelig jul!> sa han Per Hansa, og lo da de sat ved bordet og drak kaffen.